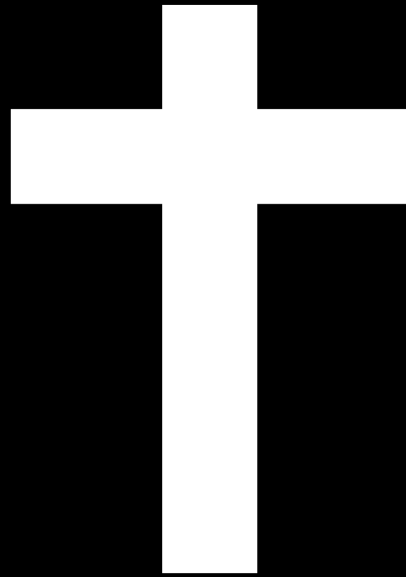

Alkawal Kesal

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language
of Benin

Alkawal Kesal

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language of Benin

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3

Contents

Matiye	1
Yuhaana	43
Roma	73
Korintu Aranol	91
Galaatiya	108
Efesu	114
Filippi	121
Koloosi	126
Tesalonika Dida6ol	131
Timote Aranol	134
Timote Dida6ol	140
Titus	144
Filemon	147
Iburaninkee6e	149
Piyer Aranol	163
Piyer Dida6ol	169
Yuhaana Aranol	173
Yuhaana Dida6ol	178
Yuhaana Tata6ol	179
Yahuuda	180
Kollitinki	182

Linjiila Yeesu hande no Matiye winniri

Haala puɗɗirka

Binnudo linjiila arandeha kaa do laati nun Yahuduujo janɗudo. Diga fudɗoode, himbe e miili Matiye jaboowo ceede faada nun winni linjiila kan. O laati nun bo gooto der aahiibe Yeesu sappo e dido. Yahuduube nun o winnani. O hollitii dum e limtango be aayaaje Alkawal Kiinɗal duudde, kollitooje no Yeesu nun laatii kebbindo annabaakuuji duudɗi. Linjiila makko e jogii haalaaji mawɗi feere feere.

Haala Laamaare Alla nun laatii daɗol manɗol der ekkitinol Yeesu. Laamaare Alla nen Matiye bo noddata Laamaare kammu. Maytitaago noddugo mo «Bii Dawda», kan nun hollitinta dum. Yeesu laati nun laamiido mo annabiibe batani waran, kan laatii waaji Matiye. Woodube annal waddanii «laamiido Yahuduube», dokke. Yeesu fiinii no Laamaare Alla faanake, tuubuube, ko wayliti goonki mum, faami no e haajaa Alla walla dum, kambe nun laamaare nen laatani.

Baa no laamiido on hollitii maa-neeji Laamaare Alla e wadugo kaay-eefiji, o nyawti nyawbe, o nyaanni rafaabe, e non fu, himbe woppii mo hande no o batunoo de duudum kanko e hoore makko. Yahuduube daartannoobe laamiido, faamay no e haani laamiido on tooroo.

No Yeesu finti, o hollii no o laataaki laamiido Yahuduube tan. O wi'i: «Mi hokkaama baawde dow kammu e dow leydi fu».

Tokkontirki haalaaji

1. Kaakiraabe Yeesu e dingol mum, 1.1-2
2. Waaju e golle Yuhaana gaɗoowo batisi, 3.1-12
3. Wadugo Yeesu batisi e jarbeeki mum, 3.13-4.11
4. Golle Yeesu der Galili, 4.12-18.35
5. Ummaago Yeesu diga Galili, yahi Urusaliima, 19.1-20.34

6. Asaweere Yeesu sakitiineere, 21.1-27.66

7. Fintuki e hollitaaki Yeesu Joomiraawo, 28.1-20.

Inde kaakiraabe Yeesu (Luka 3.23-38)

¹ Nani do inde kaakiraabe Yeesu Almasiihu, taaniraawo Dawda, taaniraawo Iburahiima:

² Iburahiima rimi Isiyaaku, Isiyaaku rimi Yaakuubu, Yaakuubu rimi Yahuuda e miiraaɓe mum.

³ Yahuuda rimi Fares e Jara, kambe woni be o rindi e Tamar, Fares rimi Hisuruuna, Hisuruuna rimi Aram.

⁴ Aram rimi Aminadab, Aminadab rimi Nasuuna, Nasuuna rimi Salmuuna.

⁵ Salmuuna rimi Bo'es, mo o rindi e Rahab, Bo'es rimi Obed, mo o rindi e Ruutu, Obed rimi Yesa.

⁶ Yesa rimi Dawda, laamiido.

Dawda rimi Suleymaanu, inniiko woni debbo mo Uriya acci.

⁷ Suleymaanu rimi Robo'am, Robo'am rimi Abiya, Abiya rimi Asa.

⁸ Asa rimi Yusafat, Yusafat rimi Yoram, Yoram rimi Ujiya.

⁹ Ujiya rimi Yotam, Yotam rimi Akas, Akas rimi Hejekiya.

¹⁰ Hejekiya rimi Manaasa, Manaasa rimi Amon, Amon rimi Yusiya.

¹¹ Yusiya rimi Yekuniya e miiraaɓe mum. Wakkati mum nun Yahuduube egginaa, yaaraa leydi Babiila.

¹² Baawo no be jaara Babiila, Yekuniya rimi Salaatiyel, Salaatiyel rimi Jorobabel.

¹³ Jorobabel rimi Abihuda, Abihuda rimi Eliyakim, Eliyakim rimi Ajora.

¹⁴ Ajora rimi Sadok, Sadok rimi Akim, Akim rimi Eliyuda.

¹⁵ Eliyuda rimi Eliyaajaru, Eliyaajaru rimi Mattan, Mattan rimi Yaakuubu.

¹⁶ Yaakuubu rimi Yusufu, gorko Mariyama, inna Yeesu, bi'eteedo Almasiihu.

¹⁷ Jaamanuuji sappo e naay nun wadi diga Iburahiima faa yottii Dawda. Diga Dawda faa yottii wakkati Yahuduube egginaa, yaaraa

Babiila, wadii jaamanuuji sappo e naay. Diga Yahuduuḅe egginaa yaara Babiila, faa yottii Almasiihu, wadii jaamanuuji sappo e naay.

Dingol Yeesu Almasiihu
(Luka 2.1-7)

¹⁸ Nani ḁo no Yeesu Almasiihu rim-iraa. Mariyama inniiko, e laatii mo Yusufu ḁaḅḅi. Amma ko ḅe kawta, Mariyama heḅii reedu e baawḁe Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Yusufu ḁaḅḅuḁo Mariyama e laatii nedḁo poonnitiido. O yiday sentingo mo, den o resi salaago mo e cuudiidum.

²⁰ Wakkati o woni oo miiḁoo ka, malaykaajo Joomiraawo wari e makko, der koyḁool. Malaykaajo on wi'i mo: «Yusufu, taaniraawo Dawda, taa hulu ettugo Mariyama, debbo maa. Gam ḅinnel nel o saawi, e Ruuhu Ceniido yiwi.

²¹ O rimaḁo ḅiddo gorko, kokkaa mo inne Yeesu, gam o hisinan himḅe makko diga hakkeji maḅḅe.»

²² Dum fu, ḁum wadii gam hebbingo haala ka Joomiraawo batuno diga e hunnuko annabiiḁo, o wi'i:

²³ «Gatol nel annaa gorko saawan, rima ḅiddo gorko, o wi'ete Emmanuwel.»
Maana inne nen woni: «Alla e wondi e meeden.»

²⁴ No Yusufu fini, wadi ko malaykaajo Joomiraawo bati ḁum, o ḅani Mariyama.

²⁵ Amma o hawtay e makko, faa nyaanne o rimi ḅiddo gorko. Yusufu hokki mo inne Yeesu.

2

Wooduḅe annal warii daarugo Yeesu

¹ Yeesu rimaama Baytilaama der leydi Yahudiya, wakkati laamiido Eroodu, go wooduḅe annal yiwoy diga lettugal, wari Urusaliima.

² No ḅe jottii, ḅe yami: «Toy laamiido Yahuduuḅe dimaado jooni on woni? Men ji'ii hoodere makko diga lettugal, men garii sujidango mo.»

³ No laamiido Eroodu nani habaru on, hakkillo mum jiḅii, kanko e himḅe Urusaliima fu.

⁴ O noddini hooreeḅe limaamiiḅe, e moodiḅḅe tawreeta fu, o yami ḅe, toy nun Almasiihu rimetee?

⁵ Be toontii mo, ḅe bi'i: «Baytilaama nun, der leydi Yahudiya, gam nani ko annabiiḁo winnunoo:

⁶ «An, Baytilaama der leydi Yahudiya, a faanday caka ci'e Yahudiya mawḁe. Gam ardotoodo yiwan diga e maa, kanko nun durata himḅe am Isira'iilaḁe.»

⁷ Den, Eroodu noddini wooduḅe annal ḅen e cuudiidum, yami ḅe ḅe laaḅinana ḁum wakkati de hoodere nen hollitii.

⁸ Baawo mum, o lildi ḅe Baytilaama, o wi'i ḅe: «Jahee, pumpitee habaru sukayel nel faa laaba. To on ji'ii nel, maatinee am, gam mi yaha, min bo, mi sujidana nel.»

⁹ No ḅe nani ka laamiido bati ḅe, ḅe jawti. Den, ḅe kollirii hoodere ne ḅe ji'unoo lettugal e ardii ḅe. No ne yottii nokkuure to sukayel nel woni, ne darii.

¹⁰ No ḅe ji'i hoodere nen, ḅerde maḅḅe welii puy.

¹¹ Be naati der wuro, ḅe ji'i sukayel e inna mum, Mariyama. Be jiccii, ḅe cujidani nel. Be pittii gineeji maḅḅe, ḅe kokkori nel kanḁeeje, e wardi buudeteedum, e ḁacce luut-tooje, bi'eteede miir.

¹² Baawo majjum, Alla holli ḅe der koyḁool to ḅe bittu to Eroodu. Den ḅe kootiri leydi maḅḅe e laawol gonḁol.

Yusufu doggii suudoḁ Misira

¹³ No ḅe jawti, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koyḁool, wi'i mo: «Umma, ettu sukayel nel e inna mum. Doggidin nel, jahaa Misira, joodoḁaa ton faa de bi'umaa mi gartaa. Gam Eroodu waran daartugo sukayel nel, gam halka nel.»

¹⁴ Yusufu ummii jemma, yaari sukayel nel e inna mum faa Misira.

¹⁵ O joodii ton faa de Eroodu maayi. Nun nun ka Joomiraawo batuno e hunnuko annabiiḁo hebbiri, de o wi'i:

«Mi noddii biyam wurtoo diga Misira.»

Eroodu halkii sukaabe Baytilaama

¹⁶No Eroodu faami wooduŕe annal ben jammike dum, mone makko ummii puy. O lili 6e bara sukahon goron tawaakon Baytilaama e der jeyde makko fu, diga sukahon keccon, faa kon duubi didi. O wadii dum, o foonni deydey wakkati ki wooduŕe annal batuno mo dow hollitaago hoodere nen.

¹⁷Dum hebbinii haala ka annabi Yeremiya batunoo, wi'i:

¹⁸«Cimaali nanaama der siire Rama, e bojji, e goytaali duuddi.

Rahiilu nun wullata, gam sukahon mum.

O nootaaki eyteego, gam kon maayidii.»

Yusufu wittii Nasaratu

¹⁹Baawo maayde Eroodu, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koydool, der leydi Misira.

²⁰O wi'i mo: «Umma, ettu sukayel nel e inna mum, bitton leydi Isira'iila, gam yidunooŕe warugo suka on maayii.»

²¹Den Yusufu ummii, etti sukayel nel e inna mum, 6e bitti leydi Isira'iila.

²²Amma Yusufu nanii Arikilawus jabii laamaare baaba mum Eroodu, laamii dow Yahudiya. O huli yahugoton. Ko Alla baddi mo der koydool, den o yahi far leydi Galili.

²³O yahi o joodii siire wi'eteene Nasaratu. Dum laatike, gam hebbingo ka annabiŕe batunoo, wi'i: «O noddete Nasaratuujo.»

3

Waaji Yuhaana gadoowo batisi (Marku 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhaana 1.19-28)

¹Wakkati majjum, Yuhaana gadoowo batisi suppitii. Oo waajoo der ladde haro Yahudiya, oo wi'a:

²«Tuubee, gam Laamaare Alla faanake.»

³Kanko nun annabi Esaaya batani, wi'i:

«Daane neddo e bata dow dow, der haro, e wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraawo, poonnitee laabi makko!»

⁴Yuhaana e 6orninoo gineeji cannyiraadi leebi jeelooba, oo ha66ii 6el6elol gurol dow funjudu makko. Nyaamdu makko laatii ba6atti e juuri ladde.

⁵Him6e Urusaliima, e leydi Yahudiya, e tawaa6e takkol maayo Urdun fu, wari to makko.

⁶Be tuubi hakkeji ma66e, go Yuhaana wadi 6e batisi der maayo Urdun.

⁷No o yi'i Farisaa6e e Sadukiibe duu66e e wara wadeego batisi, o wi'i 6e:

«Bi66e bolle pure! Moy tintini on doggon mone Alla waroore?

⁸Gadee golle kollitooje on tuubii.

⁹To on miilee e 6erde moodon bi'on: "Iburahiima nun woni maama amen!" Gam mii wi'a on, Alla e waawi waylitingo kaaye, de laatoo 6i66e Iburahiima!

¹⁰Jooni, jammere bantaama gam feyya ledde faa e dadi mum. Den, leggal nal rimataa 6i66e boodde fu wudditinte, faddee der yiite.

¹¹Min, e diyam nun gadiranmi on batisi, gam hollitingo on tuubi. Amma garoowo 6aawo am, e 6urimmi baawde. Mi fotay du baa jimminaago, 6orta pade makko. Kanko, o wadan on batisi e Ruuhu Ceniido, e yiite.

¹²Oo jogii besirdum e junjo makko, o laabinan fiyirde makko. O loowa gawri der rummuure makko, o wula nyaane der yiite ne nyifataa.»

Yeesu wadaama batisi (Marku 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³Wakkati majjum, Yeesu yiwi Galili, wari maayo Urdun to Yuhaana, gam Yuhaana wada mo batisi.

¹⁴Amma Yuhaana nootaaki, wi'i: «Min nun haajaa gadanaa batisi, ko an nun wari to am mi wadane?»

¹⁵Yeesu toontii mo, wi'i: «Noota dum laatoo non non jooni, gam

hande non kebbinirten ko foonnitii fu.»

Den Yuhaana nootii.

¹⁶ Don maa don, no Yeesu wadaa batisi, wurtii e diyam, kammu ma66itii. O yi'i Ruuhu Alla e jippoo dow makko, hande tantabaraaru.

¹⁷ Don daane gom nanaa dow kammu, e wi'a: «Oo do nun laatii Biddo am jidaado, mo ceyoriimi.»

4

Seydan jarbake Yeesu

(Marku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ Baawo majjum, Ruuhu Ceniido yaari Yeesu der haro gam Ibiliisa jarboo mo.

² O suumii nyaloomaaje lasoy didi e jemmaaje lasoy didi. Den, rafo wadi mo.

³ Don Jarbotoodo on battii mo, wi'i: «To a laati nun Biddo Alla, batu kaaye dee do waylitoo peen.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «E winnaa: "Neddo wuurirtaa e peen tan, amma e haala burtiika diga hunnuko Alla fu.»»

⁵ Ibiliisa yaari mo wannarde senine, bili mo dow suudu Alla to buri towugo.

⁶ Den o wi'i mo:
«To a laati nun Biddo Alla, fittu kodaa ley,
gam e winnaa der dewtere,
Alla batan malaykaa6e mum 6e tab6ee e juude ma66e gam to koyde maa fergoo kaaye.»

⁷ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dewtere wi'i kade: "Taa jarba Alla Joomiraawo maa".»

⁸ Ibiliisa yaari mo kade dow waanne towune puy. O holli mo laamaareji duuniyaaru fu e teddujal majji.

⁹ Den o wi'i mo: «Mi hokkete huune dum fu, to a jiccake kujidandaa am.»

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dillu diga don, an Ibiliisa, gam e winnii der dewtere:

"Sujidan Alla Joomiraawo maada, kanko tan teddintaa!"»

¹¹ Den Ibiliisa acci mo, go malaykaa6e battii e jagganoo mo.

Yeesu waajake der leydi Galili

(Marku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² No Yeesu nani Yuhaana gadoowo batisi nanjaama, wattaa der kasu, o witti leydi Galili.

¹³ O eggi Nasaratu, o joodoy Kafarnahum, takkol fonjo maayo Galili, hakkune jeyde leydi Jabulon e Nef-tali.

¹⁴ Hande non haala ka annabi Esaaya batunoo hebbiri, o wi'i:

¹⁵ "Leydi Jabulon e leydi Nef-tali, joodiini takkol maayo, fonjo Urdun, Galili, an laatiini joodorde him6e 6e lenyi janani.

¹⁶ Him6e tawaa6e der niwre, yi'ii jaynol manjol.

Joodiibe e leydi maayde, ni66uni, jaynol yaynanii dum."

¹⁷ Diga wakkati majjum, Yeesu fuddi waajaago e wi'a: «Tuubee, gam Laamaare Alla battike.»

Aahiibe Yeesu arandee6e

(Marku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ No Yeesu woosotoo takkol fonjo maayo Galili, o yi'i suubotoo6e liyyi dido, Simon, noddeteedo Piyer, e minyum Andere, e fadda taaruuji mum der maayo.

¹⁹ Yeesu wi'i 6e: «Tokkee am, mi wadan on suubotoo6e him6e.»

²⁰ Don maa don 6e acci taaruuji ma66e, 6e tokki mo.

²¹ O yahi yeeso, o yi'i rindaa6e dido der laana, Yaakuuba e minyum Yuhaana, 6i66e Jebede. Kam6e e baaba ma66e, 6ee moyyina taaruuji ma66e. O noddi 6e.

²² Don maa don, 6e acci laana nan e baaba ma66e, 6e tokki mo.

Yeesu e waajoo, e nyawta him6e

(Luka 6.17-19)

²³ Yeesu woositii leydi Galili fu. Oo jannina der cuudi baajordi, oo waajoo linjiila dow Laamaare Alla, oo nyawta him6e 6e nyawuuji feere feere, e toorotoo6e.

²⁴ Habaru makko sankitii der leydi Siriya fu. Bee gaddana mo nyaw6e nyawuuji feere feere, hande 6e ginnaaji toorata, e yanoo6e padde, e moofdin6e, o nyawti 6e.

²⁵ Jama'aare duunne e tokki mo. Be yiway maa diga leydi Galili, e baadeere Genniije Sappo, e Urusali-ima, e Yahudiya, e fonjo maayo Ur-dun.

5

Wajji dow waanne

¹ No Yeesu yi'i jama'aare duunne, o eenci dow waanne, o joodii. Aahii6e makko hawritii ley makko.

² O fuddi waajaago 6e, o wi'i:

Haala barke (Luka 6.20-23)

³ «Barke laatani 6e yonki mum humpaa Alla, gam kam6e nun jey Laamaare Alla!

⁴ Barke laatani wulloo6e, 6erde ma66e fewtinte!

⁵ Barke laatani diggu6e, gam 6e donan leydi!

⁶ Barke laatani rafaa6e, e dondaa6e foonnitaare, gam 6e kaaran!

⁷ Barke laatani endotoo6e, gam 6e endete!

⁸ Barke laatani 6e 6erde mum laabi, gam 6e ji'an Alla!

⁹ Barke laatani daartoo6e jam, gam 6e noddete 6i66e Alla!

¹⁰ Barke laatani toora6e gam sabbu foonnitaare, gam kam6e nun Laamaare Alla laatani!

¹¹ Barke laatani on, to him6e yen-nii on, toorii on, takki on gaccee baadey fu, sabbu am.

¹² Ceyee, belbeltee, gam riiba mawka e hedii on dow kammu. Hande non annabii6e ardiibe on tooriraa.»

Lamdam e jayjol (Marku 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Onon laatii lamdam duuniyaaru. Amma to lamdam walaa dakam, e ume dam welinirtee? Dam nafataa goddum, sey dam woppee, him6e yaaba dam.

¹⁴ Onon laatii jayjol duuniyaaru. Genni mahaani dow waanne suudataako.

¹⁵ Fitilla bo hu66ataake gam ka omme gummal. Amma ka filete

dow to fitilla filetee, gam ka yaynana wonu6e der suudu fu.

¹⁶ Hande non haani jayjol moodon yaynira yeeso him6e. Den 6e ji'an golle boodde de gadoton, 6e teddina Baaba moodon gonudo dow kammu.»

Yeesu e jannina dow haala tawreeta

¹⁷ «To on miilee mi warii gam moytugo tawreeta, dum bo ko winnaa der dewte annabii6e. Mi waray moytugo ka, amma gam hebbingo ka.

¹⁸ E goonja batanmi on, dow e leydi heennyan, amma tobbel, dum bo maasel gootel der tawreeta, sot-tintaake, faa nyalaane huune fu hebboyta.

¹⁹ Gam majjum, mo dwtanaaki tobbel gootel, burujel faandugo der tawreeta, go e ekkitina wobbe bo to dowtoo, o laatoto paandudo der Laamaare Alla. Amma dwtaniido tawreeta, go e jannina wobbe bo dwtanoo ka, joomum laatoto mawdo der Laamaare Alla.

²⁰ E goonja bi'anmi on, to foonnitaare mon buray ne moodi66e tawreeta e Farisaabe, on naatataa der Laamaare Alla pay.»

Yeesu e ekkitina dow haala mone (Luka 12.57-59)

²¹ «On nanii ko kaakiraa6e meeden wi'ano: "Taa waru neddo, baru6o neddo fu, hiitete."

²² Amma min, mii wi'a on, jogoriido banniraawo mum mone fu, hiitete. Bi'udo banniraawo mum: "A walaa hoore," joomum yaarete yeeso hitorde mawne. Bi'udo banniraawo mum "A haanja nun," o wattete der yiite jahannama.

²³ Gam majjum, to a yahii sakkanoygo Alla sadaka, to hiisirde, go ciwtordaa aa woodi gokka e banniraawo maa,

²⁴ accu don sadaka maa yeeso hiisirde. Den jahaa taw to banniraawo maa, jaafontiron. Baawo mum, bittaa, cakkaa sadaka maa.

²⁵ To goddo gaccake maa, go oon jaha to kiitoto6o, yawda nannantiraa e makko diga e laawol. To a

waday dum, o wattete der juude kiitotoodo, den kiitotoodo bo watee e juude sandaaji, maɓbedaa der kasu.

²⁶ Mii batee e goonja, a wurtataako diga don, to a yobiday nyamaane maa, faranwel mum koriijel.»

Ekkitinol dow jeenu

²⁷ «On nanii wi'aanoma: "Taa wadu jeenu!"

²⁸ Amma min, mii wi'a on, daarudo debbo fu, ko suunii mo, wadii jeenu e makko der berne mum.

²⁹ Gam majjum, to itere maa nyaamoore nun laatantee daliila doyyere, doofu ne, boppaa to woddi! Dum burante jokkalal bannu maa gootal halka, e no bannu maa fu naatirta der yiite jahannama.

³⁰ To junjo maa nyaamo nun laatantee daliila doyyere, wudditin jo, boppaa to woddi, dum burante jokkalal maa gootal halka, e no bannu maada fu naatirta der yiite jahannama.»

Ekkitinol dow ceergal

(Matiye 19.9; Marku 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Wi'aama bo: "Ceerudo debbo mum fu, sey hokka mo derewol ceergal."

³² Amma min kan, mii wi'a on, ceerudo debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowaama, o latinii mo jeenoowo. Neddo koowudo debbo ceeraado fu, wadii jeenu kanun bo.»

Ekkitinol dow hunayeere

³³ «On nanii kade, kaakiraabe meeden wi'aama: "Taa fiirtu hunayeere maa, hebbin ne yeeso Joomiraawo."

³⁴ Amma min, mii wi'a on, to on kunee. To on kunoree kammu, gam nu laati nun gurol Laamaare Alla.

³⁵ To on kunoree leydi, gam ni laati nun jaabirdum koyde makko. To on kunoree Urusaliima, gam ni laati nun wanjarde Laamiido mawdo.

³⁶ To on kunoree ko'e mon bo, gam on baawataa rawningo, dum bo sawlingo baa leebol gaasa mon gootol.

³⁷ Haala mon fu daroo dow: "oo", dum bo "aawo", to yawtu don. Ko beydii dow majjum fu yiwii diga e Kalludo.»

Ekkitinol dow wattaago

(Luka 6.27-36)

³⁸ «On nanii wi'aama, "Itere yobiree itere, nyiire yobiree nyiire."

³⁹ Amma min, mii wi'a on, to on battee gadando on ko boni. To goddo fiyii maa meenyo dow golal nyaamowal, hokku mo njal to bo.

⁴⁰ To goddo gaccike maa, e yidi teeta dansikiire maa, accu mo o etta gulunfaare maa bo.

⁴¹ To goddo doolii maa doonanodaa dum doongal mum kuule ujuneere, roonana mo njal kuule ujune didi.

⁴² To goddo eelii maa, hokku mo. To goddo e yidi wuyaago huune maa, taa hadu mo dum.»

Jidee waybe moodon

(Luka 6.27-28)

⁴³ «On nanii wi'aama: "Yidu banniraawo maa, banyaa ganyo maa."

⁴⁴ Amma min, mii wi'a on, jidee waybe moodon, du'anee tooranbe on.

⁴⁵ Hande non, laatortodon biibe Baaba moodon gonudo dow kammu. Gam oo fudina naaje dow yeeddube e hallube. Oo tobina bo diyam gam foonnitiibe e be foonnitaaki.

⁴⁶ To oon jidi yidube on tan, riiba kaye keboton? Baa jaboobe ceede faada bo e wada hande non!

⁴⁷ To oon canna banniraabe moodon tan, ko haaynii ume gadoton don? Baa heeferbe bo e wada hande non!

⁴⁸ To non, laatee hebbube, hande no Baaba moodon mo dow kammu laatorii kebbudo.»

6

Ekkitinol dow wallugo talakaabe

¹ «Kakkilee, to on kollitee gadu moodon geetu yeeso himbe gam ji'edon. To on gadii dum, on kebataa riiba to Baaba moodon gonudo dow kammu.

² To non, to aa hokka sadaka, taa fiyu lenjuru gam himbe yi'ee. Non non nun munaafitiibe wadata der

cuudi baajordi, e sera laabi. Bee gada dum gam himbe mana be. E goonja batanmi on, be kebii ko riiba ma66e.

³ Amma, to aa hokka sadaka, taa accu junjo maa nano anna ko nyaamo wadata.

⁴ To a wadii dum, sadaka maa laatoto e cuudiidum. Den Baaba maa ji'oowo ko woni der cuudiidum, yobete dum.»

*Ekkitinol dow du'aare
(Luka 11.2-4)*

⁵ «To on du'oo, to on gadee hande no munaafitii6e wadata. Kambe bee jida du'aago e darorii der cuudi baajordi, e ate cele, gam himbe fu yi'a be. E goonja batanmi on, be kebii riiba ma66e ko.

⁶ Amma an, to aa du'oo, naatu suudu maa, ma66aa dammugal, eelaa Baaba maa e cuudiidum. Den, Baaba maa ji'oowo ko woni der cuudiidum, yobete dum.

⁷ To on du'oo, to on duudinee haalaaji di galaa nafuwe hande no heefere wadata. Bee miili to be duudinii haalaaji, Alla toontoto be.

⁸ Gam majjum to on nandee e ma66e, gam Baaba moodon e anni ko kaajadon diga on eelay dum.»

⁹ «Nani do no haani du'orodon: "Baaba amen tawaado dow kammu, inne maa e senii.

¹⁰ Laamaare maa wara. Sago maa laato dow leydi, hande no no laatorii dow kammu.

¹¹ Hokku men nyaamdu keyannu men hanne.

¹² Yaafana men hakke amen, hande no minon bo men jaaforanto woofanan6e men.

¹³ Taa accu men naata der jarbeeji, amma hisin men diga e Kalludo. [Gam an nun laamaare, e baawde, e teddujal fu woodani faa abada. Aami!]"

¹⁴ To on jaafanake himbe boofim, Baaba moodon gonudo dow kammu yaafanto on onon bo.

¹⁵ Amma to on jaafanaaki himbe, Baaba moodon bo yaafantaako on boofi moodon.»

Yeesu e ekkitina dow suumayeere

¹⁶ «To on cuumoo, to on jurmiki-nee hande no munaafitii6e wadata. Bee jiba geese ma66e gam himbe anna be cuumii. E goonja batanmi on, be kebii ko riiba ma66e.

¹⁷ Amma an, to aa suumii, sulma, bujodaa wardi.

¹⁸ Den himbe annitintaa naa aa suumii. Amma Baaba maa mo yi'ataake tan anni. Baaba maa ji'oowo ko gadudaa der cuudiidum, kanko yobetee.»

*Jawdi dow kammu
(Luka 12.32-34)*

¹⁹ «To on kawritanee ko'e mon jawdi der duuniyaaru, to mooyi e guyuhon biisata ni, dum bo to wuybe yulata cuudi mon, wujja ni.

²⁰ Amma kawritanee ko'e mon jawdi dow kammu, to guyuhon e mooyi biisataa ni, wuybe bo hebataa wujja ni.

²¹ Gam to jawdi maa woni, don berne maa bo wonoto.»

*Haala jayjol e niwre
(Luka 11.33-36)*

²² «Gite woni fitilla bannu. To gite maa e yandi, bannu maa fu, wonoto der jayjol.

²³ Amma to gite maa yandaa, bannu maa nol fu, nol wonoto der niwre. Den, to jayjol gonujol der maa laatike niwre, a yi'ii don no niwre mawniri!»

*Alla e jawdi
(Luka 16.13)*

²⁴ «Walaa baawoowo ko jagganii joomiraa6e dido, gam o wanyan oo do, o yida oo to, o takkontiran e oo do, o yawoo oo to. On baawataa ko jagganii Alla, e jawdi.»

*Hoolaago Alla
(Luka 12.22-31)*

²⁵ «Gam majjum bi'anmi on: To on cukulanee yonkiiji moodon dow ko nyaamoton e ko jaroton. To on cukulanee balli moodon dow ko bornotodon. Yonki buraa nyaamdu na? Bannu buraa koltal na?

²⁶ Daaree pooli piirooji: Di aawataa, di duggataa, di galaa rummuure. Amma e non, Baaba moodon

gonudo dow kammu e nyaanna di. On bura pooli tedduŋal na?

²⁷ Moy e moodon der billaaje mum waawata ko beydi balde mum, baa mayyande woore?

²⁸ To non, gam ume ko oon cukulana kolte? Daaree no pinniiji gese mawnirta: Di mottataa, di cannyataa.

²⁹ Amma mii bata on, baa Suleymanu e tedduŋal mum fu, bornaaki kolte boodude hande no pinniiji diŋ gootel mum.

³⁰ To Alla e holtina kudooji ladde tawaadi hanne, jaango di bulee yiite, o holtintaa on bura non non na? Onon be goondinki paanduki!

³¹ To on cukulee bi'on: «Ume nyaameten? Ume jareten? Ume bornotoden?»

³² Gam kujje dee, heeferbe nun daartata de. Amma Baaba moodon gonudo dow kammu, e anni oon goodi haaje majje.

³³ Daartee aran Laamaare Alla, e foonnitaare makko. Den ko horii fu, on beydante dum.

³⁴ To on cukulane gam jaango, jaango sukulanto hoore mum. Nyalaane fu, toora mum heyii dum.»

7

Hiitaago woɓɓe (Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «To on kiitee woɓɓe, gam to Alla hiitoo on.

² Gam no kiitoridon woɓɓe, non kiitortedon. Etorde etirandon woɓɓe, kayre etirantedon.

³ Ume wadi go aa daara kudeel der itere banniraawo maa, go a faamanay legga gonuŋa der itere maa?

⁴ Noy baawirtaa ko wi'i banniraawo maa: "Accu mi ikkinanee kudeel gonuŋel der itere maa", nani bo, legga e woni der ne maa?

⁵ Munaafitiijo, ikkin legga gonuŋa der itere maa taw, den gite maa laaban, keɓaa no ikkinirdaa kudeel gonuŋel der itere banniraawo maa.

⁶ To on kokkee dawaadi ko senii, gam to di bittoy di neta on. To on

cankitee kaaye moodon dime yeeso afaaji, gam to di jaabu de.»

Alla e toontoo eelanbe dum (Luka 11.9-13)

⁷ «Eelee, on keban, daartee, on jitan, cilminee, on maɓɓitante.

⁸ Gam eeloowo fu, heban, daartoo fu, yiitan, piyoowo dammugal fu, maɓɓitante.

⁹ Moy caka moodon to biyum eelii dum peen, hokka mo hayre?

¹⁰ Dum bo to o eelii mo linnol, o hokkan mo boddi?

¹¹ Onon halluɓe, oon baawi hokkugo ɓiɓɓe moodon dokke boodde, hakko Baaba moodon gonudo dow kammu. Oo hokka eelanbe mo fu dokke boodde.

¹² Gam majjum ko jidudon himbe wadana on fu, onon bo, gadanee be dum. Kanjum woni ekkitinol tawreeta e dewte annabiibe.»

Dammugal paanduŋal (Luka 13.24)

¹³ «Naatiree dammugal paanduŋal, gam dammugal jaajuŋal e laawol koyuŋol, e yaara der halkere, himbe duuɓɓe nun tokki ŋol.

¹⁴ Amma dammugal paanduŋal, e laawol billiinol, e yaara to yonki, yituɓe ŋol duudaa.»

Hakkilango annabiibe fewrekuuɓe (Luka 6.43-44)

¹⁵ «Kakkilane annabiibe fewrekuuɓe. Be garan to moodon, ɓee ɓornii guri baali, amma der maɓɓe, ɓee laatii bu'i ladde bonudi.

¹⁶ E gadu maɓɓe annitirton ɓe. Innabooje ɓorataake dow gi'e, ibbe bo ɓorataake dow gi'e danehi.

¹⁷ Leggal booduŋal fu rimaŋ ɓiɓɓe boodde, amma leggal kalluŋal rimaŋ ɓiɓɓe kallude.

¹⁸ Leggal booduŋal waawataa ko rimi ɓiɓɓe kallude, nun bo leggal kalluŋal waawataa ko rimi ɓiɓɓe boodde.

¹⁹ Leggal fu ŋal rimataa ɓiɓɓe boodde wudditinte, fadde der yiite.

²⁰ Hande non, annitirton ɓe diga e gadu maɓɓe.»

Mi annaa on abada
(Luka 13.25-27)

²¹ «Hinaa wi'ooፎe am “Joomiraawo, Joomiraawo” fu naatata Laamaare Alla, sey wadooፎe ko Baaba am gonudo dow kammu yidi tan.

²² Nyalaane darገal, duuፎፎe wi'an am: “Joomiraawo, Joomiraawo! E inne maa nun men gadiri annabaaku. E inne maa nun men diiwiri ginnaaji. E inne maa nun men gadiri haaynaareeji duuddi.”

²³ Wakkati mum, mi toontoto ፎe: “Mi annaa on abada. Bodፎe am, onon wadooፎe ko halli!”»

Cuudi didi
(Luka 6.46-49)

²⁴ «Hande non, nedፎፎo fu kettiniido haala am, go e gollira ka, e nandi e nedፎፎo kakkildo, mahudo suudu mum dow tepaare.

²⁵ Diyam toፋi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifidow maggol. Amma ገol yanay, gam dow tepaare nun ገol daddaa.

²⁶ Amma kettiniido haala am fu, go tokkay ka, e nandi e nedፎፎo mo walaa hakkillo, mahudo suudu mum dow jaaneeri.

²⁷ Diyam toፋi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifidow maggol. Den ገol yani yanande mawne.»

Baawde Yeesu

²⁸ No Yeesu heennyi waajuuji ፋin, haaynaare nanገi jama'aare puy gam waaji makko.

²⁹ Gam o janninirii ፎe e baawde, hinaa hande no moodiፎፎe tawreeta janninirta.

8

Yeesu nyawtii ceccefo gom
(Marku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Yeesu jippoyii diga dow waanne, go jama'aare duunne e tokki mo.

² Wakkati mum, ceccefo gom wari, jiccii yeeso makko, wi'i mo: «Joomiraawo, to aa yidi, a waawan ko nyawtimmi.»

³ Yeesu foorti junገo mum, meemi mo, wi'i: «Mii yidi, nyawta!» Don maa ፋon, gorko on nyawtii.

⁴ Den Yeesu wi'i mo: «Hakkil! Taa batu ka godፎo. Amma yahu holloy hoore maa limaamiijo. Den, gadaa sadaka ka Muusa wi'i on gadon, gam anninaa ፎe a yoofake.»

Yeesu nyawtii jaggiido hooreejo soogeeji Roma

(Luka 7.1-10; Yuhaana 4.4-54)

⁵ Yeesu e naata siire Kafarnahum, ፋon hooreejo soogeeji gom ፋattii mo, eeli mo, wi'i:

⁶ «Joomiraawo, jaggiido am na'on fukkii wuro, yandaa, faa juude e koyde fu waatii, oo naawee sanne!»

⁷ Yeesu wi'i mo: «Mi yahan, mi nyawta mo.»

⁸ Amma hooreejo soogeeji on toontii, wi'i: «Joomiraawo, mi fotay naataa wuro am. Amma batu woliine woore tan, jaggiido am yoofoto.

⁹ Min e hoore am, mii woodi mawፎe ፎe dwtanii mi, min bo mii woodi dwtaniiፎe am. To mi wi'i, oo do, “yahu”, o yahan. To mi wi'i, oo to, “war”, o waran. To mi wi'i, jaggiido am, “wadu nii”, o wadan.»

¹⁰ No Yeesu nani ka, haaynaare nanገi ፋum, wi'i tokkuፎe ፋum: «E goonja batanmi on, mi yi'ay iri goondinki kii do dow godፎo, baa der Isira'iilaabe.

¹¹ Mii bata on, duuፎፎe waran diga lettugal e gorgal. Be joododo e Ibrahimima e Isiyaaku e Yaakuubu, ፎe nyaamda der Laamaare Alla.

¹² Amma laatiፎe ፋiፎፎe Laamaare, faddete yaasi, der niwre. Ton ፎe bulata, ፎe yakkontira nyiye.»

¹³ Baawo mum, Yeesu wi'i hooreejo soogeeji on: «Hootu! Dum laatanee hande no goondinirdaa.» Wakkati mum, jaggiido makko yooffi.

Yeesu nyawtii nyawፎe duuፎፎe
(Marku 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Yeesu yahi wuro Piyer. O tawi esiraawo Piyer debbo e fukkii, e yontaa.

¹⁵ Yeesu meemi junገo makko, yontere nen acci mo. Den o ummii, oo jagganoo ፎe.

¹⁶ No kiikiide wadi, Yeesu wadanaa himፎe duuፎፎe, ፎe ginnaaji

woni e mum. O riiwi di e haala makko, o nyawti nyawbe fu.

17 Hande non haala annabaaku Esaaya hebbiri, ka o wi'i: «O jabii roonaago tampe meeden, o nyawtii nyawuuji meeden.»

*No haani Yeesu tokkiree
(Luka 9.57-60)*

18 Yeesu yi'i jama'aare duunne e huuritii dum, o wi'i aahiiɓe makko ɓe jola fonjo far to.

19 Don Moodibbo tawreeta gom battii mo, wi'i: «Moodibbo, mi tokkete to jahataa fu.»

20 Yeesu wi'i mo: «Dondondehon e woodi gayde, pooli bo e woodi dadɗa mum, amma Bii neddo woodaa to fukkinta hoore mum gam siwtoo.»

21 Goddo diga caka aahiiɓe wi'i mo: «Joomiraawo, accu mi yaha, mi uwaa baaba am taw.»

22 Yeesu toontii mo, wi'i: «Tokkam, accu maayɓe uwa maayɓe mum.»

*Yeesu deyyitinii hennu
(Marku 4.31-41; Luka 8.23-25)*

23 Yeesu naati der laana diyam, go aahiiɓe makko e tokki mo.

24 Don maa don, hennu mawkol ummii e wifa dow maayo. Nol wifa, faa galmaaji diyam e yidi mutina ŋa. Amma Yeesu e daani.

25 Aahiiɓe battii mo, finnini mo, wi'i: «Joomiraawo, faaba men! Men na'on kalka!»

26 O toontii ɓe, o wi'i: «Gam ume ko kuludon? Onon ɓe goondinki paanduki!» Den, o ummii, o falmi hennu e maayo. Dum yeewi siriw!

27 Be fu, haaynaare nanji ɓe, ɓee bi'a: «Iri moy nun oo do, faa hennu e maayo e downtanoo mo?»

*Yeesu nyawtii ginnaajiibe dido
(Marku 5.1-20; Luka 8.26-39)*

28 Yeesu joli fonjo maayo, yottii der leydi Gadarena. Don worɓe dido wooduɓe ginnaaji wurtii e caabeeje, fotti e makko. Bee kunnii puy, faa goddo suusataa ko tokki laawol ŋol.

29 Be darii ɓee bata e semme, ɓee bi'a: «An Biddo Alla, ume jidudaa wadugo men? A warii do gam toora men diga wakkati waday na?»

30 Fotii darne afaaji mawne gom e durannoo takkol don.

31 Ginnaaji din eeli Yeesu, wi'i: «To a riiwii men, accu men naataa der darne afaaji nee do.»

32 O wi'i ɓe: «Jaheel!» Ginnaaji din wurtii, naatoy der afaaji din. Don maa don, darne afaaji nen fu diirtii diga takkol waanne, simmitii der maayo, yoolii e diyam.

33 Durooɓe afaaji din doggi, hooti wuro. Be batoy ko wadi fu, e ko wadi wooduɓe ginnaaji dido ɓen.

34 Den, himɓe siire nen fu wurtoy fotti e Yeesu. No ɓe ji'i mo, ɓe eeli mo o wurtoo leydi maɓɓe.

9

*Yeesu nyawtii mofo
(Marku 2.1-12; Luka 5.17-26)*

1 Yeesu naati laana diyam, joli, witti der siire mum.

2 Himɓe waddani mo mofo, pukkinaado dow daago. No Yeesu yi'i goondinki maɓɓe, wi'i mofo on: «Suka am, tiidin ɓerne maa! Hakkeeji maa yaafaama!»

3 Den, moodiɓɓe tawreeta woɓɓe yanti e miila der ɓerde mum, e wi'a: «Gorko oo do e bata kalluka dow Alla!»

4 Yeesu e anni miilooji maɓɓe, o wi'i ɓe:

«Gam ume go oon miila miilooji kalludi dii der ɓerde moodon?»

5 Ume ɓuri hoyugo? wi'ugo: «Hakkeeji maa yaafaama,» naa wi'ugo: «Umma yahu?»

6 Amma, mii yidi paamon, no Bii neddo e woodi baawde yaafaago hakke der duuniyaaru do.» Den, o wi'i mofo on: «Umma, ettu daago maa, hootu wuro maa!»

7 O ummii, o hooti wuro makko.

8 No jama'aare yi'i dum, huli, darii e teddina Alla gam o hokki himɓe baawde hande dee.

*Yeesu noddii Matiye
(Marku 2.13-17; Luka 5.27-32)*

9 Yeesu e yawta, diga e laawol o yi'i gorko bi'eteedo Matiye e joodii to ceede faada yobetee, o wi'i mo: «Tokkam.» Matiye ummii, tokki mo.

10 Baawo mum, Yeesu yahi e nyaama der wuro Matiye. Jafooobe ceede faada duuɓɓe, e wadoobe hakke wari joodii e nyaamida e Yeesu e aahiiɓe mum.

11 No Farisaaɓe yi'i dum, ɓe bi'i aahiiɓe makko: «Gam ume moodibbo moodon nyaamidinta e jafooobe ceede faada, e wadoobe hakke?»

12 Yeesu nani ka, wi'i ɓe: «Yandube haajaaka nyawtoowo, sey nyawɓe.

13 Jahee ekkitee ko haala kaa do yidi wi'ugo: "Yurmeene nun jidumi, sadakaaji bane."» Gam mi waray noddugo foonnitiibe, amma hakkeɓe.

*Yande dow suumaye
(Marku 2.18-22; Luka 5.33-39)*

14 Den, aahiiɓe Yuhaana gadoowo batasi battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Ume wadi minon e Farisaaɓe emen cuumoo, go aahiiɓe maa suumataako?»

15 O toontii ɓe, o wi'i: «Noddinaaɓe ɓangal waawan ko woni der biisere ɓerne to jommanjo gorko e wondi e maɓɓe na? Nyalaane waraan de jommanjo gorko on ettete e caka maɓɓe. Den ɓe cuumoyto.

16 Walaa takkoowo lefol kesol dow wudere hiinne, gam lefol kesol foodan wudere hiinne, den cercol mayre yaajan puy.

17 Kade bo innabojam kesam loowataake der jollooji guri kiiddi. To hinaa non, jollooji din pusan, innabojam reyyitoo, jollooji din bo halka. Amma innabojam kesam, sey loowee der jollooji guri kesi, gam dum fu dum daɗa.»

Suka debbo gom e debbo meemudo toggoore Yeesu

(Marku 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 Wakkati Yeesu woni e bata ɓe ka, don hooreejo suudu waajorde gom yottii, jiccii yeeso makko, wi'i: «Biyam debbo maayii, dum wadii tifere. Amma war yowu junɗo maa dow makko, heɓa o wuura.»

19 Yeesu ummii e aahiiɓe mum, tokki mo.

20 Den debbo gom, mo lefol mum salii ko haggii diga duubi sappo e didi,

yiwi ɓawɓawre Yeesu, meemi kommulol toggoore makko.

21 Gam o miilii der ɓerne makko, o wi'i: «To mi heɓii meemumi baa kommulol toggoore makko, mi yoofoto.»

22 Yeesu yeeyitii, yi'i mo, wi'i: «Suka am, tiidin ɓerne maa! Goondinki maa nyawtii ma.» Wakkatiire nen, debbo on yoofii.

23 Yeesu yottii wuro hooreejo waa-jorde on. O yi'i fuuroobe puuraadi maayde e himɓe wulloobe.

24 O wi'i ɓe: «Burtee diga do. Suka on maayay, o daani nun.» Be darii ɓee jala mo.

25 No himɓe wurtinaa yaasi, o naati der suudu, o nanji junɗo suka debbo, go o ummii.

26 Habaru majjum sankitii toy fu der leydi nin.

Yeesu wuntinii wumuɓe dido

27 No Yeesu yawtata, wumuɓe dido tokki mo, e bata e daane towne, e wi'a: «Bii Dawda, yurma men!»

28 No o naati suudu, wumuɓe ɓen battii mo, o wi'i ɓe: «Oon goondini mi waawan ko wadi dum na?» Be toontii mo, ɓe bi'i: «Oo, Joomiraawo, emen goondini.»

29 Den, o meemi gite maɓɓe, o wi'i: «Dum laatanoo on hande no goondinirdon.»

30 Den ɓe bumti. O waggini ɓe, o wi'i: «To on batee ka baa goddo.»

31 Amma no ɓe burtii, ɓe jahi ɓee cankita habaru makko der leydi nin fu.

Yeesu nyawtii muumo

32 No wuntinaaɓe ɓen wurtotoo, Yeesu waddanaa gorko mo ginnool muumidini.

33 O riwi ginnool ɗol, muumo on yanti e bata. Jama'aare fu haaydinii, e wi'a: «Iri dum do meeday ko yi'aa der Isira'iila!»

34 Amma Farisaaɓe wi'i: «E baawde hooreejo ginnaaji nun o riwirta ginnaaji!»

Yeesu yurmake jama'aare

35 Yeesu e woositoo der gennee mawde, e ci'on petton fu. Oo janɗina der cuudi baajordi, oo fina linjiila

Laamaare Alla, oo nyawta nyawbe nyawneeji feere feere fu.

³⁶ No o yi'i jama'aare, be jurminii mo, gam be comii, be tampi, bee laatii hande baali di galaa duroowo.

³⁷ Den, o wi'i aahiibe makko: «Ko ruggetee e duudi, amma ruggoobe duudaa.

³⁸ Eelee Joomiraawo dugge lildaa ruggoobe der to ruggantee.»

10

Aahiibe Yeesu sappo e dido (Marku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yeesu noddi aahiibe mum sappo e dido. O hokki be baawde riiwugo ginnaaji e nyawtugo nyawbe nyawuuji feere feere fu.

² Inde lilaabe sappo e dido ben woni: Simon noddeteedo Piyer, e minyum Andere. Yaakuuba bii Jebede, e minyum Yuhaana.

³ Filippu e Bartolome, Toma e Matiye jaboowo ceede faada. Yaakuuba bii Alfee, e Taddee.

⁴ Simon tinniido gam Alla, e Yahuuda Iskariyot, jammoytoodo Yeesu.

Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido (Marku 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yeesu lili aahiibe mum sappo e dido, bati be haalaaji dii do, wi'i: «To on jahee to heeferbe, to on naatee bo der siire Samariyaabe.

⁶ Amma jahee, caka Isira'iilaabe, laatiibe hande baali majjudi.

⁷ To jahudon fu, piinee, bi'on: "Laamaare Alla battike!"

⁸ Nyawtee nyawbe, pintinee maaybe, joofinee sessebbe, diiwee ginnaaji. On kebii on jobay, onon bo kokkee to on jabee goddum.

⁹ To on jaaree kanjeeri, dum bo cardi, maa bo ceede der jiibaaji moodon.

¹⁰ To on jogee bogooru, dum bo toggooje didi. To on ettee pade, dum bo sawru. Gam gollotoodo e haani nyaama.

¹¹ To on garii der genni, dum bo siire gom, daartee beero geeto. Joodee to makko faa de jawtudon.

¹² To oon naata der wuro, cannee tawaabe don.

¹³ To wuro non e haanani dum, jam moodon naata der maggo. Amma to no haananaa dum, jam moodon witanana on.

¹⁴ To on jabaaka, on kettinanaaka bo, burtee don, pidon sollaare koyde moodon.

¹⁵ E goonja batanmi on: "Nyalaane darnal, kiita Sodoma e Gomora buran hoyugo dow kiita siire nen."»

Tooraaji garooji

(Marku 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ «Kettinee! Mii lila on hande baali caka bu'i. To non, laatee yoyube hande bolle, laatodon be walaa gacce hande tantabaraaji.

¹⁷ Kakkilanee ko'e moodon e himbe, gam be jaaran on yeeso kiitorde, be piya on looci der cuudi mabbe baa-jordi.

¹⁸ Be jaaran on yeeso mawbe leydi, e laamiibe genni, sabbu am. On laatanto am seedeebe yeeso mabbe, e yeeso heeferbe.

¹⁹ To on jaaraama yeeso hiitotoobe, to on miilee no batiroyton e ka batoyton. Gam on kokkete ka batoyton wakkati mum.

²⁰ Onon bane batata, Ruuhu Baaba moodon nun batata diga e moodon.

²¹ Mawniraawo ummanto miraawo, acca o waree. Baaba bo wadanan dum bibbe mum. Bibbe bo ummanto saareji mum, wada dabare gam be baree.

²² Himbe fu wanyan on gam am. Amma munyudo faa heennyitirde, joomum hisinte.

²³ To on tooraama e genni nii do, doggiree nii to. E goonja batanmi on, on keenyataa woositaago gennee Isira'iila, go Bii neddo wara.

²⁴ Aahiijo burataa moodibbo mum, maccudo burataa joomiraawo mum.

²⁵ E woodi aahiijo laatoos hande moodibbo mum, maccudo bo, hande joomiraawo mum. To hooreejo wuro noddaama "Beljebul" hakko himbe wuro makko!»

Hoolaago Alla (Luka 12.2-9)

²⁶ «To on kulee himbe. Ko suudii fu wurtitinto, asiiri bo suppitinto.

²⁷ Ka batumi on der niwre, bati-tee ka caka nyalooma. Ka batadon e noppi der asiiri, piinee ka dow doomooode cuudi.

²⁸ To on kulee warooɓe ɓannu, ɓe baawataa ko wari yonki. Amma, kulee baawoowo ko halki ɓannu e yonki fu der yiite jahannama.

²⁹ Colon didon sippataake faranwel gootel na? Amma baa gootel makkon yanataa e leydi, to e sago Baaba moodon bane.

³⁰ Onon, baa gaasaaji ko'e moodon fu e limaa.

³¹ Gam majjum, to on kulee, gam oon ɓuri colon duukkon teddujal.

³² Ceedaniido am yeeso himbe, min bo, mi seedanto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.

³³ Amma caliido am yeeso himbe fu, min bo, mi saloto joomum yeeso Baaba am gonudo dow kammu.»

*Yeesu woni daliila ceennirgu
(Luka 12.49-53; 14.26-27)*

³⁴ «To on miilee jam nun gaddumi e duuniyaaru. Mi waray gam mi wadda jam, amma kaafahi gaddumi.

³⁵ Ko waddimmi woni, seennugo biddo gorko e baaba mum, biddo debbo bo e inna mum, debbo ɓanjaado e esum debbo.

³⁶ Neddo fu, himbe wuro mum nun laatotoo waybe mum.»

³⁷ «Jidudo baaba mum, dum bo inna mum faa ɓuriniimi, joomum fotay laataago mo am. Jidudo biddo mum gorko naa bo debbo, faa ɓuriniimi, joomum fotay laataago mo am.

³⁸ Mo ettay leggal mum palaanjal tokkimmi, joomum fotay laataago mo am.

³⁹ Jidudo hisina yonki mum, dullan ki, amma majjindo yonki mum gam am, hehitinto ki.»

*Haala riiba
(Marku 9.41; Luka 10.16)*

⁴⁰ «Jaɓɓiido on fu, jaɓɓike am, jaɓɓiido am bo jaɓɓike liloydo am.

⁴¹ Jaɓɓiido annabiijo gam oo annabiijo, joomum heban riiba ka annabiibe hebata. Jaɓɓiido neddo

poonnitiido gam oo poonnitiido, joomum heban riiba ka foonnitiibe hebata.

⁴² E goonja batanmi on, kokkudo ɓurdo faandugo caka aahiibe am, diyam peewdam, baa der jarirgel gootel, gam oo aahiijo am, o dullataa riiba makko.»

11

*Yuhaana lili aahiibe mum to Yeesu
(Luka 7.18-35)*

¹ No Yeesu heennyi waajaago aahiibe mum sappo e dido waajuuji dii, o yawti diga don. Den o yahi janninoygo e waajaago caka ci'e mawde, der weccoore nen.

² Yuhaana gadoowo batisi e wonoo der kasu, go o nani golle de Almasiihu wadata e batanee. Den o lili aahiibe makko,

³ yaha yamaa Yeesu, wi'a: «An woni kaanudo wara na, naa men kedoo goddo?»

⁴ Yeesu toontii be, wi'i: «Jahee, batee Yuhaana ko nanudon e ko ji'udon fu:

⁵ wumuɓe e wunta, moofidinbe e yaha, sessebbe e nyawtee, pahidinbe e nana, maaybe e finta, talakaaɓe bo e waajee habaru Laamaare Alla.

⁶ Barke laatanto mo mi laatanaaki daliila fergere dow goondinki mum.»

⁷ No lilaabe ɓen yawti, Yeesu fuddi batugo jama'aare haala Yuhaana, o wi'i: «Ume jahudon daaroygo der haro? Kudool njol hennu dimmata na?»

⁸ Naa ume daaroydon? Gorko ɓorniido gineeji boodudi na? Borniibe gineeji boodudi, der wuro laamiibe nun tawetee.

⁹ Den, ume jahudon daaroygo? Annabiijo na? Oo! Mii bata on, oo ɓuri annabiijo.

¹⁰ Kanko nun Dewte batani wi'i: «Mi lilan lilaado am yeeso maada, o moyyananee laawol.»

¹¹ «E goonja batanmi on, der ɓe rewbe rimi fu, walaa ɓurdo Yuhaana gadoowo batisi manju. Amma, ɓurdo pettidingo der Laamaare Alla, e ɓuri Yuhaana manju.»

12 Diga Yuhaana gadoowo batisi fuddi waajaago faa jooni, himbe e teetontira Laamaare Alla e catte. Sattuɓe bo teetata ne.

13 Annabiibe, e dewte tawreeta fu, wadii annabaaku dow Laamaare nen faa yottii wakkati Yuhaana gadoowo batisi.

14 To oon jidi koolee, Yuhaana woni annabi Eliya, kaanudo wara.

15 Goodudo noppi fu, nana.

16 Ume nun nanditiniranmi himbe jaamanuuru nuu do? Bee nandi e sukaaɓe joodiibe caka jayri to himbe fijata, e huuɓa igooɓe mum, e wi'a:

17 "Men puuranii on puuraadi, on pijay, men jimanii on jimi bojji maayde, on cimaaki."

18 Gam no Yuhaana wari, o nyaamataa o yarataa, on bi'ii: "O ginnaajiijo nun."

19 Bii neddo warii, e nyaama, e yara. Den, himbe wi'i: "O laati nun deereeruujoo, e jaroowo bagi. Oo laatii bo beldiijo jaboobe ceede faada, e wadoobe hakke hande maɓbe." Amma, hakkillo Alla e hollitoo der golle muudum.»

Yeesu felii genneelee caliide ko tuubi (Luka 10.13-16)

20 Baawo majjum, Yeesu feli genneelee de o wadi haaynaareeji duuddi der mum ko himbe majje tuubay. O wi'i:

21 «Bone laatante, an Korajin! Bone laatante, an Baytisayda! Gam haaynaareeji gadaadi to moodon, to di gadaanomaa der Tirus e Sidon, maa be mootikeno dooni, be bornii saakiiho, be kollitira no be tuubii.

22 Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnjal, kiita Tirus e Sidon hoyan e ka moodon.

23 An bo Kafarnahum, aa miili a towinte faa dow kammu na? Aawo! A leesinte faa der joonne maaybe. Gam haaynaareeji gadaadi der maa, to di gadaanomaa der Sodoma, maa siire nen na'onno faa hanne.

24 Gam majjum, mii wi'a on: Nyalaane darnjal, kiita Sodoma hoyan e ka moodon.»

Yeesu e nodda himbe gam siwtaare (Luka 10.21-22)

25 Wakkati mum, Yeesu etti haala wi'i: «Mii yettee Baaba, Joomiraawo mo dow, e mo leydi. A suudii wooduɓe annal e hakkillo kujje dee, ko kollitindaa de sukahon petton.

26 E goonja, mi yettii maa Baaba, gam non dum fottiran maa.

27 Baaba am hokkii am huune fu der junjo am. Walaa annudo Biddo to hinaa Baaba. Walaa annudo Baaba bo, to hinaa Biddo, e mo Biddo yidi hollitingo dum.»

28 «Garee to am on fu, onon somuɓe, e rooniiɓe doolle tedduɓe, mi hokkan on siwtaare.

29 Downtanee am, accee mi jannina on. Gam mii yeeddi, mii diggi, den yonkiiji mon heban siwtaare.

30 Gam doongal am e huyfi, ko dooninanmi on bo teddaa.»

12

Yande dow nyalaane siwteteene (Marku 2.23-28, 3.1-6; Luka 6.1-5)

1 Wakkati mum, Yeesu e aahiibe mum e falta caka gese alkamaari nyalaane siwteteene, go aahiibe makko rafo wadi dum, yanti e wooca cammeeje e yakka.

2 No Farisaaɓe yi'i dum, wi'i mo: «Daaru, aahiibe maa e wada ko haanay wadeego nyalaane siwteteene!»

3 O toontii be, o wi'i: «E goonja on jannay ko Dawda wadi no rafo wadi dum, e himbe mum na?

4 O naati der suudu Alla, e himbe makko, be yakki peen cakkanaako Alla. Baa no kanko e himbe makko be goodaa laawol yakkugo ko. Limaamiibe tan nun woodi laawol yakkugo ko.

5 Naa, on jannay der tawreeta Muusa, no limaamiibe gollotoobe der suudu Alla wadiri ko haanaa der nyalaane siwteteene? Amma e nun fu be gaccaaka.

6 Mii wi'a on e goonja, burdo suudu Alla mawnugo nun woni do.

7 To on paamiino ko haala Alla kaa do fillitii: "Yurmeene jidumi,

hinaa sadakaaji kiiseteedi”, on ki-itataakono himbe 6e walaa gacce.»

⁸ Gam Bii neddo nun laatii Joomi-raawo nyalaane siwteteene.»

Yeesu nyawtii gorko mo junjo waatujo

(Marku 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ Yeesu yawti diga don, yahi der suudu waajorde ma66e.

¹⁰ Gorko mo junjo waatujo gom e tawaa don, go tawaabe don yami mo yande dee do, gam heba no gaccorii mo, wi'i: «Laawol hokkii nyawtiigu wadee nyalaane siwteteene na?»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «To goddo moodon e woodi baalel mum, go nyalaane siwteteene nel yanti der bunnu, joomum suttoytaa nel na?»

¹² Neddo e 6uri baala faa to woddi! To non, laawol hokki ko woodi wadee der nyalaane siwteteene.»

¹³ Den, o wi'i gorko on: «Foortu junjo maa!»

O foorti jo, jo yoofii hande no joo to.

¹⁴ Farisaa6e wurtii, yahi dawraa dow no 6e kalkirta Yeesu.

Annabaaku Esaaya hebbii

¹⁵ No Yeesu nani ka, yawti diga nokkuure nen, himbe duu66e e tokki mo. O nyawti nyaw6e fu.

¹⁶ Den o waggini 6e, to 6e batu goddo moy nun o laatii.

¹⁷ Dum laatike non gam haala annabi Esaaya hebba, ka o wi'i:

¹⁸ «Nani gollotoodo am mo cubumi. Kanko woni jidaado am, mo ceyori-imi.

Mi jippinan Ruuhu am dow makko, o fiinan habaru foonnitaare dow lenyi fu.

¹⁹ O yeddontirtaa e goddo, o falmataa goddo,

daane makko nanataake e laabi.

²⁰ O heltataa yommal turiinal, o nyifataa fitilleel cuurtoowel, faa nyalaane o hokki foonnitaare jaalorgal.

²¹ Lenyi fu yowan hoolaare mum dow makko.»

Yeesu e toontoo ka 6e gaccorii dum
(Marku 3.19-30; Luka 11.14-23)

²² Den, Yeesu waddanaa gorko bumdo muumidindo, mo ginnool woni e mum. O nyawti mo faa muumo on e bata, e yi'a bo.

²³ Haynaare nanji himbe fu, ko 6ee bi'a: «Hinaa kanko woni Bii Dawda na?»

²⁴ Amma no Farisaa6e nani ka, yanti e wi'a: «E baawde "Beljebul" hooreejo ginnaaji nun o riiwirta di.»

²⁵ No Yeesu e anni miilooji ma66e, o wi'i 6e: «Laamaare fu to seenni-rake e ha6a hoore mum, ne halkan. Dum bo to siire gom, maa bo wuro gom seennirii e ha6a hoore mum, jo wonataako.

²⁶ To Seydan seennirake e riiwa Seydan, den noy laamaare makko wonortoo?

²⁷ To laatike e baawde "Beljebul" nun diiwiranmi ginnaaji, 6i66e moodon bo na, e baawde moy 6e diiwirta di? Gam majjum, kam6e e ko'e ma66e nun laatoytoo hiitotoo6e on!

²⁸ Amma to e Ruuhu Alla nun diiwiranmi ginnaaji, edum holla no Laamaare Alla warii faa to moodon.

²⁹ Naa moy waawata ko naati wuro gorko semmenteejo, teeta jawdi makko, to o ha66ay joomum taw. Amma to o ha66ii mo, o waawan ko wuuwi ko woni der wuro non fu.

³⁰ Mo wonday e am fu, ganyo am nun. Mo wallay am hawritingo, sankitan nun.

³¹ Gam majjum, mii wi'a on: himbe heban yaafuye hakkeji mum, e kalluka ka 6e bati. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafa-taake pay.

³² Batudo kalluka dow Bii neddo fu, heban yaafeego. Amma batudo kalluka dow Ruuhu Ceniido, yaafa-taake der jaamanuuru nuu do, e der jaamanuuru warannu.»

Leggal annitirte nun diga e 6i66e mum

(Luka 6.43-45)

³³ «To leggal e woodi, 6i66e maggal bo woodan. To leggal woodaa, 6i66e maggal bo woodataa, gam leggal fu, diga e 6i66e mum nun annitirtee.

³⁴ Bi66e bolle pure! Noy baawirton batugo booduka, onon laatiibe hallu6e? Gam ko hebbi der 6erne, kan nun hunnuko wurtinta.

³⁵ Neddo geeto, wurtinan ko woodi diga booddum ko suudii der 6erne mum. Neddo kalludo bo, wurtinan ko halli diga kalludum cuudiidum der 6erne mum.

³⁶ E goonja bi'anmi on: nyalaane darŋal him6e toontoyto haalaaji baanji baanji di 6e bati fu.

³⁷ Gam moy fu, haala mum nun wurtinta dum, dum bo ka doyya dum kiita.»

Farisaa6e e daarta Yeesu wadana dum kaayeeŋi

(Luka 11.29-32)

³⁸ Baawo majjum, wob6e der moodi66e tawreeta e Farisaa6e, wi'i Yeesu: «Moodibbo, emen jidi gadanaa men kaayeeŋi.»

³⁹ O toontii 6e, o wi'i: «Him6e jaamanuuru hallunu, cobu6e, e daarta kaayeeŋi. Be ji'ataa kaayeeŋi gom, to hinaa kaayeeŋi annabi Yonas.

⁴⁰ Yonas wadii nyaloomaaje tati e jemmaaje tati der reedu linnol manŋol. Hande non bo Bii neddo wadirta nyaloomaaje tati e jemmaaje tati der leydi.

⁴¹ Nyalaane darŋal, him6e Niniwe ummodoto e him6e jaamanuuru nuu do, gacoo 6e. Gam 6e tuubii no 6e nani waaji Yonas. Nani bo, burudo Yonas nun woni do!

⁴² Nyalaane darŋal, laamiido debbo mo leydi hoore fudo ummodoto e him6e jaamanuuru nuu do, gacoo 6e. Gam o yiwoy diga kaddin leydi, o wari hettinaago haalaaji Suleymaanu kebbudi hakkillo. Nani bo, burudo Suleymaanu nun woni do!»

Wittoyoŋo ginnool der wuro mum hiinŋo

(Luka 11.24-26)

⁴³ «To ginnool wurtike e neddo, ŋol yahan ŋol yiilitoo nokkuuje joorde, eŋol daarta to ŋol siwtoto, amma ŋol he6ataa.

⁴⁴ Den ŋol wi'an: "Mi wittitinto wuro am ŋo eggunoomi e mum." To

ŋol yottike, ŋol tawan goddo walaa der wuro ŋon, eŋo wuuwaa, eŋo moyyinaa faa woodi.

⁴⁵ Den, ŋol wittan, ŋol waddaa ginnaaji jeedidi goddi burudi ŋol hallugo. Di naata e wuro ŋon, di joodoo der maggo. Heennyitirde neddo on buran arandeere mum hallugo. Hande non dum laatantoo him6e jaamanuuru hallunu nu.»

Miiraa6e Yeesu e inniiko

(Marku 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Wakkati Yeesu baddata e jama'aare, inniiko e miiraa6e makko yottii. Be darii yaasi, 6ee jidi baddugo mo.

⁴⁷ Den, goddo bati Yeesu, wi'i: «Inna maa e miiraa6e maa e darii yaasi, e yidi baddugo maa.»

⁴⁸ O toontii mo, o wi'i: «Moy woni inna am? Bey woni miiraa6e am?»

⁴⁹ O sappii aahiibe makko, o wi'i: «Inna am e miiraa6e am nun do.

⁵⁰ Miiraa6e am wor6e e rew6e, e inna am woni, wadoo6e ko Baaba am gonudo dow kammu yidi.»

13

Ballool aawoowo

(Marku 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Nyaanne mum, Yeesu wurtii wuro, yahi joodoy takkol maayo.

² Jama'aare duunne e howii mo, o ummii o naati laana diyam, o joodii. Him6e fu e darii takkol maayo.

³ O bati 6e kujje duudde e ballaaji. O wi'i 6e: «Aawoowo nun wurtii aawoygo.

⁴ No o aawata, awdiiri gonni yani sera laawol, pooli wari soppi ni.

⁵ Gonni bo yani e kaaye to leydi duudaa, ni fudi don maa don, gam ni he6ay to leydi luggi.

⁶ Amma no naaŋe nyawli, ŋe wuli ni. Ni yoori, gam ni walaa dadi.

⁷ Gonni bo yani caka gi'e. Gi'e mawni, biddi ni.

⁸ Gonni bo yani e leydi geeri, ni fudi, ni rimi 6ikkol: Gonni rimi gite hewre, gonni lasoy tati, gonni bo laso e sappo.

⁹ Goodudo noppi fu nana!»

Ko acci Yeesu e badda himbe e ballaaji

(Marku 4.10-12; Luka 8.9-10)

¹⁰ Aahiiɓe Yeesu battii, yami mo, wi'i: «Ume wadi ko aa baddira himbe e ballaaji?»

¹¹ O toontii ɓe, o wi'i: «Onon, on kokkaama faamugo asiiri Laamaare Alla, amma kamɓe, ɓe keɓay dum.

¹² Gam goodudo nun beydantee faa duuda. Anni mo woodaa, baa sedda ko woodi, teetete.

¹³ Gam majjum, baddiranmi ɓe e ballaaji: "Gam ɓee daara, amma ɓe ji'ataa, Bee kettinoo, amma ɓe nanataa, ɓe paamataa bo."

¹⁴ Hande non ka Alla batunoo e hunnuko annabi Esaaya hebbiri dow maɓɓe:

"On nanan faa wooda, amma on paamataa fuy,
on daaran faa wooda, amma on ji'ataa fuy.

¹⁵ Gam himbe lenyol ɗol ɓerde mum laatike joorde.

Be cukkii noppi maɓɓe,
ɓe muunnii gite maɓɓe,
gam to ɓe ji'u

to ɓe nanu e noppi maɓɓe,
hakkillo maɓɓe bo to faamu,
hakko ɓe tuuba, mi nyawta ɓe."

¹⁶ Amma onon, barke laatanike on, gam gite moodon e yi'a, noppi moodon bo e nana!

¹⁷ E goonja batanmi on, annabiibe duuɓɓe, e foonnitiiɓe duuɓɓe yidiino yi'a ko ji'oton, amma ɓe ji'ay. Be jidiino ɓe nana ko nanoton, amma ɓe nanay.»

Yeesu e faamina ballool aawoowo
(Marku 4.13-20; Luka 8.11-15)

¹⁸ «Onon, kettinee ko ballool aawoowo ɗol fillitii.

¹⁹ To neddo e hettinoo haala Laamaare Alla, go o faamataa ka, Kalludo nun suttata ka der ɓerne makko. Kanko nandi e awdiiri caamuni sera laawol.

²⁰ Goddo e nandi e awdiiri caamuni to kaaye. Kanko to o nanii haala Alla, don maa don o jaba ka e seyo.

²¹ Amma ka wadataa dadi der makko, wakkati sedda tan o wonoto.

To billaaje, dum bo tooraaji yottake gam haala kan, o woppa ka law.

²² Goddo e nandi e awdiiri caamuni to gi'e woni. To o nanii haala Alla, billaaje duuniyaaru e yidde jawdi bidɗa ka, ka rimataa ɓikkol.

²³ Amma goddo e nandi e awdiiri caamuni to leydi geeri. To o nanii haala Alla, o faama ka. Kanko o riman ɓikkon. Gokkon hewre, gokkon lasoy tati, gokkon bo laso e sappo.»

Fudo kalluko der gesa alkamaari

²⁴ Yeesu wadani ɓe kade ballool gonɗol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e gorko aawudo awdiiri geeri e gesa mum.

²⁵ No himbe fu daani, don ganyo makko wari, aawi fudo kalluko caka alkamaari nin, yawti.

²⁶ No alkamaari fudi e sawtina, den fudo kalluko bo suppitii.

²⁷ Gollotooɓe jom gesa wari, wi'i mo: "Joomiraawo, awdiiri geeri bane aawudaa der gesa maa na? Diga toy fudo kalluko koo do yiwi?"

²⁸ O toontii ɓe, o wi'i: "Ganyo nun wadi dum.» Den, gollotooɓe ɓen yami mo, wi'i: «Men jaha men doofaa fudo kalluko kon na?"

²⁹ O toontii ɓe, o wi'i: "Aawo, gam to oon doofa fudo kalluko, on kawran e alkamaari.

³⁰ Accee dum mawnida faa wakkati dugge yottoo. To wakkati dugge yottake, mi wi'an ruggooɓe am doofa fudo kalluko kon taw, haɓɓa ko, watta der yiite. Amma alkamaari, ɓe kawrita dum der beemal am.»

Ballool binɗel mutaadihi

(Marku 4.30-32; Luka 13.18-21)

³¹ Yeesu wadani ɓe ballool gonɗol, wi'i: «Laamaare Alla e nandi e binɗel mutaadihi, ɗel goddo etti aawi der gesa mum.

³² Binɗel mutaadihi ɓuri ɓikkol ledde kara li'o fu faandugo. Amma to ɗel fudi, enel ɓura ledde kara li'o mawnugo, ɗel laatoo leggal manɗal faa pooli wada dadda mum dow licce maggal.»

Ballool yuufinirdum
(Luka 13.20-21)

33 O wadani 6e ballool gonjol, o wi'i: «Laamaare Alla e nandi e yuufinirdum, dum debbo etti hawron-tiri e conni etorde tati, ko ni yuufini conni laawaani nin fu.»

*Ko acci Yeesu e bata e ballaaji
(Marku 4.33-34)*

34 E ballaaji nun Yeesu baddiri him6e huune dum fu. O badday 6e to hinaa e ballaaji.

35 O wadii dum gam hebbingo haala ka annabiijo batunoo, wi'i: «Mi ma66itan hunnuko, mi bata e ballaaji, mi batan, mi wurtina kujje cuudinoode diga ko duuniyaaru tagaa.»

Yeesu faantinii ballool fudo kalluko

36 Baawo majjum, Yeesu acci him6e, hooti wuro. Aahii6e makko 6attii, yami mo, wi'i: «Faantin men ballool fudo kalluko der gesa.»

37 O toontii 6e, o wi'i: «Aawudo aawdi booduni woni Bii neddo.

38 Gesa nan woni duuniyaaru. Awdiiri geeri woni fotu6e naata der Laamaare Alla, fudo kalluko woni, tokku6e Kalludo.

39 Ganyo aawudo fudo kalluko woni Ibiliisa, dugge laati nun nyalaane darnjal, ruggoo6e bo laatii malaykaa6e.

40 Hande no fudo kalluko doofirtee watee e yiite, hande non dum laato-too nyalaane darnjal.

41 Bii neddo lilan malaykaa6e mum, wurtina doyyoo6e him6e der hakke, e wadoo6e ko halli der laamaare mum.

42 O faddan 6e der yiite jahannama, ton 6e bullata, 6e yakkontira nyiye.

43 Amma wakkati mum, foonni-tii6e jalbitinto hande naaje der Laamaare Baaba mum. Goodudo noppi fu, nana!»

Ballool jawdi cuudini

44 «Laamaare Alla e nandi e jawdi cuudini der gesa. Goddo hocciri ni, witti suuditi ni. Berne makko weli puy, den o yahi o sippoy ko o woodi fu, gam o sooda gesa nan.»

45 «Faa hanne Laamaare Alla e nandi e tenkotoodo daartoowo sokiyaaje dime.

46 No o yi'i sokiyaaje dime, o sippoy ko o woodi fu, o soodi de.»

Ballool taaruwol

47 «Laamaare Alla e nandi kade e taaruwol paddaanol der maayo, nanjony liyyi feere feereji.

48 No nol hebbi, suubotoo6e foodi nol, wurtini far fonjo, 6e joodii 6e cubitii di. Be gatti liyyi booddi der killaaje, 6e boppi di nafataa goddum.

49 Hande non dum laatotoo nyaanne duuniyaaru timmata. Malaykaa6e waran suttontira hallu6e e woodu6e.

50 Be paddan hallu6e der yiite manje, 6e bulla, 6e yakkontira nyiye.»

Ballool kujje kese e kiidde

51 Yeesu yami 6e, wi'i: «On paamii huune dum fu na?» Be toontii, 6e bi'i: «Oo, men paamii.»

52 Den, o wi'i 6e: «Moodibbo tawreeta paamudo haala Laamaare Alla, e nandi hande jom wuro, burtinoowo huune kesum e kiiddum diga e jawdi mum.»

*Be Nasaratu salike ko goondini Yeesu
(Marku 6.1-6; Luka 4.16-30)*

53 No Yeesu heennyi batugo e ballaaji, o yawti diga don.

54 O witti genni makko to o mawni, oo waajoo der cuudi ma66e baajordi. Ko haaynaare nanji him6e het-tinaniie mo, 6ee bi'a: «Toy o hebi annal iri nal do, e baawde wadugo kaayeeffiji dii do?»

55 E goonja, kanko bane woni bii ce6oowo ledde on na? Inniiko bane wi'etee Mariyama na? Miiraa6e makko bane Yaakuuba, e Yusufu, e Simon, e Yahuuda na?

56 Enen e sakikira6e makko rew6e bane wondi do na? Den, toy o hebi dum don fu?»

57 Dum hadi 6e goondingo mo. Gam majjum, o wi'i 6e: «Annabiijo teddintaake der genni mum, e der wuro mum.»

58 O waday don haaynaareeji duuddi gam 6e goondinay mo.

14

*Maayde Yuhaana gadoowo batisi
(Marku 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9)*

¹ Wakkati majjum, Eroodu hooreejo leydi Galili nani Yeesu e batanee.

² O wi'i jaggiibe makko: «Yuhaana gadoowo batisi nun! O fintii. Kanjum acci oo woodi baawde wadugo kaay-eefiji.»

³ Tawi Eroodu hokkiino laawol Yuhaana nannee, habbee, watee der kasu. O wadii dum sabbu Erodiya, debbo mawniiko, Filippu.

⁴ Gam Yuhaana wi'iino Eroodu: «Laawol hokkay maa koowaa mo.»

⁵ Eroodu e yiduno warugo mo, amma oo hula himbe, gam himbe fu e goondini no Yuhaana laati nun annabiijo.

⁶ No nyalaane juulde dingol Eroodu yottii, bii Erodiya debbo naati e fija yeeso noddinaabe. Dum weli Eroodu puy.

⁷ O hunanii suka on, o hokkan dum huune ko yami fu.

⁸ Suka debbo on gollori ka inna mum tintini dum, wi'i Eroodu: «Wattanam do hoore Yuhaana gadoowo batisi der heedo!»

⁹ Berne Eroodu biisi, amma, gam sabbu o hunike yeeso noddinaabe makko, o hokki hunnuko ne hokkee suka debbo on.

¹⁰ O lili goddo yaha wudditaa hoore Yuhaana der kasu.

¹¹ Hoore nen waddaa der heedo, suka debbo on hokkaa. Kanko bo, o hokkoy inniiko.

¹² Aahiiibe Yuhaana wari etti bannu makko, uwoy. Baawo majjum, be jahi be batoy Yeesu ko wadi.

*Yeesu nyaannii himbe ujune joyo
(Marku 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhaana 6.1-14)*

¹³ No Yeesu nani habaru on, o solti kanko tan, o naati laana, o yahi nokkuure deyyune. Himbe nani ka, wurtoy diga ci'e mum, tokki mo e koyde.

¹⁴ No o wurti e laana, o yi'i jama'aare duunne, yurmeene mabbe

wadi mo, den o nyawti nyawbe tawaabe don.

¹⁵ No kiikiide wadi, aahiiibe makko battii mo, wi'i: «Kiikiide wadii, kade bo, e ladde nun gonuden do. Accu himbe ben yawta, yaha der ci'e, soodaa ko nyaamata.»

¹⁶ Yeesu toontii be, wi'i: «Doole bane be jawta. Onon e ko'e moodon, kokkee be ko be nyaamata!»

¹⁷ Be toontii mo, be bi'i: «Peen joyo, e liyyi didi tan gooduden do.»

¹⁸ O wi'i be: «Gaddanee am dum do.»

¹⁹ O hokki hunnuko himbe joodinee dow fudo. Den o etti peen joyo kon, e liyyi didi din, o tiggirii, o yetti Alla. O nappiti peen kon, o hokki aahiiibe makko seennana jama'aare.

²⁰ Be fu be nyaami be kaari. Aahiiibe hawriti ko horii, dum hebbi killaaje sappo e didi.

²¹ Nyaamuibe dum wadii worbe ujune joyo, rewbe e sukaaabe limaaka.

*Yeesu yahii dow diyam
(Marku 6.45-52)*

²² Don maa don, Yeesu dooli aahiiibe mum naata laana, ardoo, jola fonjo maayo. Wakkati mum, oo waynoo jama'aare.

²³ Baawo no o waynodii be, o yawtiri dow waanne gam o wadaa du'aare kanko tan. Foti kiikiide wadii, kanko tan bo woni ton.

²⁴ Tawi laana nan wodfake diga e fonjo, ko galmaaji diyam e fiya na, gam na jabbitinto nun hennu.

²⁵ No faanii weetugo, Yeesu yottii to mabbe, e yaha dow maayo e koyde.

²⁶ No aahiiibe makko yi'i mo oo yaha dow diyam e koyde, kulol manjol nanji be, be bi'i: «Beelu nun!» Be darii bee kalfa sabbu kulol.

²⁷ Don maa don Yeesu wi'i be: «Deyyitee! Min nun, to on kulee!»

²⁸ Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to an nun e goonja, accu mi yaha dow diyam, mi wara to maa.»

²⁹ O toontii mo, o wi'i: «War!» Piyer wurtii laana, e yaha dow diyam, e foonnii to Yeesu.

30 Amma no o yi'i hennu e satti, o huli, o fuddi mutugo, den o halbi, o wi'i: «Joomiraawo, faabam!»

31 Don maa don, Yeesu foorti junjo mum, jogii mo, wi'i: «An mo goondinki paanduki, gam ume ko gadudaa seko?»

32 Be fu dido, be naati laana, den, hennu darii.

33 Tawaabe der laana nan fu, sujidani Yeesu, wi'i: «E goonja, a laati nun Biddo Alla!»

Yeesu nyawtii nyawbe der leydi Genesaret
(Marku 6.53-56)

34 Baawo no be joli maayo, be jottii leydi Genesaret.

35 Himbe tawaabe nokkuure nen anniti mo. Be lildi habaru der leydi nin fu, no o wari, be gaddani mo nyawbe fu.

36 Bee eela mo o acca nyawbe ben meema baa kम्मulol toggoore makko tan. Hande non bo, meemu be njol fu e yoofoo.

15

Tawaanal kaakiraabe
(Marku 7.1-13)

1 Farisaabe e moodi66e tawreeta yiwoy Urusaliima, wari to Yeesu, yami mo, wi'i:

2 «Ume wadi ko aahiibe maa e waylita tawaanal kaakiraabe meeden? Gam be lootataa juude mabbe go be nyaama.»

3 O toontii be, o wi'i: «Onon bo na, ume wadi go oon baylita sariyaaji Alla no fottiranta tawaanal moodon?»

4 Gam Alla wi'i: "Teddin baaba maa e inna maa." O wi'i kade: "Jennudo baaba mum, dum bo inna mum, joomum e haani waree."

5 Amma onon, oon bi'a, to neddo wi'ii baaba mum, dum bo inna mum: "Ko haani mi wallitiree laatike gedu Alla, den doole bane ballitaa baaba maa e inna maa."

6 Nun nun baylitirdon haala Alla gam tawaanal moodon.

7 Onon munaafitiibe! Esaaya wadii annabaaku dow moodon, wi'i:

8 "Lenyol njol do, e hunnuko tan nun teddinirtammi,

amma berde mabbe e woddodii am.

9 Bee kujidanammi, amma dum nafataa

gam ko be jannjinta laati nun miilooji himbe."»

Ko sobinta neddo
(Marku 7.14-23)

10 Den, Yeesu noddi jama'aare, wi'i be: «Kettinee, paamee faa wooda:

11 Ko naatata der hunnuko neddo bane sobinta mo. Amma ko wurtoto diga e hunnuko makko, kanjum sobinta mo.»

12 Go aahiibe makko battii, wi'i mo: «Aa anni haala maada kan mettinii berde Farisaabe na?»

13 O toontii be, o wi'i: «Aawre fu ne Baaba am gonudo dow kammu aaway, ne doofete.

14 Accee be, wumu be ardiibe wumu be nun! To bumdo e ardii bumdo bannum, be fu dido, be jantan der gayka.»

15 Piyer toontii mo wi'i: «Faamin men haala kan.»

16 Yeesu wi'i mo: «Onon bo, faa jooni on galaa faamu na?»

17 On paamay huune ko naati e hunnuko fu, der reedu dum pa'i, den dum wurtoo na?

18 Amma ko wurtoto e hunnuko fu, der berne dum yiwata, kanjum nun sobinta neddo.

19 Gam diga der berne neddo nun miilooji kalludi yiwata. Den di gatta mo barol himbe, jeenu, kaaruwaaku, guyka, seedaago fewre, e batugo kalluka.

20 Dum don nun woni ko sobinta neddo. Amma nyaamugo lootay juude mum hande no tawaanal holliri sobintaa neddo.»

Debbo Kananinkeejo goondinii Yeesu

Marku 7.24-30

21 Baawo majjum, Yeesu yawti diga don yahi der jeyde Tirus e Sidon.

22 Debbo Kananinkeejo, jeyaado der leydi nin wari to makko, bati e daane towne, wi'i: «Joomiraawo, Bii Dawda, yurmam! Ginnool nun toorata biyam debbo sanne!»

²³ Amma o toontaaki mo gokka. Ko aahiiɓe makko wi'i mo: «Riiwu mo, gam o accay halɓugo, oo tokkiri en.»

²⁴ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mi lilaaka maa to baali Isira'iila majjudi tan.»

²⁵ Amma debbo on wari jiccii yeeso makko, wi'i: «Joomiraawo, war walam!»

²⁶ Yeesu toontii mo, wi'i: «Dum woodaa nyaamdu sukaaɓe ettee, faddanee dawaadi.»

²⁷ Debbo on wi'i: «Gooɗa nun Joomiraawo, amma dawaadi bo e subinoo nyaamdu caamoowol to joomiraawe mum nyaamata.»

²⁸ Den, Yeesu toontii mo, wi'i: «Hey debbo, goondinki maa e mawni! Dum laatanee hande no jidirdaa.» E wakkati on, ɓiyiiko yoofii.

Yeesu nyawtii nyawɓe duubɓe
(Marku 7.31-37)

²⁹ Yeesu yawti diga don, witti takkol maayo Galili, eenci dow waanne, joodii ton.

³⁰ Himɓe duubɓe wari to makko, ɓe gaddani mo layooɓe, e wumuɓe, e moofidinɓe, e muumidinɓe, e nyawɓe nyawuuji feere feere. Be desi ɓe ley koyde Yeesu.

³¹ Haynaare nanɗi himɓe, no ɓe ji'i muumidinɓe e bata, moofidinɓe e yoofoo, layooɓe e yaha deydey, wumuɓe bo e yi'a. Be teddini Alla mo Isira'iila.

Yeesu nyaannii kade worɓe ujune nayo

(Marku 8.1-10; Matiye 14.13-21)

³² Yeesu noddi aahiiɓe mum, wi'i: «Himɓe ɓee e yurminoo am. Gam wadii balde tati ɓee gondi e am, ɓe goodaa ko ɓe nyaamata. Mi yidaa bo riiwugo ɓe ɓe jawta e rafo, gam to rafo doyyu ɓe e laawol.»

³³ Aahiiɓe makko wi'i mo: «Toy keɓeten nyaamdu ko nyaannata jama'aare nee do e ladde haro do?»

³⁴ O yami ɓe, o wi'i: «Peen noyo goodudon?» Be toontii mo, ɓe bi'i: «Peen jeediɗo e likkol pettol sedda.»

³⁵ Baawo majjum, o hokki hunnuko jama'aare joodoo e leydi.

³⁶ O etti peen jeediɗo, e likkon sedda kon. O yetti Alla, o ɗappiti, o hokki aahiiɓe makko, ɓe ceennani jama'aare.

³⁷ Be fu ɓe nyaami faa ɓe kaari. Be kawriti ko horii, hebbi killaaje jeediɗi.

³⁸ Nyaamuɓe dum wadii worɓe ujune nayo, rewɓe e sukaaɓe li-maaka.

³⁹ Baawo mum Yeesu waynii ɓe. Den, o naati laana, o yahi leydi Magadan.

16

Farisaawe yamii Yeesu wadana dum kayniidum

(Marku 8.11-13; Luka 12.54-56)

¹ Farisaawe e Sadukiiɓe wari jarbaago Yeesu. Be yami mo o wadana ɓe kayniidum yiwudum diga kammu.

² O toontii ɓe, o wi'i: «[To on ji'ii dow kammu e wojji kiikiide, oon bi'a: "Nokkuuje woodan."]

³ Subaka bo, to on ji'ii kammu e wojji e niɓɓi, oon bi'a: "Diyam toban." Oon anni suttontirgo ko wadotoo dow kammu, amma on baaway suttontirgo maane wakkatiire nee do!]

⁴ Himɓe jaamanuuru hallunu, cobuɓe, e daarta kaayeeɗi. Be ji'ataa kaayeeɗi gom, to hinaa kaayeeɗi Yonas.»

Baawo majjum, o acci ɓe, o yawti.

Hakkilango munaafitaare Farisaawe e Sadukiiɓe

(Marku 8.14-21)

⁵ No aahiiɓe jolata fonɗo maayo far to, ɓe jeggiti ko etti peen.

⁶ Yeesu wi'i ɓe: «Kakkilee, deenee ko'e mon e yuufinirdum Farisaawe e dum Sadukiiɓe.»

⁷ Aahiiɓe darii e wi'ontira hakkune mum: «Gam en ettay peen acci oo bata ka.»

⁸ Yeesu anniti ka ɓe batata, wi'i ɓe: «Ko wadi oon badda hakkune mon, oon batana dullere moodon jogaago peen? Onon ɓe goondinki paanduki!

⁹ E goonja faa jooni on paamay na? On ciwtoray peen joyo ko ceennanmi worɓe ujune joyo, e killaaje de kebindon ko horii na?

10 On ciwtoray bo peen jeediɗo ko ceennanmi worɓe ujune nayo, e kil-laaje de kebbindon ko horii na?

11 Noy wadi go on paamay no haala peen bane batananmi, wakkati bi'umi on, kakkilane yuufinirdum Farisaaɓe e dum Sadukiibe?»

12 Den, ɓe paami no yuufinirdum conni peen bane o batanta, amma, ekkitinol Farisaaɓe e ɗol Sadukiibe.

Piyer batii Yeesu nun woni Almasiihu

(Marku 8.27-30; Luka 9.18-21)

13 Yeesu yahii leydi Kaysariya Filippu. O yami aahiibe makko, o wi'i: «Moy himɓe wi'ata Bii neddo e laatii?»

14 Be toontii mo, ɓe bi'i: «Wobɓe e wi'a, a laati nun Yuhaana gadoowo batisi. Wobɓe e wi'a, an woni annabi Eliya. Wobɓe kade e wi'a, an woni annabi Yereimiya, to dum bo gooto der annabiibe.»

15 Yeesu yami ɓe, onon bo na: «Moy bi'oton mii laatii?»

16 Simon Piyer toontii mo, wi'i: «An woni Almasiihu, Biddo Alla yonkin-teejo.»

17 Den Yeesu ettitii haala wi'i mo: «Barke laatani maa, an Simon ɓii Yonas. Gam neddo bane hollitin maa dum, amma Baaba am gonudo dow kammu hollitin maa dum.

18 Min bo, mii wi'ee, an woni Piyer, waato hayre. Dow hayre nen mahanmi Eklesiya am, baa jonne maayɓe waawataa ko jaalii ka.

19 Mi hokkete maɓɓitirgel Laamaare Alla. Ko calidaa e leydi do, salaama dow kammu. Ko jabudaa e leydi do bo, jabaama dow kammu.»

20 Den, Yeesu waggini aahiibe mum, e semme, wi'i to ɓe batu goddo, no kanko nun woni Almasiihu.

Yeesu batanii maayde e pintol mum

(Marku 8.31-9.1; Luka 9.22-27)

21 Diga wakkati mum, Yeesu fuddi faamingo aahiibe mum wi'i e haani o yaha Urusaliima. Ton dottiiɓe e limaamiibe, e moodiibe tawreeta tooroyta mo puy, ɓe bara mo. Amma nyalaane tatawre, o fintan.

22 Den, Piyer yaari mo sera, wooltani mo wi'i: «Joomiraawo, Alla hadu dum! Iri majjum tawataa maa!»

23 Yeesu yeeyitii, wi'i Piyer: «An Seydan, wittu ɓaawo am! A laati nun ko doyyatammi. Miilooji maa yiway to Alla, to himɓe di yiwi!»

Tokkugo Yeesu

24 Den Yeesu wi'i aahiibe mum: «Jidudo tokkugo am fu, acca mii-jaanaago hoore mum, etta legal mum palaanal, tokkammi.

25 Gam jiddo hisingo yonki mum, dullan ki. Amma, majjindo yonki mum gam am, hisinan ki.

26 To neddo hebii huune fu der duuniyaaru do, ko yonki mum halki, ume dum nafi mo? Naa ume neddo waawata ko hokki gam sooditaago yonki mum?

27 Gam Bii neddo waran e tedduɗal Baaba mum, e malaykaaɓe mum. Den o yoban moy fu ko wadi der golle mum.

28 E goonja batanmi on, tawaaɓe do, wobɓe mum maayataa, ko ɓe ji'a Bii neddo e warida e laamaare mum.»

17

Tagudi Yeesu waylitake

(Marku 9.2-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18)

1 Baawo balde jeego'o, Yeesu yahidi e Piyer e Yaakuuba e minyum Yuhaana. O yaari ɓe sera, faa dow waanne towune.

2 Tagudi makko waylitii yeeso maɓɓe. Yeeso makko e jalba hande naane, gineeji makko rawni tar hande jayɗol.

3 Muusa e Eliya suppitanii ɓe, e badda e makko.

4 Piyer etti haala wi'i Yeesu: «Joomiraawo, wonaago men do e woodi. To aa yidi, mi darnan do bukaaji tati: an wooru, Muusa wooru, Eliya wooru.»

5 O heennyay batugo, ko duulel jalboowel gom wari ommi ɓe. Don daane gom yiwi der duulel ɗel, wi'i: «Oo do laatii Biddo am jidaado, mo cubumi. Kettinane mo!»

6 No aahiibe nani daane nen, ɓe jani, ɓe kippii e leydi, ɓe kuli sanne.

⁷ Yeesu ɓattii, meemi ɓe, wi'i: «Um-mee, to on kulee.»

⁸ Den, ɓe ɓanti gite, ɓe ji'ay godɗo, sey Yeesu tan.

⁹ No ɓe jippotoo diga dow waanne nen, Yeesu waggini ɓe, wi'i: «To on ba-tee godɗo ko ji'udon, faa to Bii nedɗo fintii diga e maayɓe.»

¹⁰ Den, aahiiɓe makko yami mo, wi'i: «Gam ume ko moodiɓɓe tawreeta e wi'a: "Eliya nun artata wara"?"»

¹¹ O toontii ɓe, o wi'i: «Goonɗa nun, Eliya nun artata wara, moyyina hu-une fu.»

¹² Amma mii wi'a on, Eliya wari ko. Amma ɓe annitay mo, ɓe gadanii mo ko ɓe jidi fu. Hande non ɓe toorirta Bii nedɗo bo.»

¹³ Aahiiɓe faami no haala Yuhaana gaɗoowo batasi nun o batanta ɓe.

Yeesu nyawtii suka mo ginnawol toorata
(Marku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ No ɓe bittoy to jama'aare woni, gorko gom wari jiccii yeeso Yeesu.

¹⁵ O wi'i: «Joomiraawo, yurma ɓiyam gorko! Ginnool nun woni e makko, enol toora mo puy. To ɗol ummanake mo, enol doyya mo der yiite, nokkun bo der diyam.»

¹⁶ Mi yaarii mo to aahiiɓe maa, amma ɓe baaway ko nyawti mo.»

¹⁷ Yeesu toontii, wi'i: «Hey, onon himɓe jaamanuuru hallunu, ɓe walaa goondinki! Faa dey gondanmi e moodon? Faa dey tokkanmi munyango on? Gaddanee am mo ɗo!»

¹⁸ Yeesu falmi ginnool tawaɗol der suka on, ɗol wurtii, o yoofii don maa don.

¹⁹ Baawo majjum, aahiiɓe makko yami mo kamɓe tan, wi'i: «Ume acci men baaway ko riiwi ginnool ɗol?»

²⁰ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Gam goondinki moodon e faandi. E goonɗa batanmi on: To goondinki moodon e foti baa hande ɓinɗel mutaadihi, on baawan ko wi'i waanne nee ɗo: "Eggu ɗo, jahaa to," ne eggan bo. Walaa ko tampoton wadugo.»

²¹ [Amma, ginnool hande ɗol ɗo wurtataako to hinaa e du'aare, e su-umaye.]»

Yeesu batanii maayde epintol mum de didawre
(Marku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² No ɓe boositintoo der leydi Galili, den Yeesu wi'i ɓe: «Bii nedɗo wattete der juude himɓe.»

²³ Be baran mo, amma nyalaane tatawre o fintan.»

Berde aahiiɓe makko biisii puy, no ɓe nani ka.

Yeesu yobii ceede faada

²⁴ No Yeesu e aahiiɓe mum yottii Kafarnahum, jaboobe ceede faada suudu Alla ɓattii Piyer, wi'i mo: «Moodibbo moodon yobataa woni ceede faada suudu Alla?»

²⁵ Piyer toontii, wi'i: «Oo yoba.» No Piyer naati der wuro, Yeesu arti etti haala, wi'i: «Simon, ume miiludaa? Bey nun haani yoba ceede faada? Biɓɓe genni nun naa hobɓe?»

²⁶ Piyer toontii, wi'i: «Hobɓe nun haani yoba.» Yeesu wi'i mo: «Den, ɓiɓɓe genni haanay yoba.»

²⁷ Amma, gam to en laatana himɓe fergere, yahu maayo. Tuunnu mali-mali maa, pitodaa linnol ɗol artudaa nanɗudaa. Den ɗaaba hunnuko maggol, a tawan ceede cardi der don. Ikkinnaa ɗe, jobanaa en, min e maa.»

18

Burɗo manɗu der Laamaare Alla
(Marku 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Wakkati majjum, aahiiɓe Yeesu ɓattii, yami mo, wi'i: «Moy ɓuri manɗu der Laamaare Alla?»

² Yeesu noddii sukayel, darni ɗel yeeso maɓɓe,

³ wi'i: «E goonɗa batanmi on: to on baylitaaki laatidon hande sukahon petton, on naatoytaa der Laamaare Alla.»

⁴ Gam majjum, leesindɗo hoore mum, hande sukayel ɗel ɗo, kanko nun ɓurata manɗu der Laamaare Alla.

⁵ Ja66iido sukayel pettel hande nel do, e inne am, min nun joomum ja66ii.»

Manju hakke

(Marku 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ «Amma to goddo doyyii sukahon petton, goondinkon am, gooten mum der hakke, dum buranno hoyango mo, o ha66anee namarde e daane, o faddee caka maayo.

⁷ Bone laatani duuniyaaru nuu, gam woodi ko doyyata himbe der hakke. Wadataako ko doyyata himbe waray, amma bone laatanto laatiido daliila majjum!

⁸ To junjo maa, dum bo koynal maa nun wadinte hakke, wudditin de boppaa to woddi. Dum burante woodugo, naataa aljanna e koynal gootal, dum bo e junjo wooto, e no paddirtedaa e koyde maa didi, dum bo e juude maa didi der yiite tabitiije.

⁹ To bo itere maa nun wadintee hakke, doofu ne boppaa to woddi. Dum burante hoyugo naataa aljanna e itere woore, e no paddirtedaa e gite maa didi der yiite jahannama.»

Ballool dow baalel majjunel

(Luka 15.3-7)

¹⁰ «Kakkilee, to on jawee baa gooten der sukahon petton kon. Gam mii wi'a on, malaykaa6e makkon, e darii wakkati fu, dow kammu e daara yeeso Baaba am gonudo dow kammu. [

¹¹ Gam Bii neddo warii hisingo majju6e.]

¹² Kaye miiludon? To neddo e woodi baali hewre, go baala goota majji, o accataa lasooji naay e sappo e jeenay koriidi dow waanne, o daartaa majjuna nan na?

¹³ E goonja batanmi on: to o yiitii na, o seyorto na bura lasooji naay e sappo e jeenay koriidi, di majjay.

¹⁴ Hande non Baaba moodon gonudo dow kammu yidaa baa gooto, der sukahon kon, majja.»

Yaafanaago banniraawo

¹⁵ «To banniraawo maa woofanii maa, yahu to makko an tan, kollaa mo onon dido. To o nootike, a hebitake mo.

¹⁶ Amma to o hettinaaki ka kollataa mo, den wittu, jahidaa e neddo gooto, dum bo dido, gam haala kan moyyinee yeeso seedee6e dido, dum bo tato.

¹⁷ To o salike hettinanaago 6e, den batu ka Eklesiya. To o salike hettinanaago Eklesiya bo, den fu daaree mo hande keefeero, dum bo jaboowo ceede faada.

¹⁸ E goonja batanmi on: Huune fu ko calidon e leydi do, salaama dow kammu. Ko jabudon e leydi do, jabeto bo dow kammu.»

¹⁹ Mii bata on kade e goonja: «To himbe dido e duuniyaaru do nannantirii dow huune ko 6e eelata, Baaba am gonudo dow kammu hokkan 6e dum.

²⁰ Gam to himbe dido dum bo tato e hawritii e inne am, mi na'on caka ma66e.»

Ballool gollotoodo caliido yaafaago

²¹ Den Piyer battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Joomiraawo, de noy nun haani mi yaafano banniraawo am to o woofanii am? De jeedidi na?»

²² Yeesu toontii mo, wi'i: «De jeedidi tan bane bi'umaa mi, amma de lasoy tati e sappo faa de jeedidi.

²³ Hande non Laamaare Alla e nandi e laamiido gom jidudo gollotoo6e mum liisanoo dum jawdi muudum.

²⁴ No o fuddi liisaade, 6e gaddani mo joganiido mo ceede cardi miliyooji duuddi.

²⁵ Gorko on woodaa ko yobirta mo. Den, laamiido on hokki laawol o sippee, kanko e deekiiko, e sukaa6e makko, e ko o woodi fu, gam o yoba nyamaane nen.

²⁶ Gollotoodo on jiccii yeeso makko, eeli mo, wi'i: "Joomiraawo Munyanam, mi yobete fu!"

²⁷ Joomiraawo on yurmii mo, yaafanii mo nyamaane nen, acci mo, o yawti.

28 No o wurtii, o fotti e banniraawo makko joganiido mo ceede cardi hewre. O gattii mo, o deddi daane makko, o wi'i: "Yobam ceede am!"

29 Banniiko jiccii, eeli mo, wi'i: "Munyanam, mi yobete!"

30 Amma o jabay. O yaari mo o ma66oy der kasu, faa de o yobidi nya-maane nen fu.

31 No banniraabe makko gollotoobe horiibe yi'i ko wadi, mone ma66e ummii puy, 6e jahi 6e batoy joomiraawo ma66e ko wadi.

32 Den, joomiraawo on nodditii gollotoodo on, wi'i mo: "An gollotoodo kalludo! Mi yaafanakeno maa nya-maane joganinodaa am fu, gam a sawrinii am.

33 An bo, haanayno jurmodaa banniraawo maa hande no jurmoriimaa mi na?"

34 Mone wadi joomiiko, watti mo e juude hiitotoobe. O ma66aa der kasu, faa de o yobidi nyamaane nen fu. Den Yeesu beydi wi'i:

35 "Hande non Baaba am gonudo dow kammu wadanta on to moy moodon fu yaafanaaki banniraawo mum e berne woore."»

19

Ekkitinol dow ceergal

(Marku 10.1-12; Tokkitaaki. Tawreeta 24.1-4; Matiye 5.31-32; Luka 16.18)

1 No Yeesu heennyi fillaaji din, o yawti diga Galili, o yahi Yahudiya, far fonjo maayo Urdun.

2 Jama'aare duunne e tokki mo, den o nyawti ton nyaw6e.

3 Wob6e der Farisaabe wari to makko, yami mo gam jarboo mo, wi'i: «Gorko e woodi laawol seera debbo mum, baa to gam daliila kaye nun na?»

4 O toontii 6e, o wi'i: «On jannay ko winnaa e dewtere na? Diga fuddoode Alla tagii gorko e debbo.»

5 O wi'i: "Gam majjum gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, 6e fu dido, 6e laatoo bannu gootol."»

6 Hande non 6e laatataako kade dido, amma bannu gootol. Den kan, to neddo seennu ko Alla hawti.

7 Farisaabe 6en yami mo, wi'i: «Gam ume ko Muusa wi'i gorko hokka debbo derewol ceergal to oo seera mo?»

8 Yeesu toontii 6e, wi'i: «Gam sabbu yoorugo berde moodon nun acci ko Muusa hokki on laawol ceeron rew6e moodon. Amma diga fuddoode, dum laataakino non.

9 E goonja bi'anmi on, ceerudo debbo mum to hinaa gam daliila jeenu, to o hoowi goddo, o wadii jeenu.»

10 Aahii6e makko wi'i mo: «To non non nun haala gorko e debbo laatii, gomma to neddo banju.»

11 Yeesu toontii 6e, wi'i: «Him6e fu bane waawata ko jabi haala kan, sey 6e Alla hokki dum tan.

12 E woodi rimaabe e laatii waatoraa6e. Wob6e bo him6e nun watti 6e dum. Wob6e kan banjataa gam daliila Laamaare Alla. Baawudo ko jabi haala kan fu, jaba!»

Yeesu du'anake sukahon petton

(Marku 10.13-16; Luka 18.15-17)

13 Baawo majjum, him6e waddani Yeesu sukahon petton, gam o yowa juude makko dow makkon o du'anoo kon, amma aahii6e makko nyaasitii 6e.

14 Den Yeesu wi'i 6e: «Accee sukahon petton wara to am, to on kadee kon, gam Laamaare Alla laatani nun wa'ube hande makkon.»

15 O yowi juude makko dow makkon, den o yawti diga don.

Yeesu e gojankeejo jom jawdiijo

(Marku 10.17-31; Luka 18.18-30)

16 Gojankeejo gom battii Yeesu, yami mo, wi'i: «Moodibbo, boodfum ume haani mi wada, go mi he6a yonki tabitiiki?»

17 Yeesu wi'i mo: «Ko wadi aa yamammi dow ko woodi? Alla tan woni booddo! To aa yidi hebugo yonki tabitiiki, sey tokkaa sariyaaji.»

18 Gorko on yami Yeesu, wi'i: «Diye nun sariyaaji din?» Yeesu toontii mo,

wi'i: «Taa waru neddo, taa jeenu, taa wujju, taa seeda fewre.

¹⁹ Teddin baaba maa e inna maa, den jidaa banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

²⁰ Gojankeejo on wi'i mo: «Mii jogii sariyaaji dii don fu. Ume nun horii kade?»

²¹ Yeesu wi'i mo: «To aa yidi laatodaa kebbudo, yahu cippaa ko goodudaa, kokkaa talakaaɓe ceede majjum. Den a heɓan jawdi dow kammu. Baawo majjum, garaa tokkaa am.»

²² No gojankeejo on nani haala kan, yawti e ɓerne biisiine, gam o laati nun jom jawdiijo.

²³ Den, Yeesu wi'i aahiiɓe mum: «E gooɗa batanmi on, edum sadi jom jawdiijo naata der Laamaare Alla!

²⁴ Mii batitoo on ka kade, edum ɓuri hoyugo, jelooba wurtoroo e hinere baatal, e no jom jawdiijo naatirta der Laamaare Alla.»

²⁵ No aahiiɓe makko nani ka, haaynaare nanji dum, wi'i: «Den, moy waawata ko hisi?»

²⁶ Yeesu daari ɓe, wi'i: «E himɓe, dum don wadataako, amma to Alla, huune fu wadoto.»

²⁷ Den, Piyer etti haala wi'i mo: «Minon, men accii huune fu men tokki maa. Ume nun laatantoo men?»

²⁸ Yeesu wi'i ɓe: «E gooɗa batanmi on, to huune fu laatinaama kesum, Bii neddo joodoto e kittaal laamaare tedduɗal makko. Den, onon sappo e dido tokkuɓe am, on joodoto dow kittaaje sappo e didi, kiitodon lenyi Isira'iilaabe sappo e didi.

²⁹ Neddo fu accudo wuro mum, e sakikiraaɓe mum worɓe e rewɓe, e baaba mum, dum bo inna mum, e sukaaɓe mum, e gese mum, gam am, o heɓan ko ɓuri dum, kade bo, o heɓan yonki tabitiiki.

³⁰ Amma duuɓɓe ardiibe jooni, laatototo sakitiibe, duuɓɓe der sakitiibe jooni bo, laatototo ardiibe.»

20

Ballool gollotoobe der gesa inna-booje

¹ «Laamaare Alla e nandi e jom gesa innabooje. O wurtii subaka kecco, gam o daarta gollotoobe, o yaara to gesa innabooje makko.

² O nannantiri e gollotoobe, o yoba ɓe nyalaane fu ceede cardi goote. Den o yaari ɓe gesa makko.

³ O wurtii jaka yande jeenay, o tawi woɓɓe e joodii der luumo, woodaa gadeteenɗal.

⁴ O wi'i ɓe: “Jahee golloɗon, onon bo der gesa innabooje am, mi yobaɓ on ko haani,”

⁵ kamɓe bo ɓe jahi. Jom gesa on witti kade caka nyalooma e yanne tati, o wadi hande non.

⁶ Baawo majjum, wakkati yanne joy, o wurtii kade. O tawi woɓɓe e darii, woodaa gadeteenɗal. O wi'i ɓe: “Ume wadi ko oon nyalli daraago do, on goodaa gadeteenɗal?”

⁷ Be toontii mo, ɓe bi'i: “Men keɓay ettudo men golle.” O wi'i ɓe: “Jahee onon bo golloɗon der gesa innabooje am.”

⁸ No kiikiide wadi, jom gesa on wi'i deenudo jawdi mum: “Noddu gollotoobe ɓen, jobaa moy fu ceede mum. Puddiraa sakitiibe, keennyitiraa ardiibe.”

⁹ Ettanoobe golle deydey alaasara wari, moy maɓɓe fu hokkaa ceede cardi goote.

¹⁰ Ardinoobe etteego golle bo wari. Bee miiluno joddi maɓɓe ɓuran ni ɓee to. Amma moy maɓɓe fu yobaa ceede cardi goote.

¹¹ No ɓe jobaa, ɓee dumbitoo dow jom gesa on,

¹² ɓee bi'a: “Sakitiibe wari, yanne woore tan gollii, ko potindaa ɓe e minon golliiɓe nyalaane ne fu, der naaje e guli!”

¹³ Jom gesa on toontii gooto maɓɓe, wi'i: “Banniraawo am, mi farkanay maa. En nannantir bane dow ceede cardi goote nyalaane fu na?”

¹⁴ Ettu joddi maa, dillu. Mii yidi yobugo cakitiido hande no maa.

¹⁵ Laawol hokkay am mi wadira ceede am no jidirmi na? A daaririi am

e gite kallude gam mi wadii ko woodi na?"»

¹⁶ Yeesu wi'i: «Hande non sakitiibe laatortoo ardiibe, ardiibe bo laatoo sakitiibe.»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de tatawre

(Marku 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ No Yeesu yahata Urusaliima e aahiibe mum, o noddi sappo e dido ben, feere mum, o wi'i be:

¹⁸ «Nani een jaha Urusaliima. Ton Bii neddo wattoyte der juude hooreebe limaamiibe, e moodiibe tawreeta. Be kiitoto mo kiita maayde.

¹⁹ Be gattan mo der juude heeferbe, gam be jaanca mo, be piya mo looci, be bila mo dow leggal palaanal. Amma nyalaane tatawre, o fintan.»

Elgal inna Yaakuuba e Yuhaana

(Marku 10.35-45; Luka 22.24-27)

²⁰ Den, inna biibe Jebede e sukaabe mum battii Yeesu. O jiccii yeeso Yeesu gam o eela dum ballal.

²¹ Yeesu wi'i mo: «Ume jidudaa?» O toontii mo, o wi'i: «Mii yidi, to a laamike, nootodaa biibe am dido bee do, gooto joodoo nyaamo maada, gooto bo nano maada.»

²² Yeesu toontii, wi'i: «On annaa ko eeloton am. On baawan ko yariri jarirgel nel jarirammi na?» Be toontii mo, be bi'i: «Men baawan.»

²³ O wi'i be: «Goonja nun, on baawan. Amma joodaago nyaamo am e nano am, min bane hokkata dum. Bee do Baaba am siryanii joonde den nun hebata de.»

²⁴ No aahiibe sappo horiibe nani ka, mone maabe ummii dow banniraaabe maabe dido ben.

²⁵ Den, Yeesu noddi be, be fu, wi'i be: «Oon anni hooreebe duuniyaaru, no boni nun jogorii himbe mum. Mawbe bo e holla himbe mum baawde.

²⁶ Amma, dum wadataako hande non hakkune moodon. Jidudo laataago mawdo caka moodon fu, joomum laatoo jaggotoodo mon.

²⁷ Kade bo, jidudo ardaago e moodon fu, joomum laatoo maccudo moodon.

²⁸ Hande non, Bii neddo waray gam jagganeego, amma, jagganaago himbe waddi mo, o hokkitira yonki makko gam sooditaago duube.»

No Yeesu wuntiniri wumuibe dido

(Marku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Yeesu e aahiibe mum e wurtoo Yeriko, go jama'aare duunne e tokki mo.

³⁰ Wumuibe dido gom e joodinoo sera laawol. Be nani e wi'ee, Yeesu nun yawtata don, den be janti bee kuuaba, bee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

³¹ Jama'aare e falma be gam be jeedoo, amma be beydi huubugo e semme, bee bi'a: «Joomiraawo Bii Dawda, yurma men!»

³² Yeesu darii, noddi be, wi'i: «Ume jidudon mi wadana on?»

³³ Be toontii mo, be bi'i: «Joomiraawo, wuntin men.»

³⁴ Yeesu yurmii be, meemi gite maabe. Don maa don be bumti, be tokki mo.

21

Yeesu naatii Urusaliima

(Marku 11.1-10; Luka 19.28-40; Yuhaana 12.12-19)

¹ No Yeesu e aahiibe mum faanii Urusaliima, be jottii Baytifaaji, takkol waanne wi'eteene waanne Jaytuuje. Yeesu lili aahiibe dido.

² O wi'i be: «Jahee siire wonune yeeso moodon, to oon naata ne, on tawan babba e binnel mum e habbii. Pittee di gaddanon am.

³ To goddo yamii on gokka fu, toontee mo: «Joomiraawo nun bukaa di.» Don maa don, o accan on gaddon di.»

⁴ Dum wadii, gam hebbingo haala ka annabiijo batuno, wi'i:

⁵ «Batee biibe Siyoona, bi'on: «Daaree, laamiido mon e wara e mon, oo diggi, oo waddii babba, e binnel mum.»»

⁶ Aahiibe ben yahi, wadi ko Yeesu bati be.

⁷ Be gaddi babba e binnel mum, be daddi toggoje maabe dow majji, den Yeesu waddii.

⁸ Duube der jama'aare nen weyyiti gineeji mum dow laawol. Wobe bo

salti licce ledde, e weyyita dow laawol.

⁹ Ardiiɓe Yeesu, e tokkinɓe mo ɓaawo fu, e hulgina e wi'a: «Hosana, Bii Dawda! Barke laatanoo garoowo e inne Joomiraawo! Hosana Joomiraawo mo dow kammu!»

¹⁰ No Yeesu naati Urusaliima, genni fu laawontirii. Himɓe e yamontira, e wi'a: «Moy nun gorko oo do?»

¹¹ Jama'aare toontii, wi'i: «Yeesu annabiiɓo, mo Nasaratu, der leydi Galili nun.»

Yeesu riiwii sippooɓe e soodoɓe der suudu Alla

(Marku 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhaana 2.13-22)

¹² Yeesu naatii der suudu Alla. O riiwi sippooɓe, e soodoɓe, o hippi taaburuuji cengotooɓe ceede, e kitaaje sippooɓe tantabaraaji.

¹³ Den, o wi'i ɓe: «Alla batii der Dewtere, wi'i: "Suudu am noddete suudu to du'aare wadatee." Amma onon, on gartirii ɗol suudorde wuyɓe!»

¹⁴ Wumuɓe e layooɓe wari to makko der suudu Alla, go o nyawti ɓe.

¹⁵ Hooreeɓe limaamiɓe, e moodiɓɓe tawreeta, mone mum ummi no yi'i kujje kayniide de Yeesu wadata, e no sukaaɓe hulginirta der suudu Alla, e wi'a: «Hosana Bii Dawda!»

¹⁶ Den ɓe bi'i: «Aa nana ko sukaaɓe ɓen batata na?» Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mii nana. On meeday ko janɗi haala kaa do na? "A heɓii maanteego diga e kunnude sukaaɓe, e musinooɓe."»

¹⁷ Den, o acci ɓe, o wurtii siire nen, o yahi Baytaniya, o waaloy ton.

Yeesu yaa'ike ibbi

(Marku 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Fini mum subaka, Yeesu dawi e witta der siire, go rafo wadi mo.

¹⁹ O hollirii ibbi sera laawol. O yaali to makki, amma o taway goddum, sey baafe tan. Den o bati ibbi kin, o wi'i: «A rimataa ɓiɓɓe kade faa abada!» Don maa don, ibbi kin yoori.

²⁰ No aahiɓe makko yi'i dum, haaynaare nanɗi dum, den ɓe yami mo, ɓe

bi'i: «Noy ibbi kin yooriri don maa don?»

²¹ O toontii ɓe, o wi'i: «E goonja batanmi on: To oon goondini, on gaday seko, on gadan ko ɓuri ko ibbi kin wadanaa. On baawan ko wi'i, waanne nee do: "Doofa diga do, yantoy der maayo," dum laatoto bo.

²² To oon goondini, ko eeludon e du'aare fu, on keɓan dum.»

Yahuduube e yama diga toy baawde Yeesu yiwi

(Marku 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Yeesu naati der suudu Alla. No o waajotoo, hooreeɓe limaamiɓe, e dottiiɓe Yahuduube battii, yami mo, wi'i: «E baawde dey gadirtaa kujje dee? Moy hokku maa baawde majjum?»

²⁴ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Min bo, mi yaman on yande goote. To on toontike am, mi batan on e baawde dey nun gadiranmi huune dum.

²⁵ Moy lili Yuhaana wada himɓe batisi? Alla nun, naa himɓe?» Be baddi hakkune maɓɓe, ɓe bi'i: «To en bi'i "Alla nun", o wi'an: "Den, ume wadi go en goondinay Yuhaana?"

²⁶ Amma to en toontike bi'uden "himɓe nun", een kula himɓe bo, gam himɓe fu e daari Yuhaana hande annabiiɓo.»

²⁷ Be toontii Yeesu, ɓe bi'i: «Men annaa.» Kanko bo, o wi'i ɓe: «To non min bo, mi batataa on to e baawde dey nun gadiranmi kujje dee.»

Ballool rindaabe dido

²⁸ Yeesu beydi wi'i: «Kaye miiludon e ballool ɗol do: Gorko gom nun woodunoo sukaaɓe worɓe dido. O bati arano, o wi'i dum: "Suka am, yahu golloɗaa to gesa innabooje."»

²⁹ Suka on toontii, wi'i: "Mi yahataa." Amma ɓaawo nii, o miiɗitii, o yahi.

³⁰ Baaba on noddii suka didaɓo, wi'i mo ka o wi'unoo arano on. Oo don toontii, wi'i: "Woodi Baaba, mi yahahan" Amma o yahay.

³¹ Der kamɓe dido ɓen, moy nun e maɓɓe wadi ko baaba mum yidi?» Be toontii, ɓe bi'i: «Arano on nun.» Den, Yeesu wi'i ɓe: «E goonja batanmi on,

jabooŋe ceede faada, e kaaruwaabe artan on naatoygo Laamaare Alla.

³² Gam Yuhaana warii caka moodon, hollii on laawol foonni-taare, on jabay haala makko. Amma jabooŋe ceede faada e kaaruwaabe goondinii mo, go onon yi'ube dum, on tuubay goondindon mo.»

*Ballool gesa innabooje
(Marku 12.1-12; Luka 20.9-19)*

³³ «Kettinee ballool gonjol kade. Neddo gom nun tiggi gesa innabooje mum. O wadi kowaagol kara, o fiil-tini ka. O wasi gayka to biibe innabooje biddeete, o mahi suudu towukol deenirkol der gesa ka. Baawo mum, o accani ka gollotoobe makko be gadi haya, den o wadi jahaanal.

³⁴ No wakkati borugo innabooje yottii, o lili gollotoobe makko to reeninaabe gesa, be gaddanaa mo gedu makko der biibe innabooje den.

³⁵ Amma reeninaabe gesa nan nanji lilaabe ben, fiyi gooto, gooto bo, be bari dum, tatabo be paddi dum kaaye, be bari.

³⁶ Jom gesa on lilitii gollotoobe mum, burube arandeebe duudugo. Reeninaabe gesaa, wadani be no wadannoo arandeebe.

³⁷ Faa sakitiine, o lili biyiiko gorko to maabe, o wi'i: "No wadi fu, be ted-dinan biyam."

³⁸ Amma no reeninaabe gesa yi'i mo, be bi'ontiri hakkune maabe: "Kanko woni donoowo gesa nan. Garee baren mo, donen na!"»

³⁹ Den, be nanji mo, be paddi mo baawo gesa, be bari mo.

⁴⁰ Jooni noo, to jom gesa innabooje on wari, noy o wadata be?»

⁴¹ Be toontii mo, be bi'i: «O halkan reenube hallube ben halkere naawune. Den o hokkan wobbe gesa nan, wada haya, baawoobe ko hokki mo gedu makko, to wakkati borol biibe fotii.»

⁴² Baawo majjum, Yeesu wi'i be: «On meeday janngugo ko winnaa der dewtere na?

"Hayre ne mahooŋe woppi, kayre laatii hayre jogiine maadi."

Kanjum woni golle Joomiraawo, edum haaynii e gite meeden!»

⁴³ Gam majjum, mii wi'a on: «Laamaare Alla sottinte caka moodon, ne hokkee himbe lenyi janani, wadoobe ko Alla yidi.

⁴⁴ [Neddo janudo dow hayre nen, heltoto. Mo ne yanti dow mum fu bo, muunyitinto.]»

⁴⁵ No hooreebe limaamiiŋe e Farisaabe nani ka, be paami kambe nun Yeesu wadani ballaaji dii.

⁴⁶ Bee daarta laabi no be nanjirta mo, amma be kula himbe, gam himbe fu e daari mo annabiijo.

22

*Ballool dow bangal
(Luka 14.15-24)*

¹ Yeesu baddi be kade e ballaaji, wi'i:

² «Laamaare Alla e nandi hande laamiido gom gadudo julde bangal biyum.

³ O lili gollotoobe makko noddanaa mo noddinaabe julde bangal. Amma noddinaabe ben yiday warugo.

⁴ O lili kade gollotoobe makko wobbe, o wi'i be: "Bi'ee noddinaabe ben, huune fu siriyama, ga'i e baali payudi hiisama, huune fu gasii, be gara nyaamde."

⁵ Amma noddinaabe yebii noddoore nen, hiinnii haajuuji mum. O do yawtiri gesa mum, oo to bo yawtiri daartiiru mum.

⁶ Horiibe nanji gollotoobe, toori be, wari be.

⁷ Mone laamiido ummii puy. O lili soogeeji makko yaha halkaa himbe ben, wuuda ci'e maabe.

⁸ Baawo majjum, o wi'i gollotoobe makko: "Nafa bangal benni, amma noddinanooŋe fotay nyaamugo ka.

⁹ Gam majjum, jahee to fottirde laabi, noddon be tawudon don fu wara."

¹⁰ Gollotoobe ben yahi to fottirde laabi, noddi be tawi don fu, hallube e woodube fu, faa suudu hebbi himbe.

¹¹ Laamiido naati gam daara noddinaabe mum. O hollirii goddo gom, mo bornaaki gineeji bangal.

12 O battii mo, o wi'i: "Banniraawo am, noy naatirdaa do go a bornaaki gineeji bangal?" Amma, oo jeedii.

13 Den, laamiido wi'i gollotoobe mum: "Kaabee mo, koyde e juude, boppon yaasi, der niwre. O wulla ton, o yakkontira nyiiye."»

14 Yeesu tokki wi'ugo: «Noddaabe e duudi, amma subaaabe duudaa.»

Yobugo laamiido Roma ceede faada (Marku 12.13-17; Luka 20.20-26)

15 Farisaaabe yahi baddoy dow no be nannirta Yeesu der haala mum.

16 Be lili aahiibe maabe wobbe, e be Eroodu, be bi'i mo: «Moodibbo, emen anni a laati nun goonjaajo. E goonja nun janninirtaa laawol Alla, a hulataa bo himbe, gam a burontirtaa himbe.

17 Den, batu men ko miiludaa dow haala kaa do: E haani men joba laamiido Roma ceede faada naa haanay?»

18 Amma Yeesu e anni miilooji berde maabe kalludi. O toontii be, o wi'i: «Onon munaafitiibe! Ume wadi ko oon daarta jammaago am?

19 Kollee am ceede jobirteede den.»

Be gaddani mo ceede cardi goote.

20 O yami be, o wi'i: «Foto moy e inne moy woni do?»

21 Be toontii, be bi'i: «Laamiido Roma nun.» Den o wi'i be: «To non, kokkee laamiido Roma ko laataniidum, kokkon Alla bo ko laataniidum.»

22 No be nani ka o toontii, haaynaare nanni be. Den be acci mo, be jawti.

Pintol maaybe

(Marku 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 Der nyalaane woore nen, wobbe yiwoy diga e waalde Sadukiibe. Kambe nun yeddata, e wi'a maaybe fintataa. Be gari to Yeesu, be yami mo,

24 be bi'i: «Moodibbo, Muusa wi'i: "To goddo maayii rimay biibe, minnyii ko naatta debbo on, gam o darina lenyol mawnii ko maayudo."»

25 Dum wadiino caka amen dow wobbe rindaabe jeeddo. Arano banj debbo, maayi, rinday e makko. Minnyii ko naatti debbo on.

26 Kanko bo o maayi, o rinday mo biddo. Tatabo bo non non, faa be fu jeeddo ben.

27 Baawo maabe be fu, debbo on bo maayi.

28 Den, nyalaane darnjal, to maaybe fintoy, moy nun e maabe, o laatoytoo debbo mum, dow kambe jeeddo ben? Gam be fu be koowiino mo.»

29 Yeesu toontii be, wi'i: «On majjii, gam on paamay Dewte, on annaa baawde Alla bo.

30 To maaybe fintii, worbe banjataa, rewbe bo banjataake, be laatoto nun hande malaykaabe tawaabe dow kammu.

31 Dow haala pintol maaybe, on jannay ko Alla wi'i on na? O wi'i:

32 "Min woni Alla Iburahiima, Alla Isiyaaku, e Alla Yaakuubu." Alla laataaki Alla maayuube, amma Alla wuuruube.»

33 Jama'aare hettinaniine mo, haaynaare nanni dum e ekkitinol makko.

Sariya buruka mawnugo

(Marku 12.28-34; Luka 10.25-28)

34 No Farisaaabe nani Yeesu muubii kunnude Sadukiibe e haala, be gadi hawriine.

35 Gooto maabe, laatiido janninoowo Sariya, yidi jarbaago Yeesu, yami mo, wi'i:

36 «Moodibbo, sariya kaye buri mawnugo der dewtere tawreeta?»

37 Yeesu toontii mo, wi'i: «"Yidu Alla Joomiraawo maa e berne maa fu, e yonki maa fu, e hakkillo maa fu."»

38 Kanka woni sariya arana, buruka manju.

39 Sariya didaaba nanduka e makka nani: "Yidu banniraawo maa, hande no jidirdaa hoore maa."»

40 Ko tawreeta Muusa e dewte annabiibe bati fu, e darii dow sariyaaji didi dii.»

Almasiihu e Dawda

(Marku 12.35-37; Luka 20.41-44)

41 No Farisaaabe hawritii, Yeesu yami be, wi'i:

42 «Ume miiloton dow Almasiihu? Bii moy nun?» Be toontii mo, be bi'i: «Bii Dawda nun.»

43 Den Yeesu wi'i 6e: «Noy Dawda noddiri mo "Joomiraawo?" Ruuhu Alla holli mo dum, gam majjum o wi'i:

44 "Joomiraawo wi'i Joomam:

Jooda nyaamo am,

faa mi wada jaabaa waybe maa."

45 To Dawda noddii mo "Joomiraawo", den, noy o laatortoo biyiiko?»

46 Be fu 6e baaway ko toontii mo gokka. Diga nyaanne mum, goddo suusay ko yami mo yande godde.

23

Yeesu felii moodi66e tawreeta e Farisaabe
(Marku 12.38-40; Luka 11.37-54; 20.45-47)

1 Den, Yeesu baddi jama'aare e aahii6e mum, wi'i:

2 «Moodi66e tawreeta e Farisaabe, yowanaama janningo tawreeta Muusa.

3 Gam majjum, nananee 6e, gadee huune fu ko 6e bi'i on. Amma to on gadee ko 6e gadata, gam 6ee bata, amma 6e gadataa ko 6e bati.

4 Bee kabba doolle teddu6e, 6ee doonina himbe dow balbe mum. Amma kambe, 6e jidaa meemugo de baa e kollel.

5 Ko 6e gadata fu, 6ee gada dum gam himbe yi'ana 6e. Kanjum acci 6ee binna aayaaje dow laayaaji, 6e kabba e tiide, e dow came ma66e. Bee juutina sariiji toggooje ma66e.

6 Bee jidi joonde arandeeje to 6e noddinaama nyaamde. Bee jidi joonde burde teddugo, der cuudi baajordi.

7 Bee jidi sanneego caka jaayri to jama'aare hawritii, e noddeego "Moodibbo".

8 Amma onon, to on nootee noddedon "Moodibbo", gam moodibbo gooto tan goodudon, onon kan, on fu oon banniraa6e.

9 To on noddee goddo "Baaba" e duuniyaaru do, gam Baaba gooto tan goodudon, kanko woni gonudo dow kammu.

10 To on jabe6e noddeego "Hooreejo", gam hooreejo gooto tan goodudon, kanko woni Almasiihu.

11 Burudo mawnugo caka moodon laatoo gollantoodo horiibe.

12 Mawnindo hoore mum fu, leesinte. Leesindo hoore mum bo, mawninte.»

Yeesu e gacco munaafitaare
(Marku 12.40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

13 «Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! gam oon ma66ana himbe dammugal Laamaare Alla. Onon e ko'e mon on naatataa, on accay yidube naatugo bo, naata. [

14 Bone laatanto on onon moodi66e e Farisaabe munaafitiibe! Oon teeta cuudi gawniibe, oon juutina du'aaaje gam himbe mana on. Gam majjum, on kiitete kiita buruka naawugo.]

15 Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaabe, munaafitiibe! Gam oon boositoo leyde, e maayo fu, gam kebon baa gooto tokka on. To on kebii mo, laatinon mo bii yiiteejo, de didi, bura no moodon.

16 Bone laatanto on, onon wumu6e ardiibe! Oon bi'a: "To neddo hunorake suudu Alla, dum laataaki goddum. Amma to o hunorake kanjeeri suudu Alla, doole o hebbina hunayeere makko."

17 Onon majju6e, e wumu6e! Ume buri mawnugo, kanjeeri na, naa suudu Alla laabinoonol kanjeeri?

18 Oon bi'a kade: "To neddo hunorake hiisirde dum laataaki goddum. Amma to o hunorake sadaka cakkaaka dow hiisirde, doole o hebbina hunayeere makko."

19 Onon wumu6e! Ume nun buri mawnugo: sadaka kiisaaka na, naa hiisirde laabinoore sadaka kan?

20 To non kunoriido hiisirde, hunorake hiisirde e ko woni dow maggol fu.

21 Kunoriido suudu Alla, hunorake nol e Alla tawaado der mayru.

22 Kunoriido kammu bo, hunorake gurol Laamaare Alla, e Alla joodiido dow maggol.

²³ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon cutta jakka haakooji bi'eteedi maantu, e anisa, e kume, amma oon jeeboo ko 6uri teddugo der tawreeta, kan woni foonnitaare, e endam, e goondinki. Amma to on jeebee ko horii.

²⁴ Onon wumu6e ardiibe! To bubol yanii der jaram moodon, oon cekoo, ikkinon ɲol, amma oon moda jeelooba!

²⁵ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon lay6a 6aawo jarirkon, e 6aawo keede. Amma der majje e heewi huune ko wujjaa, e ko teetaa.

²⁶ An Farisaaajo bumdo! Lay6u taw der jarirkon e der keede, den 6aawo majje bo laaban.

²⁷ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon nandi hande caabeeje dawninaade. Yaasi majje e woodi, amma der e hebbi yiye maayu6e, e huune ko sobi fu.

²⁸ Onon bo, hande non laatidon. Dow gite him6e, oon nandi hande foonnitiibe, amma der moodon e hebbi munaafitaare, e luudaare.

²⁹ Bone laatanto on, onon moodi66e tawreeta e Farisaa6e, munaafitii6e! Gam oon maha jenaale annabiibe, oon boodina caabeeje foonnitiibe.

³⁰ Den oon bi'a: "To men na'onno wakkati kaakiraa6e amen, men kawtataano e ma66e dow barki annabiibe 6en."

³¹ Hande non, nootoridon onon nun laatii 6i66e warunoo6e annabiibe.

³² To non, kebbinee golle de kaakiraa6e moodon fudduno!

³³ Onon 6i66e bolle pure! Noy baawirton ko dadi yiite jahannama?

³⁴ Gam majjum, mii lildana on annabiibe, e hakkil6e, e moodi66e tawreeta. On baran wob6e, tiggon wob6e, wob6e, piyon dum looci, der cuudi moodon baajordi, tooron 6e, der ci'e e ci'e.

³⁵ Alla hiitoto on sabbu yiyam him6e foonnitiibe, baraa6e. Dum

fuddan diga yiyam Habiila, poonnitiido, faa yiyam Jekariya, 6ii Barakiya, mo barudon hakkune suudu Alla e hiisirde.

³⁶ E goonja batanmi on: Huune dum fu, tawan him6e jaamanuuru nuu do!

Yeesu yurmike him6e Urusaliima (Luka 13.34-35)

³⁷ «Urusaliima, Urusaliima! an baroowo annabiibe, e paddoowo 6e Alla lildanoy maa kaaye! De duuddum jidumi hawritingo 6i66e maada hande no gertogal hawritirta coppo mum ley biyeede mum. Amma on jabay.

³⁸ Gam majjum, on accante genni moodon laatoo bille.

³⁹ E goonja batanmi on, on ji'ataa am kade faa nyalaane bi'oyton: "Barke woodani garoowo e inne Joomiraawo!"»

24

Pusol suudu Alla e keennyol duuniyaaru

(Marku 13.1-37; Luka 21.5-24; 17.22-37)

¹ Yeesu wurtii suudu Alla, e yawta, ko aahiibe makko 6attii, e holla mo no suudu Alla ɲol mahiraa.

² Den, o wi'i 6e: «On ji'i huune dum fu na?» E goonja batanmi on: «Baa hayre yowataako dow wonne, dum fu, dum pusete.»

³ Yeesu yahi joodoy dow waanne wi'eteene waanne Jaytuuje, den aahiibe makko wari kam6e tan, yami mo, wi'i: «Batu men dey nun dum wadata. Maane ney nun hollitinta garki maa e keennyol duuniyaaru?»

⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Kakkilee, to on accee goddo majjina on.

⁵ Gam duu66e waran e inne am, 6e bi'a, kam6e nun woni Almasiihu. Be majjinan him6e duu66e.

⁶ On nanan habaruuji konuuji e rimmo konuuji e batanee, amma to on kulee! Doole nun dum wada, amma timmoode bane don taw.

⁷ Lenyol ummanto lenyol hawre. Laamaare ummanto laamaare ban-nun hawre. Rafo e dimmaade leydi wadan der nokkuuje godde.

⁸ Dum don fu laati nun hande fuddoode njatawre.

⁹ Den himbe wattan on e juude wobbe gam tooredon, baredon. Lenyi fu wanyan on gam inne am.

¹⁰ Wakkati mum, himbe duubbe accan goondinki, be jammontiran, be banyontira hakkune mabbe.

¹¹ Annabiibe fewoobe duubbe waran, be majjinan himbe duubbe.

¹² Hallande yahan e duuda faa yidde himbe duubbe feewta.

¹³ Amma munyudo faa timmoode, hisan.

¹⁴ Linjiila dow Laamaare Alla waa-jete der duuniyaaru fu, gam dum laatano lenyi fu seedaaku. Den, timmoode duuniyaaru waran.»

Tooraaji mawdi e wara

(Marku 13.14-23; Luka 21.20-24)

¹⁵ «Gam majjum, to on ji'ii "karmudum, nyiddudum", dum annabi Daniyel batannoo e darii dow nokkuure ceniine, den sey janjoobe ka wada hakkillo.

¹⁶ Den, tawaabe Yahudiya fu dogga eenca baalle.

¹⁷ Tawaado dow suudu bo, to wi'a jippoto etta ko woni der suudu.

¹⁸ Tawaado gese bo, to wittu wuro ettoygo toggoore mum.

¹⁹ Bone laatanto rewbe gaambe, e musinteebe der nyalaade den!

²⁰ Du'ee, gam to doggudu moodon laatoo wakkati dabbune, dum bo nyalaane siwteteene.

²¹ Gam, toora mawka laatoto, hande makka meeday ko wadii diga duuniyaaru fuddi faa jooni, hande makka bo wadataa kade faa abada.

²² To nyalaade den buytaakano jutugo, goddo hisataano. Amma Alla buytii de sabbu subaaabe mum.

²³ Wakkati mum, to goddo wi'ii on: "Almasiihu nani do,» naa bo "o nani to," to on goondinee.

²⁴ Gam almasiihuube e annabiibe fewrekuube waraan. Be gadan kaay-eefiji mawdi, e haaynaareji duuddi,

gam be majjina baa e subaaabe, to wadoto.

²⁵ Paamee wooda, mi seedinii on dum diga dum waray.

²⁶ To goddo wi'ii on: "O na'on der haro," to on jahee ton. Naa bo to be bi'ii on: "O na'on der cuudi," to on goondinee.

²⁷ Hande no maayyere maayyirta dow kammu diga lettugal faa gorgal, hande non Bii neddo bo warirta.

²⁸ To baatudum woni fu, ton nun digaareeje hawritintoo.»

Wittoyo Almasiihu

(Marku 13.24-31; Luka 21.25-33)

²⁹ «Don maa don, baawo nyalaade billaaje den, naaje nibban, lewru accan yaynugo, koode yanan diga dow kammu, baawde gonude dow kammu fu dimmoto.

³⁰ Den, maane Bii neddo hollitinto dow kammu. Lenyi himbe duuniyaaru fu simoto. Be ji'an Bii neddo e wara diga kammu, der duule, e baawde mawde, e teddujal.

³¹ Walaldu mawnu fuurete. O lilan malaykaaabe makko der gooraaje leydi naay, lettugal e gorgal, sobbiire e hoore fudo, gam hawritingo subaaabe makko wonube der duuniyaaru fu.

Ballool ibbi

(Marku 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² Paamee ko ibbi ekkintinta. To licce makki e wilita, e wada haako, oon anni dunju faanike.

³³ Hande non, onon bo, to on ji'ii huune ko batanmi do fuddi wadugo, annitee wakkati Bii neddo faanike, oo darii dammugal wuro.

³⁴ E goona batanmi on: Himbe jaamanuuru nu do maayidintaa go huune dum fu laatoo.

³⁵ Kammu e leydi heennyan, amma haala am heennyataa faa abada.»

Alla tan anni nyalaane darjal

(Marku 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Amma nyalaane e wakkati majjum, walaa annudo dum. Baa malaykaaabe wonube dow kammu annaa, baa Biddo bo. Walaa annudo dum sey Baaba tan.

³⁷ Hande no dum laatino der jaamanu Nuuhu, hande non garki Bii neddo bo laatoto.

³⁸ Go ilam tufaana wara, himbe e nyaamanno, e yaranno, e bananno, e banana bibbe mum, faa nyalaane Nuuhu naati laana diyam.

³⁹ Be miijanaaki dum, faa ilam tufaana wari halki be be fu. Hande non garki Bii neddo bo laatorto.

⁴⁰ Wakkati mum, worbe dido wonoto der gesa, gooto ettee, gooto accee.

⁴¹ Rewbe dido namidan dow narde woore, gooto ettee, gooto accee.

⁴² To non, deenee, gam on anna wakkati de Joomiraawo moodon warata.

⁴³ Paamee kaa do: To jom wuro e anni wakkatiire ne gujjo warata jemma, o daanataako. O accataa gujjo yula suudu makko.

⁴⁴ Gam majjum, kakkilee onon bo, gam Bii neddo waran der wakkatiire ne on miilay.»

Gollotoodo geeto e gollotoodo kalludo (Luka 12.41-48)

⁴⁵ «Moy woni gollotoodo kooliniido, kakkildo? Kanko woni mo joomiraawo mum yowani dum himbe wuro mum gam o hokka be nyaamdu der wakkati kaanuki.

⁴⁶ Barke laatanto gollotoodo mo joomiraawo mum warti tawi e hiinii golle mum.

⁴⁷ E goonja batanmi on: Joomiiko yowanan mo jawdi mum fu.

⁴⁸ Amma to gollotoodo on e laatii kalludo, o wi'an der berne makko: Joomiraawo am booyan, wartay,

⁴⁹ den o yanta oo fiya banniraabe makko gollotoobe, oo nyaamida, oo yarida e yaroobe.

⁵⁰ Kanko, joomiiko wartan nyalaane ne o miilanay, e wakkatiire ne o anna.

⁵¹ Joomiiko hiitoto mo kiita naawuka, o heba riiba e munaafiitiibe. Den o wullan, o yakkontira nyiye.»

25

Ballool dow gati sappo di anna worbe

¹ «Nyalaane mum, Laamaare Alla nandan e gati sappo di anna worbe ettudi fitillaaji mum, wurtii gam fottoygo e jommanjo gorko.

² Joyo maabe e laatii naabiibe, joyo bo yoyube.

³ Naabiibe ben etti fitillaaji mum, amma be ettay nebbam goddam.

⁴ Yoyube kan etti fitillaaji mum, hawri e paali nebbam goddam.

⁵ No jommanjo jenni waray, be fu be noni, be daani.

⁶ Faa caka jemma, huuabaano nanaa, wi'i: "Jommanjo gorko nani, burtee, pottee e makko!"

⁷ Den be fu be pini, bee moyyina fitillaaji maabe.

⁸ Gati joy naabiidi wi'i banniraabe mum yoyube: "Kokkoree men nebbam moodon sedda, gam fitillaaji amen na'on nyifa."

⁹ Yoyube toontii be, wi'i: "Aawo nebbam dam men goodi heyataa en, en fu. Jahee to sippooobe, coodee dam moodon!"

¹⁰ No be jawti soodoygo nebbam, jommanjo gorko yottii. Wadunooobe siri mum naatidi e makko der wuro to bangal wadata, den dammugal maabaa.

¹¹ No booyi sedda, joyo horiibe witooy, e huuaba, e wi'a: "Joomiraawo, Joomiraawo, maabitan men!"

¹² Amma o toontii be, o wi'i: "E goonja batanmi on, mi anna on."

¹³ Gam majjum Yeesu wi'i: «Deenee, gam on anna nyalaane, dum bo wakkatiire de Bii neddo warata.»

Ballool gollotoobe tato (Luka 19.12-27)

¹⁴ «Dum nandan hande gorko gom ciriyiido wada jahaanjal. Den o noddi gollotoobe makko, o yowani be jawdi makko.

¹⁵ O hokki arano maabe ceede cardi keme joy, didabo, ceede cardi keme didi, tatabo bo, ceede cardi hewre, moy fu jaka baawde mum. Den o yawti genni makko.

16 Don maa don, gollotoodo kokkaado ceede cardi keme joy, yahi tenkorii de, de diibi ceede cardi keme joy godde.

17 Kokkaado ceede cardi keme didi bo, wadi hande non, kanko bo o riibii ceede cardi keme didi godde.

18 Amma kokkaado ceede cardi hewre, yahi wasi gayka, uwi don ceede joomiraawo mum hokki dum.

19 No booyi, joomiraawo maɓɓe warti, noddi ɓe, ɓe liiso, ɓe kolla no moy maɓɓe fu wadiri golle mum.

20 Kokkaado ceede cardi keme joy wari, waddi ceede cardi keme joy godde, wi'i: "Joomiraawo, ceede cardi keme joy de kokkudaa am riibake keme joy godde."

21 Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko ɓuri dum mawnugo. War naatu cey-ododaa e am!"

22 Gollotoodo kokkanoodo ceede cardi keme didi wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, ceede cardi keme didi de kokkudaa am riibake ceede cardi keme didi godde."

23 Joomiiko wi'i mo: "Golle maa woodii sanne, an gollotoodo geeto, koolaado. No a laatike koolaado e huune ko faandi, mi hokkete ko ɓuri dum mawnugo. War naatu cey-ododaa e am!"

24 Kokkaado ceede cardi hewre wari kanun bo, wi'i: "Joomiraawo, mii anni a laati nun neddo cadudo: Aa rugga ko a aaway, aa ɓotta ko a hawritay.

25 Gam majjum kulumi, jahum cuudoymi ceede maa der leydi. Jaɓu ceede maa!"

26 Joomiiko toontii mo, wi'i: "An gollotoodo kalludo, ciwaakuujo! Aa annunoo mii rugga ko mi aaway, mii ɓotta ko mi hawritay,

27 den, ume wadi ko a wattay ceede am der banki, to mi wartiino mi jaɓanno de e riiba majje.

28 Teetee ceede makko den, kokkon goodudo ceede cardi keme joy.

29 Gam goodudo nun beydantee faa duuda. Amma mo woodaa, baa sedda

ko woodi teetete.

30 Gollotoodo mo nafataa on, paddee mo yaasi der niwre, o wulla ton, o yakkontira nyiye."

Bii neddo hiitoto himbe nyaanne darnal

31 «To Bii neddo warii e teddujal mum e malaykaaɓe fu, o joodoto dow kittaal laamaare makko njal teddujal.

32 Himbe lenyi duuniyaaru fu, hawritinto yeeso makko. O seen-niran himbe hande no duroowo seennirta baali e be'i.

33 O resan baali, junjo makko nyaamo, o resa be'i bo, junjo makko nano.

34 Den, laamiido wi'an wonube junjo mum nyaamo: "Garee, onon ɓe Baaba am barkidini, jaɓee donju laamaare ne ciriyadon diga fuddoode duuniyaaru.

35 Gam rafo wadii am, on nyaannii am, mi dondaama, on jarnii am, mi laatino kodo, on bernii am.

36 Mi wonake funtu, on koltinii am, mi nyawii, on nyawtii am, mi maɓɓaamaa der kasu, on daaroyii am."

37 Den, foonnitiibe toontoto mo, wi'a: "Joomiraawo, dey men ji'u maa aa rafi, men nyaannu maa, naa dey men ji'u maa aa dondii, ko men jarnu maa?"

38 Dey men ji'u maa aa laatii kodo, men beernu maa, naa dey men ji'u maa aa woni funtu go men koltin maa?"

39 Dey men ji'u maa aa nyawi naa bo aa maɓɓaa der kasu, men daaroy ma?"

40 Laamiido on toontoto ɓe, wi'a: "E goonja batanmi on: ko gadandon gooto der ɓurudo faandugo caka sakikiraaɓe am ɓee, min nun gadandon dum."

41 Baawo majjum, o wi'an wonube junjo makko nano: "Dillee woddi am, onon ya'aaɓe! Naatee der yiite tabitiije, desanaaje Ibiliisa e malaykaaɓe mum!

42 Gam rafo wadii am, on nyaannay am, donka wadii am, on jarnay am,

⁴³ mii laatino kodo, on beerinay am, mi wonino funtu, on koltinay am, mi nyawii, maɓɓaami der kasu, on daaray am.”

⁴⁴ Den, ɓe toontoto mo kamɓe bo, ɓe bi'a: “Joomiraawo, dey men jii rafo e wadee, dum bo donka e wadee, maa bo aa laatii kodo, naa bo aa woni funtu, maa bo aa nyawi, naa aa maɓɓaa der kasu, ko men ballay maa?”

⁴⁵ O toontoto ɓe o wi'a: “E goonja batanmi on: ko on gadanay gooto der ɓuruɓe faandugo, min woni on gadanay dum.”

⁴⁶ Den kamɓe, ɓe jahan der billaare tabitiine, amma foonnitiiɓe heɓan yonki tabitiiki.»

26

Mawɓe Yahuduube e dawra no nannjirta Yeesu

(Marku 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhaana 11.45-53)

¹ No Yeesu heennyi wadugo fillaaji din fu, o wi'i aahiibe makko:

² «Oon anni balde didi nun horii go juulde Paska wada, Bii neddo bo wat-tete e juulde himbe, ɓe tigga mo dow leggal palaanjal.»

³ Wakkati mum, hooreeɓe limaamiibe e dottiiɓe wadi hawriine der wuro hooreejo limaamiibe, bi'eteedo Kayafas.

⁴ Be nannantiri ɓe nanja Yeesu e yoyre, ɓe bara mo.

⁵ Amma ɓe bi'i: «To en gadee dum wakkati juulde, gam to himbe ummin fitina caka jama'aare.»

Debbo gom moomii wardi dow hoore Yeesu

(Marku 14.3-9; Yuhaana 12.1-8; Luka 7.36-50)

⁶ Yeesu e wonuno Baytaniya der wuro Simon cecefo.

⁷ No ɓe nyaamata, don debbo gom battii Yeesu, e jogii faanu gadiraanjal hayre albaatiri kebbunjal wardi, dam ceede duudde. O waanji dam dow hoore Yeesu.

⁸ No aahiibe makko yi'i dum, berde maɓɓe welay, ɓe bi'i: «Gam ume wardi dam biisaa baanji?»

⁹ Dam waaweteno sippeego ceede duudde, de ceennanee talakaaɓe.»

¹⁰ Yeesu faanti ko ɓe batannoo, wi'i ɓe: «Gam ume ko oon toora debbo on? O wadanii am golle boodde.

¹¹ Gam talakaaɓe e wondi e moodon wakkati fu. Amma min, mi wondataa e moodon wakkati fu.

¹² O moomii ɓannu am wardi, gam siryaago uwol am.

¹³ E goonja batanmi on: To linji-ila waajetee e duuniyaaru do fu, ko debbo on wadi batante, siwtorte bo.»

Yahuuda jammake Yeesu

(Marku 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴ Den Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe sappo e dido, yahi to hooreeɓe limaamiibe.

¹⁵ O wi'i ɓe: «Ume kokkoton am to mi wattanii on Yeesu der juude mon?» Be limi ceede cardi laso e sappo, ɓe kokki mo.

¹⁶ Diga wakkati majjum, oo daarta laabi no o jammortoo Yeesu.

Yeesu nyaamii hiraane Paska e aahiibe mum

(Marku 14.12-31; Luka 22.7-34; Yuhaana 13.1-38)

¹⁷ Nyalaane arandeere, der juulde peen ko yuufinaaka, aahiibe Yeesu wari, yami mo, wi'i: «Toy jidudaa men ciriyanee hiraane Paska?»

¹⁸ O toontii ɓe, o wi'i: «Jahee siire, naaton wuro waane, bi'on mo: “Moodibbo wi'i, wakkati mum faanike, der wuro maada nun o nyaamata juulde Paska e aahiibe makko.”»

¹⁹ Aahiibe wadi ko Yeesu bati dum, ɓe ciryii hiraane Paska.

²⁰ No kiikiide wadi, o joododii e aahiibe makko sappo e dido, ɓee nyaama.

²¹ Wakkati ɓe nyaamata, Yeesu wi'i ɓe: «E goonja batanmi on: gooto moodon jammoto am.»

²² Berde maɓɓe biisii puy, go ɓee yama mo gooto gooto, moy fu e wi'a: «Joomiraawo, min bane hinaa?»

²³ O toontii ɓe, o wi'i: «Tummidindo junjo mum e am der heedo, joomum nun jammotoo am.

24 E goonja Bii neddo dillan hande no Dewte bati dow makko. Amma bone woodani jammiido mo! To o rimaakano, dum burananno mo woodugo.»

25 Yahuuda, jammotoodo mo, yami mo, wi'i: «Moodibbo, min nun naa?» O toontii mo, o wi'i: «A batii ka.»

Kirtaari ceniini
(Marku 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Korintu 11.23-25)

26 No 6e nyaamata, Yeesu etti peen, yetti Alla, nappiti, hokki aahiibe mum, wi'i: «Jabee, nyaamee, kanjum woni bannu am.»

27 Baawo majjum, o etti jarirgel innabojam, o yetti Alla, o hokki 6e, o wi'i: «Jaree on fu.»

28 Kanjam laatii yiyam am, yiyam alkawal, deyyitiidam gam yaafuye hakkeji himbe duu66e.

29 Mii wi'a on: Mi yarataa innabojam dam kade faa abada, sey nyalaane jaridanmi kesam e moodon, der Laamaare Baaba am.»

30 Baawo 6e jimi jimol, 6e burtii, 6e jahi waanne Jaytuuje.

Yeesu wi'ii Piyer yeddani dum
(Marku 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhaana 13.36-38)

31 Den Yeesu wi'i aahiibe mum: «Jemmaare nee do, on fu, on accan am, gam e winnaa der dewtere: "Mi fiyan duroowo, den hoggo baali sankito."»

Yeesu beydi, wi'i:

32 «Amma baawo to mi fintii, mi artan on Galili.»

33 Den Piyer, wi'i mo: «Baa to 6e fu 6e accii maa, min kan mi accataa maa pay.»

34 Yeesu toontii mo, wi'i: «E goonja batan maa mi: Jemmaare nee do, ko jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.»

35 Piyer wi'i mo: «Baa to doole mi maayida e maa, mi wi'ataa pay mi annaa maa.» Aahiibe fu wi'i, hande non.

Yeesu e du'oo der Gesemane
(Marku 14.32-42; Luka 22.39-46)

36 Baawo majjum, Yeesu e aahiibe mum yottii nokkuure wi'eteene

Gesemane. O wi'i 6e: «Joodee do, faa mi wadaa du'aare.»

37 O yaadi e Piyer, e 6i66e Jebede dido, ko berne makko fuddi biisaago, oo maata toora berne puy.

38 Den o wi'i 6e: «Biisere berne sathanii am faa e yidi warugo am. Gonee do, deenidee e am.»

39 O woddii sedda, o yani o hippii e leydi, oo du'oo, oo wi'a: «Baaba, to wadoto, woddinanam jarirgel toora kaa. Amma ko jidudaa laatoo, hinaa ko jidumi.»

40 O wittoy, o tawi 6ee daani. O wi'i Piyer: «On baaway ko reenidi e am baa yanne woore na?»

41 To on daane, du'ee, gam to on janee der jarbeeji. Gam berne e yidi, amma bannu tampii.»

42 O witti du'aago kade de didawre, o woddii sedda, o wi'i: «Baaba, to wadataako jarirgel toora nel yawta, mi yariray nel, den, accu yidde maa laatoo!»

43 Yeesu wittoy kade, o tawi 6e 6ee daani, gam doynol e jogii 6e puy.

44 O acci 6e kade, o witti du'aago de tatawre e boliide goote den.

45 Baawo majjum, o wittoy to aahiibe makko, o wi'i 6e: «Faa jooni on na'on daani, oon ciwtii na? Wakkati wadii! Bii neddo wattete der juude hakke6e.»

46 Ummee jawten! Jammotoodo am nani wara!»

Nanjoore Yeesu
(Marku 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhaana 18.3-11)

47 Yeesu heennyay batugo, go Yahuuda, gooto der aahiibe makko sappo e dido yottii, e himbe duu66e, jogiibe kaafaaje, e cabbi. Hooree6e limaamiibe, e dottiiibe nun liloy 6e.

48 Jammotoodo mo on tintiniino 6e maane, wi'i: «Neddo mo cannumi e mammilaade fu, kanko nun don. Nanjee mo.»

49 Don maa don, Yahuuda battii Yeesu, wi'i mo: «Jam kirden Moodibbo!» Den o mammilii mo.

50 Yeesu toontii mo, wi'i: «Igo am, wadu ko waddu maa.» Himbe 6en battii, watti Yeesu junjo, nanji mo.

⁵¹ Den gooto der wondunoobe e Yeesu solti kaafahi mum, jabbi maccudo hooreejo limaamiibe, setti nowru,

⁵² go Yeesu wi'i mo: «Wittin kaafahi maa der kuunjal mum, gam ka biroowo e kaafahi, e kaafahi nun joomum halkirta.

⁵³ Aa miili mi waawataa ko noddi Baaba am lildanaanmi ko buri malaykaabe konunkeebe ukke sappo e didi don maa don na?

⁵⁴ Amma to dum laataaki non, noy ko winnaa der Dewtere hebbirta? Gam dewtere wi'i, non dum laato-to.»

⁵⁵ Den, Yeesu wi'i jama'aare: «Daa on garii nanjugo am e kaafaaje, e cabbi hande pasotoodo ni. Der suudu Alla bane gonunoomi de weeti fu, emi jannina, go on nanjay am?

⁵⁶ Amma huune dum fu wadii gam ko winnaa der dewte annabiibe hebba.» Den, aahiibe makko fu doggi, acci mo.

Hooreebe diina Yahuduube hiitake Yeesu

(Marku 14.53-65; Luka 22.54, 63-65; Yuhaana 18.12-13, 19-24)

⁵⁷ Nanjube Yeesu ben yaari mo to Kayafas hooreejo limaamiibe, go moodiibe tawreeta, e dottiiibe genni, hawritii.

⁵⁸ Piyer e tokki mo bawbawre, diga woddi, faa der fageere wuro hooreejo limaamiibe. O naati, o joododii e reenube gam o yi'a no dum heennyi-tirta.

⁵⁹ Hooreebe limaamiibe, e dawroobe fu, e daarta fewre ne be gaccorto Yeesu gam o waree.

⁶⁰ Himbe duube wari seedii fewre dow makko, amma be kebay gacce potude warugo mo. Den, worbe dido gom wari, seedii

⁶¹ wi'i: «Kanko nun wi'unoo pusan suudu Alla, mahitoo nol der balde tati.»

⁶² Hooreejo limaamiibe ummii, wi'i Yeesu: «A toontataako gokka na? A nanay ka be batata dow maa na?»

⁶³ Amma Yeesu toontaaki gokka. Hooreejo limaamiibe on wi'i mo: «Mii eele e inne Alla yonkinteejo, batu

men to an nun woni Almasiihu, Biddo Alla.»

⁶⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «A batii ka. Ka batanmi woni: Diga jooni, on ji'an Bii neddo e joodii nyaamo Jom Baawde, o waran diga dow kammu.»

⁶⁵ Den, mone wadi hooreejo limaamiibe faa serkiti toggoore mum, wi'i: «O batii kalluka dow Alla! En kaajaaka seedeebe gom kade! On nanii e noppi moodon kalluka ka o bati.

⁶⁶ Ume ji'udon?» Be toontii, be bi'i: «Emo haani wareego.»

⁶⁷ Den, be tuuti mo joode e yeeso, be piya mo guyye. Wobbe mabbe e fiya mo meeye,

⁶⁸ e wi'a: «Almasiihu! Tinta, moy nun fiyu maa.»

Piyer yeddii wi'i annaa Yeesu (Marku 14.66-72; Luka 22.55-62; Yuhaana 18.15-18, 25)

⁶⁹ Piyer e joodii yaasi fageere wuro. Horbe tawaabe don, gooto mum, battii mo, wi'i: «An bo, aa wondunoo e Yeesu Galilinkeejo.»

⁷⁰ Amma Piyer yeddi ka yeeso himbe fu, wi'i: «Mi faamay ko jidudaa wi'ugo.»

⁷¹ Baawo majjum, o ummii oo foonnii far dammugal wuro. Kordo goddo yi'i mo, wi'i wonbe don: «Gorko oo do e wondunoo e Yeesu Nasaratuujo.»

⁷² Piyer yeddi kade, wi'i: «Mi hunike, mi annaa gorko on.»

⁷³ No wadi tifere, wonube don battii Piyer, wi'i mo: «Seko walaa, a laati nun gooto der aahiibe makko, gam batu maa e hollita to yiwudaa.»

⁷⁴ Den, Piyer hunii wi'i: «Alla hiitoo am to mi fewii, e goonja mi annaa gorko on!» Wakkati mum, jakaraari joggi.

⁷⁵ Den Piyer siwtorii ka Yeesu batunoo dum, wi'i: «Go jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.» O wurtii yaasi, o wulli bojji kaadufi.

27

Yeesu yaaraama to Pilaatu (Marku 15.1; Luka 22.66-71, 23.1)

1 Subaka kecco, hooree6e li-maamii6e, e dottii6e fu, hawritii e dawra dow no 6e barirta Yeesu.

2 Be ka66i mo, 6e jaari to Pilaatu, hooreejo jeyde leydi Yahudiya.

*Maayde Yahuuda Iskariyot
(Golle Lilaabe 1.18-19)*

3 No Yahuuda jammiido Yeesu yi'i o hiitaama o waree, o miijitii, o wittini ceede cardi laso e sappo de o ja6unoo to hooree6e limaamii6e, e dottii6e,

4 o wi'i 6e: «Mi wadii hakke, mi jammike mo walaa gacce!» Be toontii mo, 6e bi'i: «Ko faalii men? Haala maa nun!»

5 Yahuuda woppi ceede den der suudu Alla, yahi ha66itoyii 6oggol, maayi.

6 Hooree6e limaamii6e etti ceede den, wi'i: «Sariya meeden hokkay laawol ceede hande dee do hawritee e ceede cakkanaade Alla der suudu Alla, gam ceede yiyam nun.»

7 Baawo dawriine ma66e, 6e nantiri, 6e etti ceede den, 6e coodiri gesa mahoowo payande gom, gam ho66e e uwee ton.

8 Kanjum acci faa hanne, gesa nan e noddee «Gesa Yiyam.»

9 Hande non annabaaku Yeremiya hebbiri, nu o wadunoo, o wi'i: «Be etti ceede cardi laso e sappo, kanje nun him6e Isira'iila tawi o foti yobaneego.

10 Be coodirii de gesa mahoowo payande, hande no Joomiraawo batunoo am.»

*Yeesu yeeso Pilaatu
(Marku 15.2-20; Luka 23.1-4, 13-25; Yuhaana 18.28-19.16)*

11 Be jaari Yeesu yeeso Pilaatu hooreejo leydi, o yami mo, o wi'i: «An woni laamiido Yahuduu6e na?» Yeesu toontii mo wi'i: «A batii ka.»

12 Den hooree6e limaamii6e, e dottii6e gaccii mo, amma o toontaaki gokka.

13 Ko Pilaatu wi'i mo: «A nanataa gacce de 6e batata dow maada fu na?»

14 Amma Yeesu toontaaki gokka mum. Dum haaynii hooreejo leydi on sanne.

*Yeesu hiitaama waree
(Marku 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhaana 18.39-19.16)*

15 Der Juulde Paska fu, hooreejo leydi e woowi yoofango 6e ma66aado gooto, mo him6e yidi.

16 Wakkati mum, e woodunoo ma66aado annanaado, bi'eteedo Yeesu Barabbas.

17 No jama'aare hawritii, Pilaatu yami 6e, wi'i: «Moy jidudon mi yoofana on: Yeesu Barabbas na, naa Yeesu bi'eteedo Almasiihu?»

18 Pilaatu e anni sabbu nawniraagu nun wadi ko 6e nanji Yeesu 6e gaddi to mum.

19 Wakkati Pilaatu joodii e hiitoo, deekiiko lili goddo, wi'a mo: «Taa naannu hoore maa der haala gorko mo walaa gacce oo, gam hanki mi toorake der koydool dow haala makko.»

20 Hooree6e limaamii6e, e dottii6e yeeyi jama'aare, 6e yama Pilaatu yoofana 6e Barabbas, acca Yeesu waree.

21 Hooreejo leydi on yamitii 6e, wi'i: «Mi yoofanan on ma66aado gooto, moy nun der dido 6en jidudon mi yoofana on?» Be toontii, 6e bi'i: «Barabbas!»

22 Pilaatu yami 6e, wi'i: «Den, noy gadanmi Yeesu bi'eteedo Almasiihu?» Be fu 6e toontii, 6e bi'i: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

23 O yami 6e, o wi'i: «Ko boni ume o wadi?» Be beydi woolo e semme, 6ee bi'a: «Tiggu mo dow leggal palaanjal!»

24 Pilaatu tawi waawataa ko deyyitini 6e, woolo bo e beydoo. Den o etti diyam, o looti juude makko yeeso jama'aare, o wi'i 6e: «Mi walaa gacce dow reyyitingo yiyam gorko oo. Haala moodon nun.»

25 Be fu 6e toontii, 6e bi'i: «Men jabii gacce yiyam makko yowoo dow ko'e amen, e dow bi66e amen!»

26 Den, Pilaatu yoofitani 6e Barabbas, o hokki laawol Yeesu fiyee looci, 6aawo mum, o tiggee dow leggal palaanjal.

*Soogeeji jaancii Yeesu
(Marku 15.16-20; Yuhaana 19.2-3)*

27 Soogeeji hooreejo leydi yaari Yeesu der fageere laamorde mum,

ukkere soogeeji dīn fu hawritii e tummi mo.

²⁸ Be ɓorti gineeji makko, ɓe ɓorni mo gulunfaare wodeere.

²⁹ Baawo majjum, ɓe canyi hu-uneere gi'e, ɓe kuunini mo. Be kokki mo helliiru e junŋo makko nyaamo, ɓee jiccoo yeeso makko, ɓee jaanca mo, ɓee bi'a: «Foo foo maa, laamiido Yahuduuɓe!»

³⁰ Be tuuti mo jooɗe, ɓe teeti helliiru ŋol, ɓee piya mo dow hoore.

³¹ No ɓe keenyi jaancugo mo, ɓe ɓorti gulunfaare, ɓe ɓorni mo gineeji makko. Den, ɓe jaari mo ɓe tiggaa dow leggal palaanjal.

Yeesu tiggaama dow leggal palaanjal

(Marku 15.21-41; Luka 23.26-49; Yuhaana 19.16-30)

³² No ɓe burtoto siire, ɓe potti e gorko bi'eteedo Simon mo Sirene. Soogeeji dooli mo o roono leggal Yeesu palaanjal.

³³ Be jottii nokkuure wi'eteene Golgota. Maana Golgota woni (nokkuure le'al hoore).

³⁴ Be kokki Yeesu innabojam jillon-tiraadam e kaadudum, o yara. No o metti dam, o salii yarugo.

³⁵ No ɓe keenyi tiggugo mo, ɓe pidani gineeji makko tete, ɓe ceen-niri.

³⁶ Baawo majjum, ɓe joodii don, ɓee deeni mo.

³⁷ Be binni dow alluwal daliila ko acci o tiggaa, ɓe takki dow hoore makko. Ko ɓe binni woni: «Oo do woni Yeesu, laamiido Yahuduuɓe.»

³⁸ Fasotooɓe diɗo gom bo e tiggaa takkol makko, gooto nyaamo makko, gooto bo nano makko.

³⁹ Himɓe falotooɓe don e yenna mo, e dimma ko'e mum,

⁴⁰ e wi'a: «An pusoowo suudu Alla, mahitoo ŋol der balɗe tati, faaba hoore maa. To a laati nun Biɗɗo Alla, jippa diga e leggal palaanjal ŋal!»

⁴¹ Hande non, hooreeɓe li-maamiibe, e moodiɓɓe tawreeta, e dottiiɓe fu jaanciri mo, e wi'a:

⁴² «O faabike woɓɓe, amma o waaway ko faabii hoore makko,

kanko laamiido Isira'iila. Jooni, o jippoo diga leggal palaanjal ŋal, gam goondinen mo.

⁴³ O yowii hoolaare makko fu dow Alla. To non Alla faaboo mo jooni, to e yidi mo. Gam o wi'i, o laati nun Biɗɗo Alla.»

⁴⁴ Fasotooɓe, tiggaaɓe takkol makko bo e yenna mo hande non.

Yeesu maayii

(Marku 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhaana 19.28-30)

⁴⁵ Diga caka nyalooma, niwre wadi e leydi nin fu, faa yottii yanne tati kiikiide.

⁴⁶ Jaka yanne tati kiikiide, Yeesu halɓi e semme, wi'i: «Eloyi, Eloyi, lama sabaktani?» Kan woni «Alla am, Alla am! Gam ume accuɗaa am?»

⁴⁷ Woɓɓe der darinooɓe don no nani dum, wi'i: «Emo nodda Eliya!»

⁴⁸ Don maa don, gooto maɓɓe doggi waddoy soosuujii, suuwi di der jaran lammudam, haɓɓi e sawru, battini to hunnuko Yeesu gam o biccinoo.

⁴⁹ Den horiibe wi'i: «Munyen, daaren naa Eliya waran faaboo mo.»

⁵⁰ Baawo majjum, Yeesu halɓi e semme, o maayi.

⁵¹ Wakkati mum, wudere wirni-raane der suudu Alla serkitii caka caka, diga dow faa ley. Leydi dimmii, tepaaje feccii,

⁵² jenaale maɓɓitii, seniibe duuɓɓe maayunooɓe finti.

⁵³ Be burtii e jenaale. Baawo mum, Yeesu finti, ɓe naatidi e genni seniini, himɓe duuɓɓe yi'i ɓe.

⁵⁴ Hooreejo soogeeji deenuɗo Yeesu, e soogeeji mum, yi'i dimmaade leydi e ko wadi fu. Be kuli puy, ɓe bi'i: «E goonja, o laati nun Biɗɗo Alla!»

⁵⁵ Rewɓe duuɓɓe e tawaa don e daara diga woddi, kamɓe nun tokkoynoo mo diga Galili, ɓee jagganoo mo.

⁵⁶ Der maɓɓe: E woodi Mariyama mo Magadala, e Mariyama inna Yaakuuba e Yusufu, e inna ɓiɓɓe Jebede.

Yeesu uwaama
(Marku 15.42-47; Luka 23.50-56;
Yuhaana 19.38-42)

⁵⁷ No kiikiide wadi, gorko jom jawdiijo gom, mo siire Arimatiya, wari. Emo wi'ee Yusufu, kanko bo o laati nun aahiijo Yeesu.

⁵⁸ O yahi to Pilaatu, o eeli dum bannu Yeesu. Den, Pilaatu wi'i o hokkee nɔl.

⁵⁹ Yusufu etti bannu nɔl, suddi nɔl wudere heyre,

⁶⁰ o watti bannu nɔl der saabeere heyre ne o wasani hoore makko der hayre. Baawo mum, o talli hayre teddune, o maɓɓiri dammugal saabeere nen, o yawti.

⁶¹ Mariyama Magadalaajo, e Mariyama oo to, e tawaa don, e joodi e daari far to saabeere nen.

Soogeeji e reeni saabeere

⁶² Fini mum laatii nyalaane ardiine nyalaane siwteteene. Den hooreeɓe Limaamiiɓe e Farisaaɓe hawritii yahi to Pilaatu.

⁶³ Be bi'i mo: «Joomiraawo, men ciwtorii pewoowo on batiino diga e wuri, wi'i, fintan nyalaane tatawre.

⁶⁴ Gam majjum, batu soogeeji reena saabeere nen faa balde tati den yawta. Gam to aahiiɓe makko wujju bannu makko, wi'a, o fintii diga maayɓe. Den fewre sakitiineere nen buran arandeere hallugo.»

⁶⁵ Pilaatu wi'i ɓe: «Soogeeji nani, jahee, deenee saabeere nen no baawirdon!»

⁶⁶ Be jahi, ɓe deenoy saabeere nen. Be talli hayre, ɓe maɓɓi faa woodi, ɓe darini soogeeji gam reena ne.

28

Yeesu fintii
(Marku 16.1-10; Luka 24.1-12;
Yuhaana 20.1-10)

¹ No nyalaane siwteteene yawti, alal subaka, Mariyama Magadalaajo e Mariyama oo to dawi, yahi daaroygo saabeere nen.

² Don de woore, leydi dimmii e semme. Malaykaajo Joomiraawo jippii diga dow kammu, talli hayre nen, joodii dow mayre.

³ Oo jalbitoo hande maayyere, gineeji makko e rawni hande malamalluuje.

⁴ Reenuɓe ɓen huli faa e diwna, ɓe laatii hande maayɓe.

⁵ Malaykaajo wi'i rewɓe ɓen: «To on kulee onon! Mii anni Yeesu tigganoodo nun daartoton.

⁶ O walaa do, o fintii hande no o wi'unoo on. Garee, daaree to o fukkino.

⁷ Tinnee, batee aahiiɓe makko o fintii diga e maayde. O na'on hedii on far Galili, on ji'an mo ton. Ka goodumi mi bata on nun don.»

⁸ Rewɓe ɓen yawti law diga to saabeere nen, go kulol e seyo wadi ɓe puy. Be doggi ɓe batoy aahiiɓe makko habaru on.

⁹ Don maa don, Yeesu fotti e maɓɓe, wi'i ɓe: «Mii sanna on!» Be battii mo, ɓe nanji koyde makko, ɓe kujidani mo.

¹⁰ Den Yeesu wi'i ɓe: «To on kulee! Jahee, batee banniraabe am, ɓe jaha Galili. Ton nun ɓe ji'atammi.»

Ka reenuɓe saabeere seedii

¹¹ Wakkati rewɓe ɓen yanti laawol, den woɓɓe der soogeeji deenudi saabeere nen naati e genni, e bata hooreeɓe limaamiiɓe ko wadi fu.

¹² Hooreeɓe limaamiiɓe, e dottiiɓe wadi hawriine, ɓe baddi, ɓe kokki soogeeji din ceede duudde,

¹³ ɓe bi'i ɓe: «Bi'ee aahiiɓe makko nun wari jemma, tawi oon daani, wujji bannu makko.

¹⁴ To hooreejo leydi nanii ka, minon nun anni ka batata mo, men burtina on e toora fu.»

¹⁵ Soogeeji jabi ceede mum, wadi no wi'aa. Hande non haala kan sankitorii caka Yahuduube faa warugo hanne.

Yeesu hollitanake aahiiɓe mum
(Marku 16.14-18; Luka 24.36-49;
Yuhaana 20.19-23)

¹⁶ Aahiiɓe sappo e go'o yahi Galili, dow waanne ne Yeesu tintinnoo ɓe ɓe jaha.

¹⁷ No 6e ji'i mo, 6e cujidani mo, amma wobb6e ma66e wadii seko.

¹⁸ O 6attii, o wi'i 6e: «Mi hokkaama baawde dow kammu e leydi fu.

¹⁹ Gam majjum jahee, gadee him6e lenyi fu aahi6e am, gadee 6e batasi e inne Baaba e Bi6do e Ruuhu Ceniido.

²⁰ Janjinee 6e 6e tokkoo ko batumi on fu. Annee, mii wondi e moodon nyalaane fu, faa timmoode duuniyaaru.»

Linjiila Yeesu hande no Yuhaana winniri

Haala puddirka

Yuhaana e yidi der derewol mum nol, himbe annita no Yeesu laati nun Biddo Alla, den goondindo mo fu tawee e woodi yonki tabitiiki.

Wecco arano e holla kaayeeffiji feere feere, kollitooji no Yeesu nun paabotoodo, mo dum batani der dewte. Yuhaana ettii haalaaji goddi nanditinirdi, hande jon: diyam, nyaamdu buurinoowol, innabohi goonahi, o hollitira ko Yeesu laatii.

Yuhaana tan batani bangal der sire Kana, e haala Nikodemu, e debbo samariyaajo, e mofo mo Baytisayda, e gorko dindaado e bundan.

O batanii kaayeeffiji jeego'o di Yeesu wadi ko Matiye, e Marku, e Luka winnay. Amma Yuhaana winnay haala golle Yeesu godde. O batanay dingol Yeesu e golle mum der Galili, e jarbeeki mum, e haala kirtaari cakitiineeri gam himbe wakkati makko e annunoo dum.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-18
2. Yuhaana gadoowo batisi, 1.19-51
3. Golle Yeesu e waaji mum, 2.1-12.50
4. Balde Yeesu sakitiineeje faa Urusaliima, 13.1-19.42
5. Pintol Yeesu Joomiraawo e kollitaaki mum, 20.1-31
6. Heennyitirde 21.1-25.

Haala laatike jaynol e yonki

¹ Diga fuddoode, bi'eteedo Haala e wonunoo. Oo wondi e Alla, o laati nun Alla.

² Diga fuddoode, oo wondi e Alla.

³ E makko Alla tagiri huune fu. Baa goddum ko woni tagaaka to hinaa e makko.

⁴ Yonki yiwii e makko, yonki kin laatanii himbe jaynol.

⁵ Jaaynol e yayna der niwre, niwre bo waaway ko nyifi nol.

⁶ Wakkati gom, Alla lili goddo bi'eteedo Yuhaana.

⁷ O warii gam o laato seedeejo, o wadana jaynol seedaaku, gam himbe fu goondina sabbu haala makko.

⁸ Kanko bane woni jaynol, amma o waru nun gam o seedanoo jaynol.

⁹ Kannyol woni jaynol goonawol, garunol e duuniyaaru gam yaynana himbe fu.

¹⁰ Bi'eteedo Haala na'onno der duuniyaaru, e makko duuniyaaru tagiraa, amma himbe duuniyaaru annitay mo.

¹¹ O warii to himbe makko, himbe makko bo jabbaki mo.

¹² Amma jabbiiibe mo fu, ko goondinii inne makko, o hokkii dum laawol laataago biibe Alla.

¹³ Be laataaki biibe Alla diga e dingol, e yidde tagaado bo bane, amma gam Alla hokkii be yonki kesi.

¹⁴ Haala laatike neddo. Neddo on joododii e meeden, oo hebbi moyyere e goona. Men ji'ii teddujal makko, teddujal jal Biddo bajjo hebata e baaba mum.

¹⁵ Yuhaana seedanii mo, bati e daane towna, wi'i: «Oo do woni mo batannoomi on, bi'umi: Baawo am, burdo am waran, gam o na'on diga mi walaano.»

¹⁶ E gonnann makko, en fu en kebii moyyere dow moyyere.

¹⁷ Diga e Muusa nun tawreeta hokkiraa, amma moyyere, e goona warii diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁸ Goddo yi'ay Alla abada, amma Biddo bajjo, laatiido Alla, gondudo e Baaba nun annini en Alla.

Seedaaku Yuhaana gadoowo batisi (Matiye 3.1-12, Marku 1.18, Luka 3.15-18, Yuhaana 5.33-36)

¹⁹ Yahuduu6e Urusaliima lili moodiibe yiwube e lenyol Lewinkee6e e Limaamii6e 6e yama mo, kanko woni moy.

²⁰ O toontii 6e ko laabi. Nani ko o seedii: «Min, mi Cu6aado bane.»

²¹ Be yamitii mo, 6e bi'i: «Den kan, moy nun laatidaa an? An nun Eliya na?» O wi'i: «Min, mi Eliya bane.» Be bi'i: «An nun Annabii6o batanaado

na?» O toontii: «Aawo, kanko bane laatiimi!»

²² Be bi'i mo: «Den fu moy nun laatiidaa? Batu men ko men batoyta liloybe men. Ko bi'udaa hoore maa?»

²³ O toontii, o wi'i: «Min woni batoowo der haro e wi'a: "Moyyinee laawol Joomiraawo," non annabi Esaaya wi'i.»

²⁴ Lilaabe ben laati nun Farisaabe.

²⁵ Be yami mo: «Ko woni sabbu ko aa wada batasi nani bo a Cubaado bane, a Eliya bane, a Annabiijo batanaado bane?»

²⁶ Yuhaana toontii be, wi'i: «Min, mii wadira batasi e diyam, amma e woodi goddo hakkune moodon mo on annaa,

²⁷ kanko woni garoowo baawo am, mi fotay baa fittugo boggi pade makko.»

²⁸ Dum don fu wadu nun Baytaniya, takkol maayo Urdun, to Yuhaana wadannoo batasi.

Yeesu nun woni Jawgiyel Alla

²⁹ Fini mum, Yuhaana yi'i Yeesu e wara to mum, wi'i: «Nani Jawgiyel Alla ikkinoowel hakkeji duuniyaaru.

³⁰ Kanko nun batannoomi, bi'umi: "Goddo waran baawo am, oo burimmi, gam o na'on diga mi walaano."

³¹ Min, mi annaano mo. Amma mi warii, mii wada batasi e diyam gam mi holla mo himbe Isira'iila.»

³² Yuhaana seedii, wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu hande foonu e jippoo diga dow, hodi dow makko.

³³ Min, mi annaano mo. Amma lildo am mi wada batasi der diyam, kanko nun wi'immi: "Mo ji'oytaa Ruuhu e jippoo dow mum, kanko woni gadiroowo batasi e Ruuhu Ceniido."

³⁴ Yuhaana wi'i: «Min, mi yi'ii, mi seedike, kanko woni Biddo Alla.»

AahiiBe Yeesu arandeebe (Matiye 4.18-22)

³⁵ Fini mum, Yuhaana e darodii kade e aahiiBe mum dido.

³⁶ O yi'i Yeesu e faloo, o wi'i: «Nani Jawgiyel Alla!»

³⁷ AahiiBe dido ben nani ka o bati, tokki Yeesu.

³⁸ Yeesu yeeyitii, yi'i be tokki dum, wi'i be: «Ume daartoton?» Be toontii, be bi'i: «Rabbi (dum wi'ay maa Mood-ibbo), toy tawadaa?»

³⁹ O wi'i be: «Garee, daaree!» den be gari, be ji'i to o tawaa. Be joododii e makko nyalaane nen. Wakkati on, kiikiide nun.

⁴⁰ Andere, miiraawo Simon Piyer, woni gooto der dido nanube haala Yuhaana, ko tokkini Yeesu.

⁴¹ Mawniraawo makko, Simon, o arti o fotti, o wi'i dum: «Men ji'ii Almasiihu.» (Dum wi'ay maa Cubaado.)

⁴² O yaari mo to Yeesu. Yeesu daari Simon Piyer, wi'i mo: «An, a Simon bii Yuhaana, a innitirte Kefas.» (Dum wi'ay maa Hayre.)

Yeesu noddii Filippu e Natanayel

⁴³ Fini mum Yeesu yidi yahugo Galili. O fotti e Filippu, o wi'i dum: «Tokkam!»

⁴⁴ Filippu, mo Baytisayda nun, genni Andere e Piyer.

⁴⁵ O fotti e Natanayel, o wi'i dum: «Men ji'ii mo haala mum batano der tawreeta Muusa e der dewte annabiiBe. Yeesu bii Yusufu mo Nasaratu.»

⁴⁶ Natanayel wi'i mo: «Ko woodi waawan ko yiwi Nasaratu na?» Filippu toontii mo: «War, daaru!»

⁴⁷ Yeesu yi'i Natanayel e fonnoy dum, wi'i: «Oo do laati nun Isira'iilaajo lalley, jamma fu walaa e makko.»

⁴⁸ Natanayel wi'i mo: «Toy annudaa am?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Mi yi'ii maa ley ibbi diga Filippu nodday maa.»

⁴⁹ Natanayel toontii, wi'i: «Mood-ibbo, a laati nun Biddo Alla, a Laamiido Isira'iila nun.»

⁵⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «Gam mi wi'ii mi yi'ii maa ley ibbi, kan acci ko goondindaa na? A yi'an ko buri dum don manju.»

⁵¹ Den o wi'i Natanayel: «E goonja batan mi on: On ji'an duule e maabbitii, malaykaabe Alla e eenca e jippoo dow Bii neddo.»

2

Bangal der siire Kana

¹ Balde dīdī baawo mum, bangal wadīi e siire Kana, der leydi Galili. Inna Yeesu e tawanoo ton.

² Yeesu e aahiibe mum bo noddinaama e jamaanu nu.

³ No innabojam maḅḅe jacci, inna Yeesu wi'i mo: «Be galaa innabojam.»

⁴ Yeesu toontii mo, wi'i: «Inna day, taa accu ka billee. Wakkati am yottaaki taw.»

⁵ Den inniiko wi'i gollooḅe: «Ko o wi'i on fu, gadee.»

⁶ Looḅe jeego'o gadiraade kaaye e tawaa don. Diyam majje Yahuduuḅe wadiranno naḅardam gam laabingo ko'e mum, hande no diina maḅḅe bati. Looḅe den, baaney mum fu e jaba yoogirde diyam sappo.

⁷ Yeesu wi'i be: «Kebbinee payande den diyam.» Be kebbini de faa gaḅḅude.

⁸ O wi'i be: «Jooni kan, nyedeḅe, jaaranee mawḅo bangal.» Be nyedi.

⁹ No mawḅo bangal metti diyam baylitaadam innabojam ḅam, o annaa toy ḅam yiwi. Amma gollooḅe nokkoyḅe ḅam, e anni. O noddi jommanjo gorko,

¹⁰ o wi'i ḅum: «Himḅe fu innabojam beldam woowi artirgo. To himḅe buusii, ko ḅam hewtay welugo saki-toree. Amma an, a resii beldam ḅam faa jooni.»

¹¹ Non Yeesu wadiri kaayeeḅi mum arandehi der siire Kana, der leydi Galili. Non o hollitiri baawḅe makko, go aahiibe makko goondini mo.

¹² Baawo majjum o yahi Kafar-nahum, kanko e inniiko, e miiraaḅe makko, e aahiibe makko. Be joodii ton balde sedḅa.

Yeesu riiwii tenkuuḅe der suudu Alla

(Matiye 12.38-40, Marku 11.15-18, Luka 19.45-46)

¹³ No juulḅe Yahuduuḅe bi'eteede Paska ḅadii, Yeesu yahi Urusaliima.

¹⁴ Der suudu Alla, o tawi sippooḅe ga'i, e baali, e tantabaraaji, e cengo-tooḅe ceede, e joodii.

¹⁵ O etti ḅoggi o wadi ḅoccol, o riwi ḅe ḅe burtoo suudu Alla, kamḅe e baali, e ga'i. O sankiti ceede cengo-tooḅe, o hippi taaburuuji maḅḅe.

¹⁶ O wi'i sippooḅe tantabaraaji: «Burtinee ḅum, to on gadee suudu baaba am suudu tenkuru.»

¹⁷ Aahiibe makko siwtori ko winnaa e Dewte: «Yidde suudu maa e jabina ḅerne am.»

¹⁸ Den hooreeḅe Yahuduuḅe wi'i mo: «Kaayeeḅi kiye gadataa ko kollaa men aa woodi laawol wadugo nun nun.»

¹⁹ Yeesu toontii ḅe, wi'i: «Pusee suudu Alla ḅol ḅo, mi mahitinto ḅol der balde tati.»

²⁰ Be toontii mo: «Suudu ḅol mahiraama duuḅi lasooji dīdī e jeego'o, go an, bi'aa a mahitinto ḅol der balde tati na?»

²¹ Amma ḅannu makko nun o nandiniri suudu Alla.

²² No Yeesu finti, aahiibe mum siwtorii o batiino ḅum ka, go ḅe goondini Dewte e haala ka o batunoo.

Yeesu e anni ko woni e nedḅo fu

²³ No Yeesu wonunoo Urusaliima gam juulḅe Paska, duuḅḅe goondini inne makko gam ḅe ji'ii kaayeeḅi dī o wadi.

²⁴ Amma Yeesu hoolaaki ḅe, gam oo anni ḅe ḅe fu.

²⁵ O bukaaka godḅo seedanoo mo ko woni e himḅe, gam oo anni ko woni der ḅerne nedḅo.

3

Yeesu e badda e Nikodemu

¹ E woodunoo godḅo, Farisaajo, bi'eteede Nikodemu, o laati nun gooto der hooreeḅe Yahuduuḅe.

² Jemmaare gom o yahi to Yeesu, o wi'i ḅum: «Moodibbo, emen anni a laati nun baajotoodo yiwudo to Alla, gam godḅo waawataa ko wadi kaayeeḅiji dī gadataa, to Alla wondaa e makko.»

³ Yeesu toontii mo, wi'i: «Mii batee e goonja: Godḅo waawataa ko yi'i Laamaare Alla to rimitaaka.»

⁴ Nikodemu wi'i mo: «Noy nedḅo waawirta ko rimitoraa to naywii? O waawan ko witti e reedu inniiko, o rimatee na?»

⁵ Yeesu toontii mo wi'i: «Mii batee e goonja: To neddo rimitoraaka e diyam, e Ruuhu, o waawataa ko naati laamu Alla.

⁶ Ko neddo rimata, laati nun neddo. Ko Ruuhu bo rimata, laati nun ruuhu.

⁷ To dum haaynee gam mi wi'ii maa: "E haani dimitedaa."

⁸ Henu e wifa to yidi fu. Aa nana sonnyo maggol, amma a annaa to njol yiwi, a annaa to njol yahata. Hande nun dimiraado Ruuhu laati.»

⁹ Nikodemu wi'i mo: «Noy dum wadortoo?»

¹⁰ Yeesu toontii mo: «An, moodibbo Isira'iila mawdo, a annaa dum?»

¹¹ Mii batee e goonja, menen, ko men anni, men batata, ko men ji'i, men ceedotoo. Amma on jabataa seedaaku amen.

¹² On goondinay no batanmi on kujje de leydi. Noy goondinirton to mi batanii on kujje de dow kammu?»

¹³ Goddo meeday eencugo dow kammu, to hinaa jippiido diga kammu, kanko woni Bii neddo.

¹⁴ Hande no Muusa filiri boddi janni dow leggal der ladde haro, hande non Bii neddo bo filirtee,

¹⁵ gam goondindo mo fu heba yonki tabitiiki.

¹⁶ Gam Alla yidii duuniyaaru sanne faa hokki Biddo mum bajjo, gam goondindo mo fu to halku, amma heba yonki tabitiiki.

¹⁷ Alla lilay Biddo mum e duuniyaaru gam o hiitoo nu, amma gam nu hisira diga e makko.

¹⁸ Goondindo mo hiitataake, amma mo goondinay, hiitaamaa ko, gam o goondinay inne Biddo Alla bajjo.

¹⁹ Kiita ma66e nani: Jaaynol warii e duuniyaaru, amma him6e, niwre nun buri yidugo dow jaynol, gam gadu ma66e woodaa.

²⁰ Mo golle mum woodaa e wanyi jaynol, warataa e maggol, gam e hula golle mum wurtoo.

²¹ Amma tokkudo goonja, waran to jaynol gam gadu nu wadi gam Alla, wurtoo.»

Ko Yuhaana seedii dow Yeesu (Yuhaana 1.19-24)

²² Baawo mum Yeesu yaadi e aahii6e mum leydi Yahudiya. O joododii e ma66e ton, oo wada batisi.

²³ Yuhaana bo e wada batisi e siire Aynon, takkol Salim, gam ton diyam e duudi. Him6e e yaha ton e wadane batisi.

²⁴ (Tawi Yuhaana ma66aakano taw.)

²⁵ Nyaanne gom aahii6e Yuhaana yeddontirii e Yahuduujjo gom dow haala laa6al.

²⁶ Be jahi to Yuhaana, 6e bi'i dum: «Moodibbo, gorko gondunoodo e maa takkol maayo Urdun, mo ceedanidaa men, kanko bo oo wada batisi. Him6e fu e yaha to makko.»

²⁷ Yuhaana toontii 6e, wi'i: «Neddo waawataa ko hebi goddum to hinaa ko Alla hokki dum.

²⁸ Onon e hoore moodon, on seede6e am, mi wi'ii: "Mi Almasiihu bane, amma mi lilaama mi ardo mo".»

²⁹ Yuhaana wi'i kade: «Gaddanaado jommanjo debbo, kanko woni jommanjo gorko. Dottoowo gorko e darii, e hettinii. To o nanii daane jommanjo gorko, 6erne makko welan sanne. Nii beldum 6erne am hebbiri.

³⁰ Haani teddujal makko e beydoo, njal am e buytoo.»

Yiwudo dow kammu

³¹ «Yiwudo dow kammu nun buri fu. Yiwudo e leydi, laati nun leydinkeejo. Haala mum bo laati nun ka leydinkee6e. Yiwudo dow kammu, kan nun jinti moy fu.

³² Ko o yi'i e ko o nani, o seedotoo, amma goddo jabataa seedaaku makko.

³³ Jabudo seedaaku makko, tabbiniin Alla laati nun goonjaajo.

³⁴ Mo Alla lili, ko Alla bati nun o batata, gam Alla hebbinii mo Ruuhu mum.

³⁵ Baaba e yidi Biddo, faa watti huune fu e junjo makko.

³⁶ Goondindo Biddo, hebi yonki tabitiiki. Mo goondinay Biddo, hebataa ki, amma mone Alla e wonani dum.»

4

Yeesu e samariyaajo debbo
(Yuhaana 7.37-39)

¹ Farisaaɓe nanii Yeesu e wada batisi, e heɓa aahiibe duuɓɓe faa ɓuri Yuhaana.

² To goonja nun, Yeesu e hoore mum waday batisi, amma aahiibe makko nun wadannoo dum.

³ No Yeesu nani ka Farisaaɓe bati, ummii leydi Yahudiya, witti leydi Galili.

⁴ E haani bo o falta leydi Samariya.

⁵ O wari e siire Samariya bi'eteene Sikar, takkol gesa ŋa Yaakuubu hokki ɓiyum Yusufu.

⁶ Don ɓunnu Yaakuubu woni. No Yeesu somi yaadu, joodii gaɓɓude ɓunnu ŋol. Caka nyaalooma nun.

⁷ Samariyaajo debbo wari yoogugo. Yeesu wi'i mo: «Hokkoram diyam, mi yara!»

⁸ (Tawi aahiibe makko yahii siire soodoygo ko nyaamete.)

⁹ Debbo on wi'i Yeesu: «Ee, noy an Yahudujo, eelirtaa am diyam jaraa, min samariyaajo debbo?» Nani bo potal walaa hakkune Yahuduube e Samariyaabe.

¹⁰ Yeesu toontii mo, wi'i: «To aa annunoo no dokkal Alla foti, e moy wi'i maa: "Hokkoram diyam, mi yara!" an nun eelatano mo, o hokkee diyam yonki.»

¹¹ Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, a walaa cawgal. Bunnu nun bo e luggi. Toy keɓataa diyam yonki dam?»

¹² A ɓuru nun maama amen Yaakuubu, kokkudo men ɓunnu ŋol manɗu na? Kanko e ɓiɓɓe makko, e bisaaji makko fu, ɓe jarii e maggol.»

¹³ Yeesu toontii mo, wi'i: «Neddo fu jardo diyam dam, dondete kade,

¹⁴ amma jardo diyam dam kokkanmi dum, dondataake faa abada. Gam diyam kokkanmi dum, laatanto dum ɓuldude diyam kokkojam yonki tabitiiki.»

¹⁵ Debbo on wi'i: «Moodibbo, hokkoram diyam dam, to mi dondee kade, to mi wittaa bo yoogugo.»

¹⁶ Yeesu wi'i mo: «Yahu noddoy gorko maa, garidon!»

¹⁷ Debbo on toontii mo: «Mi walaa gorko.» Yeesu wi'i mo: «Aa woodi goonja no bi'udaa a walaa gorko.

¹⁸ A ettayno maa worɓe joyo. Gorko gondudaa jooni on bo, gorko maa bane. A batii goonja.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Moodibbo, laabanii am, a laati nun Annabiijo.

²⁰ Maamiraaɓe amen saafiino Alla dow waanne nee, amma onon, oon bi'a: "Urusaliima nun Alla haani saafeego".»

²¹ Yeesu wi'i mo: «Banniraawo debbo, hoola ko batan maa mi. Wakkati e wara, dow waanne nee do bane, Urusaliima bo bane caafoton Baaba.

²² Onon Samariyaabe, oon caafa ko on annaa, menen Yahuduube, ko men anni men caafata, gam kisidam to Yahuduube nun yiwata.

²³ Amma wakkati e wara, ki yottike du, de saafooɓe goonakuube saafirta Baaba e ruuhu e goonja. Iri saafooɓe ɓee don nun Baaba daartata.

²⁴ Alla laati nun Ruuhu. Gam majjum, e haani saafooɓe, saafira mo e ruuhu e goonja.»

²⁵ Debbo on wi'i: «Mii anni Almasiihu, bi'eteedo Cuɓaado, waran. To o warii, o humpitanan men kujje fu.»

²⁶ Yeesu wi'i mo: «Min, baddoowo e maa, woni kanko.»

²⁷ Dow kaa don, aahiibe makko yottii to maɓɓe. No Yeesu baddata e debbo on, dum haayinii ɓe, amma baa gooto maɓɓe wi'ay: «Ko daartataa?» Naa: «Gam ume baddataa e makko?»

²⁸ Den debbo on resi yoogirgal mum, witti siire, bati himɓe, wi'i:

²⁹ «Garee, daaree gorko batudo am ko gadunoomi fu. Kanko bane woni Almasiihu on?»

³⁰ Be burti siire nen, ɓe jahi to makko.

³¹ Wakkati den aahiibe e sawrina mo, e wi'a: «Moodibbo, nyaamu!»

³² O toontii ɓe: «Mii woodi ko nyaamaanmi, ko on annaa.»

³³ Aahiibe ɓen e yamontira: «Moy waddani mo ko nyaamete?»

³⁴ Yeesu wi'i ɓe: «Nyaamdu am laati nun wadugo sago lildo am, e heennyitingo golle de o hokkimmi.

³⁵ Onon, oon bi'a: "Faa hanne lebbi naay horii go dugge yottoo?" Amma min, mii wi'a on: "bantee gite mon, daaree, gese bennii, de potii ruggeego."

³⁶ Duggudo heban joddi, hawritan bi'bbe gam yonki tabitiiki, gam aawudo e duggudo seyodoo.

³⁷ Dum don e tabbitina ballool nɔl do: "Gooto e aawa, gooto e rugga."

³⁸ Mi lilii on duggoon to on gollay. Wo'bbe gollii, onon, on nafitoroo golle ma'bbe.»

³⁹ Der siire nen, Samariyaabe duubbe goondinii Yeesu gam haala debbo ceediido, wi'i: «O batii am ko gadunoomi fu.»

⁴⁰ Gam majjum no Samariyaabe yottii to Yeesu, 6e eeli mo o joodoo to ma'bbe. O wadi don balde didi.

⁴¹ Himbe duubbe, faa buri no arande, goondini mo, no nani haala makko.

⁴² Be bi'i debbo on: «Jooni, hinaa gam ka batudaa men tan acci men goondini. Amma menen e ko'e amen, men nanii haala makko, emen anni kanko woni Kisinoowo duuniyaaru lalley.»

Yeesu nyawtii bii semmenteejo gom (Luka 7.1-10)

⁴³ No Yeesu wadi ton balde didi, o witti Galili.

⁴⁴ Kanko e hoore makko o seedike, o wi'i: «Annabijjo teddintaake der leydi mum.»

⁴⁵ No o yottii Galili, Galilinkeebe jabborii mo juude didi, gam kambe bo 6e jahiino juulde Urusaliima, 6e ji'iino ko o wadi ton fu.

⁴⁶ Den Yeesu warti Kana, der leydi Galili to o waylitinnoo diyam laatii jaram. Tawi bii gorko semmenteejo gom, yandaa, e fukkii Kafarnahum.

⁴⁷ Semmenteejo on nani Yeesu yiwii Yahudiya, warii Galili. O yahi to makko, o eeli mo o yaha o nyawtaa biyiiko badiido maayugo.

⁴⁸ Yeesu wi'i mo: «Abada on goondintaa, to on ji'ay kaayeeffiji e haaynaareeji.»

⁴⁹ Semmenteejo on wi'i mo: «Mood-ibbo, en jahu diga biyam maayay.»

⁵⁰ Yeesu wi'i mo: «Hootu, biya e wu-
uri.»

Gorko on goondini ko Yeesu bati dum, witti.

⁵¹ E laawol, golloo'be makko fotti e makko, wi'i mo biyiiko yoofike.

⁵² O yami 6e: «Wakkati dey o yoofii?» Be toontii mo, 6e bi'i: «Keenya juura jonte den yoofi mo.»

⁵³ Baabiiko anniti wakkati oo don nun lalley Yeesu wi'i mo: «Biya yoofike!» Kanko e getti makko fu, 6e goondini Yeesu.

⁵⁴ Dum don woni kaayeeffi dida'bi ki Yeesu wadi Galili, no yiwunoo Yahudiya.

5

Yeesu nyawtii mofo

(Marku 2.28, Yuhaana 7.19-26 e 9.1-17)

¹ Baawo majjum, juulde Yahuduube e wada. Yeesu yahi Urusaliima.

² Urusaliima ton, takkol Dammugal baali, weldere diyam e woni don, nee wi'ee e Iburaninkeere Baytisayda. Dammude joy mawde e filtitii ne.

³ Nyawbe duubbe e fukkii ley dammude den: wumu'be, layoo'be, e [moofidin'be. Bee kedii diyam irtee,

⁴ gam malaykaajo Joomiraawo e jippoo e weldere nen tife e tife, e irta diyam dam. Nyawdo artudo naati e diyam dam de dam irtaa, e yoofoo no nyaw mum wa'i fu.]

⁵ Gorko nyawdo diga duubi laso e sappo e jeetati e wonunoo don.

⁶ Yeesu yi'i oo fukkii, anniti o booyidii e nyaw, yami mo, wi'i «Aa yidi yoofaago?»

⁷ Nyawdo on toontii mo, wi'i: «Moodibbo, mi walaa goddo ballando am naatugo e weldere nen to diyam irtike, go mi yottoo fu, den goddo artii am naatugo.»

⁸ Yeesu wi'i mo: «Umma, ettu daago maa, yahu!»

⁹ Don maa don gorko on yoofii, etti daago mum e yaha. Dum fakkii e nyalaane siwteteene,

¹⁰ gam majjum hoore'be Yahuduube wi'i nyawtaado on: «Hanne nyalaane

siwteteene nun, laawol hokkay maa doonodaa daago maa.»

¹¹ O toontii 6e, o wi'i: «Nyawtudo am, kan nun wi'immi: Ettu daago maa, yahu!»

¹² Be yami mo: «Moy nun bi'udoo maa: Ettu daago maa, yahu?»

¹³ Amma nyawtaado on annaano mo, gam Yeesu mutii caka himbe sabbu no 6e duudiri e nokkuure nen.

¹⁴ Baawo mum Yeesu fottitii e makko der suudu Alla, wi'i mo: «Daaru, jooni kan, a yoofike. Taa wadu hakke kade, wara ko buri dum bonugo hebee.»

¹⁵ Gorko on yahi batoy hooreebe Yahuduube wi'i Yeesu nun nyawti dum.

¹⁶ Go Yahuduube fuddi gaccaago Yeesu gam o wadii dum e nyalaane siwteteene.

¹⁷ Yeesu wi'i 6e: «Baaba am, e golloo faa hanne, min bo, mii golla.»

¹⁸ Gam majjum hooreebe Yahuduube hoccii niya warugo mo, hinaa gam o biisii nyalaane siwteteene tan, amma gam o wi'i bo, Alla woni Baabiiko. O fotinii hoore makko e Alla.

Baawde Biddo Alla

¹⁹ Yeesu wi'i 6e: «Mii bata on e goonja: Biddo waawataa ko wadi goddum kan tan, sey ko yi'i Baaba e wada. Gam ko Baaba wadata fu, kanjum Biddo bo wadata.

²⁰ Gam Baaba e yidi Biddo, kan wadi e holla mo huune fu ko o wadata. O hollan mo golle burde dee do fu manju, faa haaynaare wada on.

²¹ Gam hande no Baaba fintinirta maaybe wuurina 6e, nun Biddo bo wuurinirta mo yidi.

²² Baaba kan, hiitataako goddo, amma o hokkii Biddo baawde hiitaago kiita fu,

²³ gam himbe fu teddina Biddo hande no teddiniri Baaba. Neddo fu mo teddinay Biddo, teddinay Baaba liloydo mo.

²⁴ Mii bata on e goonja. Nanudo haala am ko goondini liludo am, hebii yonki tabitiiki, o hiitataake. O yiwii e maayde, o warii to yonki.

²⁵ Mii bata on e goonja: Wakkati e wara, ki yottike du, wakkati de maaybe nanata daane Biddo Alla. Nanube ne bo wuuran.

²⁶ Hande no Baaba laatorii bulirde yonki, hande nun o hokkii Biddo bo laaroo bulirde yonki.

²⁷ O hokkii mo baawde hiitaago, gam o laati nun Bii neddo.

²⁸ To dum haaynoo on. Wakkati waran, de maaybe wonube der caabeeje nanata daane makko,

²⁹ 6e burtoo. Wadube ko woodi, finta, heba yonki, wadube ko halli finta, hiitee.»

Haala Yeesu laati nun goonja

³⁰ «Min e hoore am, walaa fu ko baawumi wadugo. Ko nanumi, kiitortoomi. Kiita am e foonnitii, gam mi tokkataa sago am, sago lildo am nun tokkumi.

³¹ To mi seedanike hoore am, seedaaku am nootataake.

³² E woodi goddo ceedantoodo am. Mii anni seedaaku makko, ko o seedantoo am laati nun goonja.

³³ Onon, on lili himbe to Yuhaana, o seedike goonja.

³⁴ Min, mi bukaaka seedaaku neddo, amma mi batii ka gam kison.

³⁵ Yuhaana laatike fitilla ku66oowa, jaaynoowa. On jabii welweltugo wakkati sedda e jayjol makko.

³⁶ Min, mii woodi seedaaku burju nu Yuhaana manju. Golle de Baaba yowanimmii mi wada, golle de gadanmi den nun seedantoo am no Baaba nun lilimmi.

³⁷ Baaba liludo am, kanko e hoore makko seedanii am. Abada on nanay daane makko, abada on ji'ay mo.

³⁸ Batu makko wonday e moodon, gam on goondinay mo o lili.

³⁹ Oon biditoo Dewte gam oon miiji de kokkan on yonki tabitiiki. Kanje seedantoo am.

⁴⁰ Amma, on jabay warugo to am gam ke6on yonki.

⁴¹ Diga e himbe bane ke6ammi teddujal am,

⁴² amma mii anni on, mii anni yidde Alla walaa e moodon.

⁴³ Min, mi warii e inne Baaba am, on jaɓɓaaki am. Amma to goddo wardii inne mum, on jaɓɓoto dum.

⁴⁴ Noy baawirton ko goondini, onon teddintirooɓe hakkune moodon, go accudon daartugo teddungal Alla?

⁴⁵ To on miilee min gaccotoo on yeeso Baaba. Muusa, mo jowudon hoolaare moodon dow mum, kanko nun gaccotoo on.

⁴⁶ To on goondiniino Muusa e goonja, on goondinanno am min bo, gam min o batani der dewte makko.

⁴⁷ Amma no on goondinay ko o winni, noy goondinirton haala am?»

6

Yeesu nyaannii himbe ujune joyo
(Matiye 14.13-21; Marku 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹ Baawo majjum Yeesu joli maayo Galili, bi'eteenjo Tiberiya.

² Jama'aare duunne e tokki mo gam ɓe ji'ii haaynaareeji di o wadi dow nyawɓe.

³ Yeesu eenci dow waanne, joododii ton e aahiiɓe mum.

⁴ Tawi juulde Yahuduube bi'eteede Paska ɓadike.

⁵ Yeesu ɓanti hoore, hollirii jama'aare duunne e fonnoy dum. O yami Filippu: «Toy kebeten cooden nyaamdu ko nyaannata ɓee do fu?»

⁶ O batu nun makko gam o nana ko Filippu toontotoo, gam oo anni ko o miili wadugo.

⁷ Filippu toontii mo, wi'i: «Baa gollotoodo golle juude balde keme didi, joddi mum heyataa sooda peen, tawee moy fu heɓa njappel.»

⁸ Gooto e aahiiɓe makko, bi'eteedo Andere, miiraawo Simon Piyer, wi'i mo:

⁹ «E woodi do suka gorko gom goodudo peen joy e liyyi didi, amma ume dum don wadanta ɓee do fu?»

¹⁰ Yeesu wi'i: «Bi'ee ɓe, ɓe joodoo.» Nokkuure nen e hebbi fudo, ɓe joodii. Be gadan himbe ujune joyo.

¹¹ Yeesu etti peen kon, yetti Alla, yedi wonube don. O wadi liyyi dii bo hande nun. O hokki ɓe faa ɓe kaari.

¹² No ɓe kaari, Yeesu wi'i aahiiɓe mum: «Kawritee ko horii, baa goddum to halku.»

¹³ Be kawriti njappe peen joyo ko himbe ɓen horii, ko kebbi killaaje sappo e didi.

¹⁴ No himbe yi'i kaayee fi dum Yeesu wadi, ɓe bi'i: «Lalley, kanko woni Annabiijo bi'aado e wara der duuniyaaru.»

¹⁵ Amma no Yeesu e anni ɓe garan nanngugo dum e semme, ɓe laamina, o dilli diga don, o eenci dow waanne, kanko tan.

Yeesu e yaha dow diyam maayo.
(Matiye 14.22-34; Marku 6.45-53)

¹⁶ Kiikiide mum, aahiiɓe Yeesu yahii fonjo maayo.

¹⁷ Be naati laana diyam gam ɓe jola, ɓe jaha Kafarnahum. Niwre fuddii wadugo, tawi Yeesu hewtaaki ɓe taw.

¹⁸ Henu mawkol e wifa, galmaji diyam e ummoo.

¹⁹ Be jawdini laana kan faa ɓe kebi hande kilo joy naa jeego'o. Den ɓe kolliri Yeesu e yaha e koyde dow maayo, faa battii ɓe. Be kuli.

²⁰ Yeesu wi'i ɓe: «Min nun, to on kulee!»

²¹ Be eeli mo o naata e laana kan. Don maa don ɓe jottii fonjo to ɓe poonnii.

Himbe e daarta Yeesu

²² Fini mum, jama'aare wonunoone fonjo maayo, yi'i laana goota tan woni ton. Yeesu naatiday e aahiiɓe mum laana kan. Kambe tan yawti e makka.

²³ Laanaaje yiwude Tiberiya warii takkol to ɓe nyaami peen don, ɓaawo no Joomiraawo yetti Alla.

²⁴ No jama'aare yi'i Yeesu e aahiiɓe mum walaa don, ɓe naati laanaaje, ɓe batti Kafarnahum daartoygo mo.

Yeesu woni nyaamdu kokkoowol yonki

²⁵ No ɓe tawi Yeesu fonjo maayo, ɓe bi'i dum: «Moodibbo, dey garudaa do?»

²⁶ Yeesu toontii ɓe, wi'i: «To goonja nun, hinaa gam on ji'ii kaayee fi acci oon daartammi. Ko daartirton am woni gam on nyaamii faa on kaarii.

27 To on gollee gam nyaamdu keennoo, amma gollee gam nyaamdu tabitintoonjol, kokkoowol yonki tabitiiki. Nyaamdu njol don nun, Bii neddo hokkata on, gam kanko Alla Baaba, wadani maane baawde mum.»

28 Den be yami mo, be bi'i: «Ume men gadata ko men gada golle de Alla yidi?»

29 Yeesu toontii be, wi'i: «Golle de Alla yidi woni goondinon mo o lili.»

30 Be toontii mo, be bi'i: «Kaay-eefi kiye gadataa men ji'a, faa men goondinee? Ume gadataa?»

31 Maamiraa be amen nyaamii nyaamdu maannu der haro, hande no dewte wi'i: «O hokkii be nyaamdu yiwunu dow kammu.»

32 Yeesu toontii be, wi'i: «Mii bata on e goonja: hinaa annabi Muusa hokki on nyaamdu yiwunol dow kammu. Baaba am hokki on nyaamdu geetol, yiwunol dow kammu.»

33 Nyaamdu njol Alla hokkata woni, yiwunol dow kammu, kokkoowol duuniyaaru yonki.»

34 Be bi'i mo: «Moodibbo, hokku men nyaamdu njol baadey.»

35 Yeesu wi'i be: «Min woni nyaamdu kokkoowol yonki, garudo to am, rafataake abada, goondindo am bo dondataake abada.»

36 Amma mi batii on: on ji'ii am, ko on goondinay.

37 Be Baaba hokkimmi fu, waran to am. Garudo to am fu, mi salataako dum.

38 Gam wadugo ko jidumi bane acci yiwmi dow kammu, amma gam mi wada ko liludo am yidi.

39 Nani ko lildo am yidi: to baa gooto der himbe o hokki am majju, amma gam mi ummitina be nyalaane darjal.

40 Nani ko Baaba am yidi: ji'udo Biddo fu, to goondinii mo, hebii yonki tabitiiki. Mi ummitinan mo nyalaane darjal.»

41 Yahuduu be e dumbitoo hakkune mum dow haala Yeesu, gam o wi'i: «Min woni nyaamdu yiwunol dow kammu»

42 Be bi'i: «Oo do, hinaa Yeesu bii Yusufu, mo annuden inna mum e baaba mum on na? Noy o wi'irta: «Dow kammu yiwmi?»»

43 Yeesu wi'i be: «To on dumbitee hakkune moodon!»

44 Goddo waawataa ko wari to am, to Baaba lildo am fooday mo. Min, mi ummitinan mo nyalaane darjal.

45 E winnii der dewte annabi be: «Be fu Alla janninan be.» Neddo fu nanudo ko Baaba bati, go jabi janninol makko, waran to am.

46 Baa gooto yi'ay Baaba, to hinaa yiwudo to Alla, kanko tan yi'i Baaba.

47 Mii bata on e goonja: Goondindo am, hebii yonki tabitiiki.

48 Min woni nyaamdu kokkoowol yonki.

49 Maamiraa be moodon nyaamii maannu der haro, be maayii bo.

50 Njol do nun nyaamdu yiwunol dow kammu, nyaamudo njol fu maayataa.

51 Min woni nyaamdu yonkintewol, yiwunol dow kammu. To neddo nyaami nyaamdu njol, wuuran faa abada. Nyaamdu njol kokkanmi gam duuniyaaru wuura, laati nun bannu am.»

52 Dow kaa don Yahuduu be e yeddontira no waawi fu, e wi'a: «Noy neddo oo waawirta ko hokki en bannu mum nyaamen?»

53 Yeesu toontii be, wi'i: «Mii bata on e goonja: To on nyaamaay bannu Bii neddo, on jaray yiyam makko, yonki walaa der moodon.»

54 Neddo fu nyaamudo bannu am, to yari yiyam am, hebii yonki tabitiiki. Mi fintinan mo nyalaane darjal.

55 Gam bannu am laati nun nyaamdu lalley, yiyam am bo laati nun jaram lalley.

56 Neddo fu nyaamudo bannu am, to yari yiyam am, oo wondi e am, min bo mii wondi e makko.

57 Baaba liloydo am laati nun buurudo. Gam makko buurumi. Hande nun nyaamudo am fu, wuurirta gam am.

58 Njol do nun woni nyaamdu yiwunol dow kammu. Njol nandaa e njol kaakiraa be moodon nyaamuno,

6e maayii bo. Nyaamudo nyaamdu njol do wuuran faa abada.»

⁵⁹ Haalaaji dii do nun Yeesu jannini der suudu waajorde Kafarnahum.

Yonki tabitiiki

⁶⁰ No 6e nani haalaaji din, duuggal e aahiibe makko wi'i: «Haala ka e tiidi. Moy waawata ko jabi ka?»

⁶¹ Yeesu faami der berne mum, aahiibe mum e dumbitoo dow majjum, go o wi'i 6e: «Haala kan jibi on nun?»

⁶² Jon kan to on ji'ii Bii neddo eenci to wonunoo, den mum noy gadoton?»

⁶³ Ruuhu woni buurinoowo, bannu nafataa goddum. Haalaaji haalanmi on dii, laati nun Ruuhu e yonki.

⁶⁴ Nani e woodi hakkune moodon 6e goondinay.» Gam Yeesu e anni diga fuddoode, 6e goondinay dum, e jammotoodo dum.

⁶⁵ O beydi o wi'i: «Gam majjum bi'umi on: "Walaa baawoowo ko wari to am, to Baaba hokkay dum no warirta".»

⁶⁶ Diga den, duuggal e aahiibe makko dilli, acci tokkugo mo.

⁶⁷ Den Yeesu yami aahiibe sappo e dido 6en: «Onon bo, oon jidi dillugona?»

⁶⁸ Simon Piyer toontii mo, wi'i: «Joomiraawo, to moy men jahata? An woodi haala kokkoowa yonki tabitiiki.

⁶⁹ Men goondinii, emen anni an woni Ceniido yiwudo e Alla.»

⁷⁰ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Hinaa min subi on, onon sappo e dido? Gooto moodon laati nun seydaanuujjo.»

⁷¹ Haala Yahuuda, 6ii Simon Iskariyot nun o batata, gooto der sappo e dido 6en. Oo don woni jammotoodo mo.

7

Miiraabe Yeesu goondinay dum

¹ Baawo majjum Yeesu e woosoo der Galili. O yidaa woosaago der Yahudiya gam hooree6e Yahuduu6e e daarta no warirta mo.

² Tawi juulde Yahuduu6e bi'eteede juulde bukaaji 6adike.

³ Miiraabe Yeesu wi'i dum: «Eggu, jahaa Yahudiya gam aahiibe maa yi'a golle de gadataa.

⁴ Goddo suudataa ko wadata, to e yidi anneego. No aa wada golle dee, hollitin hoore maa him6e.»

⁵ Baa miiraabe makko goondinay mo.

⁶ Yeesu wi'i 6e: «Wakkati am waray taw, amma onon, wakkati fu laati nun wakkati moodon.

⁷ Him6e duuniyaaru waawataa ko wanyi on, amma min, 6ee banyimmi gam mii seedoo golle ma66e woodaa.

⁸ Onon, jahee juulde den. Min, mi yahataa, gam wakkati am waray taw.»

⁹ No o bati 6e kaa don, o joodii leydi Galili.

Yeesu yahi juulde bukaaji

¹⁰ No miiraabe Yeesu yahi juulde den, Yeesu bo yahi ton, amma o hollitay hoore makko, o suudii.

¹¹ Hooree6e Yahuduu6e e daarta mo der juulde, e wi'a: «Toy o woni?»

¹² Him6e duu66e e dumbitoo dow haala makko. Wo66e e wi'a: «Neddo geeto nun!» Wo66e bo e wi'a: «Nun nun bane, majjinoowo him6e nun.»

¹³ Goddo suusay batango mo e daane towne, gam 6ee kula hooree6e Yahuduu6e.

¹⁴ Tawi juulde den fecciri, go Yeesu fuddi janningo der suudu Alla.

¹⁵ Haaynaare wadi Yahuduu6e sanne, 6e bi'i: «Noy o waawiri dewte, kanko mo jannay?»

¹⁶ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Jande janninammi on, yiway e am. Diga to liloydo am, dum yiwi.

¹⁷ To neddo e yidi wadugo sago Alla, o annitan janninol am to Alla yiwi, naa bo to haalaaji am, e baawde am nun yiwi.

¹⁸ Batanoowo hoore mum, hoore mum nun daartanta teddujal. Amma daartoowo teddujal liloydo dum, oo don goonja nun batata, fewre walaa e makko.

¹⁹ Hinaa Muusa hokki on tawreeta na? Amma baa gooto moodon golli-ray tawreeta. Ko woni sabbu go oon daarta warugo am?»

20 Himbe ben toontii mo, wi'i: «An, aa woodi ginnool. Moy daartata warugo maa?»

21 Yeesu toontii be: «Golle goote tan gadumi, on fu, haaynaare wadi on.

22 Muusa hokkii laawol gadon julnol. Diga to Muusa du bane njol yiwi, diga to kaakiraa be mon nun, go oon julna suka nyalaane siwteteene.

23 To suka e julnee nyalaane siwteteene, gam to tawreeta Muusa yartee, gam ume monnotodon gam mi nyawtii tagaado bumbum nyalaane siwteteene?

24 Accee hiitoraago no jii'irton, amma gadee kiita poonnitiika.»

Yeesu woni Almasiihu na?

25 Go himbe Urusaliima wobble wi'i: «Hinaa oo do be daartata warugo na?

26 Oo woni caka maabe, oo bata, be bi'ay mo gokka. Den mawbe amen annitin nun kanko woni Cubaado na?

27 Oo do kan, een anni to yiwi, amma to Cubaado e wara, goddo anataa to o yiwata.»

28 Tawi Yeesu e jannina der suudu Alla, o bati e daane townne, o wi'i: «Oon annimmi, oon anni to yiwumi! Min bane waddi hoore am. Liloydo am laati nun goonjaajo. Kanko woni mo on annaa.

29 Min, mii anni mo gam to makko yiwmi. Kanko liloymmi.»

30 Den be daarti no be nannirta mo, amma goddo junno mum meemaay mo, gam wakkati makko waray taw.

31 Duuggal der jama'aare goondinii mo, wi'i: «To Cubaado warii, o wadan kaayee fi burudi di gorko oo wadi na?»

Reenube suudu Alla lilaama nanja Yeesu

32 Farisaa be nani ko himbe ben dumbitintoo dow haala Yeesu. Hooree be Limaamiibe e Farisaa be lili reenoobe, nanja mo.

33 Yeesu wi'i: «Min, mii wondi e moodon sedda taw. Baawo mum, mi wittan to liloydo am.

34 On daartan am, amma on jiiataa am, gam on baawataa ko yahi to gonumi.»

35 Yahuduube yamontiri, wi'i: «Toy o yahata ko en baawataa ko yiiti mo?

O yahan to himbe meeden feroybe to Yunaninkeebe, o jannina Yunaninkeebe na?

36 O wi'ii en daartan mo, en jiiataa mo, gam en baawataa ko yahi to o tawetee. Kaye nun kaa don bo?»

Diyam yonki

37 Nyalaane sakitiineere der juulde den buri teddugo. Nyaanne mum, Yeesu darii, bati e daane townne, wi'i: «Neddo fu dondaado wara to am, yara.

38 Goondindo am fu, "ilaadi diyam yonki mawdi ilan e berne mum" hande no Dewte bati.»

39 O batu nun kaa don dow Ruuhu mo goondindo fu hebata. Den Ruuhu hokkaaka taw, gam Yeesu teddi-naaka taw.

Himbe luudontirii sabbu Yeesu

40 No wobble der jama'aare nen nani haala ka, wi'i: «Lalley kanko woni Annabiijo.»

41 Wobble wi'i: «Kanko woni Cubaado.» Wobble bo wi'i: «Cubaado yiwani diga Galili na?»

42 Dewte wi'ay ba, e lenyol annabi Dawda nun Cubaado yiwata, der siire Baytilaama, to Dawda yiwi?

43 Jama'aare nen luudontiri gam makko.

44 E woodi yidube nannugo mo der maabe, amma goddo junno mum meemaay mo.

Mawbe Yahuduube goondinay Yeesu

45 Reenoobe warti to hooree be Limaamiibe e Farisaa be, be yami be, be bi'i: «Ko woni sabbu ko on gadday mo?»

46 Reenoobe ben toontii, wi'i: «Abada goddo batiray no gorko on batiri.»

47 Farisaa be yami be: «Onon bo on majjinaama hinaa?

48 E woodi baa gooto der hooree be, maa bo der Farisaa be goondindo mo na?

49 Amma jama'aare ne annaa tawreeta, ne yaa'aane»

50 Gooto der maabe, bi'etee do Nikodemu, jahunodo to Yeesu wi'i be:

⁵¹ «Tawreeta meeden e hiitoo neddo tawee nanaaka ko o bati, annaaka ko o wadi na?»

⁵² Be bi'i mo: «An bo a Galilinkeejo na? Widita Dewte, a yi'an walaa annabiijo yiwudo Galili.» [

⁵³ Baawo mum, moy fu hooti wuro mum.

8

Debbo jeenoowo

¹ Yeesu yawti far waanne Jaytuuje.

² Subaka kecco o witti der suudu Alla. Jama'aare fu wari. O joodii, oo jannina be.

³ Moodi66e tawreeta, e Farisaa6e waddi debbo nanjaado e wada jeenu. Be darni mo caka jama'aare.

⁴ Be bi'i Yeesu: «Moodibbo, debbo oo do nanja nun e wada jeenu.

⁵ Muusa batii der tawreeta men, iri debbo oo don kaaye nun warirtee. An bo, kaye bi'udaa?»

⁶ Be baddu nun 6e yoyra mo, gam 6e keba no 6e gaccorii mo. Amma Yeesu jimminii, e winna e honnu mum dow leydi.

⁷ No 6e tokki 6ee yamitoo mo, Yeesu 6anti hoore, wi'i 6e: «Goddo moodon mo waday hakke dadey arta fadda mo hayre.»

⁸ O jimminii kade, oo winna e leydi.

⁹ No 6e nani ka, 6e dilli gooto gooto. Nayee6e arti dilli. Yeesu e debbo on tan horii.

¹⁰ Yeesu 6anti hoore, wi'i mo: «Debbo, toy 6e goni? Baa gooto hiitaaki maa?»

¹¹ O toontii, o wi'i: «Moodibbo, baa gooto.» Yeesu wi'i mo: «Min bo, mi hiitataako ma. Yahu, taa mayta kade wadugo hakke.»]

Yeesu woni jayjol duuniyaaru

¹² Yeesu baddi e ma66e kade, wi'i: «Min woni jayjol duuniyaaru. Tokkudo am, yahataa e niwre abada, amma o heban jayjol yonki.»

¹³ Dow kaa don, Farisaa6e wi'i mo: «To aa seedanoo hoore maa, seedaaku maa jabataake.»

¹⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Baa to mi seedanike hoore am, seedaaku am e laatii goonja, gam mii anni to yiwmi,

mii anni to jahammi bo. Amma onon, on annaa to yiwmi, on annaa bo to jahammi.

¹⁵ Oon gada kiitaa hande no himbe hiitortoo, amma min, mi hiitataako goddo.

¹⁶ To mii wada kiita, kiita am e laatii goonja, gam mi hiitataako min tan, amma Baaba liloydo am, e wondi e am.

¹⁷ E wannii e tawreeta moodon: «Seedaaku himbe dido e laatii goonja».

¹⁸ Mii seedanoo hoore am. Baaba liloydo am bo, e seedanoo am.»

¹⁹ Be bi'i mo: «Toy Baaba maa woni?» Yeesu toontii, wi'i 6e: «On annaa am min, hakko Baaba am. To oon annunoo am, maa on anniino Baaba am bo.»

²⁰ Yeesu batii haalaaji dii no o janninta der suudu Alla, to nokkuure ceede Alla wattetee. Goddo nanjay mo, gam wakkati makko yottaaki taw.

On baawataa yahugo to jahanmi

²¹ Yeesu wi'i 6e kade: «Mi nani yaha, on daartan am, on maaydan e hakkeji moodon. On baawataa ko yahi to jahanmi.»

²² Yahuduube wi'i: «O waritinto nun naa? Gam o wi'i en baawataa ko yahi to o yahata.»

²³ Yeesu wi'i 6e: «E ley jeyadon, amma min, dow jeyaami. E duuniyaaru nuu jeyadon, amma min, mi jeyaaka e maayru.

²⁴ Gam majjum bi'umi on: on maaydan e hakkeji moodon. Gam to on goondinay min woni mo gonmi, on maaydan e hakkeji moodon.»

²⁵ Be yami mo: «An moy nun laatidaa?» Yeesu toontii: «Mo bi'unoo mi on diga arande, laatiimi.

²⁶ Mii woodi huune duuddum ko batanmi, e ko kiitotoomi dow mon. Amma liloydo am laati nun goonjaajo. Ko nanumi e makko, batanmi duuniyaaru.»

²⁷ Be paamay naa Baaba nun o batanta 6e.

²⁸ Den Yeesu wi'i 6e: «To Bii neddo bilaama fu, den paamoton "min woni mo gonmi," mi wadataa bo goddum

e hoore am, amma mi batan nun ko Baaba ekkitinimmi tan.

²⁹ Liloydo am e wondi e am, o acay am min tan, gam ko welata mo gadanmi wakkati fu.»

³⁰ No o bati hande nun, duu66e goondinii mo.

Rim6e e maccu6e

³¹ Yeesu wi'i Yahuduu6e, goondin6e dum: «To oon jogii haala am, on laati nun aahi6e am lalley.

³² On annan gooŋa. Gooŋa bo rindinan on.»

³³ Be toontii mo, 6e bi'i: «Menen, men yiwi e lenyol Iburahiima, abada men laataaki maccu6e goddo. Noy bi'irtaa men dimdan?»

³⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e gooŋa: gafoowo hakke fu laati nun maccudo hakke.

³⁵ Maccudo wonataako der saare baadey, amma biddo nun wonotoo der saare e baadey

³⁶ To Biddo rindinii on, on laatoto rim6e e gooŋa.

³⁷ Mii anni on yiwi e lenyol Iburahiima, amma oon daarta warugo am gam haala am naatay der moodon.

³⁸ Ko ji'umi e Baaba kan nun batanmi, onon bo oon gada ko Baaba moodon wi'i on.»

³⁹ Be toontii mo, 6e bi'i: «Baaba amen woni Iburahiima.» Yeesu wi'i 6e: «To on laatino 6i66e Iburahiima e gooŋa, maa on gadiino golle Iburahiima.

⁴⁰ Amma jooni oon daarta warugo am, min batudo on gooŋa ka nanumi to Alla. Dum don Iburahiima waday dum.

⁴¹ Onon, golle Baaba moodon gadoton.» Be bi'i mo: «Menen, men jaalu6e bane, Baaba gooto men goodi, kanko woni Alla.»

⁴² Yeesu wi'i 6e: «To Alla nun laatinoo Baaba moodon, maa on jidiino am, gam to Alla yiwmi, ko garumi. Mi wadday hoore am, amma kanko lilimmi.

⁴³ Gam ume ko on nanataa haala am? Gam on baawataa ko hettinii haala am.

⁴⁴ Seydan woni baaba moodon. Jidaadi baaba moodon gadoton. Baroowo nun o laatii diga fuddoode. O walaa der gooŋa, gam gooŋa walaa der makko. To oo bata fewre, jikku makko nun, gam oo pewoowo, oo baaba fewre.

⁴⁵ Amma min, gam mii bata gooŋa, wadi ko on goondinay am.

⁴⁶ Moy moodon waawata seedaago mi wadii hakke? To mi batii gooŋa, gam ume ko on goondintaa am?

⁴⁷ Neddo Alla nun hettintoo haala Alla. Onon, on kettintaako gam on laataaki him6e Alla.»

Yeesu e buri Iburahiima

⁴⁸ Yahuduu6e wi'i mo: «Men batay gooŋa no men bi'i a laati nun samariyaajo, aa woodi bo ginnool na?»

⁴⁹ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mi woodaa ginnool, amma mii teddina Baaba am. Onon, oon jawoo am.

⁵⁰ Teddunjal hoore am bane daartanmi. E woodi daartanoowo am teddunjal, kiitotoodo.

⁵¹ Gooŋa batanmi on: Ja6udo haala am fu, maayataa abada.»

⁵² Yahuduu6e wi'i mo: «Jooni men tabbitini aa woodi ginnool. Iburahiima e annabi6e fu maayi, amma an, a wi'ii: "Ja6udo haala am fu, maayataa abada".

⁵³ Aa buri Iburahiima baaba amen mannu na? O maayii, annabi6e bo maayii. Ume miiludaa aa laatii?»

⁵⁴ Yeesu toontii 6e, wi'i: «To hoore am teddinanmi, teddunjal am laati nun baanji. Baaba am, mo bi'oton Alla moodon on nun teddintammi.

⁵⁵ On annaa mo. Amma min, mii anni mo. To mi wi'ii mi annaa mo, mi laatoto pewoowo hande moodon. Amma mii anni mo, mi tokkii haala makko.

⁵⁶ Baaba moodon Iburahiima e sey-orino yi'ugo nyalaane wittoygo am. O yi'ii ne, go 6erne makko weli.»

⁵⁷ Yahuduu6e wi'i mo: «A waday taw baa duubi lasoy didi e sappo, go aa wi'a a yi'ii Iburahiima?»

⁵⁸ Yeesu toontii 6e, wi'i: «Mii bata on e goonja: Diga Iburahiima tagaaka, min, mi na'on.»

⁵⁹ Dow kaa don 6e etti kaaye 6e padda mo. Amma Yeesu soltii, wurtii e suudu Alla.

9

Yeesu wuntinii dimdaado e bundan

¹ No Yeesu yawtata, o yi'i gorko dimdaado e bundan.

² Aahiibe makko yami mo, wi'i: «Moodibbo, moy wadi hakke, kanko na, naa baaba e inna makko nun, ko o rindaa e bundan?»

³ Yeesu toontii 6e wi'i: «Kanko bane wadi hakke, baaba e inna makko bo bane. Amma gam baawde Alla yi'ee e makko nun.

⁴ No jayjol na'on taw, haani gaden golle liloydo am. Gam jemma waran de goddo waawataa ko gollii.

⁵ No mii tawaa e duuniyaaru, min woni jayjol mayru.»

⁶ Den, no o bati kaa don, o tuuti joode e leydi, o laawi loope e joode den, o moomi e gite bumdo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmaa weeldere Silowe.» (Dum wi'ay maa Lilaado). O yahi, o sulmii. O warti oo yi'a.

⁸ Wondunoo6e e makko, e yi'annoo6e mo oo fiya bara, wi'i: «Hinaa oo do joodotono e fiya bara na?»

⁹ Wo66e wi'i: «Kanko nun!» Wo66e bo wi'i: «Kanko bane! Nandi makko nun!» Gorko on e hoore mum wi'i: «Min nun lalley!»

¹⁰ Be yami mo: «Noy bumtirdaa?»

¹¹ O toontii: «Gorko bi'eteedo Yeesu laawi loope, moomi e gite am, wi'immi: "Yahu weldere Silowe, culmodaa". Jahumi, culmiimi, ko bumtumi.»

¹² Be yami mo: «Toy gorko on woni?» O toonti: «Mi annaa!»

Farisaa6e e yantinoo bumtinaado

¹³ Den 6e jaari bumtinaado on to Farisaa6e.

¹⁴ Nyalaane Yeesu laawi loope wumtini mo, laati nun nyalaane siwteteene.

¹⁵ Farisaa6e bo yami mo, wi'i: «Noy bumtirdaa?» O toontii 6e: «O moomu

nun loope e gite am, ko culmiimi, ko bumtumi.»

¹⁶ Wo66e der Farisaa6e wi'i: «Gorko on waawataa ko yiwi to Alla, gam o jogaaki nyalaane siwteteene.» Wo66e bo wi'i: «Noy gadoowo hakke waawirta ko wadi iri kaayefiiji dii do?» Go 6e ceenniri hakkune ma66e.

¹⁷ Farisaa6e yami bumtinaado on kade, wi'i: «An kaye batataa dow bumtindo maa on?» O toontii 6e, o wi'i: «Annabiijo nun.»

¹⁸ Hooree6e Yahuduu6e jabay naa oo laatino bumdo, sey no 6e noddii baaba e inna makko.

¹⁹ Be yami 6e: «Oo do biddo moodon mo bi'udon rindaa e bumdan on nun don na? Jon kan noy o wuntiri?»

²⁰ Baabiiko e inniiko toontii: «Emen anni biddo amen nun, e bumdan nun bo o rindaa.

²¹ Amma no o wuntiri jooni, men annaa. Men annaa bo moy wuntini mo. Kanko bo o mawdo nun. O waawan ko toontanii hoore makko. Yamee mo!»

²² Baabiiko e inniiko toontorike nun nun gam 6ee kula hooree6e Yahuduu6e. Gam 6e desu nun: Neddo fu jabi Yeesu laati nun Cubaado, 6e diiwa dum, 6e burtina waajorde.

²³ Gam majjum saareeji makko wi'i: «O mawnii, yamee mo!»

²⁴ Farisaa6e nodditii bumtinaado on, 6e bi'i mo: «Teddin Alla, emen anni, menen kan, gorko on hakkeejo nun.»

²⁵ O wi'i 6e: «To o hakkeejo nun, min kan, mi annaa. Goota tan annumi: Mi bumunoodo, jooni mii yi'a.»

²⁶ Be yami mo: «Ume o wadi e maa? Noy o wuntiniri maa?»

²⁷ O toontii 6e, o wi'i: «Mi batiino on dum, amma on kettinaaki. Gam ume go oon jidi nanitaago ka kade? Naa onon bo, on jidu nun laataago aahiibe makko?»

²⁸ Be jenni mo, 6e bi'i: «An woni aahiijo makko! Menen, men aahiibe Muusa nun.

²⁹ Menen, emen anni Alla baddii e Muusa, amma kanko, men annaa to o yiwi.»

³⁰ Gorko on toontii 6e, wi'i: «E dum haaynii no on annaa to o yiwi, ko o wuntinimmi!

³¹ Een anni Alla hettinantaako wadoobe hakke, amma oo hettinanoo teddindo mo, gadoowo sago makko.

³² Dadey nanaaka bumtindo dimdaado e bumdan.

³³ To hinaa to Alla gorko on yiwi, o waawataano ko wadi goddum.»

³⁴ Be toontii mo: «An, bumbum, der hakkeji dimadaa, an jannjinta men!» Be nyeebi mo yaasi.

Bundan der berne

³⁵ Yeesu nani 6e nyeebii bumtinaado on, yi'itii mo, yami mo: «An kan, aa goondini Bii neddo na?»

³⁶ O toontii: «Moodibbo, moy woni kanko faa mi goondina mo?»

³⁷ Yeesu wi'i mo: «A yi'ii mo, baddoowo e maa woni kanko.»

³⁸ O toontii: «Moodibbo, mii goondini.» O sujidani Yeesu.

³⁹ Den Yeesu wi'i mo: «Mi waru nun der duuniyaaru mi wada kiita, gam wumu6e yi'a, yi'oo6e wuma.»

⁴⁰ Farisaabe tawanoobe don, nani ka, yami mo, wi'i: «Menen bo, men wumu6e na?»

⁴¹ Yeesu toontii 6e: «To oon bu-muno, on goodataano boofi. No bi'oton jooni oon ji'a, gam majjum boofi moodon tabitii.»

10

Ballool duroowo e baali

¹ Yeesu wi'i: «Mii bata on e goonja, neddo fu naatoowo der hoggo baali go naatiray dammugal, go yartorii to feere, kanko woni gujjo, kanko woni pasotoodo.

² Amma duroowo baali, dammugal nun naatirta.

³ Cakkiido dammugal ma6bitanan mo, baali din bo nanan daane makko. O noddiran di, naye fu e inne mum, o yaara di yaasi.

⁴ To o wurtinii di di fu, o ardo di, di tokka mo gam dii anni daane makko.

⁵ Abada di tokkataa kodo, amma di doggan mo nun faa woddi gam di annaa daane ho66e.»

⁶ Yeesu wadani 6e ballool njol, amma 6e paamay ko njol fillitii.

Yeesu laatii duroowo geeto

⁷ Yeesu wi'i 6e kade: «Mii bata on e goonja, min woni dammugal baali.

⁸ Artube am warugo fu, laati nun wuy6e e pasotoobe, amma baali dii nananay 6e.

⁹ Min woni dammugal. Neddo fu naatirido e am, hisan, heban dur-dugol, ooran, jaannyan.

¹⁰ Gujjo warataa maa gam wujja, o wara, o biisa, amma min, mi waru nun gam him6e he6a yonki, he6a ki kii heewi.

¹¹ Min woni duroowo geeto. Duroowo geeto woni kokkitiroowo yonki mum gam baali mum.

¹² Amma biiro, mo laataaki duroowo geeto, mo jeyaa baali, to yi'ii buuru, sey dogga, acca baali. Buuru nanja baali din, sankita koriidi.

¹³ Biiro on doggan gam faalaaka e majji.

¹⁴ Min woni duroowo geeto. Mii anni baali am, baali am bo e annimmi.

¹⁵ Hande no Baaba annirimmi, non annirmi Baaba. Mii hokka yonki am gam baali am.

¹⁶ Mii woodi kade baali goddi di galaa der hoggo no. Dii don bo haani mi dura dum. Di nanan daane am, di laatoo darne woore, di gooda duroowo gooto.

¹⁷ Baaba e yidimmi gam mii hokkitira yonki am gam mi hebitoo ki kade.

¹⁸ Goddo ittanta am ki, min hokkata ki e hoore am. Mii woodi baawde hokkitirgo ki, mii woodi bo baawde hebitaago ki. Ooda kaa don kebumi e Baaba am.»

¹⁹ Batuuji dii seenni kade Yahuduu6e.

²⁰ Duu66e ma66e e wi'a: «Oo ginnaajijjo nun, o haanja nun. Gam ume go oon kettinanoo mo?»

²¹ Amma wo66e wi'i: «Batu kaa, haala ginnaajijjo bane. Ginnool waawan ko wuntini bundo na?»

Yahuduu6e salike Yeesu

22 Juulde senuki suudu Alla e wadenoo Urusaliima. Dum fottii e dabbune.

23 Ley suudu Alla don, Yeesu e yaha e warta ley danki Suleymaanu.

24 Yahuduu6e fiiltitii mo, wi'i mo: «Faa dey accataa men der seko? To an woni Cubaado laabinan men.»

25 Yeesu toontii 6e: «Mi batii on, on goondinay. Golleeji di gadirmi inne Baaba am, e seedanoo am.

26 Amma on goondinay gam on laataaki baali am.

27 Baali am e nana daane am. Mii anni di, dii tokkimmi.

28 Mii hokka di yonki tabitiiki, di baatataa abada. Goddo teetataa di e junjo am.

29 Baaba am kokkudo am di, 6uri huune fu. Goddo waawataa ko teeti di e junjo Baaba.

30 Min e Baaba fu, men gooto.»

31 Den Yahuduu6e etti kade kaaye gam 6e padda mo.

32 Yeesu wi'i 6e: «Mi wadii yeeso moodon golleeji booddi duuddi e baawde Baaba. Der golleeji din, diye e majji jidandon warirgo am kaaye?»

33 Yahuduu6e toontii mo: «Gam golle boodde bane men jidi warirgo maa kaaye, ko men jidi warirgo maa nun, gam a yennii Alla. An a tagaado nun, a wadii hoore maa Alla.»

34 Yeesu toontii 6e: «Dum winnaaka der tawreeta moodon: "Alla wi'ii on, on allaa6e na"?»

35 To tawreeta noddii allaa6e, 6e o baddi, een anni ko dewtere bati ikkintaake.

36 Onon mo Alla seni, ko lili mo e duuniyaaru, oo don nun bi'oton: "A yennii Alla!" Gam o wi'ii oo laatii Biddo Alla.

37 To mi waday golle Baaba am, to on goondinee am.

38 Amma to mii wada de, baa to on goondintaa am, min e hoore am, goondinee golle am, gam annon, paa-mon Baaba na'on e am, min bo mi na'on e Baaba.»

39 Be daarti nanjugo mo kade. O sottii 6e.

40 Yeesu wittii fonjo maayo Urdun, nokkuure to Yuhaana wadannoo batisi arande, o joodii ton.

41 Him6e duu66e wari e makko, wi'i: «Yuhaana waday alaama kaayni-ika baa goota. Amma, ko o bati e gorko on fu laati nun goonja.»

42 Ton duu66e goondini Yeesu.

11

Maayde Lasar

(Luka 10.38, 40, 7.11-16; Marku 5.35-43)

1 Gorko gom, bi'eteedo Lasar e tawano Baytaniya, o nyawi. Oo woodi sakikiraa6e dido, Mariyama e Marta.

2 Mariyama on nun woni moomunoodo wardi e Joomiraawo, go o moytiri gaasa makko koyde Yeesu. Sakiike makko, Lasar nyawunoo.

3 Sakikiraa6e makko lili e Yeesu wi'a mo: «Moodibbo, beldiijo maa yandaa.»

4 No Yeesu nanunoo ka, wi'i: «Nyaw dum don nyaw maayde bane. Dum waru nun gam teddujal Alla, gam Biddo Alla teddiniree e majjum.»

5 Yeesu e yidi Marta, e miiraawo mum, e Lasar.

6 Baa no o nani Lasar yandaa, haday mo joodaago balde didi to o wonunoo.

7 Baawo majjum o wi'i aahii6e makko: «En bittee leydi Yahudiya!»

8 Aahii6e wi'i: «Moodibbo, baa 6ooyay Yahuduu6e e daartano warirgo maa kaaye, go ton nun bittataa?»

9 Yeesu toontii: «Hinaa wakkatiiji sappo e didi woni der nyaalooma? Jahoowo nyaalooma fergataako gam oo yi'a jayjol duuniyaaru nu.

10 Amma jahoowo jemma fergoto gam jayjol walaa e makko.»

11 Baawo o bati haalaaji dii, o wi'i: «Gido meeden Lasar daanike, mi yahan, mi finnina mo.»

12 Aahii6e wi'i: «Moodibbo, to o daani nun, o yoofoto.»

13 Maayde Lasar nun o batannoo. Kam6e 6e miili haala doynol nun o batani.

14 Yeesu laabinani 6e: «Lasar maayii!

15 Berne am welii gam moodon ko mi tawaaka ton. Dum laatanto on daliila goondinon. To non en jahu, to makko.»

16 Den Toma bi'eteedo Ciwto wi'i aahiibe horiibe: «En jahu enen bo gam maayden e makko.»

Yeesu nun woni ummital e gurnam

17 No Yeesu yottinoo, tawi wadii balde naay Lasar e tawaa der saabeere.

18 Hakkune Baytaniya e Urusali-ima bura kilooji tati,

19 Yahuduu6e duu66e wari to Marta e Mariyama gam eytugo 6e e maayde sakiike ma66e.

20 No Marta nani Yeesu warii, yahi ta66itoyii mo, tawi Mariyama e joodii der suudu.

21 Marta wi'i Yeesu: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maay-ataano.»

22 Amma baa jooni mii anni huune fu ko yamudaa Alla, o wadante.»

23 Yeesu wi'i mo: «Sakiike maa fin-tan.»

24 Marta wi'i: «Mii anni o fintan nyalaane ummital.»

25 Yeesu wi'i mo: «Min woni pintinoowo, min woni kokkoowo yonki. Neddo fu goondindo am, baa to maayii, o wuuran.»

26 Buurdo fu, goondindo am, maay-ataa abada. Aa goondini dum na?»

27 O toontii: «Ee, moodibbo! Mii goondini an woni Cubaado, Biddo Alla, garoowo e duuniyaaru.»

Yeesu wullii

28 E dow dum Marta yahi noddoygo miiraawo mum Mariyama, o sownii dum: «Moodibbo warii, oo noddee.»

29 No Mariyama nanuno kaa don, ummii don maa don, yahi to makko.

30 Yeesu naatayno siire nen taw. Oo tawaa to Marta fottunoo e makko.

31 Yahuduu6e e wondunoo e Mariyama der suudu. Bee eyta mo. Be ji'i o fadditii, o wurtii. Be tokki mo, 6e miili o yahan nun e saabeere o wulla.

32 No Mariyama yotti to Yeesu, no o yi'i mo, o diccii yeeso makko, o wi'i: «Moodibbo, to aa wonunoo do, sakiike am maayataano.»

33 No Yeesu yi'i Mariyama e Yahuduu6e wondunoo6e e mum e wulla, hakkillo makko ummii, o wemmaa.

34 O yami: «Toy gattudon mo?» 6e toontii: «Moodibbo, war, daaru!»

35 Yeesu wulli.

36 Yahuduu6e wi'i: «Daaree no o yidiri mo.»

37 Wo66e e ma66e wi'i: «Bumtindo bundo waawataano ko hadi gorko on maayugo na?»

Lasar fintinaama

38 Hakkillo Yeesu ummii kade, o yahi to saabeere woni. Saabeere nen laati nun gayka maab6iraaka hayre.

39 Yeesu wi'i: «Ikkinee hayre nen!» Marta, sakiike maaydo, wi'i mo: «Moodibbo, o luu6ii ko, gam hanne wadi balde naay oo woni der saabeere.»

40 Yeesu wi'i mo: «Mi wi'ay maa baa, to a goondinii, a yi'an baawde Alla?»

41 Be ikkini hayre nen. Yeesu tig-gitii, wi'i: «Baaba, mii yettee gam aa nananammi.»

42 Min kan, mii anni baadey fu aa nananammi. Amma mi baddu maa nun gam him6e dariibe 6ee do, gam 6e goondina an nun lilimmi.»

43 Baawo haalaaji dii, o bati e semme: «Lasar wurta!»

44 Maayunoodo on wurtii, juude mum e koyde mum e filaa leppi, yeeso mum e soomii. Yeesu wi'i 6e: «Piilitee mo, accon mo o yaha.»

45 Duuggal e Yahuduu6e warunoo6e to Mariyama, yi'u6e ko Yeesu wadi, goondini mo.

46 Amma wo66e ma66e yahi to Farisaa6e, bati 6e ko Yeesu wadi.

47 Farisaa6e 6en e hooree6e Limaamiibe wadi dawriine, wi'i: «Gorko oo e wada kaayefiiji duuddi. Noy gadeten?»

48 To en accirii mo nunnun, 6e fu, 6e goondinan mo. Romankee6e waran, halka en enen e nokkuure meeden ceniine e leydi meeden.»

49 Gooto ma66e, bi'eteedo Kayafas, laatinoodo hooreejo Limaamiibe duu6ol mum, wi'i 6e: «Onon, on annaa goddum.»

⁵⁰ On annaa gomma neddo gooto maayana leydi men e buri leydi nin fu halka.»

⁵¹ Nani e hoore makko bane o bati haalaaji dii, amma gam o laatinoo hooreejo Limaamiibe duubol mum, o waday maa annabaaku e haani Yeesu maayana leydi nin.

⁵² Leydi nin tan bane haani o maayana, amma gam o hawrita biibbe Alla sankitiibe fu laato jama'aare woore.

⁵³ Diga nyaanne den, hooreebe Yahuduuḅe dawri warugo mo.

⁵⁴ Jon kan Yeesu acci yahugo e warta hakkune Yahuduuḅe. O yawti diga ḅon, o yahi siire wi'eteene Efrayim gonune ley haro. O joododii ton e aahiibe makko.

⁵⁵ Juulḅe Yahuduuḅe bi'eteede Paska ḅadike. Duuggal e himḅe leydi nii yahi Urusaliima gam laabina ko'e mum diga juulḅe ḅen yottaaki.

⁵⁶ Bee gonii e fageere suudu Alla, ḅee daarta Yeesu, ḅee yamontira: «O warataa e juulḅe ḅen? Naa no mi iluḅon?»

⁵⁷ Tawi hooreebe Limaamiibe e Farisaaḅe batiino annuḅo to o woni fu, bata, heḅa o nanḅee.

12

Mariyama waanjii wardi e koyḅe Yeesu

¹ Balḅe jeego'o horii go juulḅe Paska yottoo, Yeesu yahi Baytaniya to Lasar mo o fintinnoo.

² Be jonḅani mo hiraane. Marta e yeda ḅe, Lasar e wondunoo e nyaamdoḅe e Yeesu.

³ Mariyama etti feccere liitiri nardi, caadiidum, waanji e koyḅe Yeesu, moytiri ḅe gaasa mum. Suudu ḅol fu luutti.

⁴ Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiibe makko, garoowo jammoo mo, yami:

⁵ «Gam ume wardi ḅum sippaaka hande jaka ceede joddi golliiḅo duubol, ceede mum hokkee talakaaḅe?»

⁶ Ko acci o wi'i nun, hinaa gam yurmeene talakaaḅe, amma oo gujjo

nun. Kanko woni jogiiḅo ceede, oo wujja ḅe.

⁷ Yeesu wi'i: «Accu debbo on seese. O waḅu ḅum nun gam nyalaane uwe-teemi.

⁸ Talakaaḅe e tawdaa e moodon nyalaane fu. Min kan, mi tawdataake e moodon nyalaane fu.»

Hooreebe Limaamiibe dawrii warugo Lasar

⁹ Jama'aare Yahuduuḅe ḅuunne nanani Yeesu Baytaniya. Gam Yeesu tan bane ḅe gari, amma gam ḅe ji'a Lasar pintinaado bo.

¹⁰ Hooreebe Limaamiibe dawrii warugo Lasar bo.

¹¹ Gam Lasar nun, Yahuduuḅe ḅuuḅḅe wurtii e maḅḅe, goondini Yeesu.

Yeesu naati Urusaliima e tedduḅal (Matiye 21.1-11; Marku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Fini mum jama'aare ḅuunne, warune juulḅe, nani Yeesu e wara Urusaliima.

¹³ Be calti bali, ḅe taḅḅitoyii mo. Bee kulgina, ḅee bi'a: «Hosana! Alla barkidin garduḅo e inne Joomiraawo, Laamiido Isira'iila!»

¹⁴ Yeesu heḅi binḅel babba, joodii dow maggel hande no winniraa e Dewte:

¹⁵ «Siire Siyoona, taa hulu!

Daaru, Laamiido maa e wara, e waddii binḅel babba.»

¹⁶ Arande aahiibe makko faamayno ḅum. Baawo ko Yeesu teddinaa, ḅe ciwtorii ḅum winnaanoma. Kanjum bo wadi e makko.

¹⁷ Jama'aare tawdanoone e makko no o noddunoo Lasar wurtoo e saabeere, o fintini ḅum, seedanike mo.

¹⁸ Himḅe nani o wadiino alaama kaayniika. Kanjum acci ḅe taḅḅitoyii mo.

¹⁹ Farisaaḅe baddontiri, wi'i: «On ji'ii, walaa fu ko baawandon mo, duuniyaaru fu nani e tokkii ḅaawo makko.»

Yunaninkeebe e daarta Yeesu

²⁰ Der himḅe warḅe Urusaliima juulḅe gam sujidana Alla, Yunaninkeebe e woni der maḅḅe.

21 Be battii Filippu mo Baytisayda, mo leydi Galili. Be bi'i dum: «Mood-ibbo, emen jidi yi'ugo Yeesu.»

22 Filippu batoy Andere. Be batoy Yeesu.

23 Yeesu toontii be: «Wakkati teddinol Bii neddo warii.»

24 Mii bata on e goonja: binnel gawri aawaanel, to nel nyolay, nel wonan nun binnel gootel. Amma to nel nyoli, nel rimaan faa duuda.

25 Neddo fu jidudo yonki mum, dul-lan yonki tabitiiki, banyudo ki e duuniyaaru nu, heban yonki tabitiiki.

26 To goddo e yidi jagganaago am, sey tokkammi. To gonmi fu, don jagganiido am bo wonata. Baaba teddinnan neddo jaggantoodo am.»

Yeesu batanii maayde mum

27 «Jooni kan, mi wemmaama. Kaye bi'anmi? Mi waawataa ko wi'i: "Baaba hisinam e wakkati oo", amma gam wakkati on nun garumi.

28 Baaba, teddin inne maa.» Den daane nanaa e yiwoy dow kammu, wi'i: «Mi teddinii ne, mi teddinan ne kade.»

29 Himbe dariibe ton, nani daane nen, wi'i: «Dum laati nun riggaano duule.» Wobbe wi'i: «Malaykaajo nun baddi e makko!»

30 Yeesu wi'i be: «Gam am bane daane nee nanaa, ne nana nun gam moodon.

31 Jooni woni kiita duuniyaaru. Jooni laamiido duuniyaaru nuu, tip-petee yaasi.

32 Min, to mi bantaama dow fu, mi foodan himbe fu e am.»

33 Batuuji o batata dii, hollan nun maayde ne o maayata.

34 Himbe ben toontii mo: «tawreeta batii: "Cubaado maayataa abada. Noy baawirtaa ko wi'i Bii neddo et-tete?" Moy woni Bii neddo on?»

35 Yeesu toontii be: «Jaayjol na'on caka mon, amma dum booyataa. Jah-ee diga oon goodi jayjol, gam to niwre juhu on. Gam jahoowo der niwre annaa to yahata.

36 Goondinee jayjol diga oon goodi nol gam laatodon biibe jayjol.» Baawo

Yeesu bati kaa don, yawti suudoyii be to woddi.»

Yahuduube goondinay Yeesu

37 Baa no o wadi kaayeeffiji duuddi yeeso mabbe, be goondinay mo,

38 nunnun haala annabi Esaaya goondiri:

«Joomiraawo, moy goondini lilal meeden? Moy Joomiraawo holli baawde mum?»

39 Esaaya wi'ii kade bo gam ume himbe ben waawataa ko goondini:

40 «Alla wuminii be, yoorinii berne mabbe,

gam to gite mabbe yi'u, to berde mabbe faamu,

to be tuubu, to mi nyawtu be bo.»

41 Esaaya wi'u dum nun gam o yi'ii teddujal Yeesu, go o bati haala makko.

42 Amma baa hooreebe Yahuduube duubbe goondinii Yeesu. Amma gam Farisaabe, be kulii wurtingo dum, gam to be burtinee e waajorde.

43 Gam bee jidi manoore himbe buri manoore Alla.

Haala Yeesu nun hiitoto

44 Yeesu towni daane, wi'i: «Goondindo am fu, min bane o goondini, amma lildo am nun o goondini.

45 Ji'udo am bo yi'ii liloydo am.

46 Mi warii e duuniyaaru, mii jayjol, gam goondindo am fu to joodoo der niwre.

47 Nanudo haalaaji am go tokkay, min bane hiitotoo dum. Gam mi waray hiitaago duuniyaaru, gam mi hisina nu nun garumi.

48 Caliido am, to jabay haalaaji am, e woodi ko hiitotoo dum. Ko janjinni, kan hiitotoo dum nyalaane darnal.

49 Gam mi batanay hoore am, amma Baaba lildo am hokkimmi ko bi'anmi e ko janjinammi.

50 Mii anni ooda makko hokkata yonki tabitiiki. Ko batanmi, mi batan dum nun no Baaba batirimmi.»

13

Yeesu e loota koyde aahiibe mum

¹ Nyaanne finata juulde Paska, Yeesu e anni wakkati o accata duuniyaaru o hoota to Baaba yottike. O yidii himbe makko e duuniyaaru, oo yidi be faa keerol yidde.

² Wakkati hiraane, Seydan watti e berne Yahuuda Iskariyot bii Simon o jammoo Yeesu.

³ Yeesu e anni e hoore mum, to Alla nun yiwi, to Alla nun hootata. Baaba wattii huune fu der junjo makko.

⁴ O ummii o acci hiraane nen, o boorti toggoore makko, o etti lefol, o taadi.

⁵ O wayli diyam e lootorgal, o yanti lootugo koyde aahii6e makko, oo moytira de lefol ɲol taadinoo.

⁶ No o yotti to Simon Piyer, Piyer wi'i mo: «Moodibbo, an lootata koyde am?»

⁷ Yeesu toontii mo: «A faamay jooni ko gadanmi, amma baawo nii a faamaan.»

⁸ Piyer wi'i mo: «A lootataa koyde am abada!» Yeesu toontii mo: «To mi lootay maa, a walaa gefu e am.»

⁹ Simon Piyer wi'i mo: «Moodibbo! To nunnun, taa haadu e koyde tan, lootu juude e hoore am bo.»

¹⁰ Yeesu wi'i mo: «Lootiido walaa haaju looteego, sey loota koyde, gam o fu oo laabi. Onon on laabu6e, amma on fu bane.»

¹¹ Oo anni jammotoodo mo. Kan wadi o wi'i: «On fu bane woni laabu6e.»

¹² No Yeesu lootunoo koyde ma66e, ettitii toggoore muudum, jooditii, yami: «On paamii ko gadanmi on?»

¹³ Oon noddammi moodibbo e maalan. On peway, kan nun laatiimi,

¹⁴ jon kan mi maalan nun, mi moodibbo bo, to mi lootii koyde moodon, onon bo oon kaani lootoon-tiron koyde.

¹⁵ Ko kollumi on laati nun tintinol. Onon bo gadee ko gadumi.

¹⁶ Mii bata on e goonja, maccudo burataa joomum, lilaado burataa lildo dum.

¹⁷ To oon anni dum, to on gollirii, barke laatanto on.

¹⁸ On fu bane batanmi. Mii anni be cubumi, amma haani ko winnaa e

dewte goonda: “Nyaamdoowo e am ummanike am.”

¹⁹ Diga jooni mii bata on dum hakko dum yottoto, gam to dum yottike on goondina min woni “mo gonmi!”

²⁰ Mii bata on e goonja: Neddo fu ja66iido lilaado am, min nun o ja66ii. Neddo fu ja66iido am, ja66ike lildo am.»

Yeesu hollii Yahuuda nun jammotoo dum

(Matiye 26.20-25; Marku 14.17-21; Luka 22.21-23)

²¹ Baawo no o bati nunnun, o jibii sanne, o wi'i: «Mii bata on e goonja: Gooto moodon jammoto am.»

²² Aahii6e 6en e daarontira. Bee Yamontira moy o batanta.

²³ Gooto e aahii6e makko, mo Yeesu buri yidugo, e joodii takkol makko.

²⁴ Simon Piyer baayi mo o yama Yeesu moy o wondanaa.

²⁵ Aahiijo on wuurorii far to gabaare Yeesu, wi'i: «Joomam moy nun?»

²⁶ Yeesu toontii mo: «Mi suyyan lonjere, mo kokkan mi ne, kanko nun.» Yeesu etti lonjere, suyvi ne, hokki Yahuuda, bii Simon Iskariyot.

²⁷ Baawo o jabi lonjere nen, Seydan naati e makko. Yeesu wi'i mo: «Wadu ko gadataa, law!»

²⁸ (Baa gooto e joodii6e don faamay ko o batani kaa don.

²⁹ Gam Yahuuda nun jogotono ceede ma66e, wo66e e mijii Yeesu wi'u nun o soodaa goddum gam juulde, maa o he6a ko o hokki talakaabe.)

³⁰ Yahuuda no jabi lonjere nen fu, don maa don o wurti. Tawii jemma wadi.

Ooda kesa

³¹ No Yahuuda wurtinoo, Yeesu wi'i: «Bii neddo teddinaama, Alla bo teddinaama sabbu makko.

³² [To Alla teddinaama sabbu makko,] Alla e hoore mum bo teddinnan mo, baa booyataa.

³³ Sukaabe am, mii wondi e moodon sedda taw. On daartan am. Mi wi'an on jooni ko bi'unoo mi Yahudu6e wo66e: “On baawataa ko yahi to jahammi.”

³⁴ Mii hokka on ooda kesa: Jidontiree! Hande no jidirmi on, onon bo jidontiree!

³⁵ To yidde e woni hakkune moodon, hande nun, himbe fu an-nirta on aahiibe am.»

Yeesu batii Piyer wi'aan annaa dum

³⁶ Simon Piyer wi'i mo: «Joomam, toy jahataa?» Yeesu toontii mo: «To jahanmi, a waawataa ko tokki am jooni. Amma baawo do a tokkan am!»

³⁷ Piyer wi'i mo: «Joomam, gam ume mi waawataa ko tokki maa jooni? Mi hokkitiran yonki am gam maa.»

³⁸ Yeesu toontii: «Goonja a hokkitiran yonki maa gam am? E goonja batan maa mi: Hakko jakaraari jog-gata, a wi'an de tati a annaa am.»

14

Yeesu woni laawol jaarowol to Baaba

¹ Yeesu wi'i aahiibe mum: «Pukki-nee berde moodon, goondinee Alla, goondinon am min bo.

² Cuudi duuddi na'on der wuro Baaba am. To dum laataakino goonja, mi batataano on mi yahan, mi moyyinanaa on joonne.

³ To mi moyyinanii on to gonoyton, mi wittaaan mi hocca on to am gam gonon to gonmi.

⁴ Oon anni laawol jahoowol to jahanmi.»

⁵ Toma wi'i mo: «Moodibbo, men annaa to jahataa, noy men annirta laawol mum?»

⁶ Yeesu toontii mo: «Min woni laawol, min woni goonja, min woni yonki. Goddo yahataa to Baaba to yiwiray to am.

⁷ To oon annunoo am, on annanno Baaba am bo. Diga jooni oon anni mo, on ji'ii mo.»

⁸ Filippu wi'i mo: «Moodibbo, hollu men Baaba, dum don heyaa men.»

⁹ Yeesu wi'i mo: «No booydirmi e moodon nii fu, Filippu a annaa am? A annaa ji'udo am fu, yi'ii Baaba? Noy bi'irtaa: "Hollu men Baaba?"

¹⁰ A goondinay mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am na? Batuuji di batumi on dii fu, di yiway e hoore am.

Baaba mo kawtumi e mum wadata golle mum.

¹¹ Goondinee ko batumi on: "Mii hawti e Baaba, Baaba bo e hawti e am." Baa to on goondinay am, goondinee gam golle am.

¹² Mii bata on e goonja, neddo fu goondindo am, wadan kanun bo golle gadanmi. O wadan du ko buri de, gam mii dilla to Baaba.

¹³ Mi wadanan on huune fu ko yamirton e inne am. Mi wadan dum gam Baaba teddinee diga e Biddo.

¹⁴ Ko eelirdon e inne am, mi wadan dum.»

Yeesu wi'i lildaan Ruuhu Ceniido

¹⁵ «To oon jidi am, on tokkan ooda am.

¹⁶ Mi eelan Baaba hokka on balloowo goddo. O wondan e moodon faa abada.

¹⁷ Oo don woni Ruuhu goonja. Duuniyaaru nuu waawataa ko jabi mo, gam nu yi'ataa mo, nu annaa mo. Amma onon, oon anni mo gam oo wondi e moodon, oo tawaa bo der moodon.

¹⁸ Mi accataa on hande gondaabe, mi wittaaan to moodon.

¹⁹ To booyii sedda, duuniyaaru nuu yi'ataa am kade. Amma onon, on ji'an am, gam mi buurdo, onon bo on buuran.

²⁰ Nyaanne muudum on paamaan mii hawti e Baaba, oon kawti e am, mii woni e moodon.

²¹ Jogiido oodaaji am ko tokki di, kanko nun woni jiddo am. Jidudo am, Baaba am yidan dum. Min bo, mi yidan mo, mi wirnitanto dum min e hoore am.»

²² Yahuuda, banda Yahuuda Iskariyot, wi'i Yeesu: «Joomam, noy dum laatortoo birnitanodaa men, tawee a wirtanaaki duuniyaaru?»

²³ Yeesu toontii mo: «To goddo e yidi am, o golliran haala am, Baaba am yidan mo. Min e Baaba men garda to makko, men joododo e makko.

²⁴ Neddo fu mo yidaa am, gollirtaa haala am. Haala ka nanoton ka, ka am bane, haala Baaba lildo am nun.

²⁵ Mi batii on dum diga mii wondi e moodon.

²⁶ Ruuhu Ceniido, balloowo on, mo Baaba liloyta e inne am, kanko aninta on kujje fu. O suwtoran on ko batunoomi on fu.

²⁷ Mii accana on jam, mii hokka on jam am. No duuniyaaru hokkirta bane kokkiranmi on. To berde moodon biisoo, to on kulee.

²⁸ On nanii ko bi'umi on: "Mi yahan, mi wartan to mon." To oon jidunoo am, berde mon welanno ko jahanmi to Baaba, gam kanko burimmi manju.

²⁹ Mii bata on jooni, diga dum waray taw, gam to dum warii, goondinon.

³⁰ Mi baddataa kade e moodon ko duudi, gam laamiido duuniyaaru nuu e wara. Baa goddum o waawataa e am,

³¹ amma sey duuniyaaru anna mii yidi Baaba, nu annan mi wadan bo ko Baaba wannunoo am. Umme, jawten diga do.»

15

Yeesu nun woni innabohi goonjahi

¹ «Min woni innabohi goonjahi, Baaba am woni jom gesa innabooje.

² Lical takkiñal e am fu, to rimataa, o saltoto dum, lical dimoowal fu, o saabanoo dum gam ñal beyda rimugo.

³ Onon, jooni on laabuɓe gam waaju mo baajiimi on.

⁴ Tabbitee e am, min bo mi tabbitoo e moodon! No lical caltaanjal waawataa ko rimi e hoore mum, haani e ñal tiggii e innabohi, hande nun onon bo on baawataa ko rimi to on tiggaaki e am.

⁵ Min woni innabohi, onon woni licce. Tiggiido e am ko mii tiggii e mum, o rimaan faa duuda. Gam on baawataa ko wadi goddum to dum yiway e am.

⁶ To goddo tiggaaki e am, o woppete nun yaasi hande lical caltaanjal, o yoor. Licce joorde den hawritinte, faddee der yiite, de jaɓa.

⁷ To on piɓontirii e am, waaju am bo e fiɓontirii e mon, ko yamoton fu, on keban.

⁸ To on dimii faa duudi, den kan on laatike aahiiɓe am. Nunnun tedduñal Baaba am wurtortoo.

⁹ Hande no Baaba yidirimmi, nun jidirmi on. Tabbitee der yidde am.

¹⁰ To on tokkii ooda am, on tabbitinto der yidde am, hande no tokkirmi oodaaji Baaba am go mii tabbii der yidde makko.»

¹¹ «Mi batu on nun kaa don gam beldum berne am wona der moodon. Den beldum berne moodon bo hebba.

¹² Ooda am nani: jidontiree hande no jidirmi on.

¹³ Yidde buuroore yidde nee do manju walaa, kokkitiroore yonki mum gam weldiiɓe mum.

¹⁴ To on gadii ko resanmi on on laati nun weldiiɓe am.

¹⁵ Mi noddataa on kade maccuɓe gam maccudo annaa ko joomum gollata. Mi noddan on weldiiɓe gam ko nanumi diga Baaba am fu, mi anninii on dum.

¹⁶ Onon bane suɓimmi, min suɓi on go desumi on jahon, dimoon ɓiɓɓe, ɓiɓɓe moodon taboo, den Baaba hokkan on huune fu ko eelirton e inne am.

¹⁷ Ko resanmi on woni, jidontiree.»

Duuniyaaru wanyii Yeesu e himɓe mum

¹⁸ «To duuniyaaru nuu wanyii on, annee, min nu arti nu wanyi.

¹⁹ To oon laatinoo ɓe duuniyaaru, duuniyaaru yidanno ko mum. Amma onon ɓe duuniyaaru bane. Min seenni on e duuniyaaru, no cuɓumi on. Gam majjum nu wanyi on.

²⁰ Ciwtoree ko bi'unoo mi on: "Maccudo burataa joomum." To ɓe toorii am, ɓe tooran on onon bo. To ɓe gollirii haala am, ɓe golliran haala moodon.

²¹ Amma ɓe gadanan on dum dum fu gam am, gam ɓe annaa liludo am.

²² To mi warayno, to mi baddayno e maɓɓe, ɓe goodataano hakke, amma jooni, ɓe galaa accitaneego hakkeji maɓɓe.

²³ Banyudo am fu, wanyii Baaba am bo.

²⁴ To mi wadayno golleeji dii hakkune maɓɓe, di goddo meeday

wadugo, 6e goodataano hakke. Amma jooni 6e ji'ii di, 6e banyii am, e min, e Baaba.

²⁵ Dum wadu nun gam dum goondina ko winnaa der Dewtere tawreeta ma66e: "Be banyirii am baanji".

²⁶ To balloowo mo lildan mi on warii, kanko woni Ruuhu goonja yiwoowo to Baaba, kanko e hoore makko seedantoo am.

²⁷ Onon bo, on ceedanto am gam oon goondi e am diga fuddoode.»

16

¹ «Mi batii on dum gam to on majjee.

² Be burtinan on diga baajorde. Wakkati waran, bardo on fu miijan Alla saafata.

³ Be gadan dum nun gam 6e annaa Baaba, 6e annaa am, min bo.

⁴ Mi batii on dum, gam to wakkati on waroy, ciwtoron, mi batiino on dum.

Gollal Ruuhu Ceniido

Mi batay on dum diga arande gam mii wondunoo e moodon.

⁵ Jooni mi na'on hoota to lildo am, amma baa gooto moodon yamay am: "Toy jahataa?"

⁶ Berde moodon biisike gam mi batii on ka.

⁷ Mii bata on e goonja, yaadu am buran nafugo on. To mi yahay, balloowo on warataa to moodon. Amma, to mi yahii, mi lildan on mo.

⁸ To o warii, o anninan him6e duuniyaaru boofi mum dow hakke, dow foonnitaare, e dow kiita.

⁹ Dow hakke, 6ee boofa gam 6e goondinay am.

¹⁰ Dow foonnitaare, 6ee boofa gam mii hoota to Baaba am, on ji'ataa am kade.

¹¹ Dow kiita, 6ee boofa gam laamiido duuniyaaru hiitaama ko.

¹² Mii woodi kade kujje duudde de batanmi on, amma on baawataa ko faami de jooni.

¹³ To Ruuhu goonja warii, o anninan on goonja lalley, gam o batantaa hoore makko, amma o batan on ko o nani, o batan on bo ko warata.

¹⁴ O teddinan am gam o jaban ko woni e am, o yottina on dum.

¹⁵ Ko Baaba am jey fu, min jey, gam majjum bi'umi o yottinan on ko o hebi e am.»

Biisere berne laatoyto seyo

¹⁶ «To 6ooyii sedda, on ji'ataa am, to 6ooyii sedda kade, ji'on am.»

¹⁷ Wo66e e aahii6e makko yamontiri, wi'i: «Ume woni maana haala makko ka o wi'i: "To 6ooyii sedda, on ji'ataa am e to 6ooyii sedda, ji'on am kade", gam mii yaha to Baaba?»

¹⁸ Be bi'i: «To 6ooyii sedda, ume dum hollata? Men paamay ko o wi'i.»

¹⁹ No Yeesu annunoo 6e jidi yamugo dum, wi'i 6e: «Oon yamontira maana haala am ka: "To 6ooyii sedda on ji'ataa am, to 6ooyii sedda kade, ji'on am."»

²⁰ Mii bata on e goonja: on bullan bullitodon, amma duuniyaaru nuu welweltan. Berde mon biisoto, amma biisere berne mon waylitinto welwelo.

²¹ To debbo badike rimugo, o tooroto gam natawre fillan mo. Amma to o rimii, o yeggitan naawella, berne makko e weli gam o rimii neddo e duuniyaaru.

²² Onon bo hande nun berde mon e biisii jooni, amma en jiidaan kade. Berde mon welan, goddo waawataa ko ikkini beldum berde moodon.

²³ Nyalaane nee don, on yamataa am gokka dow godfum. Mii bata on e goonja, huune fu ko eeludon Baaba, e inne am o hokkan on dum.

²⁴ Faa jooni, walaa fu ko eeludon e inne am. Eelee, on ke6an gam beldum berne mon hebba.»

Yeesu woni jaaliido duuniyaaru

²⁵ «Ko batumi on jooni laati nun ballaaji. Wakkati waran de mi batirtaa on e ballaaji, amma mi batan on haala batanoowa Baaba faa laa6a.

²⁶ Nyalaane nee don on eelan Baaba e inne am. Mi wi'ay mi eelanan on Baaba,

²⁷ gam Baaba e hoore muudum e yidi on. Oo yidi on gam oon jidimmi, on goondinii bo to Alla yiwmi.

²⁸ Mi yiwii to Baaba, mi warii e duuniyaaru, jooni mi accan duuniyaaru, mi hoota to Baaba.»

²⁹ Aahiiɓe makko wi'i mo: «Jooni kan, a batii faa laabi, a accii haalango men e ballaaji.

³⁰ Jooni kan, emen anni aa anni huune fu, a walaa bo haaju goddo yamee gokka, gam majjum men goondini a yiwudo to Alla.»

³¹ Yeesu toontii ɓe: «Jooni kan, on goondinii na?

³² Wakkati e wara, wakkati on yot-tike du, on fu on cankitinto, moy fu yaha feere mum, accon am mi tan. Amma min tan bane, gam Baaba e wondi e am.

³³ Mi batii on dum, gam keɓon jam der kawtal moodon e am. Oon gonii e ɓillaare der duuniyaaru. Amma tinnee, gam mi jaalike duuniyaaru.»

17

Yeesu e du'ano aahiiɓe muudum

¹ Baawo haalaaji din, Yeesu tiggitiidow, wi'i: «Baaba, wakkati warii, teddin Biya, gam Biya bo teddinee.

² A hokkii mo baawde dow himɓe fu, gam o hokka ɓe kalfindaa mo fu yonki tabitiiki.

³ Annugo an woni Alla gooto, goonjaajo, e lilaado makko Yeesu Almasiihu, kan woni yonki tabitiiki.

⁴ Mi teddinii maa e duuniyaaru, mi hebbinii golle de kokkudaa am mi golla.

⁵ Jooni kan, Baaba, teddinam tedduɗal ɗal goodunoo mi to maa diga duuniyaaru tagaaka.

⁶ Mi anninii inne maa himɓe duuniyaaru ɓe kalfindaa am. An ɓe gonannoo, a halfinii am ɓe. Be jaɓi haala maa.

⁷ Jooni kan, ɓee annii ko kokkudaa am fu, to maada dum yiwi.

⁸ Gam mi yottinii ɓe haala ka kaalandaa am. Be jaɓii ka. Bee anni lalley to maada yiwmi, ɓe goondinii an lilimmi.

⁹ Gam sabbu maɓɓe nun du'otoomi. Mi du'ataako gam duuniyaaru. Amma mii du'oo gam ɓe kalfindaa am, gam an jey ɓe.

¹⁰ Huune fu ko jeyumi, an jey, huune fu ko jeydaa, min jey. Mi teddinaama e maɓɓe.

¹¹ Mi wonataa der duuniyaaru kade, mii wara to maada. Amma kamɓe ɓe na'on der duuniyaaru. An Baaba Ceniido, reenir ɓe inne maada ne kokkudaa am, gam ɓe laato gootum hande no laatoriden gootum.

¹² No gondunoo mi e maɓɓe der duuniyaaru, mi reenirii ɓe inne maa ne kokkudaa am. Mi hakkilanii ɓe, baa gooto e maɓɓe majjay to hanaa ɓii halkere, gam ko batanaa e Dewte goondinee.

¹³ Jooni kan mii foonni to maa. Mi batii haalaaji dii diga mi na'on e duuniyaaru gam beldum ɓerne am hebba ɓe.

¹⁴ Mi janninii ɓe haala maa, go duuniyaaru wanyi ɓe, gam ɓe duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁵ Mi eelay burtinaa ɓe e duuniyaaru, amma deenaa ɓe e Kalludo.

¹⁶ Be duuniyaaru bane, hande no mi laatoraaki mo duuniyaaru.

¹⁷ Senu ɓe e goonja maa. Haala maa woni goonja.

¹⁸ Hande no lilirdaa am e duuniyaaru, nunnun, liliranmi ɓe min bo e duuniyaaru.

¹⁹ Mii sena hoore am gam maɓɓe gam kamɓe bo ɓe laato senaɓe der goonja.

²⁰ Hinaa gam maɓɓe tan du'otoomi. Amma mii du'oo bo gam goondinanɓe am e haala maɓɓe.

²¹ Mii eela gam ɓe laato gootum. Baaba, ɓe kawta e meeden hande no kawtirɗaa e am, no min bo kawtirmi e maa. Be fu ɓe laato gootum, heɓa duuniyaaru hooloo an nun lilimmi.

²² Min, mi hokkii ɓe tedduɗal ɗal kokkudaa am, gam ɓe laato gootum, hande no laatoriden gootum.

²³ Mi na'on hawti e maɓɓe, a na'on hawti e am, nunnun ɓe laatoroo gootum mam mam, heɓa duuniyaaru anna an lilimmi. Aa yidi ɓe bo hande no jidirdaa am.

²⁴ Baaba, mii yidi ɓe kalfindaa am ɓee, tawdee e am nokkuure to

tawaami, gam 6e ji'a tedduŋal ŋal kokkudaa am, gam a yidii am diga duuniyaaru diidaaka.

²⁵ Baaba poonnitiido, duuniyaaru nuu annay maa, min kan mii annu maa, 6ee do bo annii an nun lilimmi.

²⁶ Mi anninii 6e inne maa. Mi anninan 6e ne kade gam yidde ne jidudaa am tawee e ma66e, min bo mi hawta e ma66e.»

18

Nanjoore Yeesu

¹ Baawo haalaaji di, Yeesu yawtidi e aahii6e mum fonŋo maayel bi'eteenjel Kedoron. Ledde e duudunoo ton, o naatidi ton e aahii6e makko.

² Yahuuda jammotoodo mo e anni nokkuure nen, gam Yeesu e aahii6e mum e hawritannoo ton de duudum.

³ Yahuuda ardii ililingal soogeeji, e reenoobe 6e Limaamii6e e Farisaabe lili. Be jottii don, 6ee jogii jolli, e fitillaaji e konirdum.

⁴ Tawii Yeesu e anni ko fonnoy hebugo dum, ta66itii 6e, wi'i: «Moy daartoton?»

⁵ Be toontii mo: «Yeesu mo Nasaratu.» O wi'i 6e: «Mi nani!»

Yahuuda jammotoodo mo e darodii e ma66e.

⁶ No Yeesu wi'unoo «Mi nani!» Be tartartiri 6aw6awre 6e jani.

⁷ Yeesu yami 6e kade: «Moy daartoton?» Be toontii: «Yeesu mo Nasaratu!»

⁸ Yeesu toontii 6e: «Mi wi'ii on, min nun. To min nun daartoton, joofee aahii6e am 6en 6e dilla.»

⁹ O batu nun kaa don gam ka o batuno goonda: «Mi majjinay baa gooto e 6e kalfindaa am.»

¹⁰ Den Simon Piyer e woodunoo tabugaahi, saa6ii ki, feyyii maccudo hooreejo Limaamii6e, setti nowru mum nyaamooru. Maccudo on e wi'ee Malkus.

¹¹ Yeesu wi'i Piyer: «Wattita tabugaahi maa kii e kuunŋal mum. Aa miiji mi yarirtaa jardugel bone ŋel Baaba hokkimmi na?»

Yeesu yaaraama yeeso Annas

¹² Ililingal soogeeji e mawdo ma66e, e maccube hooree6e Yahuduu6e nanŋi Yeesu, ha66i mo.

¹³ Be artii jaarugo mo to Annas. Annas esiraawo Kayafas nun. Der duu6ol ŋol don, kanko nun woni hooreejo Limaamii6e.

¹⁴ Kayafas batunoo hooree6e Yahuduu6e ko 6uri woodugo, kan woni neddo gooto maayana leydi fu.

Piyer yeddi, wi'i laataaki aahiijo Yeesu

(Matiye 26.69-70; Marku 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Simon Piyer e aahiijo goddo tokki Yeesu. Aahiijo oo don e annirnoo e hooreejo yottinoobe sadaka, o naatidi e Yeesu fageere hooreejo Limaamii6e on.

¹⁶ Go Piyer e darii yaasi ley dammugal. Aahiijo annirdo e hooreejo Limaamii6e on, wurti baddi e debbo deenoowo dammugal, naanni Piyer.

¹⁷ Debbo deenoowo dammugal on wi'i mo: «An bo a laataaki gooto e aahii6e gorko oo na?» Piyer toontii mo: «Aawo, mi laataaki aahiijo makko.»

¹⁸ Maccube e reenoobe hu66iino yiite e aytinoo, gam jaanŋol na'on. Piyer bo e darodii e ma66e e aytinii.

Hooreejo Limaamii6e e yama Yeesu yande

(Matiye 26.59-66; Marku 14.55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Hooreejo Limaamii6e on yami Yeesu haala aahii6e mum, yami ko o janninta.

²⁰ Yeesu toontii mo: «Mi laa6inanii duuniyaaru haala am. Nyalaane fu mi janninii der baajorde, der suudu Alla to Yahuduu6e hawritinta nyalaane fu. Walaa fu ko batumi e cuucukka.

²¹ Gam ume yamantaa am? Ko batumi, yamu hettinaniibe am. Bee anni no ko woodi batumi.»

²² Der haala ka, gooto e reenoobe fiyi Yeesu meenyo, wi'i: «Nun nun toontortodaa hooreejo Limaamii6e na?»

²³ Yeesu toontii mo: «To ko boni nun batumi, haala kay nun boni e

makka. To tawii ko woodi nun batumi, gam ume piyandaa am?»

²⁴ Annas lildi mo to Kayafas hooreejo Limaamiibe, oo haabbaa.

Piyer yedditake wi'i laataaki aahijjo Yeesu

(Matiye 26.71-75; Marku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ Simon Piyer e aytininoo don. Be bi'i mo: «An bo, a laataaki gooto e aahiiibe makko na?» Piyer yeddi, wi'i: «Mi laataaki!»

²⁶ Gooto e maccuibe hooreejo Limaamiibe, gettol mo Piyer set-tunoo nowru muudum, wi'i mo: «Mi yi'idayno maa e makko der gesa to na?»

²⁷ Piyer yeddi kade, wakkati den nun, jakaraari joggi.

Yeesu yeeso Pilaatu

²⁸ Be burtini Yeesu diga to Kayafas, diga subaka kecco, be jaari mo laamorde Roma. Yaaruibe mo bee naatay baade, gam to be cobu, faa be keba nyaamugo nyaamdu juulde Paska.

²⁹ Pilaatu yahi tawoy be yaasi ton, wi'i: «Ume beeforidon gorko oo?»

³⁰ Be toonti mo: «To o wadataano ko boni, men gaddataano mo to maa.»

³¹ Den Pilaatu wi'i be: «Ettee mo, kiitodon mo e ooda moodon.» Yahuduuibe wi'i mo: «Men goodaa laawol warugo goddo.»

³² Nunnun haala ka laatorii gam goondingo ka Yeesu batuno dow no maayirta.

³³ Pilaatu naati der laamorde mum, noddii Yeesu, wi'i dum: «A laamiido Yahuduuibe nun na?»

³⁴ Yeesu toontii mo: «An wi'i dum e hoore maa, naa to wobbe nanudaa ka?»

³⁵ Pilaatu toontii mo: «Mi Yahudu-ujo, min? Himbe lenyol maa e hooreebe Limaamiibe waddu maa to am. Ko gadudaa?»

³⁶ Yeesu toontii: «Laamaare am, laamaare duuniyaaru bane. To ne laamaare duuniyaaru nun, maccuibe am haabanno gam to mi naatu juude Yahuduuibe. Amma jooni Laamaare am ne do bane.»

³⁷ Den Pilaatu wi'i mo: «To nun-nun a laamiido nun?» Yeesu wi'i mo: «Hande no bi'udaa, mi laamiido nun. Mi rimaama, mi warii bo e duuniyaaru gam mi seedanoo goonja. Jiddo goonja fu, nanan haala am.»

³⁸ Pilaatu yami mo: «Goonja, ume nun don?»

Yeesu hiitaamaa waree
(Matiye 27.15-31; Marku 15.15.6-20; Luka 23.13-25)

Baawo o bati ka, o wurti kade, o tawoy Yahuduuibe yaasi, o wi'i be: «Mi hebay gacce baa goote de nanniranmi gorko oo.

³⁹ Oon boowi juulde Paska fu mi yoofana on neddo gooto. Oon jidi mi yoofitana on laamiido Yahuduuibe na?»

⁴⁰ Be toonti dow dow: «Kanko bane, sey Barabbas.» Nani Barabbas laati nun pasotoodo.

19

¹ Den Pilaatu wi'i be nannja Yeesu be piya mo looci.

² Soogeeji din sanyi gi'e, be kunini mo, go be bornini mo toggowa bodeya.

³ Be battii mo, bee bi'a: «Fofo, laamiido Yahuduuibe!» Bee piya mo meeye.

⁴ Pilaatu wurtii kade, wi'i Yahuduuibe: «Mi wurtinanan on mo, heba annon mi hebay fu gacce nanniran moo mi.»

⁵ Yeesu wurti e huunii huuneere gi'e, e bornii toggowa bodeya. Pilaatu wi'i be: «Nani neddo on.»

⁶ No hooreebe Limaamiibe e reenooibe yi'i mo, be bati dow be bi'i: «Tiggu mo! Tiggu mo!» Pilaatu wi'i be: «Nannee mo onon bo, tignon mo, gam min kan, mi hebay gacce e makko.»

⁷ Yahuduuibe toontii mo: «Emen goodi ooda, ooda kan nun hokki laawol o waree gam o wadii hoore makko o Bii Alla.»

⁸ No Pilaatu nanunoo haala kan, kulol makko beydii.

⁹ O naati der laamorde, o wi'i Yeesu: «An, toy yiwudaa?» Amma Yeesu toontaaki baa goota.

10 Den Pilaatu wi'i mo: «A toon-tataako na? A annaa mii woodi baawde yoofugo maa, mii woodi bo baawde tiggugo maa na?»

11 Yeesu toontii mo: «Walaa fu ko baawdaa e am, to hinaa Alla hokku maa baawde mum. Gam majjum gattudo am e junjo maa, e buru maa hakke.»

12 Diga wakkati on Pilaatu e daarta yoofitingo mo. Amma Yahuduube e bata dow, e wi'a: «To ni a yoofitii mo, a laataaki beldiijo laamiido Roma. Gam neddo gadudo hoore mum laamiido, laati nun ganyo laamiido Roma mawdo.»

13 No Pilaatu nani haalaaji dii, o wurtini Yeesu o joonni mo dow kittaal kiita, nokkuure bi'eteene to kaaye yowyowtiri e ne wi'ee e Iburaninkeere: «Gabbata.»

14 Nyalaane ciryaade Paska nun, caka nyaalooma. Pilaatu wi'i Yahuduube: «Nani laamiido moodon!»

15 Bee boola: «Waru mo! Waru mo! Tiggu mo!» Pilaatu toontii: «Mi tigga laamiido moodon na?» Hooree6e Limaamiibe wi'i: «Min galaa laamiido to hinaa laamiido Roma.»

16 Den o hokki 6e Yeesu, 6e tiggaa.

Yeesu tiggaama e palaanjal

Be kocci Yeesu.

17 O wurtii oo roonii palaanjal makko faa o yottii nokkuure nod-deteene «Le'al hoore» e ne wi'e e Iburaninkeere: «Golgota.»

18 Don 6e tiggidi mo e wobbe dido: oo do nano, oo do nyaamo, Yeesu e tummii caka.

19 Pilaatu wadi alluwal winnaa hande ni: «YEESU MO NASARATU, LAAMIIDO YAHUDUUBE,» wi'i njal takkee e palaanjal njal.

20 Duuggal e Yahuduube jannji binni nin gam to Yeesu tiggaa woddidaa e siire. Alluwal njal winniraama e Iburaninkeere e Romankoore e Yunaninkeere.

21 Hooree6e Limaamiibe bati Pilaatu: «Taa winnu "Laamiido Yahuduube", amma winnu: "Kanko wi'i o laamiido Yahuduube".»

22 Pilaatu toontii: «Ko binnumi, winnike.»

23 No soogeeji din tiggidinno Yeesu, 6e kocci gineeji makko 6e ceenni ukke naay. Moy fu etti to mum. Horii gulunfaare ne lefol gootol, cannyaane diga dow faa ley, ne walaa nyoogol.

24 Soogeeji din baddi: «To en cerkatee ne, en pidanee ne tete, daaren kebando ne,» gam ko bataa e dewte goonda: «Be ceennii gineeji am hakkune ma66e, 6e pidani gulunfaare am tete.» Nun bo soogeeji din wadi.

25 Inna Yeesu, e miiraawo mum, e Mariyama debbo Kolopas, e Mariyama mo Magadala e darii takkol leggal njal Yeesu tiggaa e mum.

26 Yeesu yi'i inna muudum e aahiijo mum mo buri yidugo e darodii, wi'i inna muudum: «Inna, biya nani!»

27 Baawo mum, o wi'i aahiijo on: «Inna maa nani.» Diga nyalaane nee don, aahiijo on hoori Mariyama wuro muudum.

Maayde Yeesu

28 Baawo Yeesu anni walaa fu ko horii, gam ko winnaa e Dewte goonda, o wi'i: «Donka e woodimmi.»

29 Yoogirgal kebbunjal innabojam lammudam e wonunoo don. Be cuuwi soosuui e innabojam dam, 6e ka66i e loocol, 6e battini e hunnuko makko.

30 No Yeesu biccininoo innabojam dam, o wi'i: «Dum fu dum hebbii!» O jimminii, o maayi.

Soogeeru yuwii wuttudu Yeesu

31 Nyalaane ciryaaki juulde nun. Hooree6e Yahuduube yami Pilaatu gam koyde tiggaa6e heltee, 6e biltee. Be jidaa balli tiggaa6e tawee e ledde nyalaane siwteteene, gam nyalaane siwteteene nen laati nun nyalaane mawne.

32 Soogeeji din wari, helti koyde arandeejo e didabo, tiggidaa6e e Yeesu 6en.

33 Amma no 6e jottino to Yeesu, 6e tawi o maayii. Gam majjum, 6e keltay koyde makko.

³⁴ Amma gooto e soogeeji dīn yuwi wuttudu Yeesu e labbo. Don yiyam e diyam facci.

³⁵ Ji'udo e seedoo, seedaaku makko bo goonja nun. Oo anni o batii goonja gam onon bo, goondinon.

³⁶ Dum fu dūm wadīi gam ko bataa e Dewte goonda: «Baa yiyal makko gootal heltataake.»

³⁷ Aayaare wonne der Dewtere bo wi'ii: «Be daaran mo 6e juwi.»

Yeesu uwaama

³⁸ Baawo mum, Yusufu mo Ari-matiya, eeli Pilaatu hokka dūm 6annu Yeesu. Yusufu on e laatino aahiijo Yeesu e cuuccukka gam oo hulannoo Yahuduu6e. Pilaatu nootii, Yusufu wari etti 6annu kol.

³⁹ Nikodemu, jahunoodo to Yeesu der jemmaare gom, kanun bo warii, waddi urdiiji bi'eteedi, miir e alo'es jillontiraadi, ko wadata kilooji laso e sappo.

⁴⁰ Be etti 6annu Yeesu kol, 6e pi-ili ηol leppi baanjaadi wardi hande no Yahuduu6e woowi wadugo to 6ee uwa maaydo.

⁴¹ To Yeesu tiggano, gesa e wonunoo don. Der gesa ηan e woodunoo saabeere heyre ne baa goddo uwaakano e muudum.

⁴² Don 6e gatti Yeesu gam sabbu ciryaaki juulde Yahuduu6e, saabeere nen bo e 6adii don.

20

Saabeere baanji tawaa

¹ Nyaanne alal, Mariyama mo Magadala hujji, yahi e saabeere Yeesu. O tawi hayre ma66iranoone saabeere nen tallitaama.

² O doggi, o yahi to Simon Piyer e aahiijo mo Yeesu 6uruno yidugo. O wi'i 6e: «Moodibbo ikkinaama e saabeere, mi annaa to o wattaa.»

³ Piyer e aahiijo oo ton wurtii, 6e jahi e saabeere ton.

⁴ Be fu dido 6ee dogga. Aahiijo oo ton dadi Piyer, arti mo yottaago saabeere.

⁵ O yuurnii, o yi'i leppi e joowi, amma o naatay.

⁶ Simon Piyer yottii, naati, tawi leppi e joowi.

⁷ Lefol piilanoonol e hoore makko ηol hawritayno e leppi dii ton, ηol tawa nun e ηol resii feere maggol.

⁸ Den aahiijo artudo yottaago on, kanun bo naati, yi'i dūm, goondini.

⁹ Be paamayno taw Dewte batiino Yeesu fintan.

¹⁰ Baawo mum aahii6e 6en hooti.

Yeesu wirnitanike Mariyama mo Magadala

(Matiye 28.9-10; Marku 16.9-11)

¹¹ Mariyama darii yaasi ley to saabeere, e wulla: O jimminii, oo yuurnoo der saabeere nen.

¹² O yi'i malaykaa6e dido 6ornii6e gineeji daneeji e joodi to Yeesu fukkinanoo: Gooto e joodii to hoore wonnoo, gooto far to koyde.

¹³ Malaykaa6e 6en yami mo: «Debbo, ume bullantaa?» O toontii 6e: «Mood-ibbo am ikkinaama, mi annaa to o wattaa.»

¹⁴ No o batunoo haala ka, o yeeyitii, o yi'i Yeesu e darii, amma o annitay dūm.

¹⁵ Yeesu wi'i mo: «Debbo, ume bullantaa? Moy daartataa?» Amma kanko, oo miiji jom gesa nun baddata e makko, o wi'i dūm: «To an etti mo, batan to gattudaa mo, faa mi ettitoo mo.»

¹⁶ Yeesu wi'i mo: «Mariyama.» Mariyama wonyitii, wi'i mo e Iburaninkeere: «Rabbuni,» waato mood-ibbo.

¹⁷ Yeesu wi'i mo: «Taa meemam, gam mi eencay to Baaba am taw, amma yahu to banniraa6e am, bi'aa 6e: "Mi wonu nun mii eenca to Baaba am, laatiido bo Baaba moodon, to Alla am, laatiido bo Alla moodon".»

¹⁸ Mariyama mo Magadala batoy aahii6e: «Mi yi'ii Joomiraawo.» O holli 6e ko Yeesu bati mo.

Yeesu wirnitanike aahii6e muudum

¹⁹ Alal kiikiide, aahii6e Yeesu fu hawriti der suudu, kullii dammugal gam kulol hooree6e Yahuduu6e, Yeesu suppiti hakkune ma66e. O wi'i 6e: «Jam wonana on!»

²⁰ Baawo haala ka, o holli ɓe newe juude makko e wuttudu makko. Berde aahiibe ɓen weli no ɓe ji'i Joomiraawo.

²¹ Den Yeesu wi'i ɓe kade: «Jam wonana on. Hande no Baaba lilirimmi nunnun, liliranmi on.»

²² No o batunoo haalaaji dii, o fuufi dow maɓɓe, o wi'i: «Jaɓee Ruuhu Ceniido.

²³ Mo jaafanidon hakkeji mum, yaafaama, mo on jaafanaaki, yaafaataake.»

Yeesu wirnitanike Toma

²⁴ Toma bi'eteedo Ciwto, gooto e aahiibe sappo e dido, walaano don no Yeesu warunoo.

²⁵ Aahiibe ɓen wi'i mo: «Men ji'i Joomiraawo!» O toontii ɓe: «To mi yi'ay battarde newe makko, to mi wataɗ honnu am e julande majje, mi watta junɗo am e wuttudu makko, mi goondintaa.»

²⁶ No balde jeetati wadi, aahiibe hawritii der suudu kade, Toma e wondi e maɓɓe. Dammude fu e kullii, Yeesu suppiti hakkune maɓɓe, wi'i ɓe: «Jam wonana on!»

²⁷ O wi'i Toma: «Waddu honnu maa, daaru newe am; waddu junɗo maa bo, wattu e wuttudu am. Taa laata mo hoolaaki, goondin tan.»

²⁸ Toma toontii mo: «Joomam, Alla am.»

²⁹ Yeesu wi'i mo: «Gam a yi'ii am, a goondinii: Barke wonana ɓe ji'ay go goondini.»

Daliila Dewtere nee do

³⁰ Yeesu wadii kaayeeffiji kaayniidi duuddi goddi yeeso aahiibe mum di winnaaka e dewtere nee.

³¹ Dii do winnaama gam goondinon Yeesu laati nun Cuɓaado, Bii Alla, gam to on goondinii mo, keɓon yonki sabbu makko.

21

¹ Baawo majjum, Yeesu wirnitanike aahiibe mum kade fonɗo maayo Tiberiya. Nani no o wirnitorii e maɓɓe:

² Simon Piyer, e Toma bi'eteedo Ciwto, e Natanayel mo Kana, leydi

Galili, e ɓiɓɓe Jebede worɓe, e aahiibe makko dido wobɓe, ɓee tawdaa don.

³ Simon Piyer wi'i ɓe: «Mi yahan cuɓaaki liyyi.» Be bi'i: «Menen bo, men jahidan e maa.»

Be jahi, ɓe naatoy laana, der jemmaare nee don, ɓe keɓay baa goddum.

⁴ No beeggol ummoy, Yeesu wari e fonɗo ɗon, amma aahiibe annitay naa kanko nun.

⁵ Yeesu wi'i ɓe: «Sukaabe, on keɓii liyyi na?» Be toontii mo: «Men keɓay!»

⁶ O wi'i ɓe: «Paddee taaruwol ɗol wecco laana nyaamo, on keɓan.» Be paddi ɗol. Be keɓi liyyi faa ɓe tampi wattugo ɗol der laana sabbu no liyyi duudiri.

⁷ Aahiiɗo Yeesu mo o ɓuri yidugo wi'i Simon Piyer: «Joomiraawo nun!»

No Simon Piyer nanunoo: «Joomiraawo nun», o etti ginewol makko, o ɓornii gam funtu o wonunoo, o yanti e diyam.

⁸ Aahiibe wobɓe wardi e laana kan, e daasa taaruwol keɓɗol liyyi. Be boddoraaki fonɗo ko ɓurata kuule keme didi.

⁹ No ɓe ɗabbunoo, ɓe ji'i yulɓe yiite, liyyi e peen e yowii dow mum.

¹⁰ Yeesu wi'i ɓe: «Gaddee liyyi di nanɗudon din.»

¹¹ Simon Piyer naati laana, foodi taaruwol keɓɗol liyyi mawdi, hewre e lasoy didi e sappo e tati. Baa no di duudiri nunnun fu taaruwol ɗol serkitaaki.

¹² Yeesu wi'i ɓe: «Garee nyaamee!» Baa gooto e aahiibe ɓen suusay Yamugo «An moy nun?»

Gam ɓee anni Joomiraawo nun.»

¹³ Den Yeesu wari, etti peen e liyyi, hokki ɓe.

¹⁴ Tatawre nun don ko Yeesu wirnitanii aahiibe mum ɓaawo no o finti.

Yeesu e yama Piyer haala

¹⁵ No ɓe nyaamdi, Yeesu yami Simon Piyer: «Simon ɓii Yuhaana, aa ɓuri ɓee do yidugo am?» O toontii: «Ee! Joomam, aa anni mii yidu maa.» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

¹⁶ Yeesu wi'i mo kade: «Simon, ɓii Yuhaana, aa yidimmi?» O toontii:

«Ee! Joomam aa anni mii yiduu maa!»
Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»

¹⁷ O wi'i mo kade: «Simon, bii Yuhaana, aa yidimmi na?» Piyer berne mum biisii, gam o wi'i dum de tatawre: «Aa yidimmi na?» Piyer wi'i mo: «Joomiraawo aa anni huune fu, aa anni bo mii yiduu maa.» Yeesu wi'i mo: «Duru baali am dñi.

¹⁸ Mii batee e goonja, e sukaanaaku maa, aa haabonoo belbelol, jahaano to jidudaa, to a naywii, a bantan juude maa, kaabanedaa belbelol, jaaredaa to a yidaa.»

¹⁹ Batuuji ñin hollan nun no Piyer maayirta, e no o teddirirta Alla. Baawo majjum, o wi'i mo: «Tokkam».

Yeesu e aahiijo mum mo o buri yidugo

²⁰ Piyer yeeyitii, yi'i aahiijo Yeesu mo o buri yidugo e tokki be. Kanko woni bahinoo ño ley gabaare makko, wakkati be kirtotoo, bi'unoo ño: «Moodibbo, moy woni jammotoo ño maa?»

²¹ No Piyer yi'unoo mo, yami Yeesu: «Joomam, noy oo ño heennyitirta?»

²² Yeesu toontii mo: «To mii yidii o wuura faa mi warta, ko faali maa? An ni tokkam.»

²³ Haala kan sankitii caka goon ñin be Yeesu ike aahiijo on maayataa. Amma Yeesu wi'ay: «O maayataa». O wi'u nun: «To mii yidi o wuura faa mi warta, ko faali maa?»

²⁴ Aahiijo oo ñon nun seedii kujje ñen, winni ñe, emen anni bo seedaaku makko laati nun goonja.

Heennyitoode

²⁵ Yeesu wadii kujje godde duudde kade: To ñe binnaanoma gootel, gootel, mii miila duuniyaaru nuu waawataano jaadidingo dewte binnoytenoo ñe.

Derewol ηol Pol wannani 6e Roma

Fuddoode haala

Derewol Pol ηol do e jogii ekkiti-nooje feere feere. Gam majjum enol woodi jayri mawni der wajaago linjiila e der habaru eklesiya. Jooni Pol heennyii hawritingo ceede de 6e lenyi janani hawriti gam wal-lugo goondinbe Urusaliima. Pol win-nii derewol ηol der jahaanjal mum tatabal. O wadii lebbi tati der Kor-intu, diga ton bo o winni derewol ηol, hakkune duubi 57-58.

Debbo bi'eteedo Fiibi, gollotoodo der eklesiya Kenkereya nun yaari derewol ηol Roma. Kenkereya bo woddidaa e Roma.

Pol meeday go yahi Roma, de o yidi yahugo fu laawol maabbitantaako mo. Amma e non fu, oo anni goondinbe duubbe der Roma 6e o fottunoo nokkun, kambe o sanni der hoore 16, go o yaha Roma, o wannani 6e derewol. Der maggol o janninii 6e haala kisidam e tokkontirki. O wadii dum gam eklesiya kan daroo der goondinki semmidinki, gam to ekkitinooje Yahuduu6e 6e goondinay dimma ka, he6a ka mawna der potal hunnuko. Baawo mum no Pol heennyi faamingo ko wi'etee linjiila der hoore 1, waato baawde Alla kisinooje goondindo fu, o laabinii dum der haalaaji makko di yeeso.

O fuddii faamingo no hakke wood-iri baawde dow himbe fu. Himbe 6e lenyi janani woodaa accitaneego yeeso Alla. Non, Yahuduu6e bo woodaa accitaneego hakku yeeso Alla. Himbe fu wadii hakke, 6e fu bo, 6e baawan daareego foonnitiibe gam sabbu goondinki.

Hande non dum laatii e Iburahi-ima. Be kiita doyyi gam hakke Adamu, der Almasiihu tan 6e kebata laatineego foonnitiibe.

Der hoore 6 e 7, Pol e toontoo yande wanyu6e linjiila. Amma Ruuhu e laatina en biibe Alla, oo walla en bo.

Hoore 9 faa 11 e batana Isira'iila e laawol no Alla subirta himbe. Diga hoore 12 faa 15, Pol e bata haalaaji feere feere dow gondal hakkune goondinbe der eklesiya e 6e walaa der eklesiya. Hoore 16 Pol heennyitiri e cannooje.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddinirka, 1.1-17
2. Himbe fu e haajaa hisineego, 1.18-3.20
3. No Alla hisinirta himbe, 3.21-4.25
4. Goonki kesi e Yeesu Almasiihu, 5.1-8.39
5. Ko Alla miilani Isira'iilaa6e, 9.1-11.36
6. No haani goondindo yahira, 12.1-15.13
7. Haala kennyitirka e cannooje, 15.14-16-27.

Sannoore

¹ Derewol ηol yiwii e am min Pol maccudo Yeesu Almasiihu. Mi nod-daama gam mi laatoo lilaado, mi subaama gam mi waajoo linjiila Alla.

² Linjiila kan, Alla ha6biino alka-wal mum diga dum 6ooyi diga e annabii6e mum, der Dewte ceniide.

³ Eka batana Biddo makko, Joomiraawo meeden, yiwudo e lenyol Dawda diga e bannu.

⁴ O hollitaama e baawde, diga e Ruuhu Ceniido, o laati nun Biddo Alla de o fintini mo e maay6e. Kanko woni Almasiihu, Joomiraawo men.

⁵ Diga e makko kebumi moyyere laataago lilaado, gam mi wada himbe caka lenyi fu goondina mo, dwtanoo mo, 6e teddina inne makko.

⁶ Onon bo, on na'on caka ma66e, onon 6e Yeesu Almasiihu noddi.

⁷ Mii sanna on on fu, onon won6e Roma, yidaa6e Alla, seniibe 6e o noddi. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, hokka on moyyere e jam.

Pol e yidi yi'a 6e Roma

⁸ Taw, mii yetta Alla am diga e Yeesu Almasiihu gam moodon on fu. Gam goondinki moodon e batanee der duuniyaaru fu.

9 Alla mo jaggantoomi e ɓerne woore, emi waajoroo linjiila Bidɗo mum, e anni goonja nun batanmi. De du'otoomi fu, mii siwtora moy moodon fu.

10 Mii eela Alla hokkammi laawol mi wara to moodon to oo yidi.

11 Mii yidi yi'ugo on sanne, heba mi seennira e moodon dokkal Ruuhu gam dum semmidina on.

12 Naa bo mi wi'a, to mi warii to moodon, deyyitinontiren en fu sabbu goondinki kawtuki en, min e mon.

13 Banniraaɓe, mii yidi annon, no de duuddum mi daartii mi wara to moodon, amma faa jooni mi heboray taw. Mii yidi golle am rima ɓikkol caka mon, hande no dum laatorii to ɓe lenyi janani.

14 Doole nun mi yaha to himɓe fu, fettuɓe gite e ɓe fettay, janɗuɓe e ɓe jannay.

15 Kanjum acci mii suunaa waa-jaago on linjiila, onon wonuɓe Roma.

Baawɗe linjiila

16 Mi sentirtaa linjiila, gam der makka baawɗe Alla kisinooje goondindo fu woni, aran Yahuduuɓe, ɓaawo mum ɓe lenyi janani.

17 Gam der linjiila nun foonni-taare Alla hollitii. Foonni-taare nen, e goondinki tan ne heboroo, diga fuddoode faa heennyitirde. E winnii der dewtere: «Poonniitido wuuran e goondinki.»

Himɓe fu laati nun hakkeɓe

18 Alla e hollita mone mum diga kammu dow himɓe ɓe hulataa mo fu, e dow wadoobe ko halli e suudira goonja der hallande mum.

19 Ko haani neddo anna dow Alla e laabani ɓe, gam Alla e hoore mum hollitii ɓe dum.

20 Diga Alla tagi duuniyaaru, ko yi'ataake e makko, hande jon baawɗe makko tabitiide, e Allaaku makko, e faamee diga ko o tagi. Gam majjum, yedduɓe woodaa laawol dadirde.

21 Bee anni Alla, amma ɓe teddinay mo hande no haani Alla teddiniree,

ɓe jettay mo bo. Miilooji maɓɓe majjinii ɓe. Berde maɓɓe de galaa faamu niɓɓii.

22 Bee gada hande wooduɓe faamu, amma ɓe laatake haanɗaabe.

23 Be battontiri tedduɗal Alla mo maayataa e tooruje nandinaade e himɓe maayooɓe, e pooli, e bisaaji di koyde naayi, e daasotoodum.

24 Gam majjum, Alla yoofi ɓe ɓe gada cobudum, hande no suuno ɓerde maɓɓe yidi. Nonnon ɓe cobinirta balli maɓɓe, kamɓe e ko'e maɓɓe.

25 Be battontirii goonja Alla e fewre. Be teddinii ko tagaa, ɓe caafi dum, ɓe acci Tagudo, mo yettoore wonani faa abada. Aami!

26 Gam majjum, Alla yoofi ɓe ɓe tokkoo suunooji maɓɓe centiniidi. Rewɓe maɓɓe wattontiri baaldal hande no tawiraa, ɓee gada ko luudontirii e ko tawaa.

27 Hande non worɓe bo acci waaldugo e rewɓe, witti e waalontira hakkune mum. Bee gadontira ko sentinii hakkune maɓɓe. Hande non, ɓe keban riiba majjere maɓɓe.

28 No ɓe calii annitingo Alla, kan wadi ko o yoofi ɓe der majjere maɓɓe, ɓe gadi ko haanay wadeego.

29 Be kebbi hallande iri ney fu, e deedi bondi, e suunooji, e ganyaani. Bee kebbi kaajal e warugo himɓe e kaɓe e nyaamugo himɓe amaana. Bee yoyi dow dabareeji bondi e munaafitaaje. Bee nyo'a himɓe.

30 Bee jaanca himɓe, ɓee banyi Alla, ɓee jara hennu. Bee goodi manɗu hoore, ɓee juro, ɓee goodi yoyre dow dabareeji bondi. Be dɗwantaako saareeji maɓɓe.

31 Be galaa hakkillo, ɓe kebbintaa ka ɓe bati. Be galaa endam, ɓe galaa yurmeene.

32 Bee anni, sariya ka Alla resi dow wadoobe iri majjum, maayde nun, ɓe daroraaki wadugo dum tan, amma ɓee teddina wadanɓe dum bo.

2

Kiita Alla poortiika

¹ To non, an kiitotoodo wobbe, baa to moy laaticaa, a woodaa laawol accitaneego hakku. To aa hiitoo wobbe, hoore maa nun kiitotodaa, gam ko kiitantodaa be, kanjum gadataa.

² Een anni Alla hiitoto wadoobe hu-une dum e goonjaaku.

³ An kiitotoodo wobbe ko aa wada hande ko be gadata, aa miili a dadan kiita Alla na?

⁴ Naa a wonu nun aa yawoo manju neddaaku Alla e sawraare mum e munyal mum? A annitay no Alla hollii maa neddaaku mum gam tuubaa na?

⁵ A yoorinii berne maa, a yidaa tuubugo. Gam majjum, a foodanan hoore maa mone Alla mawne, nyaanne o hollitinta mone makko. Nyaanne mum, o hiitoto e tawreeta makko poonnitiika.

⁶ O yoban moy fu jaka gadu muudum.

⁷ Tinnii be e wada ko woodi e daartira teddujal e manju e ko tabotoo, Alla hokkan be yonki tabitiiki.

⁸ Amma yidube jeddi, e salii be goonja, e tokki ko halli, mone e tikkere Alla yanan dow mabe.

⁹ Billaare e jibayeere duudanan gadoowo ko halli fu, aran, Yahuduu be, den be lenyi janani.

¹⁰ Manju e teddujal e jam laatanto wadoobe ko woodi fu, aran, Yahuduu be, den be lenyi janani.

¹¹ Gam Alla suttontirtaa himbe.

¹² Wadube hakke dow dullere annal tawreeta fu, halkan hinaa e tawreeta. Amma wadube hakke e anniri tawreeta, hiitorte e tawreeta.

¹³ Hettintoo be tawreeta bane laatii foonnitii be yeeso Alla. Golliroobe ko tawreeta bati tan, laatintee foonnitii be.

¹⁴ Be lenyi janani, woodaa tawreeta, amma bee gada ko tawreeta wi'i e sago mabe. Be goodaa tawreeta, amma bee laatani ko'e mabe tawreeta.

¹⁵ Be kollitii golle de tawreeta yami e winnii e berde mabe. Cuudidum berde mabe e seedanoo be dum. Tife miilooji berde mabe e gacoo be, tife bo, dii caloroo be.

¹⁶ Dum hollitinto nyaanne Alla hitoto miilooji himbe cuudidi. O wadan dum diga e Yeesu Almasiihu, hande no linjiila ka baajotoomi bati.

Yahuduu be e tawreeta

¹⁷ Aa nodda hoore maa Yahuduujoo, aa darii dow tawreeta, aa juroro Alla.

¹⁸ Aa anni ko Alla yidi, aa anni suttontirgo ko woodi gam a janninaama tawreeta.

¹⁹ Aa miili a fotii ardanaago wumu be, kollaa wonu be der niwre jayjol.

²⁰ Aa ekkitina be galaa annal, aa jannina sukaabe. Aa woodi annal e goonja diga e tawreeta.

²¹ An janninoowo wobbe, a jannintaa hoore maa na? Aa waajoo wobbe to be bujju, go an aa wujja!

²² Aa wi'a: «to on jeenee», go an aa jeena? Aa wanyi tooruuje, go aa wujja ko woni der cuudi majje!

²³ Aa mawnitoroo tawreeta, go aa yawna Alla e yaartaago ka.

²⁴ Dewtere wi'ii: «Gam daliila moodon acci be lenyi janani e yenna inne Alla.»

²⁵ E goonja juulnol e nafa to a dowtanike tawreeta, amma to a yaartake tawreeta, a laatake hande a juulnaaki.

²⁶ To mo juulnaaki wadii ko sariya yamata, mo juulnaaki on fotay daarego hande juulniido na?

²⁷ Mo juulnaaki, go e dowtanii ko tawreeta bati, o hiitete an goodudo tawreeta e juulnol, go a dowtanaaki ka.

²⁸ Hinaa ko yi'etee yaasi bannu laatinta neddo Yahuduujoo, hinaa bo ko wadetee dow bannu laatii juulnol.

²⁹ Yahuduujoo e goonja, woni laatii do dum diga der. Juulnol goonjakuwol bo woni nol Ruuhu wadata der berne, hinaa nol tawreeta wadata. Iri Yahuduujoo on, Alla nun manata dum, himbe bane.

3

¹ Den to non, ume nun Yahuduujoo burdiri be lenyi janani? Ume woni nafuwe juulnol?

² Nafuwe majjum e mawni dow laabi fu. Aran, Yahuduuḅe nun Alla arti yowani haala mum.

³ To non, to woḅḅe maḅḅe laataaki hoolaabe, dum hadan Alla laataago koolaado na?

⁴ Wadataako! Dum annitinte no Alla laati nun goonjaajo, himḅe fu bo e laatii fewooḅe. Gam e winnii:

«A annitinte aa laatii poonnitiido diga e haala maa, to a hiitaama, a jaaloto.»

⁵ Amma to dullere goonjaaku meeden e hollita foonnitaare Alla, den ume bi'eten? Alla laataaki poonnitiido to mone makko ummake dow meeden na? Mii bata do hande no himḅe batirta.

⁶ Aawo nun nun bane, Gam to non non nun, noy Alla hiitortoo duuniyaaru?

⁷ Gam to fewre am e beyda hollugo goonja Alla, e teddina mo, ume kiitan-teemi hande mi laati nun hakkeejo?

⁸ Woḅḅe e hallina men e wi'a, menen nun wi'ata: «En gadee ko halli gam ko woodi wurtoo diga e majjum.» Kamḅe, ḅe kiitete no haaniri.

Poonnitiido walaa

⁹ To non, enen Yahuduuḅe een buri horiiḅe na? Aawo, baa sedda! Gam mi hollii no Yahuduujo e mo laataaki Yahuduujo fu na'on e baawde hakke.

¹⁰ Dewtere wi'ii:
«Poonnitiido walaa, baa gooto,

¹¹ mo faamu baa gooto walaa, daartoowo Alla walaa, baa gooto.

¹² Himḅe fu majjii, ḅe fu ḅe biisake, gadoowo ko woodi walaa, baa gooto.

¹³ Konoli maḅḅe e nandi e caabeeje maḅḅitiide,
ḅee jammoo himḅe e delle maḅḅe. Tondi kunnude maḅḅe e hebbi tooke,

hande bolle pure.
¹⁴ Kunnude maḅḅe e hebbi jaa'ooje e boliide naawude.

¹⁵ Koyde maḅḅe e yawdanoo reyyitingo yiyyam himḅe.

¹⁶ Halkere e bone e woni to ḅe jahi fu.

¹⁷ Be annaa laawol jam.

¹⁸ Kulol Alla walaa e berde maḅḅe baa sedda.»

¹⁹ Een anni ko tawreeta wi'i fu, ka wi'anay dum maa wonḅe e makka. Den kunnude fu muḅḅoto, gacce himḅe fu annitee yeeso Alla.

²⁰ Gam majjum, walaa laatinteedo poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam tawreeta hollan nun himḅe hakkeji mum.

No Alla laatirirta himḅe foonnitiibe

²¹ Jooni, Alla hollitii laawol no o laatirirta himḅe foonnitiibe, hinaa e tokkugo tawreeta. Nun dewte tawreeta, e annabiibe seedinoo der binni.

²² Alla laatinan himḅe foonnitiibe gam ḅe goondinii Yeesu Almasiihu. Dum laatanto goondindo fu, gam Alla burontirtaa himḅe.

²³ Himḅe fu wadii hakke, ḅe tampi yottaago tedduḅal ḅal Alla hokkata.

²⁴ Amma Alla wadanii ḅe moyyere, laatini ḅe foonnitiibe gam Yeesu Almasiihu, cooditiido ḅe.

²⁵ Kanko nun Alla laatini sadaka moytoojum hakkeji goondinḅe yiyyam makko. Hande non Alla hollitiri foonnitaare mum e munyal mum dow hakkeji gadanoodi hiitaaka.

²⁶ O wadii dum gam o hollita foonnitaare makko der wakkati ki gonden jooni. Dum hokkii mo laawol laataago poonnitiido e laatingo goondindo Yeesu fu poonnitiido.

²⁷ Ume nun horii ko jurortee kade? Goddum walaa! E sariya kaye? E dwtanaago tawreeta na? Gam Alla daarataa dwtanaago tawreeta, goondinki tan o daarata.

²⁸ Gam emen miili e goondinki nun neddo laatirirtee poonnitiido, hinaa gam tokkugo tawreeta.

²⁹ Naa Alla laati nun Alla mo Yahuduuḅe tan na? O laataaki Alla ḅe lenyi janani na? Seko walaa, o laati nun Alla ḅe lenyi janani bo.

³⁰ Alla gooto nun woni. Kanko laatinta juulniibe foonnitiibe sabbu goondinki maḅḅe. Kanko bo laatinta ḅe juulnaaki foonnitiibe sabbu goondinki maḅḅe.

³¹ Den fu, en moytan nun tawreeta gam en goondinii na? Abada! En moytataa ka, amma een tabbitina ka!

4

Goondinki Iburahiima

¹ Ume bi'eten dow Iburahiima maama lenyol meeden? Ume o hebi?

² To Iburahiima laatinaama poonnitiido gam gadu mum, den o waawan ko mawnitii, amma yeeso Alla bane.

³ Gam Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii Alla, go Alla daari mo poonnitiido sabbu goondinki makko.»

⁴ To goddo gollake, sey joomum yobe joddi mum, moyyere bane o wadanaa, ko haanani mo nun.

⁵ Hande jon bi'en goddo waday golle, amma o goondinii Alla laatinoowo hakkeebe foonnitii6e. Alla daaran mo poonnitiido gam goondinki makko.

⁶ Hande nun Dawda batirani barke de neddo hebata to Alla, baa to o waday gadu geetu. O wi'i:

⁷ «Barke laatani 6e boofi mum yaafaa, e 6e hakke mum moytaa.

⁸ Barke laatani neddo mo Joomiraawo limay hakkeji mum.»

⁹ Barke den juulniibe tan nun re-sanaa de na? de laatanaaki 6e juulnaaki na? Gam en bi'ii: «Alla daarii Iburahiima poonnitiido gam goondinki mum.»

¹⁰ Wakkati dey nun dum laatani Iburahiima? De o juulni na? Naa, de o juulnaaki? De o juulni bane, amma diga o juulnaakino nun.

¹¹ Alla hokkii mo juulnol, nol laatii alaama foonnitaare ne o hebi. E goondinki o hebi dum diga o juulnaakino. Hande non, o laatorii maama goondin6e fu, 6e juulnaaki, gam kam6e bo 6e daaree foonnitii6e.

¹² O laatake bo baaba juulniibe. Be daroraaki juulnol tan nun batananmi, amma tokku6e laawol goondinki maama meeden Iburahiima, diga o juulnaaki.

Alkawal Alla

¹³ Iburahiima e lenyol mum ha66anaama alkawal rona duuniyaaru nu. Hinaa gam oo tokkii tawreeta. O ha66anaama alkawal nal gam foonnitaare makko ne o hebi goondinki.

¹⁴ Gam majjum, to tokkugo tawreeta nun hokkata donnu, den mum goondinki laatake baanji, alkawal bo moytaama.

¹⁵ Tawreeta waddan nun mone Alla. To tawreeta walaa, yaartaago ka bo walaa.

¹⁶ Gam majjum, alkawal Alla dow goondinki nun darii, gam nal laato e moyyere dow lenyol Iburahiima fu. Hinaa tokku6e tawreeta tan nal laatani, amma goondin6e hande no Iburahiima laatiido maama meeden en fu goondiniri.

¹⁷ Dewtere wi'ii: «Mi wadii maa baaba him6e lenyi duuddi.» (Iburahiima woni maama meeden en fu,) yeeso Alla mo o goondini. Alla pintinoowo maay6e, laatinoowo ko walaano laato.

¹⁸ Iburahiima hoolake, wakkati daliila hoolaago walaa. O hoolake, o goondini, nun nun o laatorii baaba him6e lenyi duuddi, hande no Alla wi'unoo mo: «Nii lenyol maada laatoyto.»

¹⁹ Goondinki Iburahiima tampay, baa no duubi makko wadan hewre. Oo anni 6annu makko faanake maayugo, Saratu debbo makko bo rimataa kade.

²⁰ O waday seko dow alkawal Alla, o saloo goondingo. Amma goondinki makko semmidinii mo, o teddini Alla.

²¹ O tabbitini no Alla e woodi baawde hebbingo alkawal mum.

²² Gam majjum, Alla daari mo poonnitiido.

²³ Amma hinaa gam makko tan dum winnaa: «O daaraama poonnitiido.»

²⁴ Gam meeden nun, enen bo, Alla daaran goondinki men. En goondinii Alla pintindo Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e.

²⁵ Yeesu on maayi gam boofi meeden, o fintinaama gam laateden foonnitii6e.

5

Almasiihu waddii jam hakkune men e Alla

¹ En laatinaama foonnitiiḅe gam en goondinii. Jooni jam waddii hakkune meeden e Alla, sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Kanko yottini en moyyere Alla ne gonuden e muudum jooni. Dum laatake gam goondinki meeden. Een juroro hoolaare hebugo gedu der teddunjal Alla.

³ Hinaa kanjum tan, een juroro bo tooraaji meeden, gam een anni tooraaji riman munyal.

⁴ Munyal e rima hoolaare semmidinne. Hoolaare semmidinne e wadda hedaago ko warata yeeso.

⁵ Hoolaago ko warata yeeso majjintaa en, gam Alla wattii yidde mum der berde meeden, diga e Ruuhu Ceniido mo o hokki en.

⁶ Gam wakkati de en galaano semme, den nun Almasiihu maayani en, enen hakkeeḅe no wakkati ki o subii yottii.

⁷ E sadi neddo nootoo maaya gam poonnitiido. Wadoto neddo nooto maaya gam neddo geeto.

⁸ Amma Alla hollitii en yidde mum. Gam Almasiihu maayanii en wakkati laatinoden hakkeeḅe.

⁹ To en laatinaama foonnitiiḅe gam yiyam Almasiihu, den kan, een anni en dadan mone Alla sabbu makko.

¹⁰ Wakkati laatinoden wayḅe Alla, o weldinii en e hoore makko diga e maayde Biyiiko. Jooni en beldii e makko, to non non en keban hisineego gam yonki Biyiiko.

¹¹ Kanjum tan bane, een juroro Alla sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, beldindo en e makko jooni.

Aadamu e Almasiihu

¹² Diga e neddo gooto nun hakke naatiri duuniyaaru. Diga hakke bo maayde wari, go ne sankitii dow himḅe fu, gam ḅe fu ḅe gadii hakke.

¹³ Diga tawreeta waray, hakke na'onno der duuniyaaru, amma de limaakano, gam tawreeta walaano.

¹⁴ E non fu maayde nun laamii diga Aadamu faa yottii Muusa. Ne laa-make baa dow ḅee do waday hakke hande de Aadamu waduno.

Aadamu on woni misaalu garoowo.

¹⁵ Dokkal Alla foonnataake e hakke Aadamu. E goonja, himḅe duuḅḅe maayii gam hakke neddo gooto. Amma endam Alla, e moyyere ne o wadani duuḅḅe diga e neddo gooto, waato Yeesu Almasiihu, e ḅuri nun mawnugo.

¹⁶ Kade bo dokkal Alla, e hakke neddo gooto, gootum bane. Gam kiita warii diga e hakke neddo gooto. Baawo boofol gooto, Alla doyyii himḅe fu kiita. Amma baawo boofi duuddi, dokkal moyyere Alla wari, laatini duuḅḅe foonnitiiḅe.

¹⁷ Diga e hakke neddo gooto, maayde laamii dow himḅe fu gam neddo gooto on. Amma ko neddo gooto wadi, e ḅuri mawnugo. O hokkorii ḅe moyyereji makko, o laatini ḅe foonnitiiḅe. Be keban yonki, ḅe laamodoo e makko.

¹⁸ Boofol neddo gooto accii himḅe fu doyyaa kiita. Hande non bo gadu geetu ḅu neddo gooto wadi acci himḅe fu hebi foonnitaare, hokkaa yonki.

¹⁹ Dullere dowtaare neddo gooto accii himḅe duuḅḅe laatii hakkeeḅe. Hande non bo dowtaare neddo gooto accirta himḅe duuḅḅe laato foonnitiiḅe.

²⁰ Tawreeta Muusa warii gam hakke beydoo. Amma to hakke beydii, don nun moyyere Alla ḅuri beydaago.

²¹ Hakke acci maayde laamii. Hande non bo foonnitaare acciri moyyere Alla laamii gam keben yonki tabitiiki ki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokkata.

6

Maayidingo e fintidingo e Almasiihu

¹ Den mum, ume bi'eten? En tabitinto nun wadugo hakke gam moyyere Alla beydoo na?

² Wadataako! Gam dow wecco hakke, en maayii. Noy kade buurirten der majje?

³ E goonja on annaa enen wadanaabe batisi e inne Yeesu Almasiihu, en kawtii e maayde makko na?

⁴ Diga e batisi, en maayii, uwidaden e makko. Almasiihu fintii e maaybe sabbu baawde Baaba teddude, hande non enen bo, buurirten gonki kesi.

⁵ To en kawtii e makko dow maayde nandune e ne makko, en pintan bo hande no o fintiri.

⁶ Een anni jikku meeden kiinju tiggidaama e makko dow leggal palaajal. Dum wadaama, heba bannu meeden hakkewol halka, gam to en laatoo kade maccuβe hakke.

⁷ Gam to goddo maayii, hakke woodaa baawde dow makko.

⁸ To en maaydii e Almasiihu, een koolii no en buuridan e makko bo.

⁹ Een anni Almasiihu pintudo diga maaybe, maayataa kade. Maayde woodaa baawde dow makko.

¹⁰ Almasiihu maayii, de woore gam hakke, dum heyii faa abada. Jooni oo wuuri, gam Alla bo o wuuri.

¹¹ Hande non, onon bo, daaree ko'e mon hande maayuβe dow wecco hakke, den buuranon Alla sabbu Yeesu Almasiihu.

¹² Gam majjum, to on accee hakke laamanoo balli moodon maayooji, to on dwtanee suunooji majji.

¹³ To on kokkee hakke jokkule balli moodon de gadira ko foonnitaaki. Amma kokkee Alla ko'e moodon. On maayiino, jooni oon buuri. To non kokkee mo jokkule moodon, de laatoo gadirdum ko foonnitii.

¹⁴ To on accee hakke laamanoo on, gam der tawreeta bane gonudon, amma der moyyere Alla.

Gollantooβe foonnitaare

¹⁵ Ume kade? En tokkoto nun wadugo hakke gam der moyyere nun gonuden hinaa der tawreeta na? Dum wadataako!

¹⁶ On annaa na? Mo gadudon ko'e mon maccuβe mum, gam dwtanodon dum, kanko dwtanodon. Wadoto hakke nun, jaarooje der

maayde, dum bo dwtare jaarore der foonnitaare.

¹⁷ Yettoore laatanoo Alla! On laatikeno maccuβe hakke, amma jooni on dwtanake e berde moodon fu janninol nol janninadon.

¹⁸ On dindinaama diga e hakke, on laatake gollantooβe foonnitaare.

¹⁹ Mii bata do hande no himbe woowi batirgo, gam tampere moodon. On kokkiino balli moodon, gadudon ko tuuni e ko wuurii, oon gada ko halli. Hande non jooni bo, kokkee balli moodon laatodon gollantooβe ko foonnitii gam laatodon seniibe.

²⁰ Wakkati laatinodon maccuβe hakke, foonnitaare woodaano baawde dow moodon.

²¹ Ume keβunodon no gadunodon ko centirton jooni? Heennyitirde majjum laati nun maayde.

²² Amma jooni, on dindinaama e hakke. On laatike maccuβe Alla, riiba majjum laatii laaβineego. Heennyitirde majjum laati yonki tabitiiki.

²³ Riiba hakke, maayde nun. Amma kokkal Alla laati nun yonki tabitiiki der kawtal men e Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden.

7

Goondindo firtake e tawreeta

¹ Banniraaβe, mii badda on hande annube tawreeta. Oon anni tawreeta dawrantaa maa neddo to emo wuuri.

² Hande non debbo baajaado, tawreeta haββii dum e gorum wakkati guurnam goriiko. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta kaββunooka mo e goriiko.

³ Amma to o laatike debbo goddo diga goriiko e wuuri, o noddete jeenoowo. Amma to goriiko maayii, o firtake e tawreeta, o noddetaake bo jeenoowo baa to gorko goddo hoowii mo.

⁴ Hande non dum laatii e moodon onon bo, banniraaβe am. Sabbu maayde Almasiihu on pirtaama e tawreeta. On laatake jeyde Almasiihu mo Alla fintini diga maaybe gam gaden ko fottanta Alla.

⁵ Wakkati gadetenno ko suunooji balli men yidi, en tokkiino gidaadi hakke yiwude e tawreeta. Tawreeta kan gollotono der men e yaara en e maayde.

⁶ Amma jooni, en pirtaama e tawreeta, en maayii dow wecco makka. Gam majjum en caafirtaa Alla e laawol kiinjol nol tawreeta binnaaka. Amma een caafa mo e laawol kesol nol Ruuhu makko.

Tawreeta moytataa hakke

⁷ Den, ume bi'eten kade? Tawreeta laati nun hakke na? Abada! Amma, diga e tawreeta nun annirmi ko woni hakke. Gam mi annataano ko woni suuno to tawreeta wi'ayno: «Taa suuna.»

⁸ Hakke hebii laawol diga e umuroore, de gattimmi suunooji iri diye fu. Gam to tawreeta walaa, hakke bo waatii.

⁹ Naane, ko mi annaano tawreeta, emi wuurunoo. Amma no umuroore wari, hakke hebii baawde,

¹⁰ den min, maayumi. Umroore kaanunoone hokkammi yonki, wad-danii am maayde.

¹¹ Gam hakke hebii laawol diga e umuroore, yoyrimmi, yaarimmi der maayde.

¹² Hande non, tawreeta e laatii ceniika. Umroore bo e laatii seniine, foonniitiine, woodune.

¹³ Jooni, ko woodi laatanike am maayde na? Abada! Amma gam hakke hollitoo no de laati nun hakke e goonja, de gollirii ko woodi, go de barimmi. Hande non, diga e umuroore, hakke hebi hollitiri hal-lande mum fu.

Haβidingo e hakke

¹⁴ Een anni tawreeta yiwii diga Ruuhu. Amma min, mii laatii neddo tampudo, mii laatii maccudo hakke.

¹⁵ E goonja, mi faamataa ko gadanmi. Ko jidumi, mi wadataa dum, amma ko banyumi, gadanmi.

¹⁶ To mii wada ko mi yidaa, edum hollita no mi nootake tawreeta e woodi.

¹⁷ Jooni, min bane wadata ko gadanmi, hakke gonude der am wadata dum.

¹⁸ Gam mii anni, ko woodi walaa der am, waato der bannu am. Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi waawataa ko wadi dum.

¹⁹ Mii yidi wadugo ko woodi, amma mi wadataa dum. Kalludum ko mi yidaa gadanmi.

²⁰ To mii wada ko mi yidaa, min bane wadata dum, amma hakke gonude der am wadata dum.

²¹ Daa ko ji'umi e wadoo der am: mii yidi wadugo ko woodi, amma go kalludum e takkii am.

²² Der luggudum berne am, mii sey-orii tawreeta Alla.

²³ Amma mii yi'a tawreeta gokka der am, kaβidoowa e tawreeta ka hakkillo am jabi. Ka laatnimmi maccudo tawreeta hakke gonude der am.

²⁴ Kayto! Mii laatii neddo jur-miniido! Moy rindintammi e bannu maayoowol nol?

²⁵ Yettoore laatanoo Alla, diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu!

Min, der hakkillo am, mi laati nun maccudo tawreeta Alla, amma der am, mii maccudo tawreeta hakke.

8

Goonki mo Ruuhu Alla durata (Galaatiya 3.13-14, 5.16-25)

¹ Gam majjum, jooni, hawtuβe e Yeesu Almasiihu doyyataake kiita.

² Gam tawreeta Ruuhu e hokka yonki to goddo hawtii e Yeesu Almasiihu. Kanka rindinimmi diga tawreeta hakke, e maayde.

³ Tawreeta Muusa waawayno ko wadi dum gam tampere bannu. Amma Alla wadii dum. O liloy Biyiiko tii etti bannu nandunol e bannu hakkeeβe gam o firta βe diga hakke. Hande non o hiitorii hakke gollotoode der balli meeden.

⁴ O wadii dum gam foonniitaare ne tawreeta yami, hebba dow meeden. Hande non, en jahataa kade no bannu yidiri, amma no Ruuhu yidiri.

⁵ Tokkiiḅe jidaadi ḅannu, ko ḅannu yidi ḅe miijantoo. Amma tokkiiḅe Ruuhu, ḅum Ruuhu ḅe miijantoo.

⁶ Tokkugo jidaadi ḅannu, maayde nun. Amma tokkugo ko Ruuhu yidi, yonki e jam nun.

⁷ Tokkudo jidaadi ḅannu laati nun ganyo Alla. O dōwtantaako tawreeta Alla, o waawataa du ko dōwtanii ka.

⁸ Wadooḅe ko ḅalli mum yidi waawataa ko fottani Alla.

⁹ Onon kan, on tokkaaki jidaadi moodon, amma Ruuhu Alla, to Ruuhu on e woni e moodon kan. Mo walaa Ruuhu Almasiihu, laataaki mo makko.

¹⁰ To Almasiihu na'on der moodon, e non fu ḅalli moodon maayan gam hakke, amma ruuhu moodon wuuran gam on laatinaama foonnitiiḅe.

¹¹ Alla fintinii Yeesu diga maayḅe. To Ruuhu makko na'on der moodon, den kan pintindo Yeesu Almasiihu diga maayḅe, hokkan ḅalli moodon maayooji yonki, diga e Ruuhu makko gonudo der moodon.

¹² To non non, banniraaḅe, een jogii nyamaane. Amma hinaa nyamaane suunooji ḅalli jogiden gam gonoden no di jidiri.

¹³ To oon tokki jidaadi ḅannu, on maayan. Amma to on barii di diga e Ruuhu Alla, on buuran.

¹⁴ Gam ḅe Ruuhu Alla dōwata fu, kamḅe nun laatii ḅiḅḅe Alla.

¹⁵ Ruuhu mo Alla hokki on latinay on maccuḅe, hakko gonodon kade der kulol. Amma o latinii on ḅiḅḅe Alla. Ruuhu acci een nodda Alla «Abba» waato Baaba.

¹⁶ Ruuhu Ceniido e hoore mum, e seedanoo ruuhu meeden, en laati nun ḅiḅḅe Alla.

¹⁷ To een laatii ḅiḅḅe Alla, en donan ko Alla resani himḅe mum. En donidan dum e Almasiihu. To en toorodike e makko, en donidan bo tedduḅal e makko.

Tedduḅal garoowal

¹⁸ Mii anni tooraaji meeden di jooni, foonnataako e tedduḅal garoowal, ḅal Alla suppitinanoyta en.

¹⁹ Ko tagaa fu e haaḅi yi'a wakkati-ire ne o hollitinta tedduḅal ḅiḅḅe makko.

²⁰ Gam ko tagaa fu naatinaama der jeyaanaaku, ḅum laatinaa baanji, hinaa e yidde majjum, amma sabbu naatindo dum e maggu. Amma e non, hoolaare na'on.

²¹ Ko Alla tagi fu firtete e jeyaanaaku halkere. Den dum heḅa rindineego e tedduḅal ḅal ḅiḅḅe Alla heḅata.

²² Gam een anni, faa jooni, tagaadum fu e uuma e tooroo hande debbo dimoowo.

²³ Tagaadum tan bane tooroto. Baa enen ḅe Alla hokki Ruuhu mum hande kokkal artuḅal, een uuma. Enen bo, een kaaḅi Alla rindina ḅalli meeden, laatina en ḅiḅḅe mum.

²⁴ En kisinaama, amma een kedii taw. To een ji'a huune ko tam-mihiden heḅugo, ḅum laataaki kade tammuwe. Moy nun tammihintoo ko yi'i?

²⁵ Amma to een tammihii ko en ji'ataa yottoto, en kettinto dum e munyal.

²⁶ Hande non bo Ruuhu e wara wal-lugo en der tampe meeden. En an-naa du'aago hande no haani. Amma Ruuhu e hoore mum e du'anoo en e uumaali di neddo waawataa ko bati.

²⁷ Alla annudo ko woni der ḅerde himḅe e anni ko Ruuhu yidi. No Alla yidiri bo, nun nun Ruuhu du'orantoo himḅe makko.

²⁸ Een anni bo, ko Alla wadata fu, oo wada dum gam boodum yiduḅe mo, kamḅe ḅe o subii hande no o resiri.

²⁹ Himḅe ḅe Alla anni diga aran, o subii ḅe diga fuddoode ḅe nanda e Biyiiko. Den Biyiiko laatoo afo caka banniraaḅe duuḅḅe.

³⁰ Be o subii diga fuddan, o noddii dum. Be o noddii bo, o latinii dum foonnitiiḅe. Be o latini foonnitiiḅe, o teddinii dum.

Walaa ko seennata en e yidde Alla

³¹ Ume bi'eten kade dow haala kan? To Alla e wondi e meeden, moy waawata ko haḅidi en?

³² Kanko, mo saloraaki Biyiiko, amma o hokkitirii mo gam meeden

en fu. Noy woni o hokkirtaa en ko o woodi fu e moyyere, diga e Biyiiko?

³³ Moy nun gaccoto 6e Alla su6i? Walaa! Gam Alla nun laatinta 6e foonnitiibe!

³⁴ Moy waawata ko doyyi 6e kiita? Walaa! Yeesu Almasiihu maayii gam ma66e. Ko 6uri fu, o fintii, o na'on joodii nyaamo Alla, oo du'anoo en.

³⁵ To non non, moy nun waawata ko seenni en e yidde Almasiihu? Billaare na, jibayeere na, tooreego na, rafo na, talakaaku na, kaliire na, naa kaafahi?

³⁶ Hande no Dewtere wi'i:
«Gam maada acci emen gonii
nyalaane fu der kaliije
maayde,
emen daaraa hande baali kiise-
teedi».

³⁷ Amma der huune dum fu, en ke6ii jaalorgal sabbu jidudo en.

³⁸ Gam mii anni, walaa ko seennata en e yidde makko. Baa maayde, baa guurnam, baa malaykaa6e, baa baawdeeji, baa ko warata jooni, dum bo ko waroyta yeeso, dum bo semme gom,

³⁹ baa baawdeeji gonudi dow, dum bo baawdeeji gonudi ley, to dum bo tagaadum gom, walaa e majjum ko seennata en e yidde Alla nee do hawti en e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

9

Pol e wullana himbe lenyol mum (Galaatiya 4.22-31)

¹ Ka batanmi do goonja nun. E inne Almasiihu, mi fewataa. Cuudiidum 6erne am bo e seedanoo am diga e Ruhuhu Ceniido no goonja nun batanmi.

² Berne am e biisii puy, mii woodi toora ka heennyataa, der 6erne am.

³ Mi wanyay laataago jaa'aado, mi seenniree e Almasiihu to dum nafanno banniraa6e e baabiraa6e am, 6e lenyol am.

⁴ Kam6e woni Isira'iilaabe, 6e Alla laatini 6i66e mum, holli 6e teddujal mum. Be ke6ii alkawalji e tawreeta.

O hollii 6e no 6e caafirta mo, o batii 6e o wadanan 6e huune duuddum.

⁵ Kam6e laatii yiwube diga e kaakiraabe amen. Almasiihu bo yiwii e lenyol njol. Kanko woni Alla jintudo huune fu, yettoore laatanoo mo faa abada. Aami!

⁶ To non non haala Alla tampu nun na? Gam yiwube e lenyol Isira'iila fu bane woni Isira'iilaabe.

⁷ Yiwube e lenyol Iburahiima fu bane woni 6i66e makko. Gam Alla wi'i Iburahiima: «Diga e Isiyaaku kebataa lenyol innitirteenjol inne maa».

⁸ Ko dum yidi wi'ugo woni: rimaabe e 6annu bane laatii 6i66e Alla, sey rimaabe dow alkawal Alla. Kam6e nun limetee der lenyol makko.

⁹ Gam Alla ha66anii mo alkawal wi'i: «Mi wittaan mawuuri hande nii, mi tawan Saratu rimii biddo gorko.»

¹⁰ Don tan bane. Rebeka bo he6ii reedu siwtube. Baaba ma66e nun Isiyaaku, maama meeden.

¹¹ Sukaabe 6en rimaakano taw, 6e gaday ko woodi, dum bo ko halli. E nun fu, ko Alla resi nun wadata. Cu6ol makko daraaki dow gadu, amma dow no o resiri, kanko cu6oowo.

¹² Alla wi'i Rebeka: «Mawniraawo jagganto miiraawo.»

¹³ Hande ko winnaa: «Yaakuubu jidumi, Isuwa banyumi».

¹⁴ Den, ume bi'eten? Ko Alla wadata foortaaki na? Abada!

¹⁵ Nani ko o wi'i Muusa: «Mi endoto mo endotoomi, mi yurmoto mo jurmotoomi.»

¹⁶ Hande non, cu6ol Alla daraaki dow sago neddo, dum bo dow anniya mum, amma diga e Alla endotoodo dum yiwi.

¹⁷ Gam Dewtere batii dow Firawna, wi'i: «Mi subii maa e sago am gam mi hollita baawde am dow maa, kade bo gam inne am sankitoo e duuniyaaru fu».

¹⁸ Den, Alla endoto mo yidi, yoorinan 6erne mo yidi.

¹⁹ A yaman am bi'aa: «Ume acci ko Alla e gacoo himbe? Moy waawata

ko salii sago makko?»

²⁰ Amma an, moy laatidaa faa jed-dontiraa e Alla? Fayande waawan ko yami mahudo dum: «Gam ume ko mahirdaa am ninni na?»

²¹ Mahoowo payande woodaa hoore mum wada ko yidi e loope goote den na? E loope goote den, o waawan ko mahi payande godde de teddujal, o maha godde bo de walaa teddujal.

²² Alla yidii hollitingo mone mum e baawde mum. Amma o mun-yanii himbe puy, kambe haanan-noobe mone makko, resanoobe gam halkere.

²³ O wadii dum gam hollitingo ted-dujal makko manjal dow be o endii. O siriyake dum gam be o yidi ted-dingo.

²⁴ Himbe ben woni enen be o noddi, hinaa caka Yahuduu be tan, amma e caka be laataaki Yahuduu be bo.

²⁵ Kanka nun Alla bati e dewtere annabi Hose'a o wi'i: «Lenyol nol laataakino lenyol am, mi noddan nol lenyol am, lenyol nol yidaakano, mi noddan nol lenyol am jidaanjol.

²⁶ Kade bo, to be bi'etenoo, be laataaki himbe am, ton be noddatee bibbe Alla mo yonki*»

²⁷ Annabi Esaaya bo batii haala Isira'iilaabe, wi'i: «Baa to bibbe Isira'iila duudii hande jaaneeri maayo, wobbe mabbe tan hisintee.

²⁸ Gam Joomiraawo hebbinan law haala ka o bati fu, deydey, dow leydi do.»

²⁹ Kade bo non Esaaya wi'unoo diga booydum:

«To Joomiraawo hooreejo konun-keebe accanayno en lenyol baa sedda, en laatotono hande Sodoma, en nandanno e Gomora.»

Isira'iilaabe dwtanaaki Alla

³⁰ Den, ume bi'eten? Himbe be lenyi janani dartayno laatoo foonni-tiibe yeeso Alla, amma be kebii dum diga e goondinki.

³¹ Amma Isira'iilaabe dartu be foon-nitaare diga e tokkugo tawreeta, wa-away ko hebi dum.

³² Gam ume nun? Gam be dartiray dum e goondinki. E anniya mabbe nun be dartiri dum, go be pergi dow hayre doyyoore be.

³³ Dewtere wi'ii: «Mi yowii dow Siyoona hayre ferge-teene, tepaare doyyoore himbe.

Amma goondindo ne fu sentintaake abada!»

10

¹ Banniraa be, mii yidi e berne am fu, Isira'iilaabe hisa. Kanjum eelanmi Alla.

² Mii seedanoo be no be goodi tin-naare gam Alla, amma be galaa anal.

³ Be annaa laawol nol Alla laatinirta himbe foonnitiibe. Den be dartaani ko'e mabbe no be laatortoo foonnitiibe. Be jiday dwtanaago Alla e laawol nol o laatinirta himbe foonnitiibe.

⁴ Almasiihu yottinii tawreeta, gam goondindo mo fu laatinee poonni-tiido.

Goondindo Almasiihu fu hisan

⁵ Muusa Winnii dow haala foonni-taare yiwune e tawreeta, wi'i: «Neddo fu tokkudo tawreeta, wuuran diga e makka.»

⁶ Amma foonnitaare yiwune e goondinki wi'i: Taa wi'u der berne maa «Moy eencata dow kammu?» Jippingo Almasiihu nun don.

⁷ Taa wi'u der berne maa bo: «Moy mutata der leydi?» Wurtingo Almasiihu diga hakkune maaybe nun don.

⁸ Den, ume haala kan bati? «Haala Alla e badii maa, ka na'on der hun-nuko maa, e der berne maa.» Haala kan woni habaru goondinki ki men baajotoo.

⁹ To a batii e hunnuko maa Yeesu nun laatii Joomiraawo, go goondindaa der berne maa Alla fintinii mo diga maaybe, den a hisan.

¹⁰ Gam goondindo e berne mum fu, Alla laatinan dum poonni-tiido.

* 9:26 Esaaya 1.9; Laatanooji 19.24-25

Batudo e hunnuko mum bo, Alla hisinan dum.

¹¹ Dewtere wi'ii: «Goondindo fu sentintaake.»

¹² Walaa ko suttontiri Yahuduujoo e mo laataaki Yahuduujoo. Be fu Joomiraawo gooto 6e goodi. Kanko nun hokkata noddan6e mo fu jawdi makko.

¹³ Gam «noddudo inne Joomiraawo fu, hisan.»

¹⁴ Amma noy 6e noddirta inne mo 6e goondinay? Noy 6e goondinirta mo 6e nanay habaru muudum? Noy 6e nanirta habaru makko to baajotoodo walaa?

¹⁵ Noy him6e waajortoo to 6e lilaaka? Dewtere wi'ii: «Ume woodi hande koyde fiinoobe habaruuji beldi.»

¹⁶ Amma him6e fu bane downtanii linjiila kan. Hande no Esaaya wi'ii: «Joomiraawo, moy nun goondini waaji amen?»

¹⁷ Hande non, goondinki e yiwa diga e nanugo, ko nanetee bo e yiwa diga e haala Almasiihu.

¹⁸ Amma mii yama kaa do: Isira'iilaabe nanay woni na? E goonja 6e nanii! Gam dewtere wi'ii: «Daade ma6be nanaama der duuniyaaru fu, Haala ma6be yottike kaddi leydi.»

¹⁹ Mii yama kade: Isira'iilaabe faamay woni na? Muusa artii wi'ii: «Mi wadan nawniraagu moodon ummoo dow lenyol nol on gattiray, Mi accan mone moodon ummoo dow lenyol nol walaa annal.»

²⁰ Baawo mum Esaaya hulay wi'ugo: «Him6e 6e dartayno am yiitii am, mi hollitanike him6e 6e yamanay am.»

²¹ Amma dow Isira'iilaabe, o wi'ii: «Nyalaane fu mii weedii juude am gam jabugo him6e nanaruube e yeddoobe.»

11

Alla woppay Isira'iilaabe

¹ Mii wi'a: Alla woppu nun him6e muudum na? O woppay 6e! Gam min

bo mi laati nun Isira'iilaajo, taaniraawo Iburahiima, mi yiwii e lenyol Benyamin.

² Alla woppay him6e muudum 6e o subii diga fuddoode. Oon anni ko Dewtere bati wakkati annabi Eliya wullani Alla gam Isira'iilaabe, e wi'a:

³ «Joomiraawo, 6e barii annabiibe maa, 6e pusii kiisirde maa. Min tan horii, go 6ee darta min bo 6e barammi.»

⁴ Ume Alla toontii mo? O wi'ii: «Mii horanii hoore am wor6e ujune jeedido 6e jiccanaaki tooruure wi'eteene Ba'al.»

⁵ Hande non bo dum laatii jooni. E woodi him6e horiibe 6e Alla subii e moyyere mum.

⁶ To e moyyere nun o subiri 6e, den fu gam gadu ma6be bane. To hinaa non, moyyere laatataako moyyere*.

⁷ Ume nun kade? Ko Isira'iilaabe dartannoo, 6e kebay dum. Be Alla subii caka ma6be hebi dum. Horiibe, berde muudum yoorinaama,

⁸ hande no winnaa: «Alla ma6bii hakkilooji ma6be, Bee goodi gite, amma 6e ji'ataa, 6ee goodi noppi amma 6e nanataa. Non dum laatii faa hanne.»

⁹ Dawda bo wi'ii: «Nyaamduuji juulde ma6be laatanoo 6e pittol e to 6e pergotoo, dum laatanoo 6e doyyere, e riiba golle ma6be.

¹⁰ Gite ma6be wuminee, dulla yi'ugo, 6e laatinee jeyaa6e e baadey*!»

¹¹ Den, mii yama: Yahuduube fergi nun gam 6e jana e baadey na? Aawo! Amma sabbu fergaago ma6be, 6e lenyi janani hebi kisidam gam nawniraagu Yahuduube umminiree.

¹² Fergaago Yahuduube laatanike him6e duuniyaaru jawdi, seekaago ma6be bo waddanii 6e lenyi janani jawdi. Den noy dum laatotono to Yahuduube fu tuubiino?

Kisdam lenyi janani

¹³ Jooni, onon 6e lenyi janani nun baddanmi. Mii laatii lilaado caka 6e lenyi janani, mii teddina golle am.

* **11:6** Dewte godde beydii kaa do: To e gadu ma6be nun 6e cubiraa, den fu moyyere bane, to hinaa nun gadu laataaki gadu. ✧ **11:10** Jabuura 69.23-24

14 Mii yidi to wadoto, mi ummina nawniraagu himbe lenyol am, mi hisina wobbe ma6be.

15 Takkeego ma6be sera weldini himbe duuniyaaru e Alla. Noy dum laatotono to 6e bittinaama? Dum nandan hande yiwugo diga maayde naata e yonki.

16 To peen artuna sakkaama Alla, den koriiko fu e laatanii mo. To dadi leggal e laatanii Alla, licce maggal bo e laatanii mo.

17 Hande non dum laatii e himbe Isira'iila, 6ee laatii hande leggal jaytuhi. Licce jaytuhi wuro godde wudditaama, go an jaytuhi laddehi takkadaa dow jayri jaytuhi wuro, go aa heba nyaamdu maa diga e makki.

18 Gam majjum, taa yawa licce bud-ditaade. A woodaa laawol mawnitaago. Amma to aa mawnito, an-nitin no an bane roonii dadi, dadi nun roonii maa.

19 Wadoto bi'aa: «Licce wuddita nun gam mi takkee to de gonunoo.»

20 Goonja nun! De budditaama gam dullere goondinki majje, go an takkadaa gam goondinki maa. To non non, taa mawnita, amma hulu Alla.

21 Gam to Alla accay licce wuro, o accataa maa an bo.

22 En daaree geetaaku Alla e sadella makko. Sadella makko dow yanube, den geetaaku makko bo dow maa, to aa tabitii der geetaaku makko. To hinaa non, an bo a wudditinte.

23 To Isira'iilaa6e bo tabitaaki der dullere goondinki mum, Alla takkan6e kade. Gam Alla e woodi baawde takkugo 6e kade.

24 An jaytuhi laddehi, a wudditaama takkadaa to jaytuhi ki wuro. Dum don haandanayno maa. To non, edum sadi takkugo licce jaytuhi ki wuro to de gonunoo na?

Alla e woodi yurmeene himbe fu

25 Banniraa6e, mii yidi faamingo on asiiri dum do, gam to on daaree ko'e moodon hande woodube hakkillo. Wobbe der Isira'iilaa6e, berde mum yoorinaama. Amma dum daroto to limgal 6e lenyi janani hisintee6e hebbii.

26 Hande non, Isira'iilaa6e fu hisan. Non Dewtere wi'i:

«Kisinoowo waran diga Siyoona, o mooytan dullere kulol Alla caka himbe lenyol Yaakuubu.

27 Kanjum woni alkawal am e ma6be to mi moytii hakkeeki ma6be.»

28 Dow wecco linjiila Yahuduu6e laatake 6e Alla wanyi, gam moodon. Amma dow wecco cubol Alla, 6e laati nun yidaa6e gam kaakiraabe ma6be.

29 To Alla hokkii neddo o hokku nun, to o noddi neddo bo o noddu nun.

30 Naane, on dwtanaakino Alla. Amma joonii on ke6ii endam Alla gam dullere dwtataare Yahuduu6e.

31 Non bo jooni, 6e dwtanaaki Alla gam ke6on endam makko. Jooni, kam6e bo 6e ke6an endam makko, hande no onon bo ke6irdon.

32 Gam Alla ma66ii himbe fu der dullere dwtataare, gam o endoo 6e, 6e fu.

33 Hey! E goonja Alla e mawni! Hakkillo makko e annal makko e luggi! Walaa baawoowo ko faami no o hiitortoo, laabi makko faamataako!

34 Gam e winnaa:
«Moy anni miilooji Joomiraawo? Moy woni kokkoowo mo saawari?»

35 Moy arti hokki mo, hakko o yoba dum?»

36 Gam huune fu e makko yiwi, gam makko dum woni, kanko bo woodi dum. Teddujal laatanoo mo faa abada! Aami!

12

No haani goondin6e Yeesu wuurira

1 Banniraa6e, mii eela on sabbu endam Alla. Kokkee mo ko'e moodon hande sadaka yonkinteha, ceniika, pottananka Alla. Kanjum woni sujida goonaha, kaanuka caafiron Alla.

2 To on nandee e himbe duuniyaaru nu. Amma accee Alla waylita on. Hakkillooji moodon laatoo kesi. Den on baawan suttontirgo ko Alla yidi, e ko woodi, e ko weli, e ko hebbi.

3 Alla wadonii am moyyere mum. Gam majjum mii wi'a moy moodon fu to daaru hoore muudum 6ura ko laati. Amma moy fu daara hoore

mum jaka no foti, e jaka goondinki ki Alla hokki dum.

⁴ Moy meeden fu e woodi jokkule duudde der bannu gootol. Jokkule den fu golle goote bane wadata.

⁵ Hande non, enen bo, no duudirden fu, en laati nun bannu gootol, gam kawtal meeden e Almasi-ihu. En fu, een jeyontiri.

⁶ Alla hokkii en dokke feere feereje e moyyere mum. Kokkaado gadol annabaaku, wada dum no fottiri e goondinki.

⁷ To wallugo wobbe nun, o wada dum e hakkiilo makko fu. Janjinoowo bo, hiinnoo janjinol mum.

⁸ Kokkaado dokkal semmidingo himbe, o semmidina be. Kokkaado dokkal wallugo wobbe, walla e berne woore. Ardiido, ardoo e tinnaare. Endotoodo himbe, wada dum e seyo.

⁹ Yidde mon laato ne walaa mu-naafitaare. Banyee ko halli, takkee ko woodi e semme.

¹⁰ Jidontiree e yidde banniraagu. Moy moodon fu teddina banniraawo mum, burina hoore mum.

¹¹ Laatee tinniiibe, to on laatee cii-wankeebe. Accee hakkiilo mon e fini. Gollanee Joomiraawo e berde mon fu.

¹² Ceyoree ko koolidon on keban, munyanee tooraaji, tinnee e wadugo du'aaje.

¹³ Ballitee himbe Alla e haajeeji mum, laatee weernoobe hobbe.

¹⁴ Barkidinee tooranbe on, barkidinee, to on jaa'ee.

¹⁵ Ceyodee e seyotoobe, bullidee e wulloobe.

¹⁶ Goodee miilooji gooti hakkune mon. To on dartee ko mawni, amma nootee bo wadugo ko leesi. To on daaree ko'e moodon hande woodube hakkiilo.

¹⁷ To goddo wadanii on ko halli, to on battee mo. Dartee wadugo ko woodi yeeso himbe fu.

¹⁸ To wadoto, gadee no baawudon fu, gonidon e himbe fu e jam.

¹⁹ Banniraabe am yidaabe, to on battanee ko'e moodon, amma accee mone Alla wada dum. Gam Joomiraawo wi'i der Dewtere: «Min nun

wattaago wonani, mi yoban moy fu ko wadi.»

²⁰ E winnaa kade: «To ganyo maa e rafa, hokku mo o nyaama, to emo dondaa, hokku mo o yara. To a wadii dum, yulbe yiite nun jowandaa mo don dow hoore makko.»

²¹ Taa accu hallande jaalee, amma jaalora ne ko woodi.

13

Downtanaago mawbe genni (1 Piyer 2.13-17)

¹ Sey moy fu downtanoo laamiiibe. Laamiido walaa to hinaa mo Alla subi, gam laamiiibe fu, Alla nun laaminta dum.

² Gam majjum, caliido ko downtanii laamiido, salike ka Alla bati. Caliido ka Alla bati fu, foodanan hoore mum kiita.

³ Gadoowo ko woodi hulaataa mawbe genni, sey gadoowo ko halli. A yidaa aa huli laamiiibe na? wadu ko woodi, den be manete.

⁴ Golle Alla nun laamiiibe wadata gam nafuwe maa. Amma to a wadii ko halli, sey kulaa, gam baanji bane acci bee bakkii kaafahi. Be laati nun gollantooe Alla gam be battoo, be kollita mone makko dow wadoobe ko halli.

⁵ To non non, edum haani downtanodon laamiiibe, hinaa gam oon kula hiiteego tan, amma gam miilooji berde moodon cuudiidi e holla on dum.

⁶ Gam majjum acci oon joba ceede faada. Alla be gollantoo, der golle den.

⁷ Kokkee moy fu ko haanani dum. Jobee ceede faada to haanube jobon de. Jobee ko tannyanadon to haanube jobon. Kulee kaanudo huleego. Teddinee kaanudo teddineego.

Yidugo banniraawo

⁸ To on joganee goddo nyamaane, to hinaa nyamaane yidontirgo hakkune mon. Gam jidudo banniraawo mum, hebbinii ko tawreeta yami.

⁹ Gam tawreeta wi'i: «Taa jeenu, taa waru neddo, taa wuju, taa suuna.» Tawreeta ka, e tawreetaaji koriidi fu,

hawtii dow haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa.»

¹⁰ Yidde wadantaa banniraawo ko halli. To non yidde laati nun hebbingo tawreeta.

Hedaago wittoyki Yeesu

¹¹ Gafee dum, gam oon anni der iri wakkati kiye nun gonuden. Wakkati kaanuki pinen diga e doynol nun. Gam jooni kisidam men e badii buri de goondinnoden.

¹² Jemma jennii, nokkuuje faanake weetugo. Gam majjum, en accee wadugo golle niwre, en bornee kabirdum dum jaynol.

¹³ En gonee hande no haani wonube der nyalooma wonira. En accee deereraaku e jarde, accen bo jeenu e suunooji baanji baanji, accen kabe e nawniraagu.

¹⁴ Bornee jikku Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hande no bornortodon kolte. To on kiinnitane bannu gam deyyitingo suunooji maggol.

14

Gondal semmidinbe e 6e goondinki mum semmidaa

¹ Jabee mo goondinki mum semmidaa, to on jeddontiree dow miilooji makko.

² Hande jon, goddo, goondinki mum hokkan dum semme nyaamugo huune fu. Mo goondinki tampuki bo nyaamataa goddum, sey baafe tan.

³ Nyaamoowo huune fu, to yawoo mo nyaamataa. Mo nyaamataa huune fu bo, to hiitoo nyaamoowo ko yidi fu, gam Alla jabii mo.

⁴ An, moy laatidaa faa kiitodaa gollantoodo goddo? To oo darii, dum bo to o yanii, ka joomiraawo makko nun. O daroto bo, gam Joomiraawo e woodi baawde darnugo mo.

⁵ Goddo e daari hande nyalaane nee do e buri nee to teddugo, oo to bo e daari no nyalaade fu fotan nun. Sey moy fu anna to darii der hakkillo mum.

⁶ Burontiroowo nyalaade e wada dum gam Joomiraawo. Nyaamoowo ko yidi fu, e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla. Mo nyaamataa huune fu bo e wada dum gam Joomiraawo, oo yetta Alla kanko bo.

⁷ Gam walaa e meeden buurudo gam hoore mum, nun nun bo walaa maayoowo gam hoore mum.

⁸ To een buuri, Joomiraawo nun buuranden, to en maayii bo, Joomiraawo on nun maayanden. To een buuri dum bo to en maayii, Joomiraawo laataniden.

⁹ Gam Almasiihu maayii, o fintii bo gam o laatoo Joomiraawo wuuru6e e maayu6e fu.

¹⁰ Amma an, gam ume kiitodaa banniraawo maa goondindo? An bo, ume jawantodaa banniraawo maa goondindo? En fu, en daroyto yeeso hiitorde Alla,

¹¹ gam e winnii:

Joomiraawo wi'i:

«Min, mii wuuri moy fu jiccoto yeeso am, delle fu teddinan am.»

¹² Den moy meeden fu toontanto hoore mum yeeso Alla.

Taa fergin banniraawo maa

¹³ Gam majjum, en accee gaccontirgo. Ko haani gaden woni accen resango banniraabe ko ferginta 6e, 6e jana.

¹⁴ Mii anni, mii tabbitini bo der kawtal men e Joomiraawo Yeesu, no nyaamdu walaa karmunol e hoore mum. Amma to goddo e miili e woodi huune ko harmi, dow makko dum harmi.

¹⁵ To gam sabbu nyaamdu, a accii 6erne banniraawo maa biisake, a tokkay laawol yidde. Taa accu gam nyaamdu maa, neddo mo Almasiihu maayi gam mum halka.

¹⁶ Gam majjum, to on accee himbe bata kalluka dow ko laatanii on boodudum.

¹⁷ Gam Laamaare Alla laataaki gam nyaamde e jarde, amma ne laati nun foonnitaare, e jam, e seyo dum Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Golliranoowo Almasiihu hande non, fottanan Alla, himbe bo yettan mo.

¹⁹ Gam majjum, en dartee ko wadata jam hakkune meeden, e ko mawninta goondinki moy meeden fu.

²⁰ Gam sabbu nyaamdu, taa biisu golle Alla. E goonja, nyaamdu fu e laabi. Amma nyaamaa nyaamdu, den dum doyya goddo, dum woodaa.

²¹ E dum woodi, to neddo yakku tew, to o yaru bo innabojam, o acca wadugo huune ko ferginta banniraawo makko.

²² Ko koolidaa dow haala ka fu, joga dum gam maa yeeso Alla. Barke laatanto mo gaccataako hoore mum dow ko o subii o wada!

²³ Amma gadudo seko dow ko nyaamata, hiitaama, gam joomum nyaamiray dum e goondinki. Nani bo, huune fu ko wadaaka e goondinki, laati nun hakke.

15

¹ Enen be goondinki mum semmidi, e haani balliten be goondinki mum semmidaa. Haanay daarten ko fottanta en tan.

² Sey moy meeden fu darta ko fottanta banniraawo mum gam nafuwe makko e gam mawningo goondinki makko.

³ Gam Almasiihu dartay ko welata dum. Amma hande no winnaa: «Jennooje yennanbe maa yanii dow am.»

⁴ Ko artaa winnaa e dewte fu, winnaama gam janningo en. Kanjum hokkata en munyal, e berde deyyude, een kedorii ko warata.

⁵ Munyal e deyyitinki berne, diga Alla nun yiwata. Alla on hokka on laatodon miilo woto hakkune mon. Dum laatoo deydey no Yeesu Almasiihu ekkitiniri on.

⁶ Den on teddinan Alla, Baaba Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden e berde goote, e daane woore.

Lenyi janani nanii linjiila

⁷ Ja66ontiree hakkune mon hande no Almasiihu ja66orii on, gam teddujal Alla.

⁸ Mii bata on no Almasiihu laatike jaggiido caka Yahuduu6e. O wadii

dum gam o hebbina alkawal njal Alla wadanno maamiraabe men gam o tabbitina Alla laati nun goonjaajo.

⁹ Den be lenyi janani bo teddina Alla gam endam makko, hande no Dewtere wi'i:

«Mi maantete caka be lenyi janani, mi yiman, mi teddina inne maa.»

¹⁰ Dewtere wi'i kade:

«Lenyi janani, belbeltee e himbe Joomiraawo.»

¹¹ Kade:

«Onon be lenyi janani fu,

Jettee Joomiraawo,

Himbe fu yetta mo.»

¹² Annabi Esaaya bo wi'i:

«Yiwudo e lenyol Yesa waraan,

O ummoto gam o laamanoo himbe lenyi janani,

Be jowan hoolaare ma66e dow makko.»

¹³ Alla mo tammuwe hebbina berde moodon seyo e jam gam goondinki mon. Tammuwe moodon beydoo der berde moodon diga e baawde Ruuhu Ceniido!

Pol e batana golle mum

¹⁴ Banniraabe am, min e hoore am, mii hoolii, oon goodi ko woodi, oon keewi annal, on baawan ko hokkontiri saawari hakkune moodon.

¹⁵ Amma der nokkuuje godde der derewol am njal, mi wannanii on e cuusal gam siwtorgo on ko annudon. Mi wadii dum sabbu moyyere ne Alla wadanimmi.

¹⁶ O wadii am gollantodo Yeesu Almasiihu caka be lenyi janani. Mii golloo hande Limaamiijo. Mii waa-joo be lenyi janani linjiila gam be laa-too sadaka belanka Alla, ka Ruuhu Ceniido laabini.

¹⁷ Gam majjum, sabbu kawtal am e Yeesu Almasiihu, mi waawan ko jurorii golle am yeeso Alla.

¹⁸ Gam mi suusataa batango goddum, to hinaa ko Almasiihu wadi diga e am, gam waddugo be lenyi janani dwtanoo Alla. O wadii dum diga haala am, e gadu am,

¹⁹ non bo diga e baawde kaayeeffiji e haaynaareeji, e baawde Ruuhu Alla.

Hande non baajoriimi linjiila Almasiihu diga Urusaliima e nokkuuje piiltiide dum, faa yottii leydi Illiriya.

²⁰ Mi tinnake gam to mi waajoo linjiila to inne Almasiihu meedi noddeego. Mi wadii dum, gam mi yidaa mahugo dow dadɗa godɗo.

²¹ Hande no Dewtere wi'i: «Be bataakano haala makko, yi'aan, be nanayno oo batanee, faamaan.»

Miilooji Pol

²² Golle am den nun hadimmi de duuddum warugo to moodon.

²³ Amma jooni mi woodaa to golotoomi, golle am heennyii der leyde dee, kade bo diga duubi duuddi nun jidumi warugo to moodon.

²⁴ Mii yidi yaalugo on to mii yaha Espaniya. Mi joododoto e moodon sedda, ballon am der jahaanjal am baawo de ji'umi on go hakkillo am fukkii.

²⁵ Amma jooni mi yahan Urusaliima walloygo himbe Alla wonbe ton.

²⁶ Goondinbe Maseduwaan e be Akaya hawritii ceede, gam be balla goondinbe talakaabe wonbe Urusaliima.

²⁷ Be gadii dum e sago maɓbe, e haani bo be gadana be dum. Gam to be lenyi janani hebii kujje ruuhunkeeje diga e Yahuduuɓe, den e haani bo be balla be e jawdi maɓbe.

²⁸ To mi yottinii golle den, kokkumi ko hawritaa to haanuɓe dum yottoo, den mi yahan Espaniya, mi yaalan bo to moodon.

²⁹ Mii anni to mii wara to moodon, mi waridan e barke Almasiihu fu.

³⁰ Banniraabe, mii eela on gam sabbu Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e gam yidde ne Ruuhu hokkata: Ballee am hawre, oon eelanammi Alla.

³¹ Du'ee gam mi daɗa e juude himbe Yahudiya be goondinay. Du'ee bo gam himbe Alla wonbe Urusaliima jaɓa ballal ɗal jaaranmi.

³² Hande non, to Alla e yidi, mi yottoto to moodon e welwelo, den mi siwtoo sedda hakkune moodon.

³³ Alla kokkoowo jam wonda e moodon, on fu. Aami!

16

Cannooje

¹ Mii yowana on sakiike meeden Fiibi junɗo, o laati nun gollotoɗo der Eklesiya Kenkereya.

² Jaɓee mo e inne Joomiraawo hande no haani himbe Alla wada. Ballee mo dow huune ko o haajaa e mon fu, gam kanko bo, o wallii duuɓbe, min e hoore am bo o wallii am.

³ Mi sannii Pirisilla e Akilas, gollidooɓe e am golle Yeesu Almasiihu.

⁴ Be kokkii ko'e maɓbe gam be kisina yonki am. Min tan bane seedantooɓe dum, eklesiyaaji be lenyi janani fu e seedanoo be dum.

⁵ Cannanee am goondinbe hawritintooɓe wuro maɓbe. Mii sanna Epaynetus, gido am. Kanko arti goondini Almasiihu der leydi Asiya.

⁶ Mii sanna Mariyama, kokkuɗo hoore muudum sanne gam moodon.

⁷ Mii sanna Andoronikus e Yuniyas, himbe lenyol am. Min e maɓbe nun maɓɓidanoo der kasu. Bee laatii lilaabe teddinaabe, be arti am bo goondingo Almasiihu.

⁸ Mii sanna bo Ampiliyatus jidaaɗo am sabbu kawtal amen e Joomiraawo.

⁹ Mi sannii Urbanus, gollidoowo e meeden der golle Almasiihu, kanko e Estakis, gido am.

¹⁰ Mii sanna Apelles goondindo Almasiihu e goonjaaku. Mi sannii bo himbe wuro Aristobil.

¹¹ Mii sanna Herodiyon, mo lenyol am. Mii sanna bo himbe wuro Narsisi hawtuɓe e Joomiraawo.

¹² Mii sanna Tirifen e Tirifos, rewbe gollantooɓe Joomiraawo puy. Mii sanna bo Persis, debbo jidaaɗo, kokkuɗo hoore mum sanne gam golle Joomiraawo.

¹³ Mi sannii Rufus mo Joomiraawo suɓi, e inna mum, laatiido inna am min bo.

¹⁴ Mii sanna Asinkiriti e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermas e goondinbe Yeesu wondube e maɓbe fu.

¹⁵ Mii sanna Filologus e Yuliya. Mii sanna bo Nere e sakiike mum, mii

sanna Olimpasi e himbe Alla wondube e mabe fu.

¹⁶ Moy moodon fu sanna banniraawo mum e mammilontirgo, e yidde. Kawtal Eklesiyaaaji Almasiihu fu e sanna on.

Haalaaji keenneyitirfi

¹⁷ Banniraabe, nani do ko eelanmi on: kakkilane waddoobe ceenirgu caka mon. Kambe bee darta selingo on diga ekkitinol nol kebudon. Boddodee be!

¹⁸ Gam himbe ben, Almasiihu Joomiraawo meeden bane be gollantoo, amma deedi mabe. E haalaaji belfi, eytooji be jarbortoo himbe be walaa hakkillo.

¹⁹ Amma onon, himbe fu e anni habaru dowtaare moodon. Gam majjum mii seyori on. Amma mii yidi laatodon hakkilbe dow wadugo ko woodi, laatodon bo laabu be dow wadugo ko halli.

²⁰ Alla kokkoowo jam muunyi-tan Seydan yeeso sedda ley koyde moodon. Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²¹ Timote gollidoowo am sannii on. Lusiyus e Yason e Sosipater himbe lenyol am bo e sanna on.

²² Min Tertiyus binnudo derewol nol mi sannii on der kawtal meeden e Joomiraawo.

²³ Gayus, beero am, e beero goondinbe sannii on. Erastus cuudoowo ceede siire sannii on, e Kartus banniraawo meeden.

[²⁴ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonoo e mon on fu. Aami!]

Yettoore

²⁵ Yettoore laatanoo Alla! Oo woodi baawde semmidingo on der goondinki, hande no linjiila ka baajotoomi batiri. Linjiila kan laati nun habaru Yeesu Almasiihu, eka hollita laabi Alla cuudiidi diga dum booyi.

²⁶ Amma jooni dum hollitake. Dewte annabiibe e seedoo ka. Alla tabitiido batii ka anninee himbe lenyi janani fu, gam be goondina, be dowtoo.

²⁷ Alla tan woodi faamu. Teddujal laatanoo mo diga e Yeesu Almasiihu, faa abada. Aami!

Derewol aranol ɲol Pol winnani 6e Korintu

Haala Puddirka

Pol lilaado nun winnani 6e Korintu derewol mum aranol ɲol do hakkune duubi 54 e 55, 6aawo de o wadi duubi tati der wanɲarde Efesu, Golle Lilaabe. 20.31. Wakkati mum Korintu laati nun wanɲarde mawne der leydi Akaya. Derewol Golle lilaabe 18.1-18 e batana en no Pol yahiri Korintu e no o tiggiri eklesiya der siirenen.

Be Korintu winnaniino Pol, yami yande dow teegal, e dow yakkugo tew caafiranaadam tooruje. Pol winnani 6e derewol ɲol do gam o toontoo yande maɓɓe. Berne makko biisakeno e habaruuji di o nani dow ceenniigu naatuɲu caka 6e Korintu, e jeddi tawaadi hakkune maɓɓe, e kade tooraaji goddi gonudi caka maɓɓe. O nani bo haala jeenu kalluɲu tawaɲu caka maɓɓe, go 6ee jeedi, 6e baaway ko moyyini ka.

Ko jogii Pol dow 6e Korintu woni moyyigo goonki maɓɓe dow ko yaa-dataa e ko Alla yidi. Haalaaji di o batani der derewol makko e duudi, amma di fu huune gootum nun di cappii. Kan woni, haala jonne goondindo fottune.

Tokkontirki haalaaji

1. Toonti Pol dow ka o nani 1-6
Haala puddirka 1.1-9
Ceenniigu der eklesiya 1.10-4.21
Toora dow jonne goondinbe 5.1-6.20
2. Toonti dow tooraaji feere feere 7-16
Banjugo e joodaago banay 7
Woodugo hoore mum e kirtaari ceniini 8.1-11.1
Jikku kaanuɲu goondindo e woodi der eklesiya 11.2-34
Dokke Ruuhu, e no de gollirte 12-14
Haala pintol 15
Haalaaji cakitiidi e cannooje 16

Sannoore

¹ Min Pol e banniraawo men Sosteni winnani on derewol ɲol. Min Pol noddaado gam laatoo lilaado Yeesu Almasiihu e muunyo Alla.

² Emen canna eklesiya Alla gonuka Korintu. Alla laabinii on gam on kawtii e Yeesu Almasiihu, onon noddaabe gam laatodon seniibe, noddooɓe inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu to gonudon fu. Yeesu on laatii Joomiraawo maɓɓe, e Joomiraawo meeden.

³ Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Korintu

⁴ Wakkati fu mii yetta Alla gam moodon sabbu moyyere makko ne o holliti on. O hollitii on ne gam on kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁵ Der kawtal e makko, on keɓii huune fu, ko ɓuri du, der haala, e der annal fu,

⁶ edum hollita no on jabii seedaago amen haala Almasiihu no woodi.

⁷ Kanjum acci on dullay dokkal Alla baa gootal, oon kedorii Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wittaa.

⁸ Kanko semmidinta on faa heenyitirde, gam laatodon 6e walaa gacce der nyalaane wittoygo makko.

⁹ Gam Alla laati nun koolaado, kanko noddudo on kawton e Biyiiko Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden.

Hawre caka goondinbe

¹⁰ Banniraabe, mii eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, batee haala goota, to on ceeniree, gadee hakkillo wooto e miilo wooto.

¹¹ Banniraabe am, mi nani dige e getti wuro Kolowe, kaɓe tawaade caka moodon.

¹² Ko jidum wi'ugo woni mi nani moy moodon e wi'a min, mo Pol nun, goddo bo e wi'a: «Min, mo Apollos nun,» goddo feere kade e wi'a: «Min, mo Piyer nun,» faa hanne goddo e wi'a: «Min, mo Almasiihu nun.»

¹³ Almasiihu seenu nun na? Pol nun maayi gam mon dow leggal

palaanjal na, naa e inne Pol nun gadiradon batisi?

¹⁴ Mi yettii Alla gam mi waday baa gooto moodon batisi, to hinaa Kiris-pus e Gayus.

¹⁵ Non non, goddo moodon waawataa ko wi'i wadaama batisi e inne am.

¹⁶ Ee, goonja, mi wadii getti wuro Estefanas batisi. Baka don, mi annaa naa mi wadii goddo kade batisi.

¹⁷ Almasiihu du lilay am gam mi wada batisi. Ko o lilanimmi woni, mi waajoo linjiila. To emi waajoo ka bo, mi wadirtaa dum e baawal haala, gam to maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laato baanji.

Baawde Alla e annal mum

¹⁸ Haala maayde Yeesu dow leggal palaanjal laati nun haanjaare dow gite halkooɓe, amma dow meeden enen hisinaaɓe, ka laati nun baawde Alla.

¹⁹ Edum winnaa der dewtere: «Mi halkan faamu faamuɓe, mi jirgitan annal annuɓe»

²⁰ Den, toy wooduɓe faamu woni? Toy moodiɓɓe tawreeta woni? Toy waawuɓe jeddi der jamaanuuru nuu do woni? Alla bane wayliti annal himɓe duuniyaaru nuu wadi njal haanjaare na?

²¹ Himɓe duuniyaaru nuu e faamu mum fu, annitay Alla no o holliti faamu makko. Dum laatake nun nun gam Alla e yidi hisingo goondinɓe dum fu diga e waaji amen di wobɓe daari haanjaare.

²² Goonja nun, Yahuduɓe e yama haaynaareeji, Yunaninkeeɓe bo e darta annal.

²³ Amma enen, habaru tiggol Almasiihu dow leggal palaanjal baajotoden. Yahuduɓe e daari dum ko ferginta ɓe, Yunaninkeeɓe bo e daari dum haanjaare.

²⁴ Amma ɓe Alla noddii, baa ɓee Yahuduɓe, dum bo ɓee Yunaninkeeɓe, ɓee anni no Almasiihu laati nun baawde e annal Alla.

²⁵ Gam haanjaare Alla e ɓuri annal neddo, kade bo, tampere Alla e ɓuri semme neddo.

²⁶ Onon banniraaɓe, daaree no Alla noddiri on onon e ko'e moodon, caka moodon, wooduɓe annal dow gite himɓe, dum bo semmenteeɓe, maa bo ɓe lenyi laamiiɓe, duudaa.

²⁷ Amma Alla subii kaanjal duuniyaaru gam o sentina wooduɓe annal, o subii tampuɓe gam o sentina wooduɓe semme.

²⁸ O subii ko walaa teddujal e jawniidum, e ko wattiraaka der duuniyaaru nuu, gam o yawna ko teddi,

²⁹ gam to goddo heɓu juraago yeeso Alla.

³⁰ Kanko hawti en e Yeesu Almasiihu, go Yeesu laatanii en annal Alla, der makko keɓuden goonjaaku e laabineego e rindineego diga hakke.

³¹ To non «jurotoodo fu, juro gam kawtal mum e Joomiraawo», hande no winniraa.

2

No Pol waajorii ɓe Korintu

¹ Banniraaɓe, no garunoomi wajaago on haala Alla cuudiika, mi wajaaraaki on e annal, dum bo e baawal batu.

² Mi yidayno waajaago on goddum feere to hinaa Yeesu Almasiihu e no o tiggiraa dow leggal palaanjal.

³ Mi wonakeno to moodon e tampere, e kulol, mii diwna puy.

⁴ Haala am e waaji am daraaki dow baawal haala e annal himɓe. Edum darii dow ko Ruuhu Ceniido hollitinta e baawde,

⁵ gam to goondinki moodon daroo dow annal himɓe, amma dow baawde Alla.

⁶ E nun fu, emen baajoo annal luggunjal yeeso ɓe goondinki mum semmidi. Amma annal himɓe duuniyaaru nuu do bane men baajotoo, dum bo annal himɓe halkooɓe wooduɓe baawde.

⁷ Annal Alla kaayniinjal, cuudaniinjal himɓe men baajotoo, njal o siriyani en diga duuniyaaru tagaaka, gam teddujal men.

⁸ Baa gooto der semmenteeɓe duuniyaaru nuu annaano njal, gam to ɓee annunoo njal, ɓe tiggataano Joomiraawo mo teddujal dow palaanjal.

⁹ Amma hande no winnaa:
«Ko itere meeday ko yi'i, noppi bo
meeday ko nani,
ko hakkillo goddo yahay dow mum
abada,
kanjum Alla siriyani yidube dum.»
¹⁰ Amma enen, Alla hollitii en dum
diga e Ruuhu mum. Ruuhu on e
widitoo huune fu, faa e luggudum
Alla.
¹¹ Moy waawata ko anni neddo to
hinaa yonki gonuki der joomum?
Hande nun Alla bo, walaa annudo mo
to hinaa Ruuhu gondoo der makko.
¹² Enen kan, ruuhu duuniyaaru bane
kebuden, Ruuhu Alla nun, gam annen
ko Alla wadani en e moyyere nun.
¹³ Men batirtaa dum bo e boliide de
himbe duuniyaaru janninta, amma e
boliide de Ruuhu janninta. Hande non
men paaminirta hebuube Ruuhu, kujje
ruuhunkeeje.

¹⁴ Mo hebay Ruuhu Alla waawataa
ko jabi kujje Ruuhu, gam de laatani
mo nun haanjaare. O waawataa ko
anni de, gam e ballal Ruuhu tan de
annitirtee.

¹⁵ Goodudo Ruuhu Alla e sutton-
tira huune fu, amma kanko e hoore
makko, walaa cuttontiroowo haala
makko.

¹⁶ Edum winnaa der Dewtere:
«Moy anni miilooji Joomiraawo?
Moy tintinta mo gokka?»
Amma enen, Ruuhu Almasiihu na'on
der meeden.

3

Gollantoo6e Alla

¹ Banniraa6e, mi waaway ko baddi
on hande hebuube Ruuhu Ceniido,
doole mi badda on hande himbe duu-
niyaaru, e hande sukahon petton der
goondinki Almasiihu.

² Gam majjum baajiimi on hande
yaroobe kosam, hinaa nyaamdu
tekkunol kokkumi on, gam on
potanay nol taw. Faa jooni bo, on
potanay nol,

³ gam jikku duuniyaaru nun jogii
on taw. To nawniraagu e ka6e e woni
hakkune moodon, dum hollitintaa no
jikku duuniyaaru nun jogii on na?

Dum hollitintaa no balli moodon nun
jaalii on na?

⁴ To oon ceenniri hakkune moodon
faa moy moodon fu e wi'a: «Min mo
Pol nun,» oya bo e wi'a: «Min mo
Apollos nun,» dum hollataa no onon e
6e duuniyaaru fu on gootum nun na?

⁵ Moy nun Apollos laatii? Moy nun
Pol laatii? Men laati nun gollantoo6e
Alla, 6e diga e muudum goondindon,
jaka no Joomiraawo hokkiri moy
ma66e fu.

⁶ Min, mi aawi, go Apollos misi
diyam, amma Alla mawnini.

⁷ Hande non, aawudo e misudo
diyam fu laataaki goddum, Alla
mawnindo tan laatii goddum.

⁸ Aawudo e misudo diyam fu laati
nun gootum, moy ma66e fu heban
riiba jaka golle mum.

⁹ Gam minon men gollidoo6e e Alla,
onon laatii deme makko, e suudu
makko maheteenol.

¹⁰ Dow moyyere ne Alla wadanimmi,
daddumi dadda suudu, hande ma-
hoowo annanaado. Jooni goddo feere
e maha dow makka. Amma sey moy
fu wada hakkillo dow no mahirta.

¹¹ Gam goddo waawataa ko daddi
dadda gokka to hinaa arana, kanka
woni Yeesu Almasiihu.

¹² Wob6e e maha dow dadda kan e
kanjeeri, wob6e e cardii, wob6e bo e
kaaye dime, wob6e bo e mahira ledde
e fudo e yomme.

¹³ Nyalaane darjal, Almasiihu
sumpitan golle moy fu, gam moy fu
yiite foonnan golle mum, gam yiite
hollan no golle moy fu wa'i.

¹⁴ Mo golle mum jabay yiite dow
dadda, joomum heban riiba golle
mum.

¹⁵ Amma mo golle mum yiite
nyaami, dullan riiba mum, kanko
o hisan, amma o nandan hande
cuttaado e yiite.

¹⁶ Faa jooni on annitay onon nun
laatii suudu Alla na? On annaa Ru-
uhu Alla na'on der moodon na?

¹⁷ To goddo halkii suudu Alla, Alla
halkan joomum. Gam suudu Alla
laati nun seniinu, onon nun bo laatii
suudu makko.

¹⁸ To goddo jammoo hoore mum. Miiludo e moodon e woodi faamu der jaamanuuru nuu do, sey o laa-too taw kaanjaado, gam o heba faamu goonjauwu.

¹⁹ Gam annal duuniyaaru nuu laati nun haanjaare yeeso Alla. E Winnii der dewtere: «Alla nannjiran annuፎe e dabareeji maፎፎe.»

²⁰ E Winnii kade: «Joomiraawo e anni miilooji annuፎe, di laati nun baanji.»

²¹ Gam majjum, to goddo juroro himፎe, gam huune fu onon woodi.

²² Pol e Apollos e Piyer, ko woni der duuniyaaru, yonki e maayde, hanne e jaano fu, onon woodi.

²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu bo, Alla woodi dum.

4

Lilaabe Almasiihu

¹ Min Pol e Appolos, daaree men hande gollantooፎe Almasiihu, yowanaaፎe haala Alla cuudiika.

² Ko yidaa yi'ee dow yowaanaaፎe golle woni ፎe gada golle de ፎe jowanaa e hoolaare.

³ Mi faalaaka baa to on kiitake am, dum bo to woፎፎe hiitake am. Min e hoore am bo, mi hiitataako hoore am.

⁴ Baa to berne am gaccaaki am, dum yiday wi'ugo mii poonnitiido. Joomiraawo woni kiitotoodo am.

⁵ Gam majjum, to on kiitee goddo ko wakkati yottoo, kedee faa Joomiraawo wara. Kanko wurtinta ko suudii der niwre, o hollita ko woni der berde himፎe. Nyalaane majjum, moy fu heban yettoore kaananne mo to Alla.

⁶ Banniraaፎe, haalaaji di batumi dow am e Apollos fu, gam moodon batumi di. Men jidū nun tokkitodon koyde amen, golliron haala bi'uka to neddo yartoo ko winnaa. To on mawnitoree janninoowo oo do, jawodon oo to.

⁷ Den moy ፎurnu maa dow woፎፎe? Ume goodudaa ko a hokka dum bane? To laatake a hokka dum nun, ume wadi go aa mawnitoroo dum hande a hokka dum bane?

⁸ On kaarii ko, on kebii ko jawdi, on pudፎdii laamaago, men laamodaaki e mon! Kay, emen jidi laamodon, gam men laamodoo e moodon minon bo!

⁹ Gam edum nandi hande minon lilaabe, Alla laatini men sakitiiፎe. O nandini men hande hiitaaፎe waree, ko duuniyaaru e malaykaaፎe e himፎe e daara men.

¹⁰ Minon men kaanjaama gam Almasiihu, amma onon oon goodi annal gam kawtal mon e Almasiihu. Minon men galaa semme, amma onon oon cemmidi. On teddinaaፎe, amma minon men jawaaፎe.

¹¹ Faa e jooni, minon men dafaaፎe e donፎaaፎe, funtu men goni, emen piyee, emen jiiloo toy fu.

¹² Emen golloo e ko'e amen hande maayooፎe gam nyaannugo ko'e amen. To men jennaama, men barkidina, emen tooree emen munyi,

¹³ to men batanaama kalluka, men toonto geeta. Men laatake buuri duuniyaaru, e tuuni ni himፎe fu wopata.

¹⁴ Mi winnanay on gam mi sentina on, amma gam mi waggina on, hande sukaaፎe am yidaaፎe.

¹⁵ E nun fu, baa to oon goodi ekkiti-nooፎe ujune sappo der goondinki mon Almasiihu, on goodaa baabiraabe duuፎፎe kan. Gam der kawtal moodon e Almasiihu, min on laatii baaba moodon diga e waaji linjiila.

¹⁶ Gam majjum mii eela on, yemminee am.

¹⁷ Kan wadi lilumi Timote ፎiyam jidaado to moodon, koolaado der kawtal mum e Joomiraawo. O siwtoran on no tokkirmi Almasiihu, e ko baajotoomi nokku fu der eklesiyaaaji.

¹⁸ E woodi mawnitiiፎe caka moodon, ፎee miiji mi warataa kade to moodon.

¹⁹ Amma ፎooyataa ko mi wara to moodon, to Joomiraawo e yidi. To mi warii, mi yidaa nanugo haala mawnitiiፎe ፎen tan, amma baawde maፎፎe.

²⁰ Gam Laamaare Alla, hollitintaako e haala tan, amma e baawde.

²¹ Ume burudon yidugo? Mi warida to moodon e sawru na? Naa e yidde e diggere?

5

Ko sentinii caka goondinbe Korintu

¹ Men nanii huune centiniidum wadii caka moodon. Iri majjum meeday ko wadii baa caka heeferbe. Men nanii gooto moodon e yidi debbo baaba mum!

² Go oon juroro dum! Ko haanuno berde moodon biisoo, burtinon gadudo iri baadi bonni nii caka moodon.

³ Min, mii woddodii on e bannu, amma miilooji am e wondi e mon. Mi hiitake gadudo baadi ni hande mi na'on to moodon.

⁴ De kawritidon fu, hakkillo am e wondi e moodon, gadee dum do e baawde Joomiraawo meeden Yeesu:

⁵ gattee neddo on der juude Seydan, gam suunooji bannu makko halka, amma yonki makko hisa der nyalaane garki Joomiraawo.

⁶ E goonja, on goodaa laawol juraago! On annaa no yuufinirdum sedda yuufinan conni peen laawaani fu na?

⁷ Laabinee ko'e moodon, ikkinee yuufinirdum kiiddum hakkune moodon, heba laatodon conni laawaani keyri, on galaa yuufinirdum. Oon laabi ko, gam Almasiihu jawgiiri Paska meeden hiisaama.

⁸ Gam majjum, en nyaamee juulde Paska hinaa e yuufinirdum kiiddum dum hallande e ganyaani. Amma nyaamen de e conni peen ni walaa yuufinirdum, laatiini alaama laabal e goonja.

⁹ Mi wannaniino on der derewol am bi'umi, to on kawtee e wadoobe jeenu.

¹⁰ Himbe duuniyaaru jeenoobe bane batananmi, to dum bo suunaabe, maa bo wuybe, to dum bo saafobe tooruje, gam to kambe nun batananmi, doole sey burtodon duuniyaaru.

¹¹ Ko binnumi woni, to on kawtee e goddo noddeteedo goondindo, go emo laatii jeenoowo, to dum cuunaado, maa bo caafowo tooruje, maa bo nyo'owo himbe, dum bo jaroowo

bagi, to dum bo gujjo, baa nyaamde to on kawtee e iri makko.

¹² Ume faalii am e hiitaago himbe 6e goondinay? Onon yowanaa hiitaago wonbe caka moodon.

¹³ Himbe 6e goondinay, Alla nun hitotoo dum. Gam e winnaa: «Burtinee neddo kalludo caka moodon.»

6

Gaccontirgo hakkune goondinbe

¹ To goddo mon e woodi haala gom e banniraawo mum, o suusan o yaara ka to hiitotoobe 6e duuniyaaru, 6e goondinay, o acca himbe Alla na?

² E goonja on annaa no seniibe nun hiitoytoo himbe duuniyaaru na? Den, to onon nun hiitoyto himbe duuniyaaru, noy tampirdon ko hiiti haalaaji petti?

³ On annaa enen nun hiitoyto malaykaaabe na? Gam ume tampeten ko hiiti haalaaji goonki ki jooni?

⁴ Den, to haala gom wadii caka moodon, himbe 6e eklesiya daaray goddum cuboton 6e kiitoo ka!

⁵ Mii bata ka gam centon! E goonja on goodaa mo hakkillo baa gooto caka moodon, baawoowo ko hiiti haala caka banniraaabe na?

⁶ Goondindo e yaara goondindo bannu kiita to 6e goondinay!

⁷ Maa to oon gaccontira, edum hollita no on tampii. Ume wadi on jabataa gadanedon ko woodaa? Ume wadi on munyantaa nyaameego amaana?

⁸ Amma onon, oon parkana wobbe, oon nyaama 6e amaana, banniraabe moodon bo gadanton dum.

⁹ On annaa 6e fonnitaaki naatataa der Laamaare Alla na? To on jamme ko'e moodon: Sobube, e saafobe tooruje e jeenoobe e luudiibe,

¹⁰ e wuybe e suunaabe e yaroobe bagi, e nyo'obe, e pasotoobe, 6e fu 6e naatataa Laamaare Alla.

¹¹ Wobbe moodon laatakeno hande non, amma jooni on lootaama, cenadon, on laatinaama fonnitiibe e baawde inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e Ruuhu Alla meeden.

Teddiniree Alla balli moodon

12 Oon bi'a, oon goodi laawol wadugo huune fu. Goonja nun, amma huune fu bane nafata on. Mii woodi laawol wadugo huune fu, amma mi nootataako mi laatoo jeyaado majjum.

13 Oon bi'a, nyaamdu wadaaka maa gam reedu, reedu bo gam nyaamdu. Goonja nun, amma Alla halkan dum dum fu didum. Bannu bii aadama tagaaka gam wadugo jeenu, nol laatani nun Joomiraawo, Joomiraawo bo gam maggol.

14 Hande nun, Alla pintindo Joomiraawo meeden e maayde, fintinan en enen bo e baawde mum.

15 E goonja, on annaa balli moodon laati nun jokkulal gootal der bannu Almasiihu na? Den, e haani mi etta jokkulal Almasiihu mi laatina jokkulal jeenoowo na? Wadataako!

16 E goonja on annaa kawtudo e debbo jeenoowo fu, laatake bannu gootol e makko na? E winnaa: «Be fu dido, 6e laatoto bannu gootol.»

17 Amma kawtudo e Joomiraawo laatoto ruuhu gootu e makko.

18 Boddodee haala jeenu fu. Hakke de neddo wadata fu, meemataa bannu mum, amma gadudo jeenu, wadii hakke der bannu mum.

19 On annaa balli moodon laati nun suudu Ruuhu Ceniido gondo der moodon, mo Alla hokki on na? On jeyaa ko'e moodon,

20 gam Alla soodirii on e huune teddudum. Gam majjum, teddinee mo e balli moodon.

7*Toontiyande dow teegal*

1 Jooni kan mii yidi toontaago on yande de binnandon am. E goonja, e dum woodi to gorko meemay debbo.

2 Amma, gam to on gonee der jeenu, e haani gorko fu e woodi debbo mum, debbo moy fu bo, e woodi gorko mum.

3 Gorko huntana debbo haaje mum, debbo bo hande nun.

4 Debbo jeyaa bannu mum, gorum jey nol. Gorko bo hande non, jeyaa bannu mum, debbo mum jey nol.

5 To on calontiree dow kawtal balli moodon, sey to on nannantiri dow majjum der wakkati sedda gam du'aago. Baawo majjum, kawtee kade gam to Seydan jarboo on dow tampere jogaago ko'e mon.

6 Ka batumi on do, doole bane, saawari nun.

7 Mii yidi himbe fu laatoo hande am, amma moy fu bane Alla hokki dum. Moy fu e dokkal muudum non, oo do hande nii, oya bo hande nun.

8 Mii yidi wi'ugo 6e banay e 6e banaka, e gowniibe, edum woodi 6e joodoo hande am.

9 Amma to 6e baawataa ko jogii ko'e ma66e, 6e banontira. Banontirgo e buri wonaago der suunooji.

10 Banontirbe, mii hokka 6e dooka, to am bane ka yiwi, amma to Joomiraawo: debbo haanay saloo gorum.

11 To o salake bo, sey o joodoo nun nun, maa bo o naara e goriiko. Nun-nun gorko bo, haanay seera debbo mum.

12 Amma dow horiibe, min nun batata kaa do, Joomiraawo bane. To goondindo e woodi debbo mo goondinay, go debbo on nootii wondugo e makko, to o seeru mo.

13 Non non nun bo, to debbo goondindo e woodi gorko mo goondinay, to gorko on nootake wondugo e makko, to o saloo mo.

14 Gam gorko mo goondinay senaama gam debbo mum, nun bo debbo mo goondinay senaama gam gorko mum. To hinaa nun, 6i66e ma66e laatataako seniiibe, nani bo 6ee ceniibe.

15 Amma mo goondinay, to e yidi seerugo goondindo, o seera. Den fu goondindo, debbo, to dum bo gorko, doolaaka joodoo der teegal mum, Alla noddu en nun gam gonoden der jam.

16 Debbo, aa anni naa a hisinan gorko maa na, nun bo gorko, aa anni naa a hisinan debbo maa na?

Moy fu wonoo hande no Joomiraawo noddiri dum

¹⁷ To non, moy fu wonoo hande no Joomiraawo hokkiri dum, moy fu wonoo der goonki ki wonuno go Alla nodda dum. Kanjum umuranmi der eklesiyaaaji fu.

¹⁸ Juulniido go Alla noddi dum, wonoroo nun nun, mo juulnaakino bo go Alla noddi dum, wonoroo nun nun.

¹⁹ Juulnaago e dullere juulnaago fu, laataaki goddum, sey tokkugo umurooje Alla.

²⁰ Moy fu wonoro hande no laatinoo go Alla nodda dum.

²¹ To jeyaado nun laatinodaa go Alla noddu maa, taa accu dum billee. Amma to a hebii laawol no dimdirtaa, taa yeeba dum.

²² Gam jeyaado mo Joomiraawo noddi, laatake dimo gam Joomiraawo. Dimo mo Alla noddi bo, laatake jeyaado Almasiihu.

²³ On coodiraama e huune ko teddi. Gam majjum, to on laatinee ko'e mon jeyaabe himbe.

²⁴ Banniraaabe, moy fu wonoro yeeso Alla, hande no laatinoo go o noddee.

Banugo dum bo joodaago nun nun

²⁵ Dow himbe be meeday banugo, dum bo baneege, mi woodaa umuroore gom yiwne to Joomiraawo, amma mi batan ko miilumi, min mo Joomiraawo yurmii, wadimmi koolaado.

²⁶ Mii miila to neddo wonake non, dum buran woodugo, sabbu tooraaji di jooni.

²⁷ Banudo, to seeru, mo banay bo to daartu banugo.

²⁸ Amma banudo waday gacce, gatol bo to banaama, waday gacce. Amma annee no banube e woodi billaaje der goonki mum. Kanji bo woni mi yidanaa on.

²⁹ Banniraaabe, ko jidum batugo on nani: Wakkati juutaa, gam majjum, banube laato hande be banay,

³⁰ wulloobe laato hande be bulataa, seyotoobe wada hande be ceyataako, soodoobe bo wada hande be goodaa goddum,

³¹ seyortooobe jawdi duuniyaaru, wonoo hande be ceyataako, gam duuniyaaru nuu do faanake heennyugo.

³² Ko jidumi woni, burtodon e sugullaaji. Mo banay e hiinnitano golle Joomiraawo, ko fottanta Joomiraawo tan o dartata.

³³ Amma banudo, hakkillo mum, to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata debbo makko o dartata,

³⁴ hakkillo joomum seennake. Hande non bo, mo banaaka, hakkillo mum to kujje Joomiraawo wonoto, gam bannu e yonki makko fu laato ko senaa. Amma banudo, hakkillo mum to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata goriiko o dartata.

³⁵ Mi batay ka, gam mi fergina on, amma gam wallugo on batanmi ka. Mii yidi gonodon der goonki kaanuki, tokkodon bo Joomiraawo e berde goote.

³⁶ To goddo e woodi dabbere mum, go o yidaa sentingo mo diga o banay mo, o wada ko o yidi. O bana mo, o farkay to o banii mo.

³⁷ Amma to gorko wadi niiya der berne mum, hinaa e doole, laato bo o waawan ko jogii hoore makko, o banay, o wadii ko woodi.

³⁸ Banudo dabbere mum wadii ko woodi, amma mo banay mo, wadii ko buri woodugo.

³⁹ Debbo banaado laati nun kaabaado to goriiko e wuuri. Amma to goriiko wuuraa, o rindii, o waawan ko etti mo o yidi fu, amma tawee der laawol Joomiraawo nun.

⁴⁰ Dow miilo am, to debbo joodake banaaka, o buran hebuge seyo. Miilooji am nun batanmi don, mii miila bo mii woodi Ruuhu Alla.

8

Toonti yande dow tew caafiranaadum tooruje

¹ Jooni faa mi toontoo yande moodon dow tew caafiranaadum

tooruje. Goonja nun, en fu, een goodi annal. Annal e wadda manju hoore, amma yidde woni ko yaarata eklesiya yeeso.

² Neddo miijudo e anni, joomum annaa taw no haani anniree.

³ Amma neddo fu jidudo Alla, Alla e anni dum.

⁴ Dow yakkugo tew caafiranaadum tooruje, een anni tooruure laataaki goddum der duuniyaaru, Alla gooto tan woni.

⁵ Himbe e saafa tooruje de dow e de ley. E goonja, saafeteebe duube e wi'eteebe joomiraabe duube na'on.

⁶ Amma e nun fu, enen kan, Alla gooto tan woni, Baaba tagudo huune fu, mo gam mum buuruden. Kade bo Joomiraawo gooto tan woni, Yeesu Almasihu mo huune fu laatorii e mum, e mo gam mum kebuden yonki.

⁷ Amma himbe fu bane anni goonja kaa don. Wobe woowunoobe tooruje, e yakka tew caafiranaadum tooruje, go miilooji berde maabe tampudi e hiitoo be.

⁸ Nyaamdu beydantaa en goddum to Alla. To en nyaamii, dum nafataa en goddum, to en nyaamay bo, dum buyataa en goddum.

⁹ Amma kakkilee to dimaaku moodon doyya be goondinki mum semmidaa.

¹⁰ An goodudo annal, to goddo yi'ii maa aa nyaama to tooruure saafete, hakkillo makko tampono hokkan mo o nyaama kanko bo. Den fu, der cuudidum berne makko, nafa caafiranaaka tooruure bane o nyaami na?

¹¹ Den banniraawo tampudo halkan gam annal maa, kanko mo Almasihu maayi gam muudum halka gam annal maa.

¹² To oon gada hakke dow banniraabe moodon be goondinki mum semmiday hande nun, oon nawna miilooji berde maabe, hakke nun gadoton don dow Almasihu.

¹³ Gam majjum to nyaamdu nun doyyata banniraawo am, mi yakkataa kade tew abada, gam to mi doyyu mo.

9

Ko haanani lilaado

¹ Mi jeyaa hoore am na? Mi laataaki lilaado na? Mi yi'ay Joomiraawo meeden Yeesu na? Diga golle de gollaniimi Joomiraawo bane goondinirdon na?

² Baa to wobe daaray am hande lilaado, to moodon kan, mi lilaado nun, gam onon laati ko hollitinta no Joomiraawo nun lilimmi.

³ Daa ko bi'anmi yidube gaccaago am:

⁴ Men kaanaa nyaamugo e yarugo der golle amen na?

⁵ Men kaanaa woositaago e rewbe goondinbe hande no lilaabe wobe, e miiraabe Joomiraawo, e Kefas wadata na?

⁶ Min e Barnabbas tan nun haani golloo gam nyaannugo ko'e amen na?

⁷ Soogeeru nuye habata konu e nyaana hoore mum bo? Demoowo moy woni mo nyaamataa gibbe gesa mum? Moy woni duroowo mo yarataa kosam darne mum?

⁸ Ka batanmi do, dow miilooji himbe bane dum yiwi, tawreeta bo batii dum.

⁹ E winnaa der tawreeta: «Taa habbu hunnuko gaari gollotooni der nafa.» Ga'i demooji nun Alla batani ka na?

¹⁰ E goonja enen bane batanaa ka na? Enen nun batanaa haala ka, gam demoowo e duggoowo fu wada golle muudum e miiliri hebugo gedu mum.

¹¹ Men aawii der moodon kujje ruuhunkeeje. To men duggii jawdi ni goodudon, ko mawni nun na?

¹² To wobe e woodi laawol dow moodon, minon, men buraa be woodugo nol na?

Amma minon, men nafitoraaki baawde amen. Men munyanii huune fu gam to men paddoo linjiila Almasihu yahugo yeeso.

¹³ E goonja, on annaa gollotoobe der suudu Alla e heba nyaamdu mum der ko sakkete na? On annaa bo no gollotoobe der wuudirde sadakaaji, der don nun hebata gedu mum na?

¹⁴ Hande non bo, Joomiraawo batii waajotoobe linjiila, heba nyaamdu mum diga waaji linjiila.

¹⁵ Amma min, mi nafitoraaki kujje dee fu, to mi wannii ka bo, gam mi heba de bane. Gomma mi maaya, mi nootataako goddo hadanmi juraago dow majjum.

¹⁶ Gam waajaago linjiila laatanaaki am juro, doole nun mi waajoo ka. Bone woodanimmi to mi waajaaki ka!

¹⁷ To e anniya berne am nun gadiranmi golle den, mi heban riiba am. Amma min bane subu, mi yowana de nun.

¹⁸ Den fu, ume woni riiba am? Riiba am woni waajaago linjiila hinaa gam joddi. Mi dartay nafitoraago ko haani mi heba gam gollal njal.

¹⁹ Mii dimo dow himbe fu, amma mi laatini hoore am jaggantoodo himbe fu, gam mi hebana Almasihu duubbe maabe.

²⁰ To mi na'on caka Yahuduu, mi wada hoore am hande Yahudu-ujo, gam mi heba be. To mi yahii to tokku be tawreeta, mii wada hoore am hande tokkudo tawreeta, gam mi heba be, baa to mi tokkay tawreeta.

²¹ Hande nun bo to mi yahii to be annaa tawreeta, mii wada hoore am hande mo annaa tawreeta, gam mi heba be, dum yiday wi'ugo mi tokkay tawreeta Alla, gam der umuroore Almasihu gonumi.

²² To mi yahii to goondinbe tampu be, mii wada hoore am hande tampudo, gam mi heba be. Walaa fu no mi latinay hoore am dow himbe fu gam mi hisinira wobbe maabe, baa no wadi fu.

²³ Dum fu, mi wadii dum gam linjiila, gam mi heba gedu am der barke makka.

²⁴ E goona, on annaa himbe fu nun doggata der jayri, to wadoobe dadontiro doggata na? Amma e non fu, gooto maabe tan nun hebata ko resaa on. Gam majjum, doggee gam kebal.

²⁵ Jiddo dadugo der doggudu fu, sey elta bannu mum der huune fu.

Kambe, bee gada dum gam hebugo kebal meetalol dayloowol, amma enen, een tammi hebugo meetalol njol daylataa.

²⁶ Gam majjum to emi dogga, gam baanji bane dogganmi, to emi lukka bo, dow hennu bane lukkanmi.

²⁷ Amma mii gollina bannu am e naawdum faa mi jaaloo njol, gam mii hula mi dulla hebugo yetteego baawo baajiimi wobbe linjiila.

10

To on caafee tooruuje

¹ Banniraa be, mii yidi paamon dum do: baawo no kaakiraa be meeden wurtii Misira, der wakkati Muusa, be fu be gonake ley duulere ardani ne be, be fu bo, be jolii maayo.

² Be fu be gadanaama batisi der duulere e der maayo sabbu kawtal maabe e Muusa.

³ Kade bo, be fu be nyaamii nyaamdu ruuhunkewol gootol,

⁴ be fu be jarii jaram ruuhunkejam gootam, burtiidam e tepaare ruuhunkeere, jaadannoore e maabe. Tepaare nen woni Almasihu.

⁵ Amma e non fu, duubbe maabe, Alla yerdaaki dum. Be baraama der ladde.

⁶ Huune dum fu, laatanake en misaalu gam to en tokkee jidaadi yonki meeden, hande no maabe.

⁷ To on laatee saafobe tooruuje hande no wobbe maabe wadi, hande no winnaa: «Himbe joodii nyaami yari, den be ummii gam be pija fijo jaayno.»

⁸ To on naatee jeenu hande no wobbe maabe wadi. Faa himbe ujune laso e tato maayi nyalaane woore.

⁹ To on jarbee Joomiraawo hande no wobbe maabe wadi, ko bolle halki be.

¹⁰ To on dumbitee hande no wobbe maabe wadi, go malaykaajo maayde halki be.

¹¹ Huune dum fu, tawii be gam keben misaalu. Dum winnaama bo gam keben hakkillo, enen wonu be der wakkatiiji cakitiidi.

¹² Gam majjum, miiludo e darii fu, wada hakkillo to yanu.

¹³ Jarbeeji walaa di kebudon, di wobbe hebayno. Alla e laatii koolaado, o accataa jarbedon bura semme mon. To di garii bo, o hokkan on laawol no munyirton, e no burtortodon e majji.

¹⁴ Gam majjum, banniraaɓe am yidaaɓe, boddodee caafol tooruuje.

¹⁵ Mii badda on hande woodube hakkillo, onon e ko'e moodon biditee ko batumi.

¹⁶ Jarirgel hiraane seniine nel jetteten Alla gam mum, nel hollitintaa en kawtii e yiyyam Almasiihu na? Peen ceenneten een nyaama, ɗa hollitintaa en kawtii e bannu Almasiihu na?

¹⁷ Peen ɗan laati nun goota, nun nun enen bo, no duudirden fu, en laati nun bannu gooton, gam en fu, een keba gedu meeden e peen goota ɗan.

¹⁸ Daaree Isira'iilaabe: himbe maɓbe nyaamooɓe sadakaaji cakkanaadi Alla, ɓe goodaa kawtal e Alla cakkanteedo sadakaaji ɗin na?

¹⁹ Ko jidum wi'ugo woni: Tooruure e tew ko ne saafiranaa e laatii goddum? Aawo!

²⁰ Amma, ko heeferbe saafirta, ginnaaji ɓe caafanta dum, Alla bane. Nani bo mi yidaa oon goodi kawtal e ginnaaji.

²¹ On baawataa ko yariri jarirgel Joomiraawo, jariron bo nel ginnaaji, on baawataa ko nyaamidi e Joomiraawo, nyaamidon e ginnaaji bo.

²² Naa en jidu nun ummingo nawniraagu Joomiraawo? Een buri mo semme na?

Teddinee Alla der huune fu

²³ Goonja nun: «Huune fu e dagii». Amma huune fu bane nafata. «Huune fu e dagii,» amma huune fu bane yaarata eklesiya yeeso.

²⁴ To goddo moodon daartu ko nafata dum kan tan, amma ko nafata wobbe bo.

²⁵ Ko sippetee der luumo fu, on baawan ko nyaami dum, to on daartee annugo to dum yiwi, gam berde mon e gacoo on.

²⁶ Gam: «Leydi e ko woni e mayri fu, Joomiraawo jey.»

²⁷ To mo goondinay noddinii on nyaamde, go nootidon noddoore makko, nyaamee ko o resani on fu e jam, to on biditee dum gam berde moodon e gacoo on.

²⁸ Amma to goddo wi'ii on: «Tew dum do caafiranaadam tooruure nun,» den kan, to on nyaamee gam sabbu ceedindo on, e gam sabbu cuudiidum berne.

²⁹ Mi batantaa do miilooji berde mon, amma di oya. E goonja, gam ume miilooji berne goddo hiitotoo dimaaku am?

³⁰ To mi yettii Alla dow nyaamdu am, gam ume gacceteemi dow nyaamdu nu jettumi Alla gam mum?

³¹ Gam majjum, on nyaaman nun, on jaran nun, ko gadoton fu de, gadee dum gam teddinon Alla.

³² To on laatane Yahuduube e Yunaninkeebe e eklesiya Alla fergere.

³³ Laatee hande am, gam dow huune fu, mii darta fottango himbe fu, mi dartataa ko nafatammi min tan, ko nafata himbe fu dantanmi, gam ɓe kisa.

11

¹ Yemminee am hande no min e hoore am yemminiranmi Almasiihu.

Ekkitinol dow fiilaago

² Mii yetta on gam oon ciwtorammi wakkati fu, e kade bo gam oon joggii ekkitinooje hande no ekkitinirmi on.

³ Mii yidi bo paamon no Almasiihu nun woni hooreejo dow gorko fu, gorko bo woni hooreejo dow debbo, Alla bo woni hooreejo Almasiihu.

⁴ To gorko e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go e suddii hoore mum, o teddinay hooreejo makko.

⁵ Amma to debbo kan e du'oo, dum bo e wada annabaaku, go fiilaaki, o teddinay hooreejo makko, oo nandi e pemmiido laabune.

⁶ Gam to debbo fiilaaki, sey o hesa gaasa makko. Amma to hesugo gaasa, dum bo femmugo ka e senti-noo mo, den fu, o fiiloo.

⁷ Gorko haanay sudda hoore mum gam o laati nun nandi Alla e teddujal mum. Amma debbo, laati nun teddujal gorko.

⁸ Gam gorko bane yiwi e debbo, debbo nun yiwi e gorko,

⁹ gorko bane tagaa gam debbo, debbo nun tagaa gam gorko.

¹⁰ Gam daliila malaykaa6e, debbo fiiloo gam hollita baawde mum.

¹¹ Hande no Joomiraawo resiri, debbo wonataako to gorko walaa, gorko bo wonataako to debbo walaa.

¹² Gam hande no debbo yiwiri e gorko, non non nun gorko bo rimiraa e debbo. Amma dum fu, to Alla dum yiwi.

¹³ Miilee onon e ko'e moodon: E woodi debbo e du'oo, o fiilaaki na?

¹⁴ Tawaanjal hollataa to gorko yoofitii gaasa mum, femmay ka, edum sentinii na?

¹⁵ Amma to debbo, teddujal muudum nun, gam o hokkaama gaasa juutuka hande fiilaanu.

¹⁶ Jiddo yeddugo ka fu, baa minon, baa eklesiya Alla, en goodaa tawaanjal nal don.

Hiraane Joomiraawo seniine

¹⁷ Woodi ko jidum batugo on kade dow haala no kawritirton. Dow majjum mi waawataa ko mani on, gam no kawritirton laataaki gam jaarugo on yeeso, amma gam wittingo on baawo.

¹⁸ Taw, mi nanii to on kawtii, hunnuko wooto walaa hakkune mon, mi hoolake bo haala kan gokka mum, goonja nun.

¹⁹ Haani du ceenniigu laato caka moodon, gam he6a goonja6e wurtoo e moodon.

²⁰ To on kawritii, hiraane Joomiraawo bane nyaamoton.

²¹ Gam to on kawritii oon nyaama, moy moodon fu, e yawdanoo nyaamugo nafa mum, den tawaa wob6e e rafaa, wob6e bo bagi e doyyi dum.

²² E goonja on goodaa cuudi to haani nyaamon, jaron na? Naa on jawu nun eklesiya Alla? On jidu nun sentingo talakaa6e na? Ume bi'anmi on? Mi yetta on na? Mi waawataa ko yetti on dow majjum.

²³ Min, diga Joomiraawo nun ke6umi ko jottimmi on: Jemmaare ne der muudum Joomiraawo meeden Yeesu jammaa, o etti peen,

²⁴ o yetti Alla, o nappiti na, o wi'i: Dum do woni bannu am kokkaanjal gam moodon. Gadee dum, oon ciwtorirammi.

²⁵ No 6e keenneyi, o etti jarirgel innabojam, o wi'i: Jarirgel nel woni alkawal kesal tabbitiniraanjal e yiyam am. De jaroton dam fu, jaree dam, oon ciwtorirammi.

²⁶ De nyaamoton peen oon jara der jarirgel nel fu, oon baajoo wa don haala maayde Joomiraawo faa de o wittoy.

²⁷ Gam majjum, neddo fu yakkudo peen, yariri jarirgel Joomiraawo hande no haaniray, wadii hakke dow bannu Joomiraawo e yiyam mum.

²⁸ Gam majjum, moy fu widitoo hoore mum go yakka peen, yara bo der jarirgel nel.

²⁹ Gam neddo yakkudo peen, yari der jarirgel nel, go suttontiray ko woni bannu Joomiraawo, o foodanan hoore makko kiita diga nyaamde e jarde makko.

³⁰ Gam majjum wadi ko duu66e moodon laatii nyaw6e e moofidin6e, duu66e bo maayi.

³¹ To en biditake ko'e meeden, en kiitataake.

³² Amma Joomiraawo e hiitoo en gam o elta en, wara doyyideden kiita e him6e duuniyaaru.

³³ To non, banniraa6e am, to on kawritii gam nyaamon hiraane Joomiraawo, kedontiree.

³⁴ To woodi e moodon mo rafo wadata, joomum nyaama diga wuro mum, gam to kawtal moodon wadana on kiita. Dow ko horii fu, to mi warii, mi laabinanan on dum.

12

Dokke Ruuhu Ceniido

¹ Banniraaɓe, dow haala dokke Ruuhu Ceniido hokkata, mi yidaa dullon annal dow mum.

² Ciwtoree, den ko on goondinayno, on poodeno far to tooruuje muume.

³ Gam majjum wadi ko mii yidi paa-mon dum do. Walaa bi'oowo Yeesu laati nun naalaado to Ruuhu Alla o batirta ka, kade bo walaa bi'oowo Yeesu laati nun Joomiraawo to joomum woodaa Ruuhu Ceniido.

⁴ Dokke Ruuhu Ceniido feere feereeje nun woni, amma Ruuhu on gooto nun.

⁵ Golle feere feereeje nun woni, amma Joomiraawo majje laati nun gooto.

⁶ Baawal golle feere feereeje nun woni, amma Alla gooto on wadata huune fu der moy fu.

⁷ Moy fu hebii kokkal kollitoowal baawde Ruuhu, nafoowal himbe fu.

⁸ Ruuhu hokkata oo do dokkal batugo e hakkillo, o hokka oo to dokkal batugo e annal. Ruuhu gooto on wadata dum.

⁹ Kanko on hokkata oo do goondinki, oo to nyawtugo nyawbe,

¹⁰ o hokka oo do baawde wadugo haaynaareeji, oo to baawde wadugo annabaaku, oo do baawde annitingo ko warata diga Ruuhu, oo to baawde batugo e delle Ruuhu, goddo bo o hokka dum baawde nantingo delle den.

¹¹ Ruuhu gooto on tan wadata dum don fu, o seennirana moy fu dokkal hande no o yidiri.

Jokkule duudde der bannu gootol

¹² Hande no bannu laatorii gootol baa no jokkule duudde nol woodi, nun bo, jokkule duudde laatorii bannu gootol. Non Almasiihu bo wa'i.

¹³ Gam en fu, en kebii batisi diga e Ruuhu gooto gam laatoden bannu gootol, Yahuduuɓe e Yunaninkeeɓe, maccuɓe e rimbe, en fu en jarinaama Ruuhu gooto on.

¹⁴ Bannu neddo laataaki jokkulal gootal, amma jokkule duudde.

¹⁵ To koyɗal wi'i: «No mi junɗo bane, mi jeyaaka e bannu,» e nun fu ɗal jeyaaka e bannu na?

¹⁶ Naa to nowru wi'i: «No mi laataaki itere, mi jeyaaka e bannu,» dum hadan ne jeyeego e bannu na?

¹⁷ To jokkule bannu fu laatake gite, noy neddo nanirta? Naa to de fu de laatake nowru, noy neddo luuttirta?

¹⁸ Amma, Alla resii jokkulal baɗale fu der bannu, hande no o yidiri.

¹⁹ To jokkule fu laatakeno gootal, noy bannu laatotonoo?

²⁰ E goonja, jokkule e duudi, amma de fu, de laati nun bannu gootol.

²¹ Itere waawataa ko wi'i junɗo: «Mi woodaa haaje maa». Hoore bo waawataa ko wi'i koyde: «Mi woodaa haaje moodon».

²² Amma, jokkule bannu daaraade e ɓuri tampugo, kanje bo dee nafa.

²³ Jokkule de daareten walaa tedduɗal, kanje ɓuruden teddingo. Jokkule de centirten bo kanje ɓuruden hakkilango.

²⁴ Jokkule meeden godde en kaa-jaaka hakkilango dum. Alla hawtii jokkule fu, hokki ɓurude faandugo, tedduɗal,

²⁵ gam to ceennirgu wadu der bannu, o acci jokkule fu e wallontira hakkune mum.

²⁶ To jokkulal gootal e naawee, de fu de nana naawdum e maggal. To jokkulal gootal teddinaama, de fu de maata welwelo e maggal.

²⁷ Onon, on laati nun bannu Almasiihu, moy moodon fu laati nun jokkulal bannu makko.

²⁸ Hande nun Alla resiri himbe der eklesiya mum. Aran, lilaabe, didawre annabiibe, tatawre janɗinoobe, ɓaawo majjum wadoobe haaynaareeji, e nyawtoobe nyawbe, e faabotoobe, e ardiibe, e batooobe delle Ruuhu.

²⁹ Himbe ɓen fu laati nun lilaabe na? Naa ɓe fu ɓee annabiibe nun? Naa ɓe fu ɓee janɗinoobe nun? Himbe fu nun wadata haaynaareeji na?

³⁰ Himbe fu bane hokkaa baawde nyawtugo nyawbe, ɓe fu bane hokkaa

baawde batugo e delle Ruuhu, 6e fu bane bo hokkaa baawde nantingo delle den.

³¹ To non, tinnee daartee dokke burude nafugo. Jooni mi hollan on laawol burnjol woodfugo.

13

Yidde

¹ Baa to mii waawi batugo delle himbe e delle malaykaa6e fu, to mi walaa yidde, mi laati nun hande lennjuru piyeteenu, dum bo hande rimmo baggu.

² To Alla hokkii am dokkal wadugo annabaaku, to mi hebii annal dow siirijji e dow huune fu, dum bo to mii woodi goondinki faa mi sottina baalle, amma mi woodaa yidde, mi laataaki goddum.

³ Baa to mi hokkii jawdi am fu talakaa6e, mi sakka 6annu am bo wuudee yiite, to mi woodaa yidde, dum nafataa am.

⁴ Goodudo yidde e woodi munyal, nee hebii neddaaku. Yidde walaa nawniraagu, ne jurataako, ne woodaa manju hoore.

⁵ Goodudo yidde wadataa ko sentinii, o dartataa ko nafata mo tan, o monnortaako goddo, o jogataako hallande.

⁶ Goodudo yidde seyortaako ko halli, amma e seyoroogoona.

⁷ Oo yaafoo huune fu, oo hoolo huune fu, oo hedoo Alla der ko waroyta, oo munyana huune fu.

⁸ Yidde heennyataa faa abada. Annabaaku heennyay, batugo e delle feere feereeje heennyay, annal bo heennyay.

⁹ Annal meeden laa6idaa, annabaaku meeden bo laa6idaa.

¹⁰ Amma to huune fu laa6inaama, ko laa6aa fu majjitan.

¹¹ No latinoomi suka, mi batii hande suka, mi miiijono hande suka, jiide am bo hande jiide suka. Amma no mawnumi, mi accii golle sukaaku.

¹² Jooni en ji'ataa taw huune fu e laa6al, dum nandi hande daanorgal ni66unjal nun daanortoden. Amma wakkati waraan, en ji'an e gite

meeden deydey. Jooni taw annal am laa6ay, amma wakkati waraan de annanmi faa laa6a, hande no Alla annirimmi.

¹³ Den, huune tati woni ko tabitii, goondingo, e hedaa6o moyyere Alla, e yidde. Amma yidde 6uri dum dum fu mawnugo.

14

Gollirgo dokke Ruuhu Ceniido

¹ To non, daartee yidde. Daartee bo dokke Ruuhu Ceniido, hakko du dokkal annabaaku.

² Batoowo e delle Ruuhu, Alla nun joomum baddata, himbe bane. Gam goddo faamataa ka o batata, Ruuhu nun hokkata mo haalaaji Alla cuudfiidi.

³ Amma gadoowo annabaaku wallan nun wo66e mawnugo der goondinki, e tiidina 6e, e hokka 6e semme.

⁴ Batoowo e delle Ruuhu, semmidinan nun goondinki mum, gadoowo annabaaku bo e walla eklesiya yahugo yeeso.

⁵ Mii yidi on fu baton e delle Ruuhu, amma ko burumi yidugo woni, gadon annabaaku. Gadoowo annabaaku e 6uri batoowo e delle Ruuhu, gam batoowo e delle Ruuhu mawnintaa eklesiya to jottinoowo de walaa.

⁶ Banniraa6e, hande jon bi'en, mi wara to moodon, mi yanta baddirgo on e delle Ruuhu tan, laatoo mi janninay on ko Alla hollitimmi, mi waddanay on bo annal kesal, mi ekkitinay on bo, ume nafanmi on?

⁷ Daaree ji'en, baa huune jimirdum, hande jon fuuraanu dum bo moolooru. To puuroowo fuuraanu, dum bo piyoowo moolooru fiyay hande no haaniri, moy tintotoo ko fuuretee dum bo ko fiyatee?

⁸ Naa moy siriyanto konu to puuroowo walaldu konu fuuray hande no haani?

⁹ Hande non onon bo, to haala moodon laa6ay, moy faamata ko jiddon wi'ugo? On boppii haala moodon!

¹⁰ Delle duuddé nun woni der duuniyaaru nu, de fu, dee goodi ko de bi'ata.

¹¹ Amma to goddo baddii am e denjal jal mi nanataa, mi laatake janano makko, kanko bo o laatake janano am.

¹² Hande non, onon bo, no oon tinnii daartugo dokke Ruuhu, daartee aran dokke puy, jaarooje eklesiya yeeso.

¹³ Gam majjum, batoowo e delle Ruuhu fu, eela Alla walla dum nantingo de.

¹⁴ Gam to mii du'oo e denjal Ruuhu, ruuhu am e du'oo, amma hakkillo am gollataako.

¹⁵ Den, noy gadanmi? Mi du'oto e ruuhu am, mi du'oto bo e hakkillo am. Mi yiman e ruuhu am, mi yiman bo e hakkillo am.

¹⁶ To hinaa nun, to aa yetta Alla e ruuhu, noy tawaado caka hettiniibe, mo annaa dum, waawirta ko wi'i «aami» to a yettidii? Gam joomum nanataa ko batataa.

¹⁷ Baa to yettoore maa e woodi hande noy, dum mawnintaa goondinki joomum.

¹⁸ Mii yetta Alla gam mii buri on, on fu batugo e delle Ruuhu.

¹⁹ Amma der eklesiya, mii buri yidugo mi bata haalaaji joy paameeedi gam ekkitingo wobbe, buri batugo haalaaji ujune sappo e delle Ruuhu de faamataake.

²⁰ Banniraa6e, to on laatee hande sukaa6e der hakkillo moodon. Amma dow hallande laatee hande sukaa6e, dow suttontirgo huune, laatee 6e hakkillooji mum 6enni hande maw6e.

²¹ E winnaa der tawreeta:

Joomiraawo wi'i:

«Him6e 6ee, e delle Ruuhu, e kunnude hobbe nun
baajortoomi 6e.

Amma e nun fu, 6e kettinantaako am.»

²² Hande non, batugo e delle Ruuhu laati nun maane kiita dow 6e goondinay. Wadugo annabaaku laati nun gam goondin6e, hinaa gam 6e goondinay.

²³ Hande jon, to him6e eklesiya fu hawritii, den moy ma66e fu e bata delle Ruuhu feere feere, to him6e 6e janninaaka, dum bo 6e goondinay warii yi'ii dum, 6e bi'ataa ko'e mon sottake na?

²⁴ Naa bo, hande jon, mo goondinay, dum bo mo annaa dum, naati der juulirde moodon, go o tawi him6e fu e wada annabaaku, ka o nanata hiitoto mo, o faama no oo woodi hakke.

²⁵ Miilooji 6erne makko cuudiidi wurtinte, den o jiccoo, o sujidana Alla, o wi'a: «E goonja, Alla e wondi e moodon.»

No haani huune fu wadoroo der Eklesiya

²⁶ Banniraa6e, noy haani gaden? To on kawritii, go oo do e woodi jimol, oo to e woodi janninol, goddo bo e woodi kollitol gom, goddo bo e bata e delle Ruuhu, goddo bo e nantina de, sey huune fu wadee gam goondin6e mawna.

²⁷ To delle Ruuhu nun batete, sey him6e dido bata, to dum buru tato, moy fu e wakkati mum. Goddo moodon nantina de.

²⁸ Amma to nantinoowo walaa, goodudo dokkal batugo e delle Ruuhu jeedoo der eklesiya, bata der 6erne mum, badda e Alla.

²⁹ Dow wadoo6e annabaaku, dido dum bo tato etta haala, horiibe widitoo haala ma66e.

³⁰ To goddo der joodiibe e woodi ka Alla holli dum bata, sey aranneejo batoowo jeedoo.

³¹ Hande nun, on baawan ko wadi annabaaku gooto gooto, gam moy moodon fu ekkitoo, semmidina goondinki mum.

³² Wadoo6e annabaaku sey waawa ko jogii ko'e mum,

³³ gam Alla laataaki Alla mo jibayeere, amma Alla mo jam.

Hande no dum laatii toy fu der eklesiyaaji Alla,

³⁴ sey rew6e jeedoo der eklesiya, 6e kokkaaka laawol 6e bata. Sey 6e baawa jogaago ko'e ma66e 6ee dowtii hande no winniraa der tawreeta.

³⁵ To woodi ko 6e jidi faamineego, 6e acca faa to 6e kooti wuro, 6e yama wor6e ma66e. Gam to debbo batii haala der eklesiya, 6um centiniidum.

³⁶ Naa oon miili to moodon nun haala Alla yiwi? Onon tan he6i ka na?

³⁷ To god6o e miili e laati annabiijo, 6um bo e miili he6ii Ruuhu Ceniido, e haani joomum annita ko binnanmi on laati nun umuroore Joomiraawo.

³⁸ To god6o salake ko ja6i haala ka, e6um hollita no kanko e hoore makko Alla ja6ay mo.

³⁹ Gam majjum, banniraa6e, tinnee daartee dokke annabaaku. To on calee bo him6e bata e 6elle Ruuhu,

⁴⁰ amma kakkilee, huune fu wa6oo e hakkillo, e no haaniri.

15

Pintol Almasiihu

¹ Banniraa6e, mii yidi siwtorgo on linjiila ka baajiimi on, ja6udon ko oon darii dow makka e semme.

² Diga e makka kisintedon to oon jogii ka hande no baajoriimi on. To hinaa non, goondinki moodon laatoto baanji.

³ Aran, mi yottinii on ko ke6umi min e hoore am, kanjum woni. Almasiihu maayii gam hakkeeki meeden, hande no Dewtere wi'i.

⁴ O uwaama, o fintii nyalaane tatawre, hande no Dewtere batiri.

⁵ O hollitanake Piyer, 6aawo majjum o hollitanii aahi6e sappo e 6ido.

⁶ Baawo majjum o hollitanii banniraa6e ko 6uri keme joyo de woore. Duu66e ma66e e wuuri faa jooni, amma wo66e mum maayi.

⁷ Baawo majjum, o hollitanake Yaakuuba, den go o hollitanii lilaa6e fu.

⁸ Faa sakitiineere, o hollitanii am, min nandudo hande sukeel dimaanjel lebbi mum hebbay.

⁹ Gam min 6uri lilaa6e fu faandugo, mi fotay du noddeego lilaado, gam mi tooriino eklesiya Alla.

¹⁰ Gam moyyere Alla laatoriimi ko laatiimi. Moyyere ne o wadanimmi bo laataaki baanji, gam mi gollake ko 6uri lilaa6e fu. Min bane wadata

6um, amma moyyere Alla wonne der am wadata 6um.

¹¹ To non, min nun, kam6e nun, haala goota kan men piinata, kanka nun bo goondindon.

Pintol maay6e

¹² To emen baajoo no Almasiihu fintii e maayde, den noy wo66e moodon wi'irta maay6e fintataa?

¹³ To pintol maay6e walaa, Almasiihu e hoore mum bo fintay,

¹⁴ to Almasiihu fintay bo, waaji amen laatake baanji, goondinki moodon bo laatake baanji.

¹⁵ Ko 6uri fu, to e goonja maay6e fintataa, minon bo men laatake seedani6e Alla fewre, gam emen ceedoo o fintinii Almasiihu, nani bo goonja bane, to maay6e fintataa.

¹⁶ Gam to maay6e fintataa, Almasiihu e hoore mum fintay.

¹⁷ To Almasiihu fintay, goondinki moodon laatake baanji, der hakkeeki moodon bo gonudon faa jooni,

¹⁸ maayunoo6e e goondinki Yeesu bo halkii.

¹⁹ To der duuniyaaru do tan miluden he6ugo riiba gonuka der kawtal men e Almasiihu, enen 6urannoo him6e fu yurminaago.

²⁰ Amma e goonja, Almasiihu fintii, o laatake arano der maay6e fintoo6e.

²¹ Hande no maayde naatiri der duuniyaaru diga neddo, hande non bo pintol wariri diga e neddo.

²² Hande no him6e fu maayirta gam kawtal mum e Adamu, hande non him6e he6irta yonki gam kawtal mum e Almasiihu.

²³ Moy fu fintan e wakkati mum. Almasiihu laatii arano, 6aawo mum, goondin6e mo tokkina der nyalaane garki makko.

²⁴ Baawo majjum, timmoode duuniyaaru waran. Almasiihu halkan hooree6e e woodu6e baawde e semmeeji kalludi fu, den o hokka Alla Baaba meeden laamaare.

²⁵ Gam doole Almasiihu laamoo faa to Alla wattii way6e makko ley teppe makko.

26 Ganyo cakitorteedo halkeego woni maayde.

27 E winnaa: «Alla wattii huune fu ley koyde makko». Amma to wi'aama, «huune fu» Alla gattudo huune fu ley koyde makko bane won-daa.

28 To Almasiihu laatake hooreejo dow huune fu, kanko Biddo bo, o hokkan Alla hoore makko, den Alla laamoo dow huune fu, e dow moy fu.

29 To non, riiba kaye wadeteebe batisi faa maayira woodi to maaybe fintataa? Ume wadi ko himbe e wadee batisi faa maayira?

30 Enen e ko'e meeden bo, gam ume potteten wakkati fu kaliije maayde?

31 Banniraaɓe, nyalaane fu der hunnuko maayde nun gonumi. Amma e nun fu mii juroro on gam daliila kawtal moodon e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

32 To e miilooji hebugo goddum der duuniyaaru do nun gadirmi duuro der wannarde Efesu, kabumi e bisaaji ladde kalludi, ume dum nafatammi to maaybe fintataa? Dum laatotono hande no ballool nɔl do wi'i: «Nyaa-men jaren, gam jaano en maayan.»

33 To on jammee ko'e moodon: «Yaadugo e kalludo biisan jikku boodun.»

34 Pukkinee hakkilooji moodon hande no haani, to on gadee hakke. Mi batii ka gam centon, gam wobbe moodon annaa Alla.

35 Amma, wadoto goddo yama: «Noy maaybe fintirta? Bannu iri nɔle ɓe bittiroyta?»

36 Onon ɓe galaa hakkillo! To a aawi awdi, doole ni waata go ni fuda.

37 Awdi ni aawudaa fu, to gawri nun, dum bo awdi feereeri gom nun, gitel tan aawataa, pudol e haako mum bane.

38 Baawo mum, Alla nun hokkata awdi fu iri pudol mum no o yidiri, awdi fu bo e pudol muudum nun.

39 Kujje yonkinteeje fu bane woodi ɓannu gootol. Himbe e woodi ɓannu mum, bisaaji e ɓannu mum, pooli e ɓannu mum, liyyi bo e ɓannu mum.

40 E woodi ɓannu nɔl dow kammu, e ɓannu nɔl leydi. Bannu nɔl dow e nari mum, nɔl leydi bo e nari mum.

41 Naane e jaynɔl mum, lewru e jaynɔl mum, koode bo e jaynɔl mum, baa koode den jaynɔl mum e sutton-tiri.

42 Hande non, pintol maaybe bo laatii. To ɓannu uwaama, nɔl nyola, to nɔl fintinaama, nɔl nyolataa.

43 To nɔl uwaama nɔl woodaa ted-dunjal, nɔl fintinee, enɔl woodi ted-dunjal. To nɔl uwaama, nɔl tampunɔl, nɔl fintinee enɔl woodi semme.

44 To nɔl uwaama ɓannu leydinke-wol, nɔl fintinee enɔl laatii ɓannu ruuhunkewol. To ɓannu leydinkewol na'on, ɓannu ruuhunkewol bo na'on.

45 E winnaa: «Aadamu neddo arandeejo laatake yonkinteejo». Aadamu cakitiido laatake Ruuhu kokkoowo yonki.

46 Ruuhunkejum bane ardii, dum ɓannu nun ardii. Baawo mum ko dum Ruuhu tokkii.

47 Aadamu neddo arandeejo e sol-laare leydi nun tagiraa, e leydi o yiwi, neddo didaɓo bo, dow kammu yiwi.

48 No tagiraado e sollaare leydi wa'i, hande non woodube ɓannu leydinkewol bo wa'i. No yiwudo dow kammu wa'i, hande non ɓe dow kammu bo wadoyta.

49 Hande no nandirden e neddo tagiraado sollaare leydi, hande non bo nandiroyten e neddo yiwudo dow kammu.

50 Banniraaɓe, ko jidum wi'ugo on nani: Bannu e yiyam waawataa ko roni Laamaare Alla, kade bo, nyoloojum waawataa ko roni ko nyolataa.

51 Nani mi hollan on asiiri gom: en fu bane maayata, amma en fu en baylitinte,

52 der wakkati gooti, der mayyande itere, to rimmo walaldu sakitiinewol nanaama. To nɔl fuuraama, maaybe artan finta e ɓannu nɔl nyolataa, enen horiibe en baylitinte.

53 Den fu, ɓannu nyoloowol ɓornoto ko nyolataa, ɓannu maay-oowol bo ɓornoo ko maayataa.

⁵⁴To ɓannu nyoloowol ɓorninaama ko nyolataa, maayoowol bo ɓorninaama ko maayataa, den haala annabaaku binnaaka ka hebban:

«Maayde jaalaama, modaa.

⁵⁵Maayde, toy jaalorgal maa woni? Maayde, toy tooke maa woni?»

⁵⁶Hakke woni tooke maayde, baawde hakke bo woni tawreeta.

⁵⁷Yettoore laatanoo Alla kokkoowo en jaalaago diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁵⁸Gam majjum banniraaɓe am yidaaɓe, laatee tabitiibe, ɓe dimmataako. Wakkati fu kiinnee golle Joomiraawo, gam oon anni ko gaduɗon sabbu kawtal moodon e Joomiraawo yanataa baanji.

16

Wallugo goondinɓe Urusaliima

¹Jooni, wallirgo goondinɓe wonɓe Urusaliima e ceede nun batananmi. Onon bo gadee hande no batumi eklesiyaaɓi leydi Galaatiya.

²Alal fu, moy moodon fu resa wecco dow ko o heɓi. To on kedee mi wara go kawriton de.

³To mi warii, mi lilan ɓe cuɓoton ɓe jaara ballal moodon faa Urusaliima, e dereeji paaminooji haala ballal moodon.

⁴To fotii mi yaha min e hoore am, ɓe jaadan e am.

Pol e miili witta to ɓe Korintu

⁵Mi waran to moodon, amma mi yiwiran e leydi Maseduwaan, gam ton tokkiranmi.

⁶Wadoto to mi warii mi joodoo to moodon balde sedda, dum bo mi dabba ton. Den ballon am der jahaanɗal am mi yahira to jahanmi fu.

⁷Gam e laawol ɗol do, mi yidaa yaalugo on to mii yawta, to Joomiraawo e yidi mi joodoto to moodon balde sedda.

⁸Amma mi joodoto taw Efesu faa juulde Pantekosta yottoo,

⁹gam laawol manɗol maɓɓitanake am mi wada golle am, baa no wayɓe bo e duudi.

¹⁰To Timote warii to moodon, jaɓɓee mo, jogodon mo faa wooda, gam golle Joomiraawo nun o wadata hande am.

¹¹Gam majjum, to goddo yawoo mo. Ballitee mo dow jahaanɗal makko. O yaha e jam, o warta to amen. Min e banniraaɓe emen kedii mo.

¹²Banniraawo meeden Apollos, mi tiidini dum de duuddum o yaada e banniraaɓe to moodon, amma faa hanne o nootaaki. Amma o waran to o heɓori.

Baynaaɓe

¹³Kakkilee, daree e semme der goondinki, kollitee cuusal mon, goodee semme.

¹⁴Ko gadoton fu, gadiiree dum e yidde.

¹⁵Banniraaɓe, ko eelanmi on woni, oon anni Estefanas e himɓe wuro mum, kamɓe nun arti goondini der leydi Akaya fu. Be tinnake gollanaago himɓe Alla.

¹⁶Downtanee himɓe iri maɓɓe, tinniibe e gollodoo e maɓɓe.

¹⁷Berne am weli e garki Estefanas e Fortunatus kan e Akaykus. Be gadanii am ko on baaway ko wadanimmi gam oon boddii.

¹⁸Be pukkinii ɓerne am e ɓerde moodon. Gam majjum teddinee himɓe hande maɓɓe.

¹⁹Himɓe eklesiyaaɓi leydi Asiya fu sannii on. Akilas e Pirisikiila, e goondinɓe Yeesu hawritintooɓe der wuro maɓɓe fu e sanna on sanne e inne Joomiraawo.

²⁰Banniraaɓe fu e sanna on.

Moy moodon fu sanna banniraawo mum e yidde mawne.

²¹Min Pol mi sannii on e binni junɗo am.

²²Neddo fu mo yidaa Joomiraawo, o naalaado! Maranata, yaa Joomiraawo Yeesu, war!

²³Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon!

²⁴Mii yidi on on fu, gam kawtal meeden e Yeesu Almasiihu.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Galaatiya

Haala Puddirka

Derewol Galaatiya laati nun ɲol Pol wannani eklesiyaaɲi dɪ o titi wakkati o wadi jahaale makko de Golle Lilaabe batani. Wo66e e miili, eklesiyaaɲi dɪn tawa nun weccoore Asiya pettel, waato to wi'ete Turkiya jooni. No Pol yawti, Yahuduube waajotoobe wo66e yahii ton e bata kalluka dow golle waaji de o wadata. Bee bi'a: haanu nun himbe downtanoo tawreeta Muusa e juuldeeji Yahuduube, e juulnol. Baawo mum, wo66e der goondinbe wi'i e woodi hoore mum, go 6e etti dimaaku ma66e 6ee gadira ko haanay. Pol fuddi toontaago dow ka 6e gaccortoo dum dow golle waaji de o wadata. Bee bata ka gam 6e gatta seko der tedduɲal linjiila ka o waajoto. Yeesu Almasiihu pintudo e hoore mum nun hollitanii Pol, kanko nun bo hokki Pol linjiila ka waajoto. Lilaabe Yeesu wo66e bo e darii 6aawo Pol. Pol wooltanii Piyer der siire Antakiya gam munaafitaare makko. O habidii bo yidube e jogii tawaɲal Yahuduube. Pol hollii 6e no goondindo fu laatinaama poonniido diga e goondinki mum, hande no Iburahiima ha66iranaa alkawal mum. Baawo mum, Pol hollii ko laatii golle tawreeta. Goondingo Yeesu Almasiihu e waylita gonki men, laatina en rimbe, hinaa maccube. Wittitaago der downtanaago golle tawreeta, kanjum laatinta neddo maccudo. Baawo mum, Pol heennyitiri e hollugo goonki mo Ruuhu Alla ardanii.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-10
2. Alla e hoore mum nun laatini Pol lilaado, 1.11-2.21
3. Haala moyyere Alla, 3.1-4-31
4. Dimaaku goondinbe e ko 6e jowanaa, 5.1-6.10

5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.11-18.

Sannoore

¹ Derewol ɲol do yiwii e am, min Pol, lilaado. Himbe bane lilimmi. Lilal am yway dige e neddo. Amma Yeesu Almasiihu e Alla Baaba pintindo mo dige maayde nun lilimmi.

² Min e banniraa6e wondube e am fu, emen binnana on derewol ɲol, onon himbe eklesiyaaɲi leydi Galaatiya.

³ Baaba meeden Alla, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, wadana on moyyere, hokka on jam.

⁴ Almasiihu hokkii hoore mum gam hakkeji meeden. O wurtinii en dige e jamaanuuru hallunu nu. Hande non Alla Baaba meeden yidiri.

⁵ Tedduɲal laatanoo mo faa abada. Aami.

Linjiila feereha gom walaa

⁶ Dum haaynake am no bayli-toridon law, tokkudon linjiila gokka, accudon Alla, noddudo on e moyyere Almasiihu.

⁷ Linjiila gokka walaa. Amma himbe nun laawata on e yidi waylitingo linjiila Almasiihu.

⁸ To goddo waajike on linjiila feereha ka yaaday e ka men baajii on, baa to menen nun, dum bo malaykaajo yiwudo dow kammu nun, naalooe Alla wonoo dow joomum.

⁹ Men batiino on ka, jooni bo mii batitoo on ka: To goddo waajike on linjiila feereha, cuttontirka e ka men baajii on, naalooe Alla wonoo dow joomum.

¹⁰ Den kan, fottango himbe nun daartanmi, naa fottango Alla? Mi daartan nun mi fottana himbe na? To mii daartanno fottango himbe, mi laatataakono maccudo Almasiihu.

No Pol laatorii lilaado

¹¹ Banniraa6e, mii yidi paamon no linjiila ka baajotoomi yway e neddo.

¹² Neddo bane hokkimmi ka, neddo bane janninimmi ka bo, amma Yeesu Almasiihu hollitanii am, hokkimmi ka.

¹³ On nanii no laatinoomi arande, der diina Yahuduuḅe. Mi toorii eklesiya Alla e cattal, mi tinnakeno halkugo ka.

¹⁴ Mii ḅurunoo igoḅbe am ḅuuḅbe der laawol diina Yahuduuḅe. Mii wooduno tinnaare mawne dow salo-raago tawaanjal kaakiraaḅe am.

¹⁵ Amma Alla suḅii am diga mii woni der reedu inna am, noddimmi sabbu moyyere mum.

¹⁶ O hollitii am Biyiiko gam mi waajoo heeferḅe habaru makko. Wakkati mum, mi seedinay godḅo.

¹⁷ Mi yahay Urusaliima to artuḅe am laataago lilaaḅe, amma mi yahii leydi Arabiya, bittoyimi Damas.

¹⁸ Duuḅi tati ḅaawo mum jahumi Urusaliima, gam mi annita Piyer, gondumi e makko balde sappo e joy.

¹⁹ Mi yi'ay lilaado baa gooto, to hinaa Yaakuuba, miiraawo Joomi-raawo.

²⁰ Ko binnanani on ḅo, Alla woni seedeejo am, mi fewataa.

²¹ Baawo majjum, jahumi leydi Siriya, e leydi Silisiya.

²² Wakkati majjum, goondinḅe ḅe eklesiyaaji leydi Yahudiya meeday yi'ugo am e gite mum.

²³ Be nananno nun tan e wi'ee, nedḅo toorannooḅo en, jooni na'on waajoo haala goondinki ki yiduno halkugo.

²⁴ Den ḅe teddinii Alla sabbu am.

2

No lilaaḅe jaḅiri Pol.

¹ Duuḅi sappo e naay ḅaawo mum, bittumi Urusaliima min e Barnabbas. Titus bo e wondi e am.

² Mi yahii ton gam ko Alla hollitimmi. Mi hawtii min tan e ardiḅe, kollumi ḅe linjiila ka baajotoomi caka ḅe lenyi janani. Gam mi yidaa golle am ḅe gadumi, e ḅe gadanmi laatoo baanji.

³ Titus gondudo e am, laati nun Yunaninkeejo, o doolaaka bo julnaago.

⁴ E non fu, banniraaḅe fewrekuuḅe naatuḅe caka men e yoyre, e yidunoo dum. Be daartii liinyugo dimaaku keḅuden der kawtal meeden e Yeesu

Almasiihu, gam ḅe bittina en der maccunnaaku.

⁵ Amma men kokkay ḅe laawol baa sedḅa, heḅa goonja linjiila tabitoo caka moodon.

⁶ Daaraaḅe mawḅe ḅen, baa to ume ḅe laatiino, walaa ko faalii am, gam Alla ḅurontirtaa himḅe. Mawḅe ḅen yowanay am godḅum.

⁷ Amma ḅe paamii Alla nun yowanimmi linjiila mi waajoo ḅe lenyi janani, hande no o yowirani Piyer waajoo Yahuduuḅe.

⁸ Alla laatindo Piyer lilaado caka Yahuduuḅe, kanko laatiniimmi min bo lilaado caka ḅe lenyi janani.

⁹ Yaakuuba e Piyer e Yuhaana, laatiḅe darjanal goondinḅe annitii moyyere ne Alla wadanimmi. Be kokkii men juude min e Barnabbas gam hollitingo naaral amen. Hande non menen, men jaha men baajoo ḅe lenyi janani, kamḅe bo ḅe baajoo Yahuduuḅe.

¹⁰ Ko ḅe eeli men tan woni, men ciwtora talakaaḅe. Mi tinnike bo wadugo dum.

Pol wooltanii Piyer der siire Antiyokiya

¹¹ Amma no Piyer wari Antiyokiya, mi wooltanii mo yeeso himḅe gam o woofii.

¹² Gam ko lilaaḅe Yaakuuba wara, Piyer e nyaamdannoo e ḅe lenyi janani. Amma no ḅe jottii, o takkitii ḅe, o acci nyaamdugo e maḅḅe, gam oo hula Yahuduuḅe.

¹³ Yahuduuḅe goondinḅe Yeesu woḅḅe hawtii e makko, faa ḅe naanni Barnabbas bo der munaafitaare maḅḅe.

¹⁴ No ji'umi ḅe jahataa der goonja linjiila, bi'umi Piyer yeeso himḅe fu: «An Yahuduujjo, aa wada hande no ḅe lenyi janani wadata, hinaa hande no Yahuduuḅe, noy doolirta ḅe lenyi janani ḅe gada hande Yahuduuḅe?»

Goondingo Yeesu Almasiihu tan hisinta

¹⁵ Menen, men dimaaka maa der lenyol Yahuduuḅe, men laataaki hakkeḅe ḅe lenyi janani.

¹⁶ Emen anni neddo laatintaake poonnitiido e tokkugo tawreeta. E goondinki Yeesu Almasiihu tan neddo laatirtee poonnitiido. Menen bo men goondinii Yeesu Almasiihu, gam men laatinee foonnitiibe diga e goondinki, hinaa gam tokkugo tawreeta. Gam walaa baa gooto laatinteedo poonnitiido e tokkugo tawreeta.

¹⁷ Emen daarta laatineego foonnitiibe der kawtal amen e Almasiihu. Der majjum, to tawaama men hakkeebe nun, den Almasiihu laati nun gollantoodo hakke na? Abada!

¹⁸ Gam to mii mahitoo ko pusumi, min e hoore am mii tabbitina no mi boofudo.

¹⁹ Amma min, mi maayi dow wecco tawreeta, tawreeta kan warimmi, heba mi wuura gam Alla. Mi tigidaama e Almasiihu dow leggal palaajal.

²⁰ Min bane wuurata, Almasiihu nun wuuri der am. Guurnam bannu buuranmi jooni, e goondinki Biddo Alla nun buuranmi, kanko jiddo am faa hokkitiri hoore mum gam am.

²¹ Mi woppataa moyyere Alla. Gam to e tokkugo tawreeta nun neddo laatirtee poonnitiido, den fu Almasiihu maayii gam baanji.

3

Tokkugo tawreeta dum bo goondingo Yeesu

(Roma. 4; 8.14-17)

¹ Onon be Galaatiya, on galaa hakkillo! Moy jammii on? On laabinanaamaa haala Yeesu Almasiihu, tiggaado dow leggal palaajal.

² Toontee am yande dee do: Gam tokkudon tawreeta acci kebudon Ruuhu Ceniido na, naa gam on nanii linjiila go goondindon Yeesu Almasiihu?

³ Non hakkillo moodon faandiri? On puddirii e Ruuhu Alla, ko oon jidi heennyitirgo e semme moodon?

⁴ Huune ko hebi on dum fu laatike baanji na? Wadataako dum laatoo baanji.

⁵ Kokkudo on Ruuhu mum, go e wada haaynaareji hakkune mon,

gam tokkudon tawreeta o wadata nun na, naa gam on nanii linjiila ko goondindon?

⁶ Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii, go Alla daari mo poonnitiido.»

⁷ Gam majjum, paamee kaa do: Goondinbe Alla nun laatii biibe Iburahiima.

⁸ Dewtere batiino, no Alla wadan be lenyi janani foonnitiibe gam goondinki maabe. Kan acci ne batunoo Iburahiima linjiila diga law, ne wi'i: «Lenyi fu barkidinte diga e maa.»

⁹ Iburahiima goondinii go o barkidinaa. Hande non goondinbe heban barkidineego e makko.

¹⁰ Amma hooliibe tawreeta fu naalooore na'on dow maabe. Gam e Winnii der Dewtere: «Naalooore laatanoo mo tokkay baadey e gollira ko winnaa der tawreeta.»

¹¹ Dum laabii no baa gooto laatintaake poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam dewtere wi'i: «Poonnitiido wuuran sabbu goondinkim.»

¹² Nani tawreeta yiway e goondinki, gam e Winnii: «Golliroowo ko tawreeta bati fu wuuran e majjum.»

¹³ Almasiihu sooditake en diga naalooore tawreeta. O laatake naalaado gam men, gam e Winnii: «Bilaado dow leggal fu laati nun naalaado.»

¹⁴ Yeesu wadii dum gam barke Iburahiima laatanoo be lenyi janani. Goondindo Yeesu Almasiihu heban Ruuhu mo Alla haabani dum alkawal.

Tawreeta e alkawal

¹⁵ Banniraaabe, mii bata do hande no himbe batirta. To neddo haabii alkawal tabbitini jal, walaa piirtando jal, walaa beydoowo jal bo.

¹⁶ Alla haabani Iburahiima e taaniraawo mum alkawal. Dewtere wi'ay: «Taaniraabe», hande be duube nun, amma gooto ne batani, ne wi'i: «taaniraawo maa», kanko woni Almasiihu.

¹⁷ Ko jidumi wi'ugo woni: Alla haabi alkawal faa woodi. Den tawreeta garuka baawo duubi keme naay e laso e sappo, waawataa ko fiirti jal, laatina jal baanji.

¹⁸ To donju hebirte nun e tawreeta, den fu e alkawal bane nu hebirtee. Nani bo e alkawal nun Alla hokkiri Iburahiima moyyere.

¹⁹ Den ume sariya wari wadugo? Ka hokkaamaa gam hollitingo boofi, faa ko taaniraawo Iburahiima wara, kanko nun Alla ha66ani alkawal. Diga e malaykaabe bo tawreeta hokkaa, der junjo hakkunneejo.

²⁰ Amma to neddo gooto nun, haaje hakkunneejo walaa. Nani bo Alla kan laati nun gooto.

²¹ Den, tawreeta luudontiran nun e alkawal Alla na? Aawo! To tawreeta waawanno ko hokki yonki, den fu e goonja neddo laatinteno poonnitiido diga e tawreeta.

²² Dewtere wi'i, hakke jaalake himbe fu. To non goondinbe Yeesu Almasiihu heban ko be ka66anaa alkawal gam goondinki ma66e.

²³ Diga goondinki waray, tawreeta e ha66unoo en hande der kasu. Ekaa ha66i en hakko goondinki suppitin-too.

²⁴ Hande non tawreeta laatorii deenoowo en faa wakkati Almasiihu wari gam laatineden foonnitiibe diga e goondinki.

²⁵ Jooni no goondinki wari, en burtake e junjo deenoowo on.

²⁶ On fu, on laatake bi66e Alla gam on goondini Yeesu Almasiihu.

²⁷ On fu, on kawtii e Almasiihu, gadanadon batisi e inne makko, nandudon mo.

²⁸ Cuttontinol walaa hakkune Yahuduujo e Yunaninkeejo, dimo naa bo maccudo, gorko naa bo debbo, gam on fu on laatike gootum der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁹ To on laatike himbe Almasiihu, den on laatike be lenyol Iburahiima, on donan ko Alla ha66annoo mo alkawal.

4

¹ Ko jidum wi'ugo woni, to donoowo e laatii sukeel, walaa ko suttontirta mo e maccudo, baa no kanko nun woodi huune fu.

² O downtanto reenoobe mo e dawra-noobe jawdi makko faa wakkati ki baabiiko resi yottoo.

³ Enen bo, no laatinodeen sukaa6e, en laatikeno maccube baawdeeji duuniyaaru.

⁴ Amma no wakkati ki Alla resi hebbi, o lili Biddo makko. Biddo on rimaama e debbo, o umminaama ley baawde tawreeta,

⁵ gam o rindina wonbe der makka, o laatina en bi66e Alla.

⁶ Gam een laatii bi66e Alla, o lili Ruuhu Biyiiko der berde meeden. Kanjum acci Ruuhu on e wi'a: «Abba», waato Baaba.

⁷ To non, a laataaki kade maccudo, biddo nun laatidaa. No aa laatii biddo, a ronan ko Alla resani bi66e mum.

Ko jogii Pol dow be Galaatiya

⁸ Den ko on annaano Alla, on jagganakeno safeteebe be laataaki Alla e goonja.

⁹ Amma jooni no annitindon Alla, dum bo mi wi'a no Alla anniti on, noy dum wadi ko oon bitta to ruuhuuji di walaa baawde e teddujal? Ko jey sabbu ko oon jidi laataago maccube majji kade?

¹⁰ Oon kakkilana nyalaade godde, e lebbi goddi, e wakkatiiji goddi, e duubi goddi.

¹¹ Mii hula to golle gadumi gam moodon laato baanji.

¹² Banniraa6e, mii eela on, laatee hande am, gam min bo mii laatii hande moodon. On gaday am fu gacce gom.

¹³ Oon anni gam sabbu nyaw nun acci ko baajiimi on linjiila aran.

¹⁴ Nyaw am toorii on, amma on jawaaki am, on elay am bo. On jabii am hande malaykaajo Alla, e hande Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non, toy seyo moodon goodunodon woni? Gam mii seedanoo on dum, to on baawiino, on doofanno gite moodon kokkon am.

¹⁶ Mi laatike ganyo moodon gam mii bata on goonja na?

¹⁷ Tinnaare himbe ben woodi dow moodon woodaa, gam be jidu nun seennugo on e am, gam tokkodon be e tinnaare.

18 Wadugo ko nafata e tinnaare baadey e woodi, amma hinaa to mii woni e moodon tan.

19 Sukaabe am, mii tooro kade gam moodon hande no debbo nanirra natakawre. Dum laato faa jikku Almasiihu wonoo der moodon.

20 Mii yidunoo wonaago to moodon jooni, gam mi heba no baddirmi e moodon. Jooni mi annaa noy gadanmi e haala moodon.

Alkawalji didi: Jeyaanaaku e dimaaku

21 Batee am onon yiduube downtanaago tawreeta. On nanay ko tawreeta kan wi'i na?

22 E Winnii no Iburahiima e woodi biibe worbe dido, gooto bii kordo, gooto bo bii dimo.

23 Bii kordo rimaama hande no himbe fu rimirtee, bii dimo bo rimiraa e alkawal Alla.

24 E woodi ko soomii der haala ka. Rewbe dido ben laati nun alkawalji Alla didi. Gootal, waato Hajara, yiwii dow waanne Sinayi, kannal rimi maccube.

25 Hajara laati nun hande waanne Sinayi, tawaane leydi Arabiya. Oo nandi e Urusaliima ni jooni. Gam Urusaliima e sukaabe mum, e jeyaanaaku woni.

26 Amma Urusaliima ni dow kammu laati nun dimuri, kayri laatii inna meeden.

27 Gam e Winnii:
«Welweltu, an dimaro!
Huuɓu kuuɓaali seyo! an mo meeday ko nani natakawre.

Gam sukaabe debbo accaado duudan bura be debbo banjaado.»

28 Onon banniraaɓe, on laati nun biibe alkawal Alla hande Isiyaaku.

29 Amma, hande no dimaado e bannu tooriri dimaado e Ruuhu Alla, hande nun bo dum laatii faa hanne.

30 Amma ume nun Dewtere wi'i? Ne wi'i: «Riiwu kordo e biyum, gam bii kordo ronidintaa e bii dimo».

31 Hande non banniraaɓe, en laataaki biibe kordo, amma een biibe dimo.

5

Goondinbe rindinaama

1 Almasiihu firtii en gam laatoden rimbe e goonja. Gam majjum, daree e semme, to on accee bittinedon der baawde jeyaanaaku.

2 Min Pol, mii wi'a on: To on nootike juulnadon, Almasiihu nafataa on goddum.

3 Mii batitoo ka kade, neddo fu nootiido juulnaago, sey joomum downtanoo tawreeta fu.

4 Onon dartoobe laataago foonniitibe diga e tawreeta, on ceedi e Almasiihu, on boddodike e moyyere Alla.

5 Menen, e men kedii Alla laatina men foonniitibe diga e goondinki. Kanjum men kedii e baawde Ruuhu Ceniido.

6 To goddo hawtii e Yeesu Almasiihu, juulnol e dullere juulnol fu laataaki goddum. Ko nafata woni, goondinki gollotooki e yidde.

7 On pudtii doggudu moodon no woodiri. Moy haggi on, hadi on downtanaago goonja?

8 Ko wayliti miilooji moodon yiway to Alla, noddudo on.

9 E wi'ee: Yuufinirdum sedda yuufinan conni laawaani fu.

10 Min kan, mii hoolii on gam joomiraawo, mii anni miilo moodon wittay nokkun feere. Amma laawoowo on on, baa to moy nun, o doyyete kiita.

11 Banniraaɓe, to haala juulnol nun baajotoomi, gam ume tooreteemi? To kanka baajotoomi, den fu maayde Almasiihu dow leggal palaanjal laatantaakono goddo fergere.

12 Laawoobe on bee, yaha wuddita dum fu.

13 Banniraaɓe, on noddaama gam laatodon rimbe. To on ettee dimaaku moodon gadiron jidaadi yonki. Amma, moy fu jagganoo bannun e yidde.

14 Gam tawreeta fu hawtii der haala goota kaa do: «Yidu banniraawo maa hande no jidirdaa hoore maa».

15 Amma to oon yakkontira, oon nyaamontira hande dawaadi, kakkilee to on kalkontiree.

Ruuhu Ceniido e jidaadi yonki

¹⁶ Gam majjum, mii bata on: Accee Ruuhu Ceniido dura gonki mon, den on tokkataa jidaadi yonki moodon.

¹⁷ Gam jidaade yonki e luudontiri e Ruuhu, ko Ruuhu yidi bo e luudontiri e jidaadi yonki. Edum luudontiri hakkune majjum, kan acci on baawataa wadugo ko jidudon.

¹⁸ Amma to Ruuhu durata on, tawreeta woodaa baawde dow mon.

¹⁹ Ko jidaadi yonki waddata e laabi. Kanjum woni, jeenu, ko sobi, kaaruwaaku,

²⁰ caafol tooruje, dobodoboje, gaynu, hawre, nawniraagu, mone, jeddi cattudi, luudontirgo, ceen-nirgu,

²¹ suuno, jarde bagi, deereraaku e ko nandi e majjum. Mii seedina on hande no ceedinirnoomi on bi'umi, wadoobe iri baadi nin fu naatataa der Laamaare Alla.

²² Amma ko Ruuhu Ceniido rimata woni: yidde, seyo, jam, munyal, neddaaku, yurmeene, goondinki,

²³ diggere e jogaago hoore mum. Tawreeta walaa gaccotooka iri kujje dee.

²⁴ Laatii6e 6e Yeesu Almasiihu tiggii balli mum e jidaadi yonki, e suuno mum fu dow leggal palaanjal.

²⁵ To e Ruuhu nun buurirden, accee jahiren no Ruuhu yidiri.

²⁶ To en mawnitee, to en corkon-tiree, to en gadontiree nawniraagu.

6*Ballontiree hakkune moodon*

¹ Banniraa6e, to on nanjii goddo e wada boofol, onon woodu6e Ruuhu, bittinee joomum e diggere. Amma, onon bo kakkilee gam to on naatee der jarbeeji.

² Ballontiree roonaago doolle moodon, hande non kebbinirton ko Almasiihu resani on.

³ To goddo e miili e laatii goddum, nani bo o laataaki goddum, o jam-mike hoore makko.

⁴ Moy fu daara golle muudum. To de potii ko o juroro, o juro gam hoore

makko, amma to o jura dow golle goddo.

⁵ Gam moy fu roonoto e hoore mum doongal mum.

⁶ Janjinteedo haala Alla, e haani seennira ko woodi e janninoowo dum.

⁷ To on majjinee ko'e moodon, Alla nootataako goddo yawoo dum. Ko moy fu aawi, kanjum ruggata.

⁸ Aawudo ko suuno mum yidi, ruggan ko suuno rimata, waato maayde. Aawudo ko Ruuhu Ceniido yidi, ruggan ko Ruuhu rimata, waato yonki tabitiiki.

⁹ To en comee wadugo geetum. Gam to en tampay, en duggan to wakkati mum warii.

¹⁰ To non, de gooduden wakkati, en gadanee himbe fu geetum, accu dun banniraa6e meeden goondin6e.

Haalaaji cakitiidi e baynaade

¹¹ Daaree binniji mawdi di bin-nanmi on e junjo am.

¹² Dartoo6e hollitingo hoore mum yeeso himbe, kambe doolata on juulnaago. Bee gada dum gam 6e jidaa tooreego sabbu leggal Almasiihu palaanjal.

¹³ Baa kambe juulnaa6e, 6e tokkaaki tawreeta. Be jidu nun juulnodon gam 6e ke6a juroraago on.

¹⁴ Min kan, mi jurortaako goddum to hinaa leggal Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu palaanjal. Diga e maggal duuniyaaru tiggaa gam am, min bo tiggaami gam mayru.

¹⁵ Gam juulnaago e dullere juulnaago fu laataaki goddum, sey laataago neddo keso, tagitaado.

¹⁶ Tokku6e laawol nol fu, Alla hokku dum jam e endam, kambe e Isira'iilaabe 6e Alla.

¹⁷ Diga jooni, to goddo tooranmi kade, gam bannu am e woodi maane battarde Yeesu.

¹⁸ Banniraa6e, moyyere Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu wonda e moodon! Aami.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Efesu

Haala Puddirka

Derewol Pol ɲol do, eklesiya Efesu tan bane o wannani ɲol, amma eklesiyaaji 6aadeere leydi Asiya fu o wannani ɲol, don nun wi'etee jooni Turkiya. Der binniji arandeeji, inne Efesu walaano der derewol ɲol. Pol e anni eklesiya Efesu, gam o wadiino ton hande duubi tati. Golle Lilaabe 19 e 20. Dum nandi hande derewol Efesu ɲol nun Koloosi 4.16 batani.

Roma nun Pol woni o wanniri derewol ɲol hakkune duubol 62, ko Tikikus yaari ɲol. Diga fuddoode maggol, Pol hollii laawol ɲol Alla tokki o hisinira himbe diga e Yeesu Almasiihu. Alla e hoore mum resiino ko yiduno wadugo diga duuniyaaru tagaaka. Kanjum Pol noddii asiiri. O hollitii asiiri ko o resunoo wadugo diga e Yeesu Almasiihu, den o subii Pol laato gollantoo do asiiri on.

Baawo haalaaji di, Pol batanii goonki goondinbe hebbube Ruuhu Ceniido. O luudontirii ki e goonki 6e goondinay, 6e annaa Alla.

Hande non, 6e Pol wannanta hebirta semme jaalaago ekkitinoobe fewrekuube, dartooobe seekina eklesiyaaji gonudi 6aadeere Koloosi.

Haala mawka der derewol ɲol woni no himbe fu laatorii gootum diga e Almasiihu baa no 6ee laatii lenyi e himbe feere feere.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Almasiihu e eklesiya mum, 1.3-1-23
3. Yahuduu6e e 6e lenyi janani laatake gootum baa no 6ee laatii lenyi feere feere (2.1-3.20)
4. Eklesiya e laatii goota, amma moy fu e dokkal mum der eklesiya ka wuro (4.1-16).
5. Himbe fu e laatii gootum baa no joonne ma66e e suttontirii (5.21-6.9)
6. Kabirdum goondindo e cannooje, 6.10-24.

Sannoore

¹ Derewol ɲol do yiwii e am min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e yidde Alla. Mii wannana himbe Alla wonbe Efesu, goondinbe Yeesu Almasiihu.

² Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, wadana on moyyere, hokka on jam.

Barke Alla wadanta himbe diga Almasiihu

³ Yettoore laatano Alla, laatiido Baaba Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden. Gam kawtal meeden e Almasiihu, o barkidinii en e hokkugo en barke ruuhunkeeje feere feereeje, yiwude dow kammu.

⁴ Diga duuniyaaru tagaaka, Alla subii en sabbu Almasiihu, gam laatoden seniibe, 6e walaa gacce yeeso makko.

⁵ O subii en diga aran, gam laatoden 6i66e makko diga e Yeesu Almasiihu. Non non o yidiri dum sabbu geetaaku makko. Non dum fottirani mo bo.

⁶ Gam majjum, en maantee, teddinen Alla gam moyyere makko ne o wadani en, diga hokkugo en Biyiiko jidaado.

⁷ Moyyere Alla e mawni: Diga e kawtal men e Almasiihu, en pirtaama, jaafaden, sabbu yiyam makko deyyitiidam.

⁸ O duudinanii en moyyere makko, o hokki en hakkillo e faamu kebbunju.

⁹ Geetaaku makko acci o annini en asiiri sago makko, ko o resuno wadugo diga fuddoode diga e Almasiihu.

¹⁰ To wakkati warii, Alla hebbinan ko resuno wadugo, o hawritan ko woni dow kammu e dow leydi fu, o wada Almasiihu laato hooreejo majjum.

¹¹ Der kawtal men e Almasiihu, Alla hokkii en gedu ɲu o ha66annoo en alkawal mum, e subugo en diga law, hande no o resirno. O wadii dum, gam non o subirno e sago makko,

¹² gam maanten Alla, teddinen mo, enen artaabe subaa, watti hoolaare mum dow Almasiihu.

¹³ Onon bo, no kawtudon e Almasiihu, on nanii haala goonja, kanka woni linjiila kaa do hisinta on. No goondindon, Alla maanake on. Maane nen woni Ruuhu Ceniido mo o haabbuno alkawal mum o hokkan.

¹⁴ Ruuhu Ceniido on nun laatii hande torma barke de desanaden. En keban de to nyalaane kisidam men hebbidii. To non en maantee Alla, teddinen mo.

Pol e du'anoo goondinbe Efesu

¹⁵ Gam majjum, min bo, no nanumi habaru no goondinirdon Yeesu Joomiraawo, e no jidirdon banniraafe goondinbe,

¹⁶ mi accay yettugo Alla gam moodon. De du'otoomi fu, emi siwtora on.

¹⁷ Mii eela Alla Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, Baaba mo teddujal, hokka on Ruuhu mum kokkoowo hakillo. Ruuhu on hollita on Alla hande no o laati.

¹⁸ Mii eela Alla yaynina berde moodon, heba paamon ko hedii on der noddore ne o noddi on, paamon bo no barke de desanadon onon e himbe makko teddiri.

¹⁹ On paaman bo baawde mawde, semmenteeje, de o holliti dow meeden, enen goondinbe. E baawde den, e semme makko,

²⁰ o fintiniri Almasiihu diga e maayde. O joodini mo wecco junjo makko nyaamo, dow kammu.

²¹ Hande non Almasiihu laatorii burudo laamuuji e baawdeji e semmeeji e mawbe fu. Kanko nun laatii hooreejo dow ko woodi inne fu, hinna der duuniyaaru nuu do tan, amma e der duuniyaaru nu yeeso bo.

²² Alla wattii huune fu ley koyde Almasiihu. O wadii mo Joomiraawo dow huune fu, o laatini mo hooreejo Eklesiya.

²³ Eklesiya kan woni bannu Almasiihu. E makka Almasiihu hebbi, kanko mo Alla hebbi der mum.

2

Almasiihu woni Kisinoowo

¹ Onon, on maayiino gam boofi moodon e hakkeji moodon.

² Kanji tokkunodon, hande no duuniyaaru yahirta, dwtanidon hooreejo ruuhuuji kalludi, tawaadi hakkune dow e ley. Ruuhuuji din nun gollotoo faa e hanne caka himbe yeddube Alla.

³ En fu, hande no maabe laatinoden. Suunooji meeden tokkunoden. Ko miilooji meeden kalludi, e jikku meeden yidi gadetenno. Gam sabbu jikku meeden nu, mone Alla nun haandannoo en hande no maabe.

⁴ Amma endam Alla walaa kaddi, o yidii en e yidde mawne.

⁵ Gam majjum, enen maayunoobe sabbu boofi men, o fintidini en e Almasiihu. E goonja, gam moyyere Alla kisudon.

⁶ No een kawti e Yeesu Almasiihu, Alla fintidini en e makko, joodini en e makko dow kammu.

⁷ O wadii dum gam o hollita en geetaaku makko. Jaamanuuji garooji fu yi'an manju moyyere makko ne fonnirtaake goddum. O wadani en ne gam een kawti e Yeesu Almasiihu.

⁸ Gam sabbu moyyere Alla kisudon, e gam on goondinii Almasiihu. Kisidam moodon laati nun dokkal Alla, golle moodon bane.

⁹ Kisidam mon yiway diga e mon, gam to goddo hebu juraago.

¹⁰ Alla nun wadi en, kanko tagi en diga e kawtal men e Yeesu Almasiihu, gam golle boodde. Golle boodde den, Alla siriyake de diga aran gam gaden de.

Almasiihu laatinii en gootum

¹¹ Yahuduu6e e woodunoo maane juulnol e balli mum, bee jidi bo noddego «juulniibe.» Onon 6e laataaki Yahuduu6e, on goodaa hande maane nen e balli mon, go bee nodda on «heferbe.» To non ciwtoree ko laatinodon.

¹² Wakkati mum, on goodaano Almasiihu, on kawtaano e Isira'iilaabe, on galaano der alkawalji di Alla haabbuno. On kedaakino goddum yeeso, on goodaano bo Alla der duuniyaaru.

¹³ Amma jooni, no kawtudon e Yeesu Almasiihu, onon woddinoobe, on battinaama diga e yiyam makko deyyitiidam.

¹⁴ Gam Almasiihu nun laatii jam meeden. O wadii laatiiɓe Yahuduuɓe e ɓe lenyi janani laatii gootum, diga e hokkugo yonki makko dow leggal palaajal. Hande non o pusiri bombooru gayɗu ŋuu do seennunoo ɓe.

¹⁵ Almasiihu moytii Sariya e umurooje mum, e kakkilanol mum fu. Non non o wadiiri Yahuduuɓe e ɓe lenyi janani fu laatii lenyol kesol, gam ɓee kawti e makko. Hande non o joonniri jam hakkune maɓɓe.

¹⁶ Diga e maayde makko dow leggal palaajal o weldiniri ɓe e Alla. O hawtii ɓe ɓe laatii ɓannu gootol diga e maayde makko. Diga e palaajal ŋal, o sottiniri gayɗu tawanoonɗu hakkune maɓɓe.

¹⁷ Almasiihu warii finii habaru jam caka moodon, onon ɓe lenyi janani woddinoobe, e onon Yahuduuɓe ɓadinoobe.

¹⁸ Gam sabbu Almasiihu, en fu, en keɓii laawol yottaago to Baaba, e ballal Ruuhu gooto.

¹⁹ Hande non, on laataaki kade hoɓɓe, dum bo jananɓe. On laataake ɓe genni goori e himɓe Alla, oon himɓe wuro Alla.

²⁰ On mahaama dow suudu ŋol dadda mum laatii lilaabe e annabiibe. Yeesu Almasiihu e hoore mum woni hayre jogiine maadi.

²¹ Kanko nun jogii maadi nin fu, eni mawnira, faa ni towa, ni laatoo suudu Alla Joomiraawo ceniinɗol.

²² No kawtudon e makko, on laataake mahirdum to Alla wonoto diga e Ruuhu mum.

³ O hollitanake am, o faaminimmi asiiri ko o resi o wada. Kanjum nun binnanmi on e haala sedda.

⁴ To on jannji derewol am, on annan no paamirmi asiiri dow Almasiihu.

⁵ Asiiri on, himɓe hollaakano dum der jaamanuuji jawtudi. Amma jooni, diga e Ruuhu Ceniido, Alla hollitii dum lilaabe e annabiibe ɓe o suɓi ɓe gollanoo mo.

⁶ Nani do no asiiri on laatori: Diga e linjiila, ɓe lenyi janani heɓi gedu mum der moyyereji desaadi, hande no Yahuduuɓe heɓiri. Be laatake jokkule ɓannu gootol, ɓee goodi alka-wal gootal gam ɓe kawtii e Yeesu Almasiihu.

⁷ Linjiila kan nun laatiimi gollo-toodo mum, sabbu moyyere ne Alla wadanimmi e golle baawde mum.

⁸ Min ɓuri goondinɓe fu faandugo. E non, mi heɓii moyyere waajaago ɓe lenyi janani habaru jawdi gonuni der Almasiihu, ni faamataako.

⁹ Mi heɓii bo dokkal faamingo no Alla tagudo huune fu hebbinirta ko o resuno o wada, cuudinoodum diga den.

¹⁰ Hande non Eklesiya anninirta wooduɓe baawde e semme dow kammu, no faamu Alla duudiri.

¹¹ Non o resunoo o wada diga ɓooydum, ko o hebbini dum diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹² En kawtii e Almasiihu, en goondinii mo, to non, en baawan ko battii Alla e hoolaare.

¹³ Kanjum wadi mii eela on, to on accee ɓerde moodon biisoo sabbu tooraaji di keɓammi gam moodon. Tooraaji din laati nun tedduɗal moodon.

3

Pol, lilaado caka ɓe lenyi janani

¹ Min Pol, mii maɓɓaado der kasu gam golle Yeesu Almasiihu caka moodon, onon ɓe lenyi janani.

² Seko walaa, on nanii habaru golle de Alla yowanimmi e moyyere mum, mi wada gam mon.

Yidde Almasiihu yidi en

¹⁴ Gam sabbu dum don fu, mii jiccanoo Baaba.

¹⁵ Diga e makko lenyi gonudi dow kammu e leydi fu heɓi inne mum.

¹⁶ Mii eela Alla mo tedduɗal manɗal semmidina ɓerde mon e baawde Ruuhu mum Ceniido.

¹⁷ Mii eela Almasiihu wonoo der ɓerde moodon, diga e goondingo mo.

Mii eela mo kade, cemmidee der yidde, gadee dadi der mayre.

¹⁸ Hande non paamirton, onon e himbe Alla fu, no yidde Almasiihu foti yaajugo e juutugo e luggugo e towugo.

¹⁹ Mii eela Alla annina on yidde Almasiihu burune faamu fu, gam laatodon hebbube, Alla bo hebba der moodon.

²⁰ Alla gollotoodo der meeden e baawde mum, wadana en bura ko eeleten, e ko miiletan fu.

²¹ Teddujal laatanoo mo der Ekle-siya, diga e Yeesu Almasiihu, der jaamanuuji fu, faa abada abadin! Aami.

4

Laataago gootum der goondinki

¹ Mii eela on, min ma66aado der kasu gam Joomiraawo, goniree no fottiri hande no Alla noddiri on.

² Buytee ko'e mon, laatee diggu6e e munyu6e. Munyanee himbe e yidde.

³ Tinnee oon laatii gootum hakkune mon, diga e jam mo Ruuhu Ceniido hokkata on.

⁴ Bannu gootol nun woni, e Ruuhu gooto, non bo gootum woni ko tam-mihidon yeeso, dum Alla noddani on.

⁵ Joomiraawo gooto nun woni, e goondinki gooti, e batisi gooti.

⁶ Alla gooto nun woni, laatiido Baaba himbe fu, laamaniido himbe fu, gollotoodo diga e himbe fu, gonudo der himbe fu.

⁷ Moy meeden fu hebii dokkal moyyere, jaka no Almasiihu yidirani dum.

⁸ Dewtere wi'ii:

«O eencii dow, o yaarii nanjaabe,

o hokkii himbe dokke».

⁹ Ume nun «o eencii dow» yidi fillitaago? Ko dum fillitii woni, o artii o jippii der nokkuure to buri luggugo der leydi.

¹⁰ Jippiido on woni, «eencudo» faa dow kammu, gam o hebba duuniyaaru fu.

¹¹ Kanko nun hokki wo66e 6e laato lilaabe, wo66e annabiibe, wo66e waa-jotoo6e, wo66e bo durugo himbe, e janningo 6e.

¹² O wadii dum gam o siriyo himbe Alla gam golle, 6e mawninira bannu Almasiihu.

¹³ Hande non tinnortoden keben goondinki gooti, e annal Biddo Alla gootal, laatoden maw6e, jottoden to Almasiihu woni laatoden hande no o wai.

¹⁴ Den, en laatataako kade sukaa6e wifitintee6e nokku fu, hande laanayel diyam nel galmaaji diyam yaarata to yidi. Den bo, janninoobe pewe majjintaa en e yoyre mum.

¹⁵ Amma to een bata goonja e yidde, en mawnan der huune fu, een poon-norii Almasiihu laatiido hooreejo.

¹⁶ Diga e makko nun jokkule bannu fu jogontirii. To jokkulal fu e wada golle mum, den bannu mawnan, yaha yeeso der yidde.

Almasiihu laatinii en hey6e

¹⁷ Mii bata on, mii batitoo e inne Joomiraawo, to on nyaamee goonki mon hande hefer6e, 6e miilooji mum majjinta dum.

¹⁸ Hakkillo ma66e ni66ii, 6ee bododii yonki ki Alla hokkata. Be galaa annal, ko berde ma66e e yoori.

¹⁹ Be annaa suttontirgo ko woodi e ko halli, 6ee nyaama goonki ma66e no 6e pakkiri fu, 6ee gada ko berde ma66e yidi.

²⁰ Amma onon, kanjum bane janninadon e Almasiihu.

²¹ On nanii habaru makko, on janninaama goonja gonuka e makko.

²² To non, bortee jikku moodon nu gonunodon e muudum. Kanjum woni suunooji bannu kalkooji yonki-iji moodon.

²³ Accee Ruuhu Alla laatina yonki moodon e hakkillo moodon kesum.

²⁴ Bornee jikku kesu nu Alla tagi dow nandi mum he6a gonodon no foonnitorii e no laabiri, yiwudum diga e goonja.

²⁵ Ton non, accee batugo fewre, moy mon fu bata bannun goonja, gam

☆ 4:8 Jabuura 68.19

en fu, en laati nun jukkule bannu gootol.

²⁶ To mone wadii on, to on gadee hakke. To on accee mone wada on faa naaje yana.

²⁷ To on kokkee Seydan laawol der moodon baa sedda.

²⁸ Bujjannoodo acca guyka mum, wada golle geete e semme bannu mum, gam heba ko wallirta woodube haaje.

²⁹ Haanay haalaaji bondi e wurtoo diga e kunnude moodon. Ko haani gadon woni, baton haalaaji nafooji, cemmidiinooji goondinki wobbe, gam kettinaniibe on nana ko nafata dum.

³⁰ To on mettinee berne Ruuhu Ceniido mo Alla maanorii on, gam o rindina on nyalaane darjal.

³¹ Ikkinee ko haadi e gaynu, e mone, e palmooje, e jennooje e huune ko halli fu caka moodon.

³² Gadontiree ko woodi hakkune mon. Jurmontiree, moy fu yaafanoo bannun, hande no Alla yaaforanii on, sabbu kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

5

Wonaago der jayjol

¹ Jooni on laatike bibbe Alla yidaabe, gam majjum, yemminee mo.

² Yidde ardanoo goonki mon, hande no dum laatii e Almasiihu. O yidii en, faa o hokki yonki makko gam meeden. O laatake sadaka e kiisaadum pottandum Alla.

³ On laatike himbe Alla. Gam majjum haanay jeenu, e cobudum fu, e suuno, batanee caka mon.

⁴ Hande non bo, haanay haalaaji centiniidi, di walaa hoore, e haalaaji baanji baanji, nanee caka moodon. Ko haani wurtoo e kunnude moodon woni, jetton Alla.

⁵ E haani paamon faa wooda: Jeenoobe e sobube e suunaabe, gam suuno laati nun saafugo tooruure, bee don fu walaa gedu der Laamaare Almasiihu e Alla.

⁶ To on accee goddo majjina on e haalaaji baanji baanji, gam iri majjum nun waddata mone Alla dow saliibe dwtanaago mo.

⁷ Sabbu majjum, to on kawtee e himbe iri maabe.

⁸ Aran, der niwre gonunodon, amma jooni, gam kawtal moodon e Joomiraawo, on naati e jayjol. To non, buuree hande bibbe jayjol.

⁹ Gam ko jayjol rimata woni: gee-taaku e fonnitaare e goona fu.

¹⁰ Liinyee ko fottanta Joomiraawo.

¹¹ To on gattee juude mon e golle gadeteede der niwre, de walaa nafuwe, amma cumpitee de.

¹² Ko himbe ben wadata e suude, baa batugo dum e sentinii.

¹³ Amma to huune sumpitaama, jayjol hollitan no dum laatii.

¹⁴ Huune ko wurtii fu, laatoto jayjol. Gam majjum acci e wi'ee:

«Finu e doynol maa, an daaniido!

Umma hakkune maaybe,

Almasiihu yaynante jayjol mum.»

¹⁵ Gam majjum, kakkilanee yaadu mon dow no gonirton, to on laatee hande be galaa hakkillo, amma laatee hakkilbe.

¹⁶ To on majjinee wakkati, gam nyalaade de gonuden e mum jooni e halli.

¹⁷ Gam majjum, to on laatee be walaa hakkillo, amma paamee ko Joomiraawo yidi.

¹⁸ To on accee bagi doyya on, gam edam watta himbe der hallumaru, amma, kebbe Ruuhu Ceniido.

¹⁹ Cemmidiinontiree e jimi jabuuraaji e jettooje, e jimi ruuhunkeeji. Jimanee Joomiraawo, maantee mo e berde mon fu.

²⁰ Jettee Alla Baaba wakkati fu e gam huune fu, e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

²¹ Moy moodon fu dwtano banniraawo mum gam teddingo Almasiihu.

Joonne banontirbe

²² Onon rewbe, dwtanee worbe moodon hande no dwtorantodon Joomiraawo.

²³ Gam gorko nun laatii hooreejo dow debbo muudum, hande no Almasiihu laatorii hooreejo dow Eklesiya. Kanko woni kisinoowo Eklesiya, laatiika ɓannu makko.

²⁴ Hande no Eklesiya dowtorantoo Almasiihu, hande non debbo fu, haani dowtorano gorko mum, dow huune fu.

²⁵ Onon worɓe bo, jidɛe rewɓe moodon hande no Almasiihu yidiri eklesiya. O yidii ka, faa o hokki yonki makko gam makka,

²⁶ gam o loota ka e diyam, o laaɓina ka e haala makko.

²⁷ O wadii dum, heɓa o darina ka yeeso makko e tedduɗal, ka laatoo ceniika, ka walaa aybe, dum bo tuuni, maa bo boofol gom, e huune ko nandi e mum fu.

²⁸ Hande non, haani worɓe yidira rewɓe mum, hande no ɓe jidiri ɓalli maɓɓe. Jidudɔ debbo mum, yidii hoore mum.

²⁹ Dadey, godɗo meeday ko wanyi ɓannu mum. Amma oo nyaanna ɗol, oo hiinnoo ɗol, hande no Almasiihu wadanta Eklesiya,

³⁰ gam enen nun laatii jokkule ɓannu makko.

³¹ Kan wadi dewtere wi'i: «Gorko accan baaba mum e inna mum, takkontira e debbo mum, ɓe fu dido, ɓe laa-too ɓannu gootol*.»

³² Asiiri mawɗo nun don. Amma, Almasiihu e Eklesiya mum nun batananmi.

³³ Amma onon ko yaali on woni, gorko fu yida debbo mum, hande no yidiri hoore mum. Debbo bo teddina gorum.

6

Sukaabe e saareeji mum

¹ Onon sukaaɓe, dowtanee saareeji moodon, gam sabbu Joomiraawo, kanjum laatii ko fotti.

² «Teddin baaba maa e inna maa.» Kanka woni umuroore arandeere, goodune alkawal.

³ Den: «a heɓan barke, balde maa juuta der duuniyaaru,» kan woni alkawal ɗal*.

⁴ Onon saareeji, to on mettinee berde sukaaɓe moodon, amma, eltee ɓe, oon ekkitina ɓe laawol Joomiraawo hande no haani.

Maccuɓe e joomiraabe mum

⁵ Onon maccuɓe, dowtanee joomiraabe moodon ɓe duuniyaaru do, e kulol e diwnugo, e berde laabude, hande no dowtorantodon Almasiihu.

⁶ Dowtanee ɓe, hinaa yeeso maɓɓetan, gam fottango ɓe. Amma dowtanee ɓe gam on maccuɓe Almasiihu, wadooɓe ko Alla yidi e berde goote.

⁷ Jagganee ɓe e seyo, hande Joomiraawo nun jaggantodon, himɓe bane.

⁸ Gam oon anni neddo fu gadudo ko woodi, heɓan riiba majjum to Joomiraawo, baa to oo dimo, dum bo maccudo.

⁹ Onon joomiraabe bo, jogoree non maccuɓe moodon. Accee nyaasitaago ɓe. Annitee, onon e maɓɓe fu, Joomiraawo gooto goodudon dow kammu, o ɓurontirtaa bo himɓe.

Kaɓirdum goondindo

¹⁰ Ko horii wi'ugo on woni: Accee baawde Joomiraawo mawde semmidina on.

¹¹ Ettee kaɓirdum dum Alla hokki on fu, gam baawon daraago yeeso dabareeji Seydan.

¹² Gam e himɓe bane kaɓidinten, amma e ruuhuuji kalludi, tawaadi dow kammu, goodudi baawde e semme, e laamanii duuniyaaru nu niwre.

¹³ Gam majjum, ettee kaɓirdum dum Alla fu, gam baawon ko darii to nyalaade kallude warii, keɓon semme ɓaawo to hawre heennyii.

¹⁴ To non, ummee daree. Kaɓɓee goonja hande ɓelɓelol e punɗuli moodon. Bornee foonnitaare hande toggoore janni ne konu.

¹⁵ Tinnaare waajaago linjiila ka jam laatoo pade moodon.

¹⁶ Wakkati fu, jogee goondinki hande taɓɓordum kure. E makki nyifirton kure Ibiliisa de yiite.

¹⁷ Kuunee kisidam hande hu-uneere janni, jogee haala Alla hande kaafahi ki Ruuhu Ceniido hokkata.

¹⁸ Wakkati fu gaɗee du'aaje feere feere. Eelee ballal Alla hande no Ruuhu Ceniido hollitirta on. Deenee e tinnaare! To on accee du'anaago himɓe Alla.

¹⁹ Du'anee am min bo, gam Alla hokkammi boliide pottude, mi an-ninira e cuusal, goona cuudfiika der linjiila.

²⁰ Kanka nun laatiimi lilaado mum, mii haɓɓiraa callalluuji. Du'anee am, gam mi waawa ko waajii ka e cuusal, hande no haaniri.

Baynaade

²¹ Mii yidi onon bo, annon no gonirmi e ko gadanmi. Gam majjum, Tikikus banniraawo meeden jidaado, gollantoodo Joomiraawo e hoolaare, humpitan on habaru am fu.

²² Mii lila mo e moodon, gam annon no men goniri, o fukkina hakkillo moodon.

²³ Banniraaɓe, Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on jam e yidde, o hokka on goondinki bo.

²⁴ Yidube Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu fu, e yidde ne heennyataa, moyyere Alla laatanoo dum.

Derewol ɲol Pol wannani 6e Filippi

Haala Puddirka

Filippi tawaaka maa der leydi Eropa, weccoore Maseduwaan to Romankeebe laamanii. Der jahaanjal didabal ɲal Pol wadi kanko e Silaasi gam waajaago linjiila, der maggal nun o waaji himbe Filippi, go eklesiya fuddi, Golle Lilaa6e 16.12-40. Eklesiya arandeya nun don ɲa Pol tiggii der leydi Eropa. Sabbu tooraaji ummiidi nun Pol nanɲaa ma66aa der kasu. Diga kasu don nun o wannani himbe Filippi derewol ɲol do.

Wo66e e miila Efesu nun Pol woni der kasu go o wannani derewol ɲol. Wo66e bo e miila Kaysariya nun, amma to nandi goonja buri woni Roma. Amma e nun fu Pol e miili yooftinte, o yaha to himbe Filippi gam o walla 6e, goondinki ma66e beydoo, berde ma66e wela.

Pol yettii himbe filippi gam ballal ɲal 6e balliti mo dow dokkal ɲal 6e lildani mo diga e junɲo Epaforoditus. Baawo mum, o batii 6e no o wonorii, e ko wadata to o woni. O semmidinii 6e 6e daroo der goonja linjiila no haaniri, o tiidini 6e 6e gonoo der joonne seese hakkune ma66e, ko dum laatoo bo, sey moy ma66e fu buyta hoore mum.

Wo66e innii derewol ɲol, «derewol seyo» gam boliide ceyee, belbeltee kebbude der maggol.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje 1.1-12
2. Habaruuji dow Pol 1.13-26
3. Wonaago der nannantiral e buytugo hoore mum 1.27-2.18
4. Habaruuji dow Timote e Epaforoditus 2.19-30
5. Hakkilango waajotoo6e fe-woo6e, e kujje kallude 3.1-4.9
6. Jettooje e cannooje 4.10-23

Sannoore

¹ Min Pol e Timote, maccu6e Yeesu Almasiihu, wannani seniibe

hawtu6e e Yeesu Almasiihu won6e Filippi derewol ɲol, e onon ardiibe e gollotoo6e der eklesiya.

² Alla Baaba e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu hokka on moyyere e jam!

Pol e du'anoo 6e Filippi

³ Mii yetta Alla am de ciwtormi on fu.

⁴ Wakkati du'antoomi on on fu, e berne welne du'ortoomi,

⁵ diga nyalaane arandeere faa jooni, on darorake am, on ballii am waajaago linjiila.

⁶ Mii tabbitini, Alla puddudo golle muudum boodude der moodon hebbinan de, der nyalaane Yeesu Almasiihu.

⁷ E fotti, mii woodi miilooji dii dow mon on fu, gam mii watti on der berne am. Gam baa no ka66aami callalluuji gam mi seedanake linjiila tabbitinmi ka, on darorake am, on kawtii e am der moyyere ne.

⁸ Alla woni seedeje am, mii yidi on on fu e yidde Yeesu Almasiihu.

⁹ Ko eelananmi on Alla woni, beydodon yeeso yeeso, dow yidde, e dow annal, e suttontirgo goonja e fewre,

¹⁰ gam baawon annitingo ko buri nafugo, laatodon laa6u6e, 6e galaa gacce der nyalaane Almasiihu witoyta.

¹¹ On kebbinaama 6i66e foonni-taare yiwude diga e Yeesu Almasiihu, gam inne Alla teddinee, yettee.

Almasiihu woni yonki

¹² Banniraabe, mii yidi, annon dum do: ko he6immi walli linjiila yahugo yeeso.

¹³ Himbe hiitorde wuro laamiido, e wo66e, e nokku fu e anni no gam Almasiihu nun ma66aami der kasu.

¹⁴ Ma66ol am accii banniraabe duu66e beydii hoolaago Joomiraawo, 6e accii hulugo, 6e beydi cuusal dow waajaago haala Alla.

¹⁵ E goonja, woodi waajotoo6e habaru Almasiihu gam nawniraagu e jeddi, amma e woodi waajorto6e e miilooji boodudi.

¹⁶ Bee do e wada dum gam bee jidi Almasiihu, bee anni mi yowanaama habango linjiila.

¹⁷ Amma bee to, e waajo habaru Almasiihu gam nawniraagu, miilooji ma66e bo laa6aa, kade bo, bee daarta beydugo toora callalluuji am der kasu.

¹⁸ No 6e baajori fu, dum billataa am! to yidi anniyaaji ma66e laatoo bondi maa bo boodudi, anni inne Almasiihu waajee tan, mii seyii, mi seyoto bo kade.

¹⁹ Gam mii anni heennyitirde toora kan laatoto kisidam am, gam sabbu du'aaje moodon, e ballal Ruuhu Yeesu Almasiihu.

²⁰ Mii hedii sanne, mii woodi bo tammuwe, mi hebataa senteene goddum. Amma hande no baadey, nun jooni bo, mii anni mi teddinan Almasiihu e tinnaare, der gurnam am, baa to mii wuuri, baa to mi maayi.

²¹ Min kan, Almasiihu woni gurnam am, maayde laatani am nun riiba,

²² amma, to wonaago am e duuniyaaru waddanan am wadugo golle nafooje, den mi annaa du ume nun cu6anmi.

²³ Mii wada berde didi: ko jidumi woni, mi yaha mi wonda e Almasiihu, kanjum buranimmi woodugo.

²⁴ Amma gonki am e duuniyaaru buran nafugo on.

²⁵ Mii hoolii, mii anni mi wonoto e duuniyaaru taw, mi wonda e moodon on fu, gam beydodon yeeso, berde moodon wela gam goondinki,

²⁶ hande nun, to mi wittoy to moodon, daliila juroraago kawtal mon e Yeesu Almasiihu beydoto.

²⁷ Amma, sey no gonirdon fotta e linjiila Almasiihu, gam to mi warii daarugo on, naa bo to mi waray, mi nana oon tabitii der hakkillo wooto, oon ka6a gam goondinki linjiila e berde goote,

²⁸ to on accee way6e huunna on baa sedda, kanjum hollitinta seedaaku halkere ma66e, amma

onon, kisidam moodon, dum fu diga to Alla dum yiwi.

²⁹ On kokkaama moyyere goondingo Almasiihu, kanjum tan bane, on kokkaama bo moyyere tooranaago mo,

³⁰ e daranaago hawre woore ne ji'udon mii ha6a, e ne nanoton kade mii ha6a faa jooni.

2

No Almasiihu leesiniri hoore mum, e no Alla mawniniri mo

¹ Almasiihu deyyitini berde moodon, semmidini on der yidde, oon kawti e Ruuhu, oon goodi yurmeene e endam, naa noy?

² To non kan, kebbinee seyo am e laataago gootum hakkune moodon: yidde moodon, e berde moodon, e miilo moodon laatoo gootum.

³ To on gadee goddum e miilooji burontiro, naa bo e manju hoore; amma leesinee ko'e mon, moy mon fu daara wob6e hande burube dum.

⁴ To goddo moodon daarta ko nafata dum tan, amma daarta ko nafata wob6e bo.

⁵ Goodee hakkune mon, miilo no Yeesu Almasiihu woodunoo.

⁶ Kanko potidindo e Alla diga fuddoode, e non fu, o daaray fotugo makko e Alla hande huune ko o jogitinto,

⁷ amma o buyti hoore makko, o etti jayri maccudo, o nandi e him6e, o tawaama oo laatii neddo deydey.

⁸ O leesinii hoore makko, o dowtanii Alla faa o maayi, o maayi dow leggal palaanal.

⁹ Gam majjum, Alla etti mo faa dow, hokki mo inne burne inde fu manju,

¹⁰ gam to inne Yeesu noddaama, doole him6e fu jiccoo

dow kammu e dow leydi, e der leydi fu,

¹¹ kade bo him6e fu batan wi'a, Yeesu Almasiihu woni Joomiraawo,

gam inne Alla Baaba teddinee.

Jaynee der duuniyaaru

¹² Gam majjum, banniraabe am yidaabe, hande no dowtoridon

wakkati fu, hande nun, gadee kol-liton kisidam moodon e kulol e diwnugo, hinaa to mii wondi e moodon tan, amma baa no mii boddodii on bo.

¹³ Gam Alla e hoore mum nun gollata der moodon, faa jidon ko weli mo, gadon dum bo.

¹⁴ Ko gadoton fu, to on dumbitee, to on kahee bo,

¹⁵ gam laatodon 6e walaa gacce, laabu6e, 6i66e Alla 6e walaa ko elee, won6e der jaamanuuru biisiinu, oonyiinu, laatodon yaynoo6e der duuniyaaru hande fitillaaji.

¹⁶ Oon baajoo 6e haala ka yonki gam mi juro der nyalaane wittoyo Almasiihu, mi anna doggudu am e comuri am waday baanji.

¹⁷ Golle moodon laatake hande dokkal goondinki mon. Baa to yiyam am reyyitake dow dokkal moodon, mii seyori dūm, mii seyori on bo on fu.

¹⁸ Hande non onon bo, ceyee, ceyodee e am.

Timote e Epaforoditus

¹⁹ To Joomiraawo Yeesu jabii, 6ooytaa mi lilan Timote to moodon, gam min bo, mi he6a habaruuji moodon di o waddanoytammi, di cemmidinammi,

²⁰ gam mi walaa goddo jidudo on hande am, paaliido on e goonja, to hinaa kanko,

²¹ horiibe fu haaje mum tan miijan-too, hinaa dum Yeesu Almasiihu.

²² Oon anni Timote hollitii oo laatii koolaado, o gollodake e am gam waaji linjiila hande no 6iddo gollorantoo baaba mum.

²³ Kanko miilumi lilugo to moodon law, to mi annii no haala am laator-too.

²⁴ Mii hooli Joomiraawo, do e yeeso sedda, min e hoore am mi waran to moodon.

²⁵ Amma mi tawi e haani mi lila banniraawo am Epaforoditus, gollodiido am, e wallitammi hawre, kanko lilunodon to am gam o wal-lammi huuntugo haaje am.

²⁶ Emo humpaa on boodum on fu, kade bo o toorakeno sanne no nanudon emo nyawi.

²⁷ E goonja, o nyawiino sanne faa o 6adii maayugo, amma Alla yurmame mo, kanko tan bane Alla yurmii, baa min Alla yurmame am, gam to mi he6u biisere 6erne dow biisere 6erne.

²⁸ Kan wadi, jidum lilugo mo law to moodon, gam 6erde moodon wela e yi'ugo mo, min bo, biisere 6erne am buytoo.

²⁹ Cilminee mo e inne Joomiraawo e seyo manjo. Teddinee him6e hande makko,

³⁰ gam der golle Almasiihu o 6adino maayugo, o hokkii yonki makko der kaliire gam o hebbita ko on baaway wallugo am wadugo.

3

Goonjaku, sey der Almasiihu

¹ Banniraabe am, ko horii wi'ugo on woni: Ceyoree Joomiraawo. Mi somataa maytitaago goota kan der binni am, gam kanjum tabbitinta faamu moodon.

² Kakkilane him6e nandu6e e dawaadi, e gollotoo6e hallu6e, jeeyan6e on juulnaago!

³ Gam enen woni julniibe e goonja, enen saafiroo6e Alla e Ruuhu, jurorto6e Yeesu Almasiihu, 6e koolaaki ko'e mum.

⁴ Min e hoore am, mi waawanno yowugo hoolaare am dow gadu 6annu. Wo66e e miili waawan hoolaago hoore mum, hakko min.

⁵ Mii julnaado nyaanne jeetatawre, mii Isira'iilaajo yiwudo e lenyol Benyamin, mii Iburaninkeejo 6ii Iburaninkeejo. Dow wecco tawreeta, mii Farisaajo,

⁶ ko yaalani tinnaare, mi tooriino eklesiya, dow wecco fonnitaare ko tawaa der sariya, mi walaa gacce.

⁷ Dum don fu daarunoomi hande riiba, amma jooni mi daarii dum baanji gam Almasiihu.

⁸ E goonja, mi daarii huune fu baanji, gam mi he6ii ko 6uri dum teddugo, kan woni annugo Yeesu Almasiihu Joomiraawo am. Gam

makko, mi majjinii huune fu, daarumi dum hande buuri, gam mi heba mo,

⁹ mi tawee e makko, hinaa e foonnitaare yiwune diga dwtanaago tawreeta, amma e foonnitaare yiwune diga goondingo Almasiihu, ne Alla hokkata goondinbe.

¹⁰ Min kan, sago am woni annugo Almasiihu e baawde pintol mum, mi heba gedu am der toora makko faa mi nanda mo der maayde makko,

¹¹ gam no dum wadi fu, min bo, mi heba yottaago nyalaane pintol maaybe.

Doggango far to riiba

¹² Mi wi'ay mi hebii ko kebal am, naa bo mii kebbudo, amma emi jokki doggudu am gam mi happa nal law. Min e hoore am Yeesu Almasiihu happii am.

¹³ Banniraaabe am, min e hoore am, mi wi'ay mi happii nal ko, amma ko gadanmi nun: Emi yeggita ko yawti, mii fonnani ko woni yeeso,

¹⁴ mii doggana heennyitirde gam mi heba riiba, noddoore ne Alla noddi en diga dow kammu gam kawtal men e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ To non en fu, enen bennube der goondinki, sey gooden iri miilo noo, amma dow gokka, to on goodi miilo wonjo no paamirton, Alla hollan on ko haani.

¹⁶ Amma to jottiden do, sey tokken laawol nol jaheten e mum jooni.

¹⁷ Banniraaabe, on fu, yemminee am, daaree wa'ube hande no ji'udon emen laatii.

¹⁸ Gam duube e yaha hande waybe leggal Almasiihu palaanal, mi batiino on ka de duuddum, jooni bo, mii batiito on ka e bojji,

¹⁹ heennyitirde maabe laatoto halkere, deedi maabe laatii tooruje maabe, bee juroro ko waddanta be senteene, huune duuniyaaru tan be miiyanto.

²⁰ Amma enen, dow kammu jeyaden, diga ton kediden Kisinoowo men, Joomiraawo Yeesu Almasiihu wara.

²¹ Kanko o waylitan balli meeden centiniidi, o nandina di e bannu makko teddujol, o wadan dum diga e baawde kokkude mo laamanaago huune fu.

4

Ceyoree kawtal mon e Joomiraawo

¹ Gam majjum, banniraaabe am yidaabe, mii woodi kumpa yi'ugo on sanne, onon laatii seyo am, e tuutawal am, tabitee hande nun der kawtal mon e Joomiraawo, onon yidaabe am.

² Mii wi'a Ewodi e Sintis be gonda der hakkillo woto gam Joomiraawo.

³ An gollidoowo e am koolaado, mii eele ballaa rewbe ben, be gollidii e am gam waaju linjiila, kambe e Kelema e gollodii be e am woble, inde mabe winnaama der dewtere yonki.

⁴ Wakkati fu, ceyee der kawtal moodon e Joomiraawo, mii batitoo ka kade, ceyee!

⁵ Accee himbe fu annita neddaaku moodon. Joomiraawo badake warugo.

⁶ To on accee berde moodon biisoo gam goddum, amma huune fu kollee dum Alla. Du'ee, eele, eelitee, jettee Alla.

⁷ Jam Alla burudum faamu fu, reena berde moodon e miilooji moodon der kawtal mon e Yeesu Almasiihu.

⁸ Banniraaabe am, ko horii wi'ugo on woni, miilane ko laatii goona, ko foti teddineego, e poonnitidum, e laabudum, e kaanudum yideego, e ko manetee, e kaanudum yetteego, e ko haani maanteego.

⁹ Ko janjinmi on jabudon, nanudon, ji'udon e am, golloree dum, Alla mo jam wonda e moodon.

Pol e yetta gam ballal

¹⁰ Mii seyorii Joomiraawo sanne, gam on pudditake miilango am. E goona oon goodunoo miilooji dii dow am, amma on kebayno laawol hol- litingo dum.

¹¹ Hinaa gam dullere acci ko mii bata ka, gam mi ekkitake seyoraago no gonirmi fu.

¹² Mii waawi wonaago der dullere, mi waawan bo ko woni der ke6al. Der wakkatiiji fu e no dum laatii fu, mi ekkitake wonaago der haarande e rafo, der goonnan e dullere.

¹³ Mi waawan ko wadi huune fu, gam sabbu cemmidinoowo am.

¹⁴ Amma e nun, on gadii ko woodi, no balludon am der toora am.

¹⁵ Onon 6e Filippi, oon anni no yiwumi Maseduwaan, der wakkati pudufumi waajaago linjiila, eklesiya gom hawtay e am dow hokkugo e jabugo, to hinaa onon,

¹⁶ onon tan wallimmi, gam no jahumi Tesalonika, on lildii am ballal de didi mi huntira haaje am.

¹⁷ Dum wi'ay no ballal nun daartanmi, ko daartanmi woni, 6ikkon goondinki moodon beydoo faa duuda.

¹⁸ Mi he6i ballal moodon njal lildudon am fu e junjo Epaforoditus, njal heyii am faa 6uri haaje am. Njal laatake hande wardi bel6o, hande sadaka, dum Alla jabi.

¹⁹ Alla am huunta haajeeji moodon fu, jaka goonnan mum teddujal, dum wadoo der kawtal moodon e Yeesu Almasiihu.

²⁰ Teddujal wonanoo Alla Baaba meeden faa abada, Aami!

Cannooje

²¹ Cannee senii6e hawtu6e e Yeesu Almasiihu. Banniraa6e wendu6e e am sannii on.

²² Goondin6e won6e do fu sannii on, won6e der wuro Kaysara bo sannii on puy.

²³ Moyyere Joomiraawo men Yeesu Almasiihu wonda e moodon!

Derewol ɲol Pol wɪnnani 6e Koloosi

Haala Puddirka

Der wakkati gooti nun Pol wɪnni derewol Koloosi, e ɲol Efesu. Wanɲarde Koloosi tawaaka maa der Turkiya ni jooni. Pol bane titi eklesiya kan, amma gollodintoo6e mo gooto mum nun. Epafaras nun waajii 6e linjiila. Wadoto Epafaras nun maatini Pol tooraaji di goondin6e Koloosi woodi, gam wob6e yahii ton e janɲina haalaaji di yaaday e linjiila. Kanjum laatii ko wob6e daari annal lugguɲal. Ekkitinooje den yiwii diga e Yunaninkee6e, go dɪm hawrontiri e tawaanɲal Yahuduu6e, e gadu ma66e, hande jon saafugo malaykaabe, e haala juulnol. Boofi janɲinteedi dɪn e wittina him6e der dɔwtanaago tawreeta Muusa. Baawo no Pol sannii 6e hande no o woowi wadugo. O batanii Almasiihu e golle mum. Baawo mum o batanii 6e hawre ne o wadata gam linjiila yaha yeeso der siire Koloosi e Lawdikiya. Den o witooy oo batana golle Almasiihu.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka e cannooje, 1.1-11
2. Manɲu Almasiihu e golle mum, 1.12-2.19
3. Goonki goondindo laati nun goonki to neddo jey hoore mum 2.20-3.5
4. No goonki kin hollitorto, 3.6-4.6
5. Cannooje, 4.7-23.

Sannoore

¹ Min Pol, mii laatii lilaado Yeesu Almasiihu e sago Alla. Min e banniraawo meeden Timote,

² men canni on onon him6e Alla wonu6e Koloosi, banniraa6e men hoolaabe der kawtal mum e Almasiihu. Alla Baaba meeden wadana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam 6e Koloosi

³ Wakkati fu, emen du'anoo on, emen jetta Alla, Baaba Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁴ Men nanii habaru goondinki moodon dow Yeesu Almasiihu e batane, e yidde ne goodudon dow him6e Alla fu.

⁵ Oon goodi dɪm gam oon kedii ko Alla resani on dow kammu. Oon kedii ko Alla resani on gam on nanii haala goonɲakuwa, yiwuka e linjiila.

⁶ Linjiila kan yottake on, e rima bikkon, e sankitoo, e laya der duuniyaaru fu. Hande non dɪm laatii to moodon onon bo, diga nyaanne nanudon, ko paamudon moyyere Alla e goonɲa.

⁷ Epafaras banniraawo amen jidaado, gollodintoodo e amen, waa-jike on haala moyyere nen. Oo laatii koolaado, gollantoodo Almasiihu caka moodon.

⁸ O batii men bo yidde ne Ruuhu Ceniido watti der berde moodon.

⁹ Gam majjum, menen bo, diga men nani ka, men accay du'anaago on. Emen eela Alla hokka on hakkillo fu e faamu yiwuɲu diga e Ruuhu mum. Den on kebban annal sago makko faa wooda.

¹⁰ Hande non, on buuran der goonki pottananki Joomiraawo der huune fu. On tabitinto wadugo ko woodi feere feere, on beydoto annugo Alla.

¹¹ Emen eela Alla hokka on semme, e baawde mum teddude, gam baa-won tinnaago, e munyango huune fu.

¹² Jettee Alla Baaba e seyo, gam o wadii on fotu6e hebugo gedu der moyyereji di o resani him6e makko, gonudi der jayɲol.

¹³ Kanko teeti en e baawde niwre, naanni en der Laamaare Biyiiko jidaado.

¹⁴ O sooditake en, o yaafi hakkeeji meeden.

Teddunɲal Almasiihu

¹⁵ Biddo on nun laatii nandi Alla mo yi'ataake. Kanko woni afo, burudo huune ko tagaa fu.

¹⁶ E makko Alla tagiri huune fu, ko woni dow kammu, e ko woni e leydi, ko yi'etee, e ko yi'ataake fu, laamuuji, e baawdeeji, e semmeeji, e hoorejum

fu, diga e makko d̄um fu d̄um tagaa, e gam makko bo.

¹⁷ Almasiihu na'on diga huune fu tagaaka, huune ko woni fu, diga e makko d̄um woni.

¹⁸ Kanko woni hooreejo Eklesiya laatiika ɓannu makko. Kanko woni fuddoode, oo laatii arano dow fin-toobe diga maayde, gam o laatoo arano dow huune fu.

¹⁹ Gam d̄um fottanii Alla ko woni der mum fu wonoo der Almasiihu.

²⁰ E Almasiihu nun o weldiniri huune fu e makko, ko woni dow kammu, e ko woni der leydi fu. O waddii jam, sabbu yiyam Almasiihu deyyitiidam dow leggal palaanjal.

²¹ Naane, oon boddodinoo e Alla, oon laatinoo waybe makko, gam milooji moodon kalluɗi, e golle moodon bonde.

²² Amma jooni, Alla weldinii on e muudum diga e maayde Biyiiko laatiido neddo, gam darodon yeeso makko oon laatii seniibe, laabuɓe, ɓe walaa gacce.

²³ Amma, sey tiidon, darodon e semme der goondinki, laatodon ɓe dimmataako. To on boddodee e linjiila, laatiika tammuwe meeden. Linjiila ka nanudon, waajaama der duuniyaaru do. Min Pol, kanka nun laatiimi gollotoodo mum.

Golle Pol caka goondinbe Yeesu

²⁴ Jooni, ɓerne am e weli gam tooraaji di keɓammi gam moodon. Hande non, kebbiniranmi ko horii der tooraaji Almasiihu gam ɓannu mum, laatiinol eklesiya makko.

²⁵ Eklesiya kan nun laatiimi gollotoodo mum. Alla yowanii am golle waajaago on haala mum deydey no ka wa'i.

²⁶ Kanjum woni asiiri cuudaninooɗo himbe diga den, der jaamanuuji duuɗi, amma jooni, Alla hollitii d̄um himbe mum.

²⁷ Gam Alla e yidi anningo himbe ɓe lenyi janani manju asiiri mum tedduɗo. Asiiri on woni, Almasiihu na'on der moodon. Kanko hokki on tammuwe heɓugo gedu der tedduɗal Alla.

²⁸ Almasiihu on nun men piinata haala mum. Emen baajoo himbe fu, emen janɗina ɓe e hakkillo fu, gam men jottina moy fu yeeso Alla e hebber kawtal mum e Almasiihu.

²⁹ Kanjum acci mii golloo, mii haɓa diga e baawde Almasiihu gollotoode e semme der am.

2

¹ Mii yidi anningo on hawre mawne ne kaɓammi gam moodon, e gam banniraabe meeden wonube Lawdikiya, e woɓɓe ɓe meeday yi'ugo am e gite muudum fu.

² Mii wada d̄um, gam ɓe keɓa cusul, ɓe kawta der yidde, ɓe keewa hakkillo hebbunjo, ɓe paama asiiri Alla cuudiido, kan woni Almasiihu.

³ Der makko nun jawdi ni faamu e annal fu suudii.

⁴ Mi batii ka, gam to goddo majjin on e haalaaji beldi.

⁵ Bannu am e woddodii on, amma hakkillo am e wondi e moodon. Berne am e weli gam fonnitaare tawaane caka moodon, kade bo oon darii dow goondingo Almasiihu e semme.

Wonaago goonki kesi e Almasiihu

⁶ Jooni, no on jabii Yeesu Almasiihu laatoo Joomiraawo moodon, tokkee mo.

⁷ Gadee dadi der makko, mahhee goonki mon bo dow makko. Cemmiɗee der goondinki hande no janɗiniradon, jettee Alla puy.

⁸ Kakkilee gam to goddo yoyra on e annal luggunjal. Kakkilane bo haalaaji majjinooji, yiwuɗi e tawaanjal himbe, naa bo e semmeeji duuniyaaru. E Almasiihu bane d̄um yiwi.

⁹ Gam ko woni der Alla fu e yi'oo der ɓannu Almasiihu.

¹⁰ Onon bo, on keɓii huune fu der kawtal moodon e makko, kanko laatii hooreejo laamuuji, e baawdeɗeji fu.

¹¹ Der kawtal moodon e Almasiihu, on keɓii juulneego. Amma juulnol nol himbe wadata bane. Juulnol yiwunol e Almasiihu nun. Nol laati nun hande moytugo baawde hakke jaaliide balli moodon.

12 Diga e batisi, on uwidaama e Almasiihu, on pintidinaama bo e makko, gam on goondinii baawde Alla pintinde mo e maayde.

13 Onon, on maayiino gam boofi moodon, e gam on juulnaaki. Amma Alla wuuridini on e Almasiihu, yaafi boofi meeden fu.

14 O moytii derewol nyamaane men, gaccotonoo nol en. O ikkini nol, o tiggi dow leggal palaajal.

15 O bortii laamuuji, e baawdeejji fu, o sentinii di yeeso himbe fu. Non Alla jaalorii di e maayde Almasiihu.

16 Gam majjum, to on nootee goddo gaccoo on dow ko nyaamoton e ko jaroton, dum bo dow hakkilango nyalaade juulde, e lebbi, maa bo dow nyalaade ciwteteede.

17 Dum fu, kollitoojum ko waroyta nun, goonja majjum fu der Almasiihu nun woni.

18 To on accee wadoobe hande e buyti ko'e mum, ko bee caafa malaykaabe majjina on. Koydaali maabe be tokkii, bee mawnito dow baanji, gam miilooji maabe be tokkii.

19 Be kawtay e Almasiihu laatiido hoore. Kanko nun hokkata bannu fu ko haajaa, kanko acci jokkule e dadi fu e hawti. Kanko bo acci bannu e mawna no Alla yidiri.

Maayidingo e wuuridingo e Almasiihu

20 On maayidii e Almasiihu, burtidon e baawdeejji duuniyaaru. Den, ume wadi ko oon nyaama goonki mon hande woniibe der baawdeejji duuniyaaru? Ume wadi ko oon nooto dwtanaago bodaaji himbe resanta on:

21 «Taa ettu dum do, taa mettu dum to, taa meemu dum do?»

22 Bodaaji dii fu laati nun nyolooji, janninol himbe tan nun. Alla tagii kujje fu gam nafitoroden de.

23 Goonja nun, sujidango baawdeejji, e buytugo hoore mum, e toorugo bannu mum puy, e nandi ko woodi. Amma, dum don fu nafataa goddum, suuno bannu tan dum deyyitinta.

3

1 Onon, on pintidinaama e Almasiihu. Gam majjum, daartee kujje gonude dow kammu to Almasiihu joodii nyaamo Alla.

2 Miilanee kujje gonude dow kammu, to on kakkilanee kujje de leydi.

3 Gam on maayi, yonki moodon na'on suudi e Almasiihu to Alla.

4 To Almasiihu laatiido yonki moodon suppitoyke, on cuppitinto e makko onon bo e teddujal.

Goonki kesi e kiikki

5 Gam majjum, baree suunooji duuniyaaru gonudi der moodon, hande jon, baadi jayni, e cobudum, e yidde baanjaare, e suunooji kalludi, e suuno woodugo huune fu. Dum don fu, laati nun caafol tooruje.

6 Kanjum waddata mone Alla dow saliibe ko dwtanii mo.

7 Onon bo, hande non nyaamirnodon goonki mon naane, de gonunodon der hakkeji mon.

8 Amma jooni, boppee kujje dee do: mone, e bernugo, e haadugo reedu, e jennooje, e batugo kalluka.

9 To on pewontiree hakkune moodon, gam on boppii jikku mon kiinju, e golle mum fu.

10 On laatike himbe heybe. Alla tagudo huune kesum der moodon, accataa waylitingo dum, faa dum nanda e makko, gam kebon annal kebbujal.

11 To non, walaa ko suttontiri Yahuduujjo e mo laataaki Yahuduujjo, juulniido e mo juulnaaki, jannudo e mo jannay, maccudo e dimo, gam Almasiihu nun laatii huune fu, e der moy fu.

12 Alla subii on laatini on himbe mum yidaabe. Gam majjum, goodee yurmeene mawne, e neddaaku, e buytugo hoore, e diggere, e munyal.

13 Munyontiree hakkune mon. To goddo woofanii bannun, jaafontiree hande no Joomiraawo yaaforanii on.

14 Ko buri dum fu, accee berde moodon hebba yidde, gam yidde e hawta himbe no woodi.

¹⁵ Accee jam Almasiihu laamanoo miilooji moodon, kanjum Alla nod-dani on, gam laatodon bannu gootol. To non, jettee mo.

¹⁶ Accee haala Almasiihu hebba e moodon faa wooda. Janjinontiree, tiidinontiron e hakkillo. Jimanee Alla e berde moodon fu, jettee mo e jimi jabuuraaji, e maantooje, e jimi di Ru-uhu Ceniido hokkata on.

¹⁷ Ko batoton e ko gadoton fu, gadee dum e inne Yeesu Joomiraawo. Jettee Alla Baaba meeden diga e makko.

No haani goondinbe Almasiihu wonoro

¹⁸ Onon rewbe, dwtanee worbe moodon, hande no haani rewbe tokkube Joomiraawo wonira.

¹⁹ Onon worbe, jidee rewbe moodon, to on monnanee be.

²⁰ Onon sukaabe, dwtanee saareeji moodon dow huune fu, gam kanjum fottanta Joomiraawo.

²¹ Onon saareeji bo, to on monniee sukaabe moodon, gam to berde mabbe biisoo.

²² Onon maccube, dwtanee joomiraabe moodon be duuniyaaru do, dow huune fu, hinaa yeeso mabbe tan, gam himbe yetta on. Ko haani nun, jagganodon be e berde laabude, der kulol Joomiraawo.

²³ Ko gadoton fu, gadee dum e berde goote, gam Joomiraawo nun jaggantodon, himbe bane.

²⁴ Annitee Joomiraawo hokkan on riiba ka o resani himbe makko. Gam Joomiraawo mo jaggantodon woni Almasiihu.

²⁵ Gadoowo ko halli fu, heban riiba golle mum kallude, gam Alla burontirtaa himbe.

4

¹ Onon joomiraabe, gadanee maccube moodon ko woodi, ko foonnitii. Annee onon bo oon goodii joomiraawo dow kammu.

Haalaaji cakitiidi

² Tinnee der du'aare, deenee, oon jetta Alla.

³ Du'anee men menen bo, gam Alla maabbitana men laawol finugo haala

mum, gam mi waawa ko waajii asiiri Almasiihu. Sabbu majjum nun acci jooni, mii ma66aa der kasu.

⁴ Eelee Alla gam mi waajoo asiiri on hande no haaniri.

⁵ Kakkilanee gondal mon e himbe be goondinay. De kebudon wakkati fu, nafitoree ki.

⁶ Sey wakkati fu haala moodon e laatii belka, nafoowa. Annee bo no toontortodon moy fu.

Baynaafe

⁷ Tikikus, banniraawo meeden jidaado, humpitan on no gonirmi fu. O laati nun koolaado, gollodintoodo men der golle Joomiraawo.

⁸ Mi lilii mo to mon gam majjum, heba annon no men goniri, hakkillo moodon fukko.

⁹ Mi lilidii mo e banniraawo meeden Onesimu jidaado, koolaado, neddo leydi moodon. Be batan on ko wadotoo do fu.

¹⁰ Aristarkus mo ma66idaami e sanna on, e Marku dendiraawo Barnabbas mo bi'umi to warii to moodon, ja66odon dum no woodi.

¹¹ Yeesu noddeteedo Yustus bo e sanna on. Kambe tan laatii Yahuduube gollodiiibe e am der Laamaare Alla. Be cemmidiinii am sanne.

¹² Epafaras, neddo leydi moodon, gollantoodo Yeesu Almasiihu, e sanna on. Wakkati fu, o accay habugo gam moodon der du'aaje makko. O eela heba cemmidon der goondinki, kebbinon sago Alla.

¹³ Mii seedanoo mo dum, oo hiin-nanii on sanne, onon e be Lawdikiya, e be Hiyerapolis fu.

¹⁴ Luka lokotoroojo men jidaado, e Demas sannii on.

¹⁵ Emen canna banniraabe meeden wonube Lawdikiya. Emen canna bo Nimfa, e goondinbe hawritintooe wuro makko fu.

¹⁶ To on janjii derewol nol, gadee no gadoton fu, faa himbe eklesiya Lawdikiya bo janja nol. Onon bo, janjee derewol nol be lildanoyta on diga Lawdikiya.

¹⁷ Batee Arkippus tinnoo wada golle de Joomiraawo yowani dum no woodi.

¹⁸ Min Pol, mi wannanii on sannoore ne e junjo am. To on jeggitee e callalluuji nun gonumi.

Moyyere Alla wonoo e moodon!

Derewol dida6ol ɲol Pol winnani 6e Tesalonika

Haala Puddirka

Pol, e Silaasi, e Timote nun hawti wannani 6e Tesalonika derewol ɲol. Siire Korintu 6e goni, diga ton nun 6e binni ɲol. Pol yettii goondin6e Tesalonika puy, sabbu goondinki ma66e e no 6e tinnorii baa der tooraaji ma66e. O moyyini boofol dow no 6e kedorii wittoyo Joomiraawo.

Sabbu tooraaji di 6e tooretee, 6e Tesalonika e miili nyalaane darɲal nun yottii. Pol batii 6e no nyalaane nen warataa to neddo kalludo artay wari. To o warii, o ha6idan ko wi'etee Alla fu, e ko teddintee dow laawol diina fu.

Der hoore 3, 6aawo no Pol eeli 6e du'anoo dum, o eelii 6e 6e boddodoo e him6e 6e yidaa gollaago, gam 6ee miila no der wakkati cakitiiki nun 6e gonii. O batii 6e o wi'i: «Mo gollaaki haanay nyaama».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Pol manii him6e Tesalonika, du'anii 6e, 1.3-12
3. Ekkitinol dow wittoyki Almasiihu, 2.1-17
4. No haani goondin6e yahira, 3.1-15
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.16-18.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii diga e Pol, e Silaasi, e Timote. Emen canna eklesiya Tesalonika, kawtuka e Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

² Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam!

Goondinki 6e Tesalonika

³ Banniraa6e, e haani men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Edum fotti, gam goondinki moodon e beydoo yeeso yeeso, kade bo yidde

ne goodontirdon hakkune moodon e beydoo der moy moodon.

⁴ Kanjum acci emen juroro on der eklesiyaaaji Alla. Emen juroro munyal moodon, e goondinki moodon, der tooraaji di tooretedon, e billaaje de munyanton.

⁵ Tooraaji din laati nun ko hollitinta kiita Alla poonnitiika, gam laatodon fotube naatugo der Laamaare Alla, ne gam mum tooretedon.

⁶ Gam edum foonnitii yeeso Alla, o yo6a tooran6e on, toora.

⁷ Onon toorotoo6e, o hokkan on siwtaare e amen. Dum laa-toto to Joomiraawo meeden Yeesu gonudo dow kammu suppitoyke e malaykaa6e mum 6e baawde.

⁸ Nyalaane majjum, o suppitinto der denɲal yiite, gam o fooda noppi 6e annaa Alla, e 6e dwtanaaki linjiila Joomiraawo men Yeesu.

⁹ Poodol ma66e noppi e foonnitii, halkere tabitiine nun, 6e boddodinto e Joomiraawo e tedduɲal baawde mum.

¹⁰ Dum laatoto der nyalaane ne o wittoyta. Den him6e makko teddinan mo, goondin6e mo fu haaynee gam makko. Onon bo, on gonoto caka ma66e, gam on goondinii waaji men baajii on.

¹¹ Gam majjum emen du'anoo on wakkati fu. Emen eela Alla meeden laatina on fotube noddoo ne o noddi on. Baawde makko hokka on semme hebbingo golle boodude de jidudon wadugo fu, gam on goondinii mo.

¹² Hande nun inne Joomiraawo meeden Yeesu teddirtee der moodon, onon bo, teddinedon gam makko. Dum fu, gam moyyere Alla meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo.

2

Nyalaane Joomiraawo

¹ Banniraa6e, dow garki Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, e no kawritirteden e makko, nani do ko men eelata on:

² To on accee hakkillo moodon jifoo law. To on accee bo goddo huunna

on der annabaaku mum, dum bo der haala mum, dum bo goddo wi'a, men binnii ka der derewol amen no nyalaane Joomiraawo warii ko.

³ To on accee goddo yoyra on baadow laawol njole. Gam nyalaanen warataa to hinaa himbe duu6be yeddi Alla, neddo kalludo, laatiido bii halkere suppitoo.

⁴ Ganyo on mawnitinto dow huune fu ko saafetee e noddee Alla, o yahan faa o joodoo der suudu Alla, o wi'a hoore makko, kanko woni Alla.

⁵ Mi batiino on ka wakkati gonnoomi to moodon, on ciwtoray na?

⁶ Jooni kan oon anni ko faddii mo warugo. Amma o hollitinto to wakkati makko wadii.

⁷ Gam baawde hakke cuufiide e golloo ko diga jooni. Amma paddiido de na'on taw. To o yawtii, den

⁸ neddo kalludo on suppitinto. Amma Yeesu Joomiraawo waran mo e foofaango hunnuko mum, halka mo e jayjol garki mum.

⁹ Neddo kalludo on waridan e baawde Seydan, o wadan kaayeeffiji, e maaneeji, e kaayeeffiji fewrekuuji.

¹⁰ O eytan halkoobe e hakkeegi diye fu. Be majjan, gam be jiday goonja kaa do hisinta be.

¹¹ Gam majjum Alla lildanoyta be baawde majjinooje, he6a be goondina fewre.

¹² O wadan dum gam o hiitoo be goondinay goonja, go bee ceyoroo ko foonnitaaki.

Semmidingo der goondinki

¹³ Banniraa6e, yidaa6e Joomiraawo, menen, doole men jetta Alla wakkati fu gam moodon. Alla subii on diga fuddoode, gam kison diga e Ruuhu Ceniido laabindo on, gam on goondinii goonja.

¹⁴ Kanjum Alla noddani on diga e linjiila ka men baajii on, gam ke6on teddu6al Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Gam majjum banniraa6e, tabitee wakkati fu, jogee ko men ekkitini on e haala, dum bo e dereeji amen.

¹⁶ Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e hoore mum, e Alla Baaba meeden, jidudo en, hokkii en moyyere mum e jam tabitiido, e tammuwe woodfune.

¹⁷ Be deyyitina berde moodon, be tiidina on wadugo, e batugo ko woodi.

3

Du'anee men

¹ Banniraa6e, ko horii woni, du'anodon men gam haala Joomiraawo sankitoo law, ka teddinee bo hande to moodon.

² Du'ee gam men dada himbe be walaa ko'e, bon6e. Gam himbe fu bane goondini.

³ Amma Joomiraawo e laatii koolaado, o semmidinan on, o reena on e ganyo.

⁴ Gam daliila Joomiraawo, emen koolii on, oon tokki umurooje de men umuri on, on tokkoto de bo yaago.

⁵ Joomiraawo acca berde moodon yida Alla, munyon hande no Almasiihu munyiri!

Moy fu golloo

⁶ Banniraa6e, emen eela on e inne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, boddodee banniraa6e be walaa gadaa6al, be tokkay ko men ekkitini on.

⁷ Onon e ko'e moodon, oon anni no haani yemminiron men, gam men goday e moodon der dullere gadaa6al.

⁸ Walaa mo men nyaami nafa mum baanji. Jemma e nyalooma fu, men gollike e comuri, gam to men laatano goddo mon doongal.

⁹ Men baawanno ko eeli on nyaamdu, amma men gaday dum. Men gollike e ko'e amen gam men laatano on misaalu, gam yemmenen men.

¹⁰ Gam wakkati men gonunoo to moodon, men batiino on, men bi'i: «Mo yidaa gollaago fu, to nyaamu bo.»

¹¹ Gam men nani wobbe caka mon yidaa gadaa6al, sey naatugo haalaaji di yaalay dum.

¹² Emen eela iri himbe 6en, emen bata be e inne Joomiraawo meeden

Yeesu Almasiihu, ɓe golloo e jam,
gam ɓe nyaanna ko'e maɓɓe.

¹³ Amma onon banniraaɓe, to on
comee wafugo ko woodi.

¹⁴ To goddo salike ko dɔwtanii ko
men binni der derewol ɗol, maanee
joomum, boddodon mo, gam o senta.

¹⁵ Amma, to on daaree mo hande
ganyo, bagginee mo hande banni-
raawo.

Cannooje

¹⁶ Joomiraawo mo jam e hoore
mum hokka on jam wakkati fu, e
der noy fu. Joomiraawo wonda e
moodon, on fu.

¹⁷ Min Pol winni e junɗo am san-
noore ne, hande non boowirmi wat-
tirgo dereeji am fu junɗo.

¹⁸ Moyyere Joomiraawo meeden
Yeesu Almasiihu wonda e moodon,
on fu!

Derewol aranol ηol Pol winnani Timote

Haala Puddirka

Pol nanjaanoma, maɓɓaa der Roma, Golle Lilaabe 28. Der dereeji makko goddi, o batii ko nandi hande o yoofit-inteno, Filippi 1.25; 2.24; Filemon 22. No o yoofitaa bo, o fuddii golle boosaade makko. Diga Maseduwaan o wannani Timote jidaado makko, mo o gollodintoo. O batii mo o joodoo Efesu gam o semmidina goondinɓe, o jannina ɓe bo. Haani o jannina puy, gam waajotooɓe fewrekuuɓe na'on e waajoo haalaaji di walaa hoore e luudontirdi e goondinki. E woodi o jannina, gam ekkitinol goonawol nun accata eklesiya daroo to laabi.

Derewol Timote aranol ηol e holla ko haani accen e ko haani gaden der jonne men. Eηol holla bo no haani laawol foonnitaare tokkiree der eklesiya. Eηol jannina en bo ko woodi.

Derewol ηol e batana bo du'aare e no haani worɓe e rewɓe wonira der eklesiya. Pol e holla no haani ardiibe eklesiya e wallooɓe dum e laatii. Baawo mum, oo bata Timote takkoo Alla e gollal janninol.

Der wecco didaɓo, Pol e hokka himɓe geɓe feere feere wonɓe der eklesiya saawari, hande jon: gowniibe, e ardiibe, e joomiraaɓe, e maccuɓe, e jom jawdiibe.

Derewol ηol e walla en annugo no eklesiya resirnoo laabi dow ardanal. Ardiibe duuɓɓe nun woni der eklesiya. No haani ɓe cuɓiree batanaama, golle maɓɓe bo batanaama. Gowniibe wɓɓe, go ɓe daaree gowniibe e goonja, sey ɓe jottoo jaka duubi gom. Haala janninol semmidinaama, gam haani goonja janninee faa laaba, gam haɓidingo boofi ɓeydotoodi duudugo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka 1.1-2
2. Ekkitinol dow eklesiya e durooɓe makka, 1.3-3-16

3. No haani Timote gollira, 3.17-6.19
4. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 6.20-21.

Sannoore

¹ Derewol ηol yiwii e am min Pol lilaado Yeesu Almasiihu. Alla Kisiinoowo en e Yeesu Almasiihu laatiido tammuwe men, yowanimmii dum junjo.

² Emi sannee Timote, ɓiyam goonjaajo, mo dimumi dow laawol goondinki. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam.

Ekkitinol fewrekuwol

³ Wakkati jahannoomi Maseduwaan, mi batiino maa joododaa Efesu. Himɓe wɓɓe na'on don e jannina ekkitinol feerewol. Hadu ɓe dum.

⁴ Batu ɓe ɓe acca hakkilango taalaaji e inde kaakiraaɓe de walaa kaddi. Jeddi tan dum waddata, dum nafataa laawol ηol Alla hisinirta himɓe e goondinki.

⁵ Ka batanmi do laati nun gam mawningo yidde yiwune diga ɓerne laaɓune, e miilooji laaɓudi, e goondinki ki walaa munaafitaare.

⁶ Wɓɓe seekake e majjum, ɓe majji der haalaaji baanji baanji.

⁷ Bee jidi laataago moodiɓɓe tawreeta, amma ɓe paamataa ka ɓe batata, e ka ɓe tabbitinta.

⁸ Een anni tawreeta e woodi, to kaa golliree hande no haani.

⁹ Een anni no tawreeta wadaaka gam foonnitiibe. Amma ka wadaama gam halluɓe, e nanaruuɓe, e ɓe hulataa Alla, e hakkeeɓe, e ɓe teddintaa ko senii, e yawiibe Alla, e warooɓe baabiraaɓe e inniraaɓe mum, e reyyitooɓe yiyyam himɓe.

¹⁰ Ka wadaama bo gam jeenooɓe, e wadooɓe jeenu gorko e gorko, non bo debbo e debbo, e sippooɓe maccuɓe, e fewooɓe, e hunortoɓe fewre, e huune duuddum, luudontirdum e ekkitinol goonawol.

¹¹ Ekkitinol ɲol e yaada e linjiila ka jowanaami. Eka hollita tedduɲal Alla maanteteedo.

Yettoore gam endam Joomiraawo

¹² Mii yetta Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu, kokkudo am semme. Mii yetta mo gam o daarii am koolaado, o yowanimmii golle makko.

¹³ Mii laatino batoowo kalluka dow makko. Mii toorannoo himbe makko, mi hollino mo gite bodeeje. Amma Joomiraawo meeden endike am. Mi annaano ko gadannoomi, gam mi goondinayno.

¹⁴ Moyyere Joomiraawo duudanii am puy. O hokkii am goondinki e yidde yiwune diga e Yeesu Almasiihu.

¹⁵ Haala kooliniika nani, kaanuka himbe fu jaɓa: Yeesu Almasiihu warii e duuniyaaru gam hisingo hakkeebe. Mii laatii arano caka maɓbe.

¹⁶ Amma Alla endake am gam Yeesu Almasiihu hollita munyal mum dow am, min laatiido arano caka hakkeebe. Yeesu on wadii dum gam mi laatanoo goondinoobe mo, heboobe yonki tabitiiki fu misaalu.

¹⁷ Alla gooto woni, laamiido tabitiido, mo maayataa, mo yi'ataake bo. Daraja e tedduɲal woodani mo faa abada abadin. Aami!

¹⁸ Biyam Timote, saawari kokku maa mi nun don, jaadooki e annabaakuuji gadanoodi dow maa. Accu di laatanee gineeji gadiraa konu geetu.

¹⁹ Joga goondinki e cuudidum berne geetum. Woɓbe hakkilanay dum, go goondinki maɓbe halki.

²⁰ Himeneyus e Aleksandire na'on caka maɓbe. Mi wattii be e junɲo Seydan gam be annita no haanay be bata kalluka dow Alla.

2

Du'anaago himbe fu

¹ Ka batanmi on aran nani: Eelee, eelitee. Du'ee, jettee Alla gam himbe fu.

² Du'anee laamiibe, e mawbe leydi fu. Du'ee gam gonoden e jam, e deyyere der kulol Alla, heba himbe dwtanoo neddaaku men.

³ Kanjum woodi, edum fottani Alla kisinoowo en.

⁴ Oo yidi himbe fu hisa, heba be jottoo annal goonja.

⁵ Alla gooto nun woni. Tawaado hakkune makko e himbe bo gooto nun, kanko woni Yeesu Almasiihu, laatiido neddo.

⁶ O hokkitirii hoore makko gam sooditaago himbe fu. Non Alla hollitiri laawol ɲol o subi no wakkati mum wadi.

⁷ Gam mi batana dum, Alla wadimmi baajotoodo e lilaado. O yowanii am mi jannina himbe be lenyi janani haala goondinki e goonja. Goonja batammi, mi fewataa.

⁸ Gam majjum, mii yidi worbe du'oo nokku fu, be banta juude maɓbe. Be gada dum e berde laabude, hinaa e tikkere, hinaa e jeddi.

⁹ Rewbe kan bornoo gineeji pottudi. Be gooda neddaaku e senteene. To be mooroo moordi di gidi e kanjeeri, e bannaaje de cardi. To be borna gineeji di ceede puy.

¹⁰ Amma ɲari maɓbe laato wadugo gadu geetu. Hande nun haanirani rewbe batoobe no e teddini Alla.

¹¹ To e janninee, sey rewbe jeedoo, e hettinii e dowtaare.

¹² Mi hokkay laawol, debbo jannina, dum bo laato hoorejo dow gorko. Ko haani nun o jeedoo.

¹³ Gam Aadamu nun artaa tagaa, ko Hawwa tokki.

¹⁴ Kade bo Aadamu bane Seydan jarbii, debbo nun jarbaa, go o yaartii sariya Alla.

¹⁵ Amma debbo hisinte diga e beyɲu mum, to emo tabbitii e goondinki e yidde, e laabal, e jogaago hoore mum.

3

Hoorebe Eklesiya

¹ Haala kooliniika nani: Jiddo laataago hoorejo eklesiya fu, yidii golle boofude.

² Den, sey ardiido eklesiya fu laato mo walaa gacce. O laato goodudo debbo gooto, nantiido, mo hakkillo,

goodudo neddaaku, cilminoowo hobbé, baawudo ekkitingo.

³ Taa o laatoowoo jaroowo bagi, dum bo kabaafo. Amma o laatoowoo munyudo, daartoowoo jam, mo suunaaka ceede.

⁴ O laatoowoo ardaniido saare makko no woodiri. O elta biibbe makko faa be downtanoo mo, be teddina mo.

⁵ Gam to goddo waaway ko ardani saare mum, noy o waawirta ko hiin-nii eklesiya Alla?

⁶ Haanay hooreejo eklesiya e laatii goondindo keso. To oo laatii keso, o mawnitinto, o doyyee kiita hande no Ibiliisa doyyiraa kiita.

⁷ E haani joomum e batanee geeta yeeso himbe be goondinay. Den be jawataako mo, o yantataa bo der pittii Ibiliisa.

Wallooobe der golle Eklesiya

⁸ Wallooobe der golle eklesiya bo, e haani laatoowoo fotube teddineego. Be galaa munaafitaare, be jarataa bagi jiiloojam. To be laatoowoo daartoobe ceede e laabi kalludi.

⁹ Sey be jogoo goonja goondinki ka Alla holliti. Be jogoo ka e cuudiidum berne laabudum.

¹⁰ Sey be poonnee taw. To be galaa gacce, be pudda golle mabbe.

¹¹ Hande non rewbe bo, sey be laatoowoo fotube teddineego. Haanay be laatoowoo nyo'ooobe himbe, amma be laatoowoo nantiibe, hooliniibe der huune fu.

¹² Laatiido balloowo eklesiya fu, sey joomum e woodi debbo gooto. O waawa bo dawrango biibbe makko, e wuro makko hande no haani.

¹³ To wallooobe der eklesiya wadii golle mum no woodiri, be keban joonne teddune. Be keban bo semme der goondinki mabbe Yeesu Almasiihu.

Asiiri kollitaaki

¹⁴ Mi wannanii maa derewol nol do, amma mii miila warugo to maada, yeeso sedda.

¹⁵ Amma to booyii mi waray, derewol nol do anninte no haani goniraa der saare Alla, laatiine eklesiya Alla yonkinteejo. Eklesiya kan laatii darjanal, e to goonja darii.

¹⁶ Seko fu walaa, asiiri diina meeden e mawni:

Alla hollitake e bannu neddo, Ruuhu seedanike goonjaaku makko, malaykaaabe yi'ii mo, lenyi fu waajaama haala makko, o goondinaama der lenyi janani, o hebii teddujal dow kammu.

4

Ekkitinoobe pewe

¹ Ruuhu Ceniido batii e laabudum wi'i: Der jaamanuuji cakitiidi, wobbé woppaan goondinki. Be downtanto ruuhuuji majjinooji, e ekkitinoobe ginnaaji.

² Be accan ekkitinoobe munaafitiibe e fewoobe majjina be. Cuudiidum berde ekkitinoobe pewe den maanaama e fewre, nandi hande cumaadum e janni bodeeri.

³ Bee kada himbe banontirgo, e nyaamugo nyaamduuji goddi. Amma Alla tagi nyaamduuji din. Goondinbe, annube goonja fu, waawan ko yetti Alla, nyaama di.

⁴ Ko Alla tagi fu e woodi. Walaa ko woppete e majjum, to en jabii dum e yettoore.

⁵ Gam haala Alla, e du'aare, e laabina huune fu.

Gollantoodo Yeesu geeto

⁶ Ekkitin banniraabe huune dum. Den a laatoowoo gollantoodo Yeesu Almasiihu geeto. A nyaannan hoore maa e haala goondinki, e ekkitinol poonnitiinol nol tokkudaa e tinnaare.

⁷ Haalaaji di walaa hoore, e taalaaji di himbe tafi, di jaadataa e goondinki, sala di. Amma an, eltu hoore maa aa takkii Alla.

⁸ Eltugo bannu e nafa sedda dow kujje godde. Amma takkaago Alla e nafa dow huune fu. Edum woodi alkawal der goonki duuniyaaru do, e der goonki garoowi yeeso.

⁹ Kanka woni haala kooliniika, kaanuka himbe fu jaba!

¹⁰ Gam sabbu dum don fu, emen golloo emen duura, gam men jowii hoolaare amen fu dow Alla yonkinteejo. Kanko laatii Kisinoowo himbe fu, accu du goondinbe mo.

11 Kanjum haani bataa himbe, ekkitinaa be dum.

12 Taa accu goddo yawee gam aa laatii gojankeejo. Amma laatana goondinbe misaalu diga e haala maa, e gadu maa, e yidde maa e goondinki maa, e laabal maa.

13 Go mi wara, tinna aa jannana goondinbe dewte ceniide, aa tiidina be, aa ekkitina be.

14 Taa yeeba dokkal moyyere nal kebudaa. A hebii nal diga e annabaaku, wakkati dottii be eklesiya yowii juude mum dow maa.

15 Tinna e golle den, kokkaa hoore maa e majje, gam himbe fu yi'a no beydortodaa yeeso yeeso.

16 Hakkilan hoore maa. Reenu bo janninol maa, tinna dow majjum. To a wadii dum, den aa hoolii a hisan, an e hettinaniibe maa fu.

5

Pol e hokka Timote saawari

1 Taa falmu dottii jo e semme, amma tiidin mo hande baaba maa. Gojankeebe bo, baddu be hande mawniraa be maa, e miiraa be maa.

2 Rewbe manjusuu be, baddu dum hande inniraa be maa, saanoobe bo, hande sakikiraa be maa. Wadu dum e miilooji laabudi.

3 Teddin rewbe gawniibe, be woodaa wallan be dum.

4 Amma to debbo gawniijo e woodi sukaa be, dum bo taaniraa be, e haani be ekkitoo taw golloraago kulol Alla der saareeji ma bbe. Be joba saareeji ma bbe barjaari booduni. Kanjum fot-tani Alla.

5 Debbo gawniijo, mo walaa kiinnotoodo dum, go e woni kan tan, yowii hoolaare mum dow Alla. Jemma e nyalooma, oo tinnii, oo eela ballal Alla.

6 Amma gawniijo daartoowo welwelo, laati nun maaydo baa to emo foofa.

7 Kanjum haani bataa be, gam be laatoo be walaa gacce.

8 Mo hiinnaaki getti wuro mum, accu du himbe saare mum, joo-mum yeddii goondinki, oo buri mo goondinay jaasugo.

9 Ko inne gawniijo winnee e derewol, sey oo woodi jaka duubi lasoy tati, tawee o laatanakeno goriiko koolaado.

10 O laatoo anniraado wadugo ko woodi, hande jon: ummingo sukaa be mum hande no haani, oo laatii bernudo hobbe, e lootudo koyde goondinbe, e balludo toorotoobe. Laatoo bo o wadii gaduujii geeti duuddi.

11 Amma taa winnu inde rewbe saanoobe, laatiibe gawniibe. Gam to suunooji ma bbe ummake, be jidan hooweego kade, be acca gollanaago Almasiihu.

12 Be keban gacce, gam be accii alkawal gollanaago Alla nal be ka buno.

13 Ko buri dum, no be galaa gadaanal, be ettan wakkati ma bbe, be boositoo wuro e wuro. Dullere gadaanal tan bane, amma be nyo'a himbe. Bee naata haalaaji di yaalay be, be una batu.

14 Sabbu majjum, mii yidi saanoobe, laatiibe gawniibe, hoowitee. Be dima sukaa be, be kiinno wuro ma bbe. Den be kokkataa waybe men laawol no biisiri inde meeden.

15 Wobbe ma bbe selii ko laawol, tokkii Seydan.

16 Debbo goondindo, mo rewbe gawniibe woni e wuro mum, o walla be, gam to be laatana eklesiya doongal. Eklesiya kan, hiinno rewbe gawniibe, be goodaa goddo kiinnotoodo dum.

17 Dottii be ardaniibe Eklesiya deydey, e haani heba joddi golle mum de didi. Accu du tinnii be e waaji e janninol.

18 Gam Dewtere wi'i: «Taa ha bbu hunnuko gaari corboori gawri.» Ne wi'i kade bo: «Gollotoodo fu e haani joddi mum.»

19 To goddo waddanii maa gacce dow dottii jo eklesiya, taa jabu, to hinna be gadii seedee be dido, dum bo tato.

20 Wadoobe hakke, felu dum yeeso himbe fu, gam heba horiibe hula.

21 Mi eelii maa yeeso Alla, e Yeesu Almasiihu, e malaykaa be subaa be,

downtana haalaaji dii, tawee a sutton-tiray himbe, a burontiray be bo.

²² Taa yawda jowaa juude maa dow hoore goddo. Taa naannu hoore maada der hakkeji wobble. Reenu hoore maa aa laabi.

²³ Taa yaru diyam balam tan. Yaru innabojam sedda gam reedu maa, e gam aa nyawi de duuddum.

²⁴ Hakkeji wobble wurtitinto diga be kiitaaka, di wobble bo wurtitoo baawo ni.

²⁵ Hande nun bo golle boodde hollitortoo, de hollitaaki bo, tabitintaako e suudi.

6

¹ Maccube laatiibe goondinbe, daara joomiraaabe mum hande fotube teddineego. Den mum, goddo hebataa laawol bata kalluka dow inne Alla, e ekitinol men.

² Maccube woodube joomiraaabe goondinbe, to wi'u gam bee laatii banniraaabe, be teddintaa be. Amma, be jagganoo be bura, gam goondinbe yidaabe nun be jaggantoo.

Waajotoobe fewoobe e suuno jawdi

Kanjum haani janninaa, baajodaa.

³ Wobble e ekitina ekitinol feerewol. Be tokkay haala Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu laabuka, e ekitinol jaadoowol e kulol Alla.

⁴ Himbe ben laati nun mawnitiiibe, be annaa goddum. Bee nyawi jeddi e biditiri haalaaji. Diga e majjum nawniraagu, e kaabe, e jennooje, e bisugo bannun yiwata.

⁵ Edum wadda jeddi di walaa kaddi, hakkune himbe be hakkillo mum wuurii. Be joofi goonja, be miili goondinki laati nun laawol kebal.

⁶ E goonja, goondinki laati nun laawol kebal manjal, to neddo e seyorii ko woodi.

⁷ En gadday goddum der duuniyaaru. En baawataa bo ko hoori goddum.

⁸ Gam majjum to een goodi nyaamdu e kolte, dum heyii en.

⁹ Amma suunaaabe jawdi, jarbeeji waranan be. Be jantan pittu Seydan e suunooji di nafataa, jaarooji der majjere e halkere.

¹⁰ Gam suuno ceede woni dadol kalludum. Wobble suunake de, go be ceeki diga goondinki, den be gaddani ko'e mabbe tooraaji duuddi.

Joga ko batadaa

¹¹ Amma, an neddo Alla, woddoda kujje den. Daartu foonnitaare e takkaago Alla, e goondinki, e yidde, e tinnaare, e diggere.

¹² Haabu hawre goondinki woodune, jabaa yonki tabitiiki. Gam sabbu yonki kin Alla noddu maa, gadudaa seedaaku maada boodunju yeeso seedebe duubbe.

¹³ Mii batee kaa do yeeso Alla burinoowo huune fu. Mii batee ka bo yeeso Yeesu Almasiihu gadudo seedaaku boodunju yeeso Ponsu Pilaatu.

¹⁴ Joga ko batadaa faa wooda. Laata mo walaa tuuni dum bo gacce faa nyalaane Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu suppitoyto.

¹⁵ Garki makko laatoto wakkatiire ne Alla resi, Alla maanteteedo. Kanko tan woodi baawde, Laamiido laamiibe, Joomiraawo joomiraaabe.

¹⁶ Kanko tan woni mo maayataa, joodiido der jayjol nol goddo waawataa ko battii. Walaa mo meedi yi'ugo mo, walaa baawoowo ko yi'i mo bo. Teddunjal e baawde tabitiide woodani mo faa abada abadin. Aami.

Haalaaji cakitiidi

¹⁷ Batu woodube jawdi der duuniyaaru do, to be mawnito. To be kooloo jawdi ni tabitintaako, amma be kooloo Alla. Kanko nun hokkata en huune fu, faa heya, gam ceyoroden dum.

¹⁸ Batu be be gada ko woodi. Wadugo geetum laato jawdi mabbe. Be laato hokitiroobe, siriyiibe wallugo wobble e jawdi mabbe.

¹⁹ Hande nun be cuudiranta ko'e mabbe jawdi booduni, tabitintooni,

gam nyalaade garooje, 6e ke6a bo
yonki goonjahi.

²⁰ Timote, hakkilan ko kalfinadaa,
woddoda haalaaji baanji baanji di
yaadataa e goondinki. Hakkilan bo
jeddi dow ko wo66e wi'ata annal lug-
gunjal.

²¹ Wo66e mawnitorake annal njal,
go 6e acci goondinki.

Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol dida6ol ɲol Pol winnani Timote

Haala Puddirka

Pol wittoy kade Roma, oo laatii nanɲaado. Amma oo woodi toora jooni 6uri de o nanɲanoo der siire nen. Him6e wob6e accii mo, Luka tan nun wondi e makko. E nandi hande Pol winnii derewol ɲol hakkune duubi 66 e 68.

Pol yamii Timote wara law go dab-bune wada. To oo wara bo, o wadda gulunfaare Pol e dereeji guri mum. O hoolaaki naa 6e jidan, gam oo anni no wakkati dillugo makko yot-take. Gam majjum derewol ɲol do laatii binnaanɲol dalaa, hakko o maay-ata. Der derewol ɲol, Pol yeeyitake 6aawo dow ko wadunoo, oo batana bo ko wadotoo jooni de o winnata ɲol, waato kiita makko e ko wadoytooyeeso sedda, waato maayde makko ne woddaa kade.

Der derewol ɲol, Pol hollii Timote ko haani wada o laatoroo koolaado der ekkitinooje de o he6i. Wakkati mum goondin6e e tooreno, faa dum wadi Pol ma66aa der kasu, ekkitinooje leliide bo e toora eklesiyaaji. Gam majjum o semmidinta Timote, o munyana tooraaji, o daroo 6aawo goona. O acca jeddi di nafataa, o woddodoo janɲinoobe ko lelii, o takko ko o ekkitinaa, o waajoo haala Alla, «gam Binni Ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla, nii nafa gam janɲingo goona, e foortugo neddo, e hollugo boofi, e moyyingo di, e ekkitingo wonaago no Alla yidiri».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-2
2. Yettoore e tiidinki, 1.3-2.13
3. Pol e bata Timote hakkilana hoore mum, 2.14-4.5
4. Heennyitoode goonki Pol, 4.6-18
5. Cannooje, 4.19-22.

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwii diga e am, min Pol, lilaado Yeesu Almasiihu e sago

Alla. Mi lilaama gam mi fiina haala dow yonki ki Alla ha66ani en alka-wal, sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu.

² Mi sannii maa, an Timote 6iyam jidaado. Alla Baaba meeden, e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu endee, hokkee moyyere e jam!

Pol e semmidina Timote

³ Mii yetta Alla mo cujidananmi e cuudiidum berne laa6udum, hande no kaakiraabe am wadunoo. Emi siwtoree jemma e nyalooma fu der du'aaje am.

⁴ Mii siwtora gondi maa. Mii woodi kumpa yi'itaago maa puy, gam mi seyoo puy.

⁵ Mii siwtora goondinki maa ki walaa munaafitaare. Maama maa Loyis e inna maa Enis e artu maa woodugo ki. Mii hoolii an bo aa woodi ki.

⁶ Gam majjum mii hattinee, accu dokkal ɲal Alla hokku maa no jowumi juude am dow maa beydoo.

⁷ Gam Ruuhu ɲu Alla hokki en, laatintaa en huloobe. Amma Ruuhu kokkoowo en semme, e yidde, e nantaare o hokki en.

⁸ Gam majjum taa sentu seedanaago Joomiraawo meeden. Taa sentu bo seedanaago am, min ma66aado der kasu gam makko. Hawtu e am der tooraaji gam linjiila, jaka baawde de Alla hokku maa.

⁹ Kanko hisini en, noddi en gam laatanoden mo. Hinaa gam gadu meeden o hisiniri en, amma gam nun nun o yidiri dum e moyyere makko. Moyyere nen o wadani en diga e Yeesu Almasiihu, diga hanne bane.

¹⁰ Jooni, moyyere nen hollitake e garki kisinoowo meeden Yeesu Almasiihu. Kanko halki baawde maayde. Diga e linjiila o holliti yonki tabitintooki.

¹¹ Gam sabbu linjiila kan, Alla wadimmi baajotoodo, lilaado e janɲinoowo.

¹² Sabbu majjum tooreteemi tooraaji dii do, amma mi sentiray dum. Gam mii anni mo goondinmi. Mii hoolii bo o waawan ko reeni ko

o halfinimmi faa nyalaane darɗal yottoo.

¹³ Joga haala goonaha ka nanuɗaa diga e am. Gollir ka e goondinki, e yidde ne keɓuden gam een kawti e Yeesu Almasiihu, ka laatane misaalu.

¹⁴ Joga geetum ɗum kalfinaɗaa e ballal Ruuhu Ceniido gonuɗo der meeden.

¹⁵ Aa anni, himbe leydi Asiya fu accii am, Figelus e Hermogenes na'on der maɓbe.

¹⁶ Joomiraawo endoo himbe saare Onesifor, gam o deyyitini am. O sentiray bo nanjoode am der kasu,

¹⁷ accu du no o wari Roma, o dartii am e tinnaare mawne faa o yiitimmi.

¹⁸ Alla Joomiraawo hokka mo endam nyaanne darɗal. An e hoore maa aa anni no woodi, golle de o wadanimmi der siire Efesu.

2

Gollantooɗo Yeesu kooliniido

¹ Gam majjum biyam, accu moyyere ne keɓuden sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu semmidinee.

² Ko nanuɗaa diga e am yeeso seedeɓe duuɓbe, halfin ɗum himbe hooliniibe, waawoobe ko janjini woɓbe.

³ Jaɓu gedu toora maa hande soogeeru Yeesu Almasiihu yeeru.

⁴ To soogeeru jahooru konu e yidi fottango mawɗo mum, hakkilantaa haajuuji duuniyaaru.

⁵ Nun nun bo, to gaɗoowo doggudu yawtontire dwtanaaki sariyaaji doggudu, heɓataa meetalol.

⁶ Demoowo gollido puy, kan nun haani arta nyaama biɓbe deme mum.

⁷ Miija ka batu maa mi faa wooda, Joomiraawo faaminte huune fu.

⁸ Siwtor Yeesu Almasiihu mo lenyol Dawda. O fintii e maayde, hande no linjiila ka baajootomi bati.

⁹ Linjiila kan nun acci mii tooree faa kaɓaami e callalluuji, hande gaɗuɗo kalluɗum. Amma haala Alla haɓaaka.

¹⁰ Gam majjum munyanmi huune fu, sabbu subaaɓe Alla heɓa kambe

bo, Yeesu Almasiihu hisina ɓe, ɓe keɓa tedduɗal makko tabitiɗal.

¹¹ Daa do haala kooliniika:

To en maaydii e makko, en buuridan e makko bo.

¹² To en munyanii tooraaji, en laamodoto e makko bo, to en calike mo, kanko bo o saloto en.

¹³ To en laataaki hooliniibe, kanko o tabitinto oo kooliniido, gam o waawataa ko yeddi hoore makko.

Gollotooɗo mo Alla yerdii

¹⁴ Kanjum haani ciwtoraa goondinbe, eelaa ɓe yeeso Alla ɓe acca jeddi dow haalahon. Jeddi iri dii don nafataa godɗum, sey majjingo hettiniibe.

¹⁵ Tinna daroɗaa yeeso Alla aa koolaado. Laata gollotooɗo mo sentintaake der golle mum. Laatooɗa bo janjinoowo haala goonaha, hande no fotti.

¹⁶ Seedu e haalaaji baanji baanji, centiniidi. Batoobe di e beydoo woddodaago Alla.

¹⁷ Haala maɓbe e nandi hande buure kokkollaare, layoore. Himeneyus e Filetus na'on caka maɓbe.

¹⁸ Be celii laawol goonja. Be accii woɓbe woppi goondinki mum e wi'ugo pintol maaybe wadii yawtii.

¹⁹ Amma Alla daddii dadda ka dimmataako. Nani do ko winnaa dow makka: «Joomiraawo e anni laataniibe ɗum.» Nunnun bo: «Noddoowo inne Joomiraawo fu, woddoo wadugo ko halli.»

²⁰ Der suudu manɗol, keede gadiraade jande geete e kanjeeri tan bane woni don. Keede gadiraade ledde e loope na'on don. Godde, gollirte golle de tedduɗal, godde bo golliree golle de walaa tedduɗal.

²¹ To goddo laabinii hoore mum e kujje dee fu, joomum laatoto hande heedo gollirteeno golle tedduɗe. O laatoto, cenaado, nafaowo joomum, ciriyiido wadugo golle boodde fu.

²² Doggu suunooji gojankaaku. Dartu foonnitaare e goondinki, e yidde, e jam, an e noddoobe inne Joomiraawo e berde laabude fu.

²³ Amma an, woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi baanji baanji. Aa anni di umminan nun kabe.

²⁴ Gollantoodo Joomiraawo haaniraa e hawre. Amma o laatoo diggudo yeeso himbe fu, o laatoo bo baawudo jannjingo, e munyudo.

²⁵ E haani o foorta yeddoo6e mo e jam. Wadoto Alla walla 6e, 6e tuuba, 6e paama goonja.

²⁶ Den hakkilooji ma66e wittaaan, 6e dada pittii Seydan nanjunoодо 6e, e wadina 6e sago mum.

3

Jaamanuuru sakitiineeru

¹ Annu der jaamanuujii cakitiidi, wakkatiiji cadudi waran.

² Himbe laatoto yidube ko'e mum tan, suunaabe ceede, 6e laatoto jurotoobe e mawnitintoobe, 6e jennan haala Alla. Be downtantaako saareeji ma66e, 6e annaa gadu, 6e teddintaa ko senii.

³ Be laatoto 6e berde mum yoori, 6e cawrantaako goddo, nyo'oo6e himbe, 6e galaa nantaare, 6e yonki bonki, 6e banyan ko woodi.

⁴ Be laatoto jammotoobe, dullube hakkillo, 6e jidan welwelo duuniyaaru 6ura Alla.

⁵ Be nandinan ko'e ma66e hande huloobe Alla, amma 6ee jedda baawde mum. Woddoda iri himbe 6en.

⁶ Wobbe ma66e e naata e wurooji, 6ee yoyra rewbe 6e galaa hakkillo, 6e hakkeoji nyoyyi, go suunooji feere feere e wifita dum.

⁷ Rewbe 6en e ekkitoo wakkati fu, amma abada 6e baawataa ko yottii annal goonja.

⁸ Hande no Yannes e Yamberes ha6idiri Muusa, nunnun himbe 6en ha6idirta e goonja. Hakkillo ma66e wuurake, goondinki ma66e walaa nafuwe.

⁹ Amma 6e kebataa saa'a, gam haanaare ma66e laaban himbe fu, hande no dum laatii e Yannes e Yamberes.

Haalaaji cakitiidi

¹⁰ Amma an Timote, a yi'i no jannjirmi. A yi'i jikku am, e anniya am, e goondinki am, e munyal am, e yidde am, e tinnaare am.

¹¹ Aa anni tooraaji am, e boneeji am. A yi'ii ko he6immi Antiyokiya e Ikoniya, e Listira fu. A yi'i bo no munyirmi dow tooraaji di kebuni. Amma Joomiraawo wurtinii am e majji di fu.

¹² Hawtu6e e Yeesu Almasiihu, go e yidi hulugo Alla, 6e toorete.

¹³ Amma hallube e hiiloo6e, beydoto e halla. Be majjinan wobbe, gam kambe bo 6ee majji.

¹⁴ Amma an, joga ko ekkitidaa, e ko kooliidaa e semme. Aa anni moy ekkitin maa dum.

¹⁵ Diga sukaaku maa, aa anni Dewte ceniide. Kanje de baawan ko hokku maa faamu, jii tiraa kisidam kebeteedam diga e goondingo Yeesu Almasiihu.

¹⁶ Binni ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla. Nafuwe majje woni, jannjingo goonja, e hollugo boofi, e moyyingo di, e ekkitingo wonaago no fottiri.

¹⁷ Nunnun neddo Alla fu laatoroo kebbudo, ciriyiido wadugo golle geete.

4

Tinna aa waajoo

¹ Mii eele yeeso Alla e yeeso Yeesu Almasiihu, kiitotoodo wuuru6e e maay6e. Mii eele bo sabbu wittooyo makko e Laamaare makko:

² Waaja haala Alla, waajita ka wakkati fu, baa dum fottanii 6e, baa dum fottanay 6e. Felu 6e, semmidin 6e e munyal, aa jannjina 6e.

³ Gam wakkati waran de himbe salotoo nanugo ekkitinol poortinjal. Be tokkoto suunooji ma66e. Be dartaanan ko'e ma66e jannjinoobe duubbe, jannjinanbe 6e ko 6e jidi nanugo.

⁴ Be cukkan noppi ma66e gam to 6e nanu goonja, 6e baylitinto far to taalaaji.

⁵ Amma an, nantu hoore maa der huune fu. Munyan tooraaji, wadu golle baajotoodo linjiila, heennyitin golle maa faa wooda.

⁶ Amma min, mi 6adike laataago sadaka, hande kiriseteedi, wakkati yawtugo am 6adake.

⁷ Mi ha6ii hawre woodune, mi yottinii doggudu am, mii joggii goondinki.

⁸ Diga jooni, Joomiraawo kiito-toodo e goonjaaku, e resanimmi riiba kokketeeka poonnitiido nyaanne darnal. Min tan bane hokketeeka. Amma, min e hettinii6e, yidu6e wittooyo makko fu, o hokkata ka.

Ka Pol bati dow 6e o gollodii

⁹ Tinna garaa to am law.

¹⁰ Gam Demas accii am, sabbu yidde duuniyaaru, o yahii Tesalonika. Kereskes yahii Galaatiya, Titus bo yahii Dalmatiya.

¹¹ Luka tan nun wondi e am. Waddu Marku to aa wara, o nafan am sanne der golle am.

¹² Tikikus, mi lilii dum Efesu.

¹³ To aa wara, gaddanaa am gulunfaare am ne accumi Torowas, wuro Karpus. Gaddanaa am bo dewte am, ko jogii am 6uri woni, dewte am de guri.

¹⁴ Aleksandire bahillo wadanii am ko halli puy. Joomiraawo yoban mo ko o wadi.

¹⁵ An bo, hakkilan mo, gam o salake waaji amen e semme.

¹⁶ Nyalaane arandeere ne dari-naami yeeso kiitoowo gam mi toontano hoore am, baa gooto wallay am, 6e fu 6e accii am. To Alla liman 6e dum gacce!

¹⁷ Amma Joomiraawo wallii am, semmidinimmi. Kan acci keenyitimmi golle waaji am. Him6e lenyi janani fu nanii waaji din. Nunnun dadirmi diga e hunnuko jaggere.

¹⁸ Joomiraawo dadinan am ko halli fu, o yottinammi jam to Laamaare makko ne kammu. Teddujal laatanoo mo faa abada. Aami!

Heennyitirde e cannooje

¹⁹ Mi sannii Pirisilla e Akilas, mi sannii getti wuro Onesifor.

²⁰ Erastus darake Korintu, Torofimus bo, mi accii dum Miletus oo nyawi.

²¹ Tinna garaa go dabbune wada. Ebulus e Pudes e Linus e Kalawdiya e sakikiraabe won6e do fu, sannii maa.

²² Joomiraawo wonda e maa! Moyyere Alla wonda e moodon.

Derewol ɲol Pol wɪnnani Titus

Haala Puddirka

Wakkati Pol yoofitaa de o maɓɓanoo der Roma, den nun o waajii haala linjiila der Kereta, siire ɓurune manɲu der dunde girekiiɓe. Wakkati o yaareteno Roma to laamiido mawdo, laana diyam maɓɓe yaaliniino ɓe Kereta.

Wakkati o yawtata diga don, o accii don mo o gollodintoo, tokkiido mo, mo laataaki Yahuduujoo, Galaatiya. 2.3. De duuddum Pol yowannoo mo o wada golle cadude, der Korintu du. O yowanii mo gollal moyyingo joonne eklesiya ka kanko Pol o titunoo.

Pol batii Titus ɓe potta Nikopolis. E nandi hande diga Maseduwaan nun o winnoy derewol ɲol do, e ɲol Timote aranol. Haala majji e nandi.

Baawo Pol holli no haani ardiibe e wa'i, o batanii bo boofi Yahuduube salotoobe ekkitinol goonawol. O holli bo ko haani geɓe himbe feere feere wonbe der eklesiya wada. No o heenyitiri derewol makko nani, o batanii moyyere Alla accoore neddo joodoo joonne teddinoore linjiila.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-4
2. Dottiibe eklesiya, 1.5-16
3. Golleeji geɓe himbe feere feere der eklesiya, 2.1-15
4. Joonne goondinbe der duuniyaaru, 3.1-11
5. Haalaaji cakitiidi e cannooje, 3.12-15.

Sannoore

¹ Derewol ɲol do yiwii e am, min Pol, maccudo Alla e lilaado Yeesu Almasiihu. Alla yowanii am mi wada subaabe makko goondina mo. O yowanii am anningo ɓe goonja jaadooha e goondinki men.

² Hande non ɓe goodirta hoolaare hebugo yonki tabitiiki. Alla mo fe-wataa haɓɓaniino en alkawal yonki kin diga huune fu tagaaka.

³ No wakkati wadi, o anninii haala makko diga e waaji di o yowanimmii hande no Alla Kisinoowo en umuri dum.

⁴ Titus, mi sannii maa, an, laatiido biyam e goonja diga e goondinki men gooti. Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en wadaneer moyyere, hokkee bo jam!

Golle Titus der Kereta

⁵ Mi accii maa Kereta gam moyyinaa ko horii moyyineego. Cufanaa genni fu dottiibe Eklesiya hande no bi'uno maa mi.

⁶ Sey dottiijo cubaado fu laatoo mo walaa gacce. O laatoo gorko mo debbo gooto, mo ɓiɓɓe mum laatii goondinbe. Biɓɓe ɓen laatoo ɓe nyo'irtaake baadi baanjaari, dum bo dullere dowtaare.

⁷ Doole ardiido Eklesiya fu laatoo mo walaa gacce, gam o laati nun gollantoodo Alla. Haanay o laatoo mawnitiido, dum bo mo mone, maa bo jaroowo bagi, dum bo kabaado, maa bo cuunaado riiba kalluka.

⁸ Amma sey joomum e laatii bernoowo hobbe, jidudo ko woodi, mo hakkillo, poonnitiido, laabudo, nantiido.

⁹ Sey joomum e jogii haala koolinika hande no ka janɲiniraa. Den o waawan ko semmidini wobbe e ekkitinol laabunol, o waawan bo ko jaalii yeddoobe.

¹⁰ E goonja, duuɓɓe e laatii naranuube, accu du caka Yahuduube goondinbe. Bee laatii batoobe haalaaji di walaa hoore, ɓee yoyra himbe.

¹¹ Sukku kunnude maɓɓe, gam ɓee biisa saareji duuddi. Bee ekkitina ko haanay, gam ɓe keɓa riiba kalluka.

¹² Neddo maɓɓe, mo himbe daari hande annabiijo, batii du, wi'i: «Keretaabe laati nun fewoobe wakkati fu, ɓee laatii bisaaji bondi, ciwankeeɓe, e deereruube.»

¹³ O batii goonja. Gam majjum, felu ɓe e semme, gam ɓe keɓa goondinki geeti.

¹⁴ Be acca tokkugo taalaaji Yahuduube, e oodaaji himbe yoofube goonja.

15 Huune fu e laabi to laabuɓe. Amma walaa ko laabi, to sobuɓe e ɓe goondinay, gam hakkillo maɓɓe e cuudiidum ɓerne maɓɓe fu sobii.

16 ʼBee bi'a ɓee anni Alla, amma golle maɓɓe e yedda no ɓee anni mo. Bee laatii nyidduɓe, e nanaruuɓe. Be baawataa ko wadi geetum baa gootum.

2

Ekkitinol goonawol

1 Amma an, accu batu maada yaada e ekkitinol goonawol.

2 Worɓe nayeeɓe, batu ɓe no haani ɓe laatoo nantiiɓe, fotuɓe teddineego, hakkilɓe. Be laatoo ɓe goondinki mum yandi, ɓe gooda yidde e munyal.

3 Batu rewɓe nayeeɓe bo, wonoo hande no haani rewɓe goondinɓe wonoroo. To ɓe laatoo nyo'oobe himɓe, dum bo horɓe bagi. Amma ɓe laatoo ekkitinoobe ko woodi.

4 Be ekkitina rewɓe saanjoobe yidugo worɓe mum, e sukaaɓe mum.

5 Be laatoo hakkilɓe, laabuɓe. Be kiinnoo golle wuro maɓɓe, ɓe laatoo yeedduɓe. Moy fu downtanoo gorko muudum, gam to haala Alla yennee.

6 Waaja gojankeeɓe, ɓe laatoo hakkilɓe der huune fu.

7 An e hoore maa, laatana ɓe misaalu der golle boodde fu. Ekkitin ɓe ekkitinol goonawol, e pottunol.

8 Haala maa laatoo goonaha, ka yeddataako, gam wayɓe meeden jiboo, ɓe dulla kalluka ka ɓe batani en.

9 Maccuɓe bo, waaja ɓe, ɓe nanana joomiraabe maɓɓe der huune fu. Be gada ko welata ɓe, to ɓe jeddontir e maɓɓe.

10 To ɓe bujju ɓe, amma wakkati fu, ɓe kollita ɓee laatii hoolaaɓe, hebbuɓe. Be gada dum gam ekkitinol haala Alla kisinoowo en, teddinee der huune fu.

11 E goonja, moyyere Alla hollitake gam himɓe fu hisa.

12 Moyyere nen e ekkitina en accen wonaago der dullere kulol Alla, e suunooji duuniyaaru. Nee ekkitina en bo laatoden hakkilɓe, e foonnitiibe, e huloobe Alla der duuniyaaru nuu do.

13 Hande non kedortoden nyalaane barkidinaane, ne tammihiden. Nyalaane nen, Yeesu Almasiihu, Alla meeden mawdo, Kisinoowo en, hollitinto e teddujal.

14 O hokkii hoore makko gam men, o sooditii en diga ko halli fu. O laatirii en himɓe makko ɓe o woodi, laabinaabe, tinniiɓe wadugo golle geete.

15 Kanjum haani bataa himɓe, nun bo haani baajodaa ɓe, pelaa ɓe e baawde maa fu. Taa accu goddo yawee.

3

No haani goondinɓe Yeesu e laatii

1 Siwtor goondinɓe ɓe nanana mawɓe leydi, e wooduɓe baawde. Be downtanoo ɓe, ɓee ciriyii wadugo golle boodde fu.

2 To ɓe batu kalluka dow goddo, ɓe laatoo deyyuɓe, e sawriiɓe, e weluɓe deedi dow himɓe fu.

3 Gam enen bo, een laatinoo ɓe walaa hakkillo, nanaruuɓe, e majjuɓe. Een laatinoo maccuɓe jidaali, e suunooji diye fu. Een goodunoo ganyaani e nawniraagu, een banyontiri, en banyaa, een banyontiri.

4 Amma Alla Kisinoowo en hollitii himɓe geetaaku mum e yidde mum.

5 O hisinii en, amma hinaa gam en gadii golle poonnitiide, e endam makko o rimitorii en, laatiden heyɓe diga e Ruuhu Ceniido laabinɗo en.

6 Alla hokkii en Ruuhu mum ceniido puy, diga e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en.

7 O wadii dum diga moyyere makko gam laatoden foonnitiibe, heɓa donen yonki tabitiiki, ki tammiden hebugo.

8 Kanka woni haala kooliniika.

Mii yidi tasinaa ka, gam goondinɓe Alla tinnoo wadugo golle boodde. Kanjum woni ko woodi, ko nafata himɓe.

9 Amma woddoda haalaaji di walaa hoore, e jeddi dow habaruuji lenyi, e kaɓe, e jeddi dow tawreeta. Haalaaji dii don fu nafataa goddum, baanji di laatii.

¹⁰ Gaddoowo ceennol caka himbe, felu mo de woore, de didi, to o salake, takku mo sera.

¹¹ Annu gadoowo hande non laati nun majjudo e hakkeejo, o doyyii hoore makko kiita.

Cannooje e baynaade

¹² To mi lili Artemas naa bo Tikikus to maa, yawda garaa law, tawaa am Nikopolis, gam ton jidumi dabbugo.

¹³ Tinna ballaa Jenas, moodibbo tawreeta, e Apollos, gam to goddum jaccu be der jahaanjal maabe.

¹⁴ E haani himbe meeden bo ekki-too wadugo golle boodde. Be balla haajaaabe walleego gam to kambe walloobe ben be gonoo baanji.

¹⁵ Wondube e am fu sannii maa. Emen canna goondinbe yidube men fu.

Moyyere Alla wonda e moodon, on fu.

Derewol ɲol Pol winnani Filemon

Haala Puddirka

Derewol ɲol Pol winnani Filemon do, haala joonne hakkune himbe dɔdo nun ɲol batanta. Pol winnii derewol ɲol gam o sawrinana Onesimu, maccudo doggunoodo joomiraawo mum Filemon. Filemon laati nun goondindo tawaado der wanɲarde Koloosi. Onesimu tuubii, goondini Yeesu diga e waaji Pol. Kan wadi Pol e eela Filemon jaɓa Onesimu hande banniraawo mum, o sawranoo mo bo.

Der duuɓol 62 nun Pol winni derewol ɲol der nanɲoore mum arandeere der Roma. Dum nandi hande Tikikus nun yaari derewol ɲol e ɲol Koloosi, Kol. 4.7-9.

Ko hollitii der derewol ɲol woni, tinnaare ne Pol woodi dow moyyingo haala hakkune himbe dɔdo, hande no o woowi wadugo hakkune himbe duuɓe. Ko Almasiihu wadani en hakkune men e Baaba mum, kanjum nun Pol wadani Onesimu hakkune mum e Filemon.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Yettoore Alla gam goondinki Filemon, 4-7
3. Pol e eelana Onesimu sawraare, 8-22
4. Cannooje, 23-25.

Sannoore

¹ Min Pol, e banniraawo meeden Timote nun winni derewol ɲol. Min Pol, mii laatii maɓɓaado gam daliila Yeesu Almasiihu. Emen canna Filemon, jidaado amen, gollodintoodo e amen.

² Emen canna bo Afiya, sakiike men debbo, e Arkippus kaɓidoowo e meeden gam linjiila, e goondinbe hawritintooɓe der wuro maa.

³ Alla Baaba meeden, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam.

Yidde e goondinki Filemon

⁴ Filemon, mii yetta Alla wakkati fu, mi accay siwtorgo maa der du'aaɓe am.

⁵ E goonɓa, mi nanii yidde e goondinki maada dow Joomiraawo Yeesu e batanee, e no jidirdaa himbe Alla fu.

⁶ Emii eela Alla, gam goondinki kii do hawti en yi'oo der gadu. Den paaminaa geetum fu dum baaweten wadugo gam Almasiihu.

⁷ Banniraawo, berne am seyake puy, hakkillo am fukkake bo, gam yidde maa deyyitinii himbe Alla.

Pol e sawrinana Onesimu

⁸ Mii woodi laawol der kawtal men e Almasiihu mi eelee ko haani gadaa.

⁹ Amma, mii ɓuri yidugo, mi eelee gam yidde, min Pol dottiiɓo, jooni bo mii maɓɓaado sabbu Yeesu Almasiihu.

¹⁰ Mii eelee gam Onesimu ɓiyam mo kebumi goondini der kasu.

¹¹ Naane, o nafayno maa, amma jooni, o nafa en, min e maa.

¹² Mii wittina mo to maada, jaɓu mo hande min e hoore am.

¹³ Mii yiduno haggugo mo to am, gam o wallammi hande no haani balliraano am jooni no tawaami der kasu gam linjiila.

¹⁴ Amma mi yiday wadugo goddum to hinaa en baddii, gam mi yidaa wadingo maa booddum e doole, amma dum laatoo e sago maa.

¹⁵ Wadoto Onesimu seenniriino e maa wakkati sedda, gam o wonda e maa, e baadey.

¹⁶ O laataaki kade maccudo tan, oo ɓuri maccudo, o laatike banniraawo men jidaado. Min, mii yidi mo sanne. Mii anni aa yidi mo ɓuri, hinaa hande neddo tan, amma hande goondindo Joomiraawo.

¹⁷ To a daarii am hande igo maa, den kan, jaɓu mo hande no jabirtaa am min e hoore am.

¹⁸ To o woofaniino maa, dum bo to o joganiino maa nyamaane, yowanam dum.

¹⁹ Min Pol, mii winna ka e junɓo am, mi yobete dum. Amma mii siwtoree, an bo aa joganii am nyamaane,

nyamaane nen bo, an e hoore maa nun.

²⁰ An banniraawo am, wadanam dum sabbu Joomiraawo, deyyitin berne am gam kawtal men e Almasiihu.

²¹ Mii wannanee gam mii hoolii a nananan am, gam mii anni a wadan buri ko eelu maa mi.

²² Sikan, ciriyanodaa am suudu to beeranmi, gam mii miila, Alla jaban du'aaje mon, o wittinanmi to moodon.

Cannooje

²³ Epafaras mo maɓɓidaami gam Yeesu Almasiihu sannii maa.

²⁴ Marku bo, e Aristarkus, e Demas, e Luka gollidoobe e am sannii maa.

²⁵ Moyyere Yeesu Almasiihu Joomiraawo meeden wonda e moodon.

Derewol Iburaninkee6e

Haala Puddirka

Derewol Iburaninkee6e e woodi nafuwe mawdo der Alkawal Kesal. Binnudo derewol nol batay inne mum, ko baaweten ko bati tan woni, o laati nun Yahuduujo goondindo Yeesu, woliine maamiraa6e men nun hollata dum. Oo anni Alkawal Kiinjal puy, accu du dow golle Leewinkee6e. Diga seede6e linjiila arandee6e nun o nani linjiila.

Yahuduu6e goondin6e Yeesu hande makko nun o wannani, kam6e o baddata. Bee laatii him6e tawaa6e der eklesiya ka o anni, go oo yidi beraago 6e, dum 6ooyataa. Liinyoo6e dewte e miili eklesiya Roma, der leydi Italiya nun o wannani derewol nol. Gam Roma nun him6e arti nani haala derewol nol, diga e derewol nol Kelema mo Roma winni der duu6ol 95 yahugo 96 6aawo Almasiihu rimaa.

Toora batanaaka der don e laatii toora ka Kolodu laamiido toori Yahuduu6e goondin6e Yeesu der duu6ol 49 6aawo Almasiihu rimaa. O riiwi Yahuduu6e goondin6e jaka duubi sedda diga Roma.

Dum nandi hande derewol nol winnaama hakkune duu6ol 60 yahugo 64 6aawo Almasiihu rimaa.

Binnudo derewol nol, wannii nol gam semmidingo 6e o wannani. Dum nandi bo hande 6e o wannani e tawaa der toora mawka. O wannanii 6e, gam to 6e boppu goondinki.

Der derewol makko, o hollii 6e no Yeesu e 6uri malaykaa6e, e Muusa, e Yosuwaa, e Limaamiibe 6e Alkawal Kiinjal. Dum don fu, e hollita no 6e o wannani e yiduno wittugo der tawaanjal Yahuduu6e dow sujidango Alla. O hollii 6e, no sadaka Almasiihu wadi de woore, e yiyam mum heyii faa e baadey.

O semmidinii 6e e hollugo 6e goondinki him6e arandee6e. O batii

6e, 6e tigga Almasiihu gite, gam kanko nun laatii misaalu munyal.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1.1-3
2. Almasiihu e 6uri malaykaa6e mawnugo, 1.4-2.18
3. Almasiihu e 6uri Muusa e Yoosuwaa mawnugo, 3.1-4.13
4. Limaamaaku Almasiihu e 6uri limaamaaku fu, 4.14-7.28
5. Alkawal Almasiihu e 6uri alkawalji fu, 8.1-9.28
6. Yiyam Almasiihu e 6uri kiise-teedi fu nafuwe, 10.1-31
7. No goondinki 6uriri huune fu, 11.1-12.25
8. Haalaaji cakitiidi, 13.1-25.

Alla baddii him6e diga e Biddo mum

¹ Diga ko 6ooyi, Alla baddiino kaakiraa6e meeden de duuddum, e laabi feere feere. O baddii 6e diga e annabii6e.

² Amma der nyalaade cakittiide dee do, o baddii en diga e Biyiiko. E makko Alla tagiri duuniyaaru e kammu. Kanko nun bo Alla subu laa-too donoowo huune fu.

³ Kanko nun laatii jaynol jalboowol, kollitoowol teddunjal Alla, e no Alla laatii e goonja. Oo jogii huune fu diga e haala makko gooduka baawde. Baawo o laabini hakkeji him6e, o joodake dow kammu, to nyaamo Alla mawdo, mo teddunjal.

Biddo e 6uri malaykaa6e

⁴ Biddo e 6urii malaykaa6e manju, kan wadi Alla hokki mo inne 6urune inde ma66e.

⁵ Malaykaajo moy nun Alla meedi ko wi'i:

«An laatii Biddo am,
hanne min nun laatii Baaba maa*?»
Moy o wi'i kade:

«Mi laatanto mo Baaba,
kanko bo, o laatanoo am Biddo*?»

⁶ Kade bo, no o liloyta Afo makko e duuniyaaru, o wi'i:

«Malaykaa6e Alla fu sujidana mo*.»

⁷ Dow malaykaa6e bo Alla wi'ii:

«Oo gollira malaykaa6e makko hande keni,

o wadii 6e jagganoo mo hande delle yiite✧.»

8 Amma dow Bid̄do, o wi'i:
«Laamu maa, an Alla, wonoo faa abada!

A laamoranto himbe maa e sawru foonnitaare.

9 Aa yidi foonnitaare, aa wanyi ko halli,

gam majjum, Alla maada subu ma, wuju maa nebbam seyo

buruṅo ṅo wondube e maada✧.»

10 O wi'i kade:

«Joomiraawo, diga fuddoode, an tagi leydi,

juude maa tagi kammu.

11 Dum fu, dum halkan, amma an, a tabbitinto,

dum fu, dum hiiddan hande kolte,

12 a taggan dum hande toggoore,

dum waylitinte, hande kolte.

Amma an, a waylitintaako.

Duubi maa bo heennyataa✧.»

13 Alla meeday ko wi'i malaykaajo gom:

«Jooda nyaamo am

gam mi wada wanyube maa laatoo jaabirdum koyde maa✧.»

14 Malaykaabe fu laati nun ruuhuujj jaggantoodi Alla, oo lila di gam di gollanoo ronoo6e kisidam.

2

To en jeebee kisidam

1 Gam majjum, e haani kakkilanen puy ko nanuden, gam to en bod̄dodee laawol.

2 Haala ka Alla hokki diga e malaykaabe goondii. Woofube e salii6e dwtanaago ka fu, heban kiita kaa do haanani 6e.

3 To non noy dadirten, to en jeebake kisidam mawdam hande dam do? Joomiraawo nun arti batango kisidam dam, den nanube tabbitinani en dam.

4 Alla semmidinii seedaaku ma66e e wadugo maaneeji, e kaaydiniidum, e kaayefiiji feere feere. Alla hollitii dum bo e seennango 6e Ruuhu Ceniido hande no o yidiri.

Yeesu laatake neddo gam hisina himbe

5 Alla hokkay malaykaabe 6e laamano duuniyaaru garowu nu batanten.

6 Goddo batii nokkun der Dewtere, wi'i:

«Ume neddo laatii faa ciwtoraa dum? naa 6ii-aadama ko paaledaa dum?

7 A leesinii mo wakkati sedda ley malaykaabe,

a meelii mo tedduṅal e manṅu.

8 A yowii huune fu ley koyde makko✧.»

No Alla yowani mo huune fu, edum holla no goddum horaaki ko o yowanay mo junṅo. Jooni en ji'ataa taw no o yowanii mo kujje fu junṅo.

9 Amma een ji'a Yeesu leesinanoodo wakkati sedda ley malaykaabe, jooni o meelinaama tedduṅal e manṅu. Gam ume? Gam o toorake, o maayi. Hande non, sabbu moyyere Alla, o maayiranii himbe fu.

10 Dum fottanii Alla tagudo huune fu, e mo gam mum huune fu woni, yaara himbe duu66e 6e keba tedduṅal. Dum fottanii mo bo, o yottina Yeesu ma66itindo laawol kisidam, o laato kebbudo diga e tooraaji.

11 Gam laabinoowo, e laabintee6e fu yiwii diga e baaba gooto. Kan wadi o sentay noddugo 6e banniraa6e.

12 O wi'ii:

«Mi batan banniraa6e am inne maa, mi maantete caka jama'aare maa✧.»

13 O wi'ii kade:

«Mi yowan hoolaare am fu dow Alla.» Kade bo, o wi'i:

«Mi nani, min e 6i66e 6e Alla hokkimmi✧.»

14 Hande no 6i66e woodiri 6annu e yiyam, hande non Yeesu bo ettiri 6annu, laatii hande ma66e. O wadii dum gam diga e maayde makko, o halka baawde laamaniido maayde, waato Seydan.

15 Diga e majjum o rindini laatiibe maccube der gonki mum fu, gam 6e kuliino maayde.

16 Gam een anni, malaykaa6e bane Yeesu wari wallugo, amma laatii6e lenyol Iburahiima nun.

17 Gam majjum, e haani o nanda e banniraa6e makko der huune fu. Hande non o laatorii hooreejo Limaami6e mo endam, koolaado der golle Alla, gam o moyta hakkeeki jama'aare.

18 Kanko e hoore makko o tooraama, o jarbaa. Gam majjum, o waawan wallugo jarbaa6e.

3

Yeesu e 6uri Muusa

1 Banniraa6e goondin6e, onon 6e Alla noddii, gattee hakkillo mon dow Yeesu. Alla liloyi mo gam o laatoo hooreejo Limaami6e dow goondinki meeden ki ceedotoden.

2 O laatake koolaado yeeso Alla cu6udo mo, hande no Muusa laatorii koolaado der suudu Alla fu.

3 E goonja, Yeesu e 6uri Muusa teddujal, hande no mahoowo 6uriri suudu njol o mahi teddujal.

4 Gam suudu fu e woodi mahudo dum, amma mahudo huune fu woni Alla.

5 Muusa laatike koolaado der suudu Alla fu, hande jaggiido, oo seedanoo ko batanoytee.

6 Amma Almasiihu laatike koolaado der suudu Alla hande 6iddo. Enen laatii 6e suudu makko to en tinnake een koolii, een tabbitini ko jurortoden faa heennyitirde.

Naatugo der siwtaare Alla

7 Gam majjum, Ruuhu Ceniido wi'i: «Hanne, to on nanii daane Alla,

8 to on joorinee berde moodon hande no kaakiraa6e moodon wadunoo,

no 6e ummanii Alla* ,

9 6e jarbii mo der ladde haro.

Alla wi'i, ton 6e jarbii am, 6e poonnimmi,

baa no 6e ji'ii golle de gadumi jaka duubi lasoy didi.

10 Gam majjum, mone am ummii dow him6e jaamanuuru nu,

bi'umi: “Wakkati fu, berde ma66e e majji,

6e annaa laabi am!”

11 Gam majjum, mone am ummii, ku-niimi, bi'umi:

“Be naatataa der siwtaare am pay*.”»

12 To non, banniraa6e, kakkilee, gam to goddo moodon woodu berne hallune, dulla goondingo, woddodoo Alla mo yonki.

13 Amma baajontiree nyalaane fu, faa dum wi'ee «hanne» gam to hakke majjin goddo moodon, yoorina berne mum.

14 To en jogake hoolaare men arandeere e semme faa heennyitirde, den en laatike hawtu6e e Almasiihu.

15 Hande no Dewtere wi'i:

«Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berne mon

hande no kaakiraa6e moodon wadunoo,

6e ummanii Alla»

16 Bey nun nani daane Alla, go 6e ummanii mo? Kam6e woni wurti6e diga leydi Misira fu, 6e Muusa ardanii fu!

17 Bey nun mone Alla ummii dow muudum faa duubi lasoy didi? Kam6e woni wadu6e hakke, go maayi der ladde haro.

18 Bey nun o hunanii 6e naatataa der siwtaare makko? Kam6e woni salii6e dowtanaago mo.

19 En ji'i, 6e baaway naatugo der siwtaare nen gam 6e goondinay.

4

1 Alla ha66anii en alkawal naatugo der siwtaare mum. To non, sey kulen, gam to goddo moodon miilu sakitake, dullii naatugo der mayre.

2 Gam enen bo, en baajaama linjiila hande kaakiraa6e men. Amma, ka 6e nani nafay 6e, gam no 6e nani, 6e goondinay.

3 Amma enen goondin6e, en naatan der siwtaare ne Alla batani, hande no o wi'i:

«Mi hunake e mone bi'umi:

“Be naatataa der siwtaare am pay*!”»

* 3:8 Him6e Isira'ila ummanii6e Alla e annabi Muusa wi'i, wittan leydi Misira. ☆ 3:11 Jabuura 95.7-11 ☆ 4:3 Jabuura 95.11

Nani bo Alla heennyi wadugo golle mum diga o tagi duuniyaaru.

⁴ Bataama kade nokkun der Dewtere, dow nyalaane jeedi dawre, wi'aa: «Alla siwtake wadugo golle mum fu der nyalaane jeedi dawre*.»

⁵ O wi'i kade der nokkuure wonne: «Be naatataa der siwtaare am pay*.»

⁶ Artube nani linjiila naatay der siwtaare nen, gam be dowtaaki. Amma wofbe waawan ko naati kade.

⁷ Gam majjum, Alla resii nyalaane wonne kade, o noddii ne «hanne» o batanii ne baawo duubi duuddi, diga e hunnuko Dawda, o wi'i:

«Hanne, to on nanii daane Alla, to on joorinee berde moodon*.»

⁸ To Yosuwa hokkiino be siwtaare, Alla batantaano kade siwtaare wonne baawo nii.

⁹ To non, nyalaane siwtaare e horanii kade himbe Alla.

¹⁰ Gam naatudo der siwtaare Alla, siwtoto e golle mum kanun bo, hande no Alla siwtorii e de mum.

¹¹ Gam majjum, en tinnee naaten der siwtaare Alla. To goddo tokku misaalu dullere dowtaare himbe Isira'iila, yana.

¹² Haala Alla e woodi yonki, eka woodi semme. Kaa buri kaafahi kiye fu, belnaaki becce didi welugo. Kaa naata faa der, ka seenna yonki e ruuhu, jokkule e busam. Eka hiitoo maatirdum, e miilooji berne.

¹³ Walaa fu ko tagaa, ko suudanii Alla, huune fu laabi e gite makko. Kanko jottinoyten ko gaduden fu.

Yeesu e buri hoorebe Limaamiibe

¹⁴ Een goodi hooreejo Limaamiibe mawdo jottiido to Alla dow kammu, kanko woni Yeesu, Biddo Alla. Gam majjum, sey jogoden e berde goote goondinki meeden ki ceedododen.

¹⁵ Een goodii hooreejo Limaamiibe baawoowo endaago en der tampe meeden. Gam kanko e hoore makko o jaribaama der huune fu hande no meeden, amma o waday hakke.

¹⁶ Gam majjum, en battee kit-taal Laamaare Alla nal moyyere

e hoolaare, gam keben endam, e moyyere, de gooduden bukaata ballal fu.

5

Hooreejo Limaamiibe moyurmeene

¹ Hooreejo Limaamiibe fu, subete nun caka himbe, o gollanoo Alla gam ma6be, o yaara dokke e kiiseteedi yeeso Alla gam ikkingo hakkeji.

² O waawan faamugo be walaa anal e majju6e, gam kanko e hoore makko oo laatii tampudo der becce fu.

³ Gam sabbu tampere nen nun haani o wada kiiseteedi ikkinooji hakke, hinaa gam jama'aare tan, amma gam hoore makko bo.

⁴ Goddo waawataa ko hokki hoore mum teddunjal laataago hooreejo Limaamiibe. Amma Alla nun noddata joomum hande no o noddiri Haruna.

⁵ Non bo dum laatii e Almasiihu, kanko bane hokki hoore makko teddunjal laataago hooreejo Limaamiibe. Alla nun hokki mo dum, de o wi'i:

«An laatii Biddo am, hanne min nun laatii Baaba maa*.»

⁶ O wi'i nokku kade:

«A laatike Limaamiijo faa e baade hande no Malkisadaka*.»

⁷ Wakkati Almasiihu wonunoo e duuniyaaru, o eelii Alla, o eelitii, e bojji mawdi, e gondi, gam Alla hisina mo diga maayde. Alla bo toontake mo, gam oo woodi kulol Alla.

⁸ Baa no oo laatii Biddo Alla, tooraaji makko ekkitinii mo dowtaago.

⁹ Alla laatirii mo kebbudo, gam majjum o laatirii dowlaniibe mo fu daliila kisidam tabitiidam.

¹⁰ Alla subii mo, wadi mo hooreejo Limaamiibe hande no Malkisadaka.

En kakkilee to en boppee goondinki

¹¹ Dow haala kaa do, emen goodi haalaaji duuddi, e kujje cadude faamingo, gam on paamataa law.

¹² E haanunoo oon laatii janninoobe diga dum booyi, amma faa jooni oon goodi bukaata jannineego puddirdum

* 4:4 Laatanooji 2.2 * 4:5 Jabuura 95.11 * 4:7 Jabuura 95.7-8 * 5:5 Jabuura 2.7 * 5:6 Iburaninkee6e 7.1-10

der haala Alla. Haanuno oon nyaama nyaamdu tekkunol, amma faa jooni, kosam nun musinton.

¹³ Musinoowo fu, waawataa suttontirgo haala fonnitaare, gam o laati nun suka.

¹⁴ Amma, maw6e, woowin6e hakkillo mum suttontirgo ko woodi e ko halli nun nyaamdu tekkunol wonani.

6

¹ Gam majjum en accee ekkitaago ekkitinol leesunol dow Almasiihu. En jahee yeeso e ko hebbi. To en daddee dadda kesa, hande jon: tuubugo golle jaayde, e goondingo Alla,

² e ekkitinooje dow batasi, e yowugo him6e juude, e pintol maay6e, e kade kiita duumiika.

³ En jahee yeeso, kanjum en gadan dum, to Alla jabii.

⁴ Daaree haala him6e wittu6e der gonki mum kiikki. Be kebiino jaynol Alla. Be mettii dokkal yiwunol dow, go 6e kebi gedu e Ruuhu Ceniido.

⁵ Be mettii haala Alla geeta, e baawde jaamanuuru warooru,

⁶ e non fu, go 6e bitti 6aawo. Wadataako 6e bittinee 6e tuuba kade. Gam dum laatii hande kam6e e ko'e ma66e, 6ee tigga kade Biddo Alla dow leggal palaanjal, 6ee jawna mo yeeso him6e fu.

⁷ To leydi e yara diyam to6oojam de duuddum, nii fudinana aawudo awdi geeri, den ni hebuwa don barke Alla.

⁸ Amma to gi'e, e tuppe nun ni fudinanta, sey ni woppee, 6ooyataa ko ni yaa'ee, ko sakitoytoo fu, sey ni sunyee yiite.

⁹ Onon, banniraa6e am yidaa6e, baa to emen bata hande non, emen anni oon darii dow laawol boodunol, nol kisidam.

¹⁰ Gam Alla laataaki mo fonnitaaki. O yeggitintaa gadu mon, e yidde ne kollitindon gam inne makko. On kollitii yidde nen e golle de gadudon, e de gadoton faa hanne gam him6e Alla.

¹¹ Amma emen jidi moy moodon fu hollita iri anniya kaa don faa heennyitirde, gam ke6on ko ke6idon.

¹² To on laatee ciywaakuu6e, amma yemminee goondinki e munyal him6e he6oo6e donnu nu Alla ha66i alkawal mum diga e goondinki.

¹³ No Alla ha66anta Iburahiima alkawal, e hoore makko o hunorii, gam o waawataa ko hunorii burudo mo mannu.

¹⁴ O wi'i: «E goona, mi barkidinte, mi duudinana lenyol maa*!»

¹⁵ Hande non Iburahiima munyiri, o he6i ko Alla ha66ani mo alkawal.

¹⁶ To him6e e hunoo, 6ee kunoro inne burdo 6e mannu. Hunayeere nen nun tabbitinta haala, ikkina jeddi fu.

¹⁷ Non bo, no Alla yidi hollugo ronoobe alkawal mum e burudum laabugo, no ka o resi waylitintaako pay, o wadii dum e hunayeere.

¹⁸ To non, kujje didi woni waylitintaako, de Alla waawataa ko fewi dow mum, kanje woni: hunayeere e alkawal. Kanjum semmidinta berde men, enen accoy6e huune fu, go kooliden ko bi'aden.

¹⁹ Hoolaare nen e laatani en hande tiggere laana diyam, tiggaane ne dimmataako gam yonkiiji men. Ne yahii faa 6aawo wudere wirnirde nokkuure burune fu senaago.

²⁰ Don nun Yeesu arti naatani en, o laatani en hooreejo Limaamiibe faa e baadey, hande no Malkisadaka.

7

Limaamiijo bi'eteedo Malkisadaka

¹ Malkisadaka on laati nun laamiido siire wi'eteene Salaam. Oo laatii bo Limaamiijo Alla towudo. Wakkati Iburahiima wartata diga konu nu o jaalii laamiibe, den Malkisadaka fotti e makko, barkidini mo*.

² Kanko nun Iburahiima hokki jakka huune fu. Ko inne Malkisadaka fillitii woni: «Laamiido fonnitaare», kade bo, oo laatii laamiido Salaam, waato «laamiido jam.»

3 O woodaa Baaba, dum bo inna, o woodaa bo kaakiraa6e. O woodaa fuddoode, o woodaa timmoode. O nandinaama e Bid6o Alla, oo laatii Limaamiijo faa e baadey.

4 Daaree no tedduŋal Malkisadaka foti mawnugo, faa Iburahiima maama meeden hokki mo jakka ko he6i diga konu.

5 Limaamii6e yiw6e e lenyol Leewi, kam6e nun tawreeta hokki laawol ja6ugo jakka to Isira'iilaa6e, banniraa6e ma66e, baa no kam6e bo 6e yiwii e Iburahiima hande ma66e*.

6 Amma Malkisadaka mo jeyaaka der lenyol Leewi, ja6ii jakka to Iburahiima, o barkidini ke6u6o alkawalji Alla.

7 Nani bo, jeddi walaa, barkidindo e 6uri barkidinaado manŋu.

8 Dow wecco arano, Limaamii6e ja6oo6e jakka laati nun him6e maayo6e. Amma dow wecco dida6o, Malkisadaka ceedanaado e wuuri nun ja6i ka.

9 En baawan ko wi'i Leewi ja6oowo jakka, hokkii ka diga e Iburahiima.

10 Gam Leewi rimaakano taw, go Malkisadaka fotti e maamiiko Iburahiima.

11 Der tawreeta ka Isira'iilaa6e hokkaa, 6e lenyol Leewi nun haani su6ee laato Limaamii6e. To golle limaamaaku Leewinkee6e e heb-buno, Limaamiijo god6o hande Malkisadaka bukaakano wara, laato mo lenyol Haruuna bane.

12 To golle limaamaaku waylitake, doole sariya bo waylitoo.

13 Mo haala kan wondanaa laati nun mo lenyol feerewol, mo him6e lenyol mum gollaakino dadey to hirsirde.

14 Him6e fu e anni no Joomiraawo meeden yiwii diga e lenyol Yahuuda. Lenyol ŋol, Muusa batanay ŋol gokka dow limaamaaku.

Limaamiijo god6o nandudo e Malkisadaka

15 Warugo Limaamiijo god6o, nandudo e Malkisadaka, beydii laa6ingo haala kan.

16 O laataaki Limaamiijo hande no him6e subirtee e sariyaaji mum. Amma, o laatike Limaamiijo e baaw6e yonki ki heennyataa.

17 Gam Dewtere wi'i:

«A laatike Limaamiijo faa e baadey hande no Malkisadaka.»

18 To non, sariya artuka woppaama, gam ka tampii, ka nafay.

19 Gam tawreeta Muusa wa6ay god6um kebbu6um. Amma jooni, en ke6ii tammuwe 6urune woodugo, ne 6attortoden Alla.

20 Dum don fu, e hunayeere nun laatorii. Amma 6ee to, laataaki Limaamii6e e hunayeere.

21 Amma Yeesu kan laatike dum dow hunayeere Alla, bi'udo:

«Min Joomiraawo mi hunike, mi wittataa 6aawo:
«A laatike Limaamiijo faa e baadey*.»»

22 Hande non Yeesu laatorii torma alkawal buruŋal woodugo.

23 Gokka nani kade. Limaamii6e duu66e nun wonuno, gam maayde e hadannoo 6e tabitaago.

24 Amma no Yeesu e laatii duumiido, limaamaaku makko god6o wattirtaa dum.

25 Gam majjum, o waawan hisingo no haaniri 6attii6e Alla diga e makko, gam oo wuuri e baadey, oo eelana 6e Alla.

26 Hooreejo Limaamii6e hande oo don nun haanani en. O laatii ceniido, mo walaa gacce, ko sobi fu walaa e makko. O seenniri e hakkee6e, o bantaama faa dow to 6uri kammu towugo.

27 O nandaa e hooree6e Limaamii6e. O bukaaka wa6ugo kiiseteedi nyalaane fu, aran, gam makko, 6aawo mum gam hakke him6e. Kanko, o sakkii hoore makko de woore tan, dum heyi faa e baadey.

28 Tawreeta Muusa su6iino hooree6e Limaamii6e laatii6e him6e tampu6e. Amma hunayeere Alla warune 6aawo tawreeta, joodinii Bid6o laatiido kebbudo faa abada.

* 7:5 Leewi woni maama Muusa e Haruuna. ✧ 7:21 Jabuura 110.4

8

Yeesu laatii hooreejo Limaamiibe

¹ Hoore haala ka men batanta nani: Een goodi hooreejo Limaamiibe mawdo hande oo do. Oo joodii nyaamo leeso Laamaare Alla mawdo, mo teddujal, dow kammu.

² Kanko nun gollotoo der nokku-ure ceniine, der bukaaru goonjaaru nu Joomiraawo darini, hinaa neddo.

³ Hooreejo Limaamiibe fu suba nun gam hokka Alla dokke e kiiseteedi. E haani bo, oo woodi ko o sakkata.

⁴ To e duuniyaaru do nun o wouno, o laatataakono du Limaamiijo, gam Limaamiibe wadoobe sadaka hande no tawreeta Muusa batiri na'on.

⁵ Golle limaamaaku de 6e gadata e laatii misaalu, e nandi huune ko woni e goonja dow kammu. No Muusa yidunoo darnugo bukaaru, Alla bati mo wi'i: «Tinna, gadaa huune fu, hande misaalu mo kolladaa dow waanne*»

⁶ Jooni, Almasiihu hebii golle burude woodugo, gam o laatike hakkunneejo alkawal burunjal woodugo, dariinjal dow alkawalji burudi woodugo.

⁷ Gam e goonja, to alkawal aranal woodaano gacce, bukaata dartugo didaabal walaano.

⁸ Amma Alla felii himbe muudum wi'i:

«Min Joomiraawo mii wi'a on, nyalaade waraan, mi ha66an alkawal kesal e himbe Isira'iila, e 6e Yahuuda.»

⁹ Nal nandataa e alkawal nal ka66unoomi e kaakiraabe ma66e,

nyaanne ettumi 6e e junjo, burtinmi diga leydi Misira.

No 6e jogaaki alkawal am min bo, kokkumi 6e 6aawo.

¹⁰ O wi'i kade:

Daa no alkawal nal ka66anmi e himbe Isira'iila laatoytoo 6aawo nii:

Mi wattan sariyaaji am der hakkillo ma66e,

mi winnan di der berde ma66e,

mi laatoto Alla ma66e, 6e laatoo himbe am.

¹¹ Goddo jannintaa gondaado mum, naa bo banniraawo mum, wi'a, Annu Joomiraawo, gam himbe fu annan am, diga pettel faa mawdo ma66e.

¹² Gam mi yaafoto boofi ma66e, mi siwtortaa kade hakke ma66e*»

¹³ No Alla noddii alkawal nal do kesal, den fu, o laatini aranal kiinjal. Ko hiiddi, e ko nayyi bo, faanike majjitingo.

9

Sadakaaji gadeteedi wakkati Alkawal Kiinjal

(Wurtaago 25.26; 40.17-33)

¹ Alkawal aranal e wooduno sariyaaji dow sujidango Alla e nokkuure ceniine, nyibaane der duuniyaaru.

² Bukaaru tiggaama, enu woodi gadaaji didi. Gada arana e wi'ee gada ceniika, don nun fitilleel resetee, e taaburu, e peen cakkanaako Alla.

³ Bawbawre wudere didawre wi-irraane, don nun gada didaba bi'eteeka, gada buruka senaago fu woni.

⁴ Der makka, e woodi urirde wardi gadiraane kanjeeri, e keesuwal alkawal gadiraanjal kanjeeri. Der keesuwal nal, loonjal gadiraanjal kanjeeri na'on don. Maannu e woni der loonjal nel, e sawru Haruuna bilitinjal, e kaaye alluwaaje didi to dookaaji winnaa.

⁵ Dowdowre keesuwal nal, e woodi foto malaykaa6e wi'ete6e kerubaa6e, teddu6e. Biyeede ma66e e suddi ommoode yaaforde hakkeji. Jooni en baawataa ko batani dum gootel gootel.

⁶ Non non nun huune dum fu resiraa. Den, nyalaane fu, Limaamiibe naata gada bukaaru arana, 6e gada golle sujidango Alla.

⁷ Amma gada didaba, hooreejo Limaamiibe tan nun naatata don de woore der duu6ol. O naatataa bo, to o jogaaki yiyyam o wadirta sadaka gam

yaafuye hakke makko e de himbe wadi hinaa e sago.

⁸ Diga e majjum Ruuhu Ceniido e hollita no laawol gada buruka senaago fu ma66itaaki taw, to wecco bukaaru aranu e woni.

⁹ Huune dum e hollita ko woni jooni. Ko dum yidi wi'ugo woni: dokke e sadakaaji cakketeedi waawataa laabingo berne gadoowo dum.

¹⁰ Sariyaaji dii don laati nun di bannu. Dii batana haala nyaamdu, e jaram, e lootuki feere feere. Sariyaaji dii nafii faa wakkati de Alla wayliti di.

Haala sadaka der Alkawal Kesal

¹¹ Amma, Almasiihu warii, laatii hooreejo Limaamiibe dow kujje geete, garooje yeeso. O naatii der bukaaru burunu mawnugo, e burunu hebbugo, nu junno neddo waday, nu jeyaaka bo e duuniyaaru do.

¹² O naatii de woore der nokkuure burne senaago fu, dum heyi faa e baadey. O naatiday e yiyam ginniji, e dam nyalbi, amma e yiyam hoore makko. Non non o sooditorii en faa e baadey.

¹³ To yiyam ginniji e ga'i, e dooni wiige miccaama dow cobudo, edam laabina mo dow laawol diina.

¹⁴ To non, noy yiyam Almasiihu burirtaa laabingo cuudidum berde meeden diga e golle mum baatude? Gam e baawde Ruuhu tabitiido o hokkiri hoore makko Alla, o laatii sadaka kaa do woodaa tuuni, heba gollanoden Alla mo yonki.

¹⁵ Kan acci Almasiihu laatii beldinoowo, kabudo alkawal kesal, gam noddaabe heba donnu duumiinu nu Alla ha66ani 6e alkawal. Dum wadoto, gam o maayii, heba o sooditoo himbe wadunoo6e hakke der alkawal aranal.

¹⁶ To derewol donnu e batanee, sey laatoo doneteedo maayii.

¹⁷ Derewol donnu nafataa, to doneeteedo e wuuri, sey doneteedo maaya go nol nafa.

¹⁸ Kan acci go alkawal aranal ha66ee, sey no yiyam reyyitii.

¹⁹ Baawo Muusa jannani himbe sariyaaji gonudi der tawreeta fu, o etti yiyam nyalbi, e dam ginniji, o hawrontiri e diyam. Den o etti lee6i bodeeji, e haako isop, o micci dow dewtere, e dow himbe fu, o wi'i:

²⁰ «Kanjum woni yiyam tabbiti-noojam alkawal nal Alla ha66i wi'i, dowtanodon*»

²¹ Hande non bo o micci yiyam dow bukaaru, e dow ko 6e kujidiranta Alla fu.

²² Hande no tawreeta resiri, yiyam nun laabinta huune duuddum! To yiyam reyyitaaka bo, yaafuye hakkeeji walaa.

Sadaka Yeesu Almasiihu moytii hakke

²³ E haani kujje kollitooje ko woni dow kammu laabiniree hande non. E haani bo de laabiniree e sadakaaaji burudi woodugo.

²⁴ Gam Almasiihu naatay der nokkuure ceniine ne junno neddo nyi6i, nandune e goonjaare. Amma o naatii dow kammu e hoore makko, gam o daroo jooni yeeso Alla gam men.

²⁵ O naatay ton gam o sakka hoore makko de duuddum, hande no hooreejo Limaamiibe naatirta duubol fu der nokkuure burune senaago e yiyam mareefu.

²⁶ To hinaa non, Almasiihu toorotono de duuddum diga fuddoode duuniyaaru. Amma jooni, o hollitake de woore tan, der heennyitirde jaamanuuji, gam o ikkina hakkeeji diga e hokkugo yonki makko.

²⁷ Neddo fu maayan de woore hande no dum resirani dum, 6aawo mum Alla hiitoo mo.

²⁸ Hande non bo, Almasiihu sakkii hoore mum de woore tan gam o ikkina hakkeeji himbe duu66e. O suppitoyto de didawre, hinaa gam hakke, amma gam o hisina hettiniibe mo.

10

¹ Tawreeta, hollitan nun tan doogi huune geetum, garoojum, ka hollitintaa huune dum e hoore mum.

* 9:20 Wurtaago 24.8

Kan acci ka waawataa ko laatini battotoo6e Alla hebbu6e e laawol wadugo sadakaaji gooti dɪn baadey fu, e der duu6ol fu.

² To tawreeta waawino laa6ingo 6e, maa 6e acciino wadugo sadakaaji, berde ma66e bo gaccataako 6e, gam 6e laa6inaama de woore, go dum heyi faa e baadey.

³ Amma kiiseteedi dɪn e siwtora him6e hakkeji mum duu6ol fu.

⁴ Gam wadataako yiyyam ga'i, e gin-niiji ikkina hakkeji.

⁵ Gam majjum, no Almasihu warata der duuniyaaru, o bati Alla o wi'i:

«A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, amma a siriyanaake am 6annu.

⁶ A seyortaako sadakaaji buudeteedi e sadakaaji ikkinooji hakke.

⁷ Den bi'umi:

“Mi nani, mii wara wadugo ko jidudaa, an Alla, non non dum winnaa dow am der dewtere taggeteene*.”»

⁸ Aran, o wi'i: «A yidaa sadakaaji kiiseteedi e dokke, e sadakaaji buudeteedi, e sadakaaji ikkinooji hakke. Nani bo, huune dum fu, sakkete nun hande no tawreeta batiri.

⁹ Baawo mum, o wi'i: «Mi nani, mii wara gam mi wada ko jidudaa.» Non Alla mooytiri sadakaaji arandeeji, go o joodini dida6a.

¹⁰ En laa6inaama e hakke, gam Yeesu Almasihu wadii ko Alla yidi. O sakkii 6annu makko de woore, dum heyii faa e baadey.

¹¹ Limaamiijo fu e yaha gol-lirde mum nyalaane fu. Oo sakka sadakaaji gooti dɪn de duuddum, amma di baawataa ko mooyti hakkeji pay.

¹² Amma oo do kan, wadii sadaka goota tan gam mooytugo hakkeji, 6aawo mum o joodii ley nyaamo Alla faa e baadey.

¹³ Ton o hedii Alla wada wanyu6e mo laato jaa6irdum koyde makko.

¹⁴ Gam e sadaka goota kan o laatiniri 6e o laa6ini hebbu6e, faa e baadey.

¹⁵ Kanjum bo Ruuhu Ceniido seedanii en, wi'i:

¹⁶ «Joomiraawo wi'i:

Alkawal ɲal ka66anmi e ma66e nani, 6aawo nyalaade dee,

mi wattan sariyaaji am der berde ma66e,

mi winnan di der hakkillo ma66e.»

¹⁷ O wi'i kade: «Mi siwtortaa hakkeji ma66e kade, e boofi ma66e*.»

¹⁸ Nani bo to hakkeji yaafaama, doole bane sadaka ikkinoojum hakke wadee.

En 6attee Alla

¹⁹ Onon banniraabe, yiyyam Yeesu hokkii en laawol naatugo der nokkure burne senaago.

²⁰ O ma66itanii en laawol kesol, ɲol yonki, gada wudere wirnirde, waato 6annu makko.

²¹ Een goodi hooreejo Limaamii6e ardinaado der suudu Alla.

²² Gam majjum, en 6attee Alla e berde goote, e goondinki kebbuki, laato berde meeden laa6inaama e ko gaccotoo en, balli men lootiraama e diyam ceniidam.

²³ En ceedee ko kooliden, to en tam-pee, gam ka66ando en alkawal e laatii koolaado.

²⁴ En ballontiree gam kolliten yidde hakkune men, gaden bo golle boodude.

²⁵ To en accee hawtugo e goondin6e hande no wob6e wadata. Amma baajontiree, hakko du no oon ji'a nyalaane Joomiraawo e faano.

²⁶ Gam to en gadii hakke e sago men, 6aawo de annitinden goonja, sadaka gom kade walaa ikkinoowa hakkeji.

²⁷ Ko horii tan woni, kedoden e kulol kiita Alla, e yiite kalkoowe yeddu6e Alla.

²⁸ To neddo tayii tawreeta Muusa, sey o waree, o yurmataake, to him6e dido naa bo tato seedake dum!

²⁹ To goddo yawike Biddo Alla, go o daarii yiyyam alkawal dam Alla

laabiniri mo huune baanji, go o yenni Ruuhu kokkoowo en moyyere, e goonja, joomum heban kiita buruka hallugo.

³⁰ Gam een anni Alla bi'udo: «Min nun wattotoo, min nun yobata.» O wi'i kade: «Joomiraawo hiitoto himbe mum*.»

³¹ Yanugo e junjo Alla yonkinteejo e hunnii puy!

³² Ciwtoree nyalaade arandeeje, baawo de Alla yaynani on, on jarii bone mawde, amma on darike e semme, kaɓudon.

³³ Wakkati mum, on jennaama yeeso himbe, tooraɗon, kawtuɗon e tooreteebe hande moodon.

³⁴ On jurmake maɓɓaabe der kasu, nootidon e seyo ko gooduɗon teetaa, gam oon anni oon goodi kujje burude woodugo, tabitintoode.

³⁵ Gam majjum, to on boppee hoolaare moodon, gam ne waddanan on riiba mawka.

³⁶ E goonja, oon goodi bukaata munyal, gam keɓon ko Alla haɓɓani on alkawal, to on gadii ko o yidi.

³⁷ E wannii der Dewtere: «Do e yeeso sedda, sedda tan horii kaanudo wara, waran, o ɓooyataa.

³⁸ Neddo am poonnitiido wuuran e goondinki,

amma to o wittii baawo, berne am seyortaako mo*.»

³⁹ Enen, en galaa caka wittooɓe baawo gam halka. Amma caka goondinbe, gam yonkiiji men hisa.

11

Goondinki himbe arandeebe

¹ Goondinki laati nun hoolaago a hebii huune ko kedidaa e wara, e tabitingo kujje de a yi'ay.

² Sabbu goondinki nun himbe arandeebe hehiri seedaneego geeta yeeso Alla.

³ Diga e goondinki nun paamirden no duuniyaaru e kammu tagiraama e haala Alla. Ko yi'etee bo tagaama diga ko yi'ataake.

⁴ Diga e goondinki nun Habiila hokki Alla sadaka buruka ka Kayiinu go Alla daari mo poonnitiido. Alla bo jabii sadaka makko. Baa no Habiila maayi, goondinki makko e waajoo en faa hanne.

⁵ Diga e goondinki nun Anuhu eenciniraa dow kammu, o maayay. O yiitaaka, gam Alla eencinii mo dow. Ko o eencinee, dewte seedanike mo wi'i, oo fottani Alla.

⁶ Nani bo to hinaa e goondinki, walaa baawoowo ko fottani Alla. Battotoodo Alla fu, sey goondina no Alla na'on, o warjoto dartaɓe mo.

⁷ Diga e goondinki nun Alla maatiniri Nuuhu dow huune ko yottaaki taw. O huli Alla, den o wadi laana diyam, o dadiniri getti makko. O doyyii duuniyaaru kiita, o roni fonni-taare hebeteene diga e goondinki.

⁸ Diga e goondinki nun Iburahiima dowtoranii noddoore Alla, o yahi leydi ni Alla wi'i o ronon, o yawti, o annaa toy o yahata.

⁹ Diga e goondinki o yahiri der leydi ni Alla haɓɓani mo alkawal, o joodi der bukaaji hande janano, nun nun bo Isiyaaku e Yaakuubu ronidooɓe alkawal njal e makko wadi.

¹⁰ Iburahiima e hedinoo yi'a wanɗarde ne dadɗa semmenteha, ne Alla diidi, mahi.

¹¹ Diga e goondinki nun Saratu hehiri baawde rimugo suka, baa no o naywii puy, gam o faamii, kaɓɓando mo alkawal e laatii koolaado*.

¹² Gam majjum diga neddo gooto naywudo, himbe duuɓbe rimaa. Be duudi hande koode tawaade dow kammu, e jaaneeri gonuni onde maayo, ni limataako.

¹³ Der goondinki 6e fu, 6e maayi. Be kebay ko Alla haɓɓani 6e alkawal. Amma 6e ji'ii dum, 6e ceyorii dum diga woddi. Den 6e bati no kambe 6e laati nun hobbe e jananbe der duuniyaaru.

* 10:30 Tokkitaaki Tawreeta 32.35-36 * 10:38 Habakuk 2.3-4 * 11:11 Dewte godde wi'i: Diga e goondinki nun Iburahiima hehiri baawde rimugo suka...

14 Batoo6e hande nii e holla e laa6udum, no e darta leydi halal mum.

15 To hakkillo ma66e wittiino der leydi ni 6e burtinoo e mum, 6e baawanno ko witti ton.

16 Amma leydi 6uruni woodugo 6e jidi, leydi gonuni dow kammu. Gam majjum senteene waday Alla o noddee Alla ma66e, gam oo siriyanii 6e wanjarde.

17 Diga e goondinki nun Iburahiima sakkiri Isiyaaku no Alla foonni mo. Biyiiko bajjo, mo Alla wadani alkawalji duuddi nun o siriyino sakkugo.

18 Dow makko nun Alla batuno, wi'i: «E Isiyaaku nun lenyol noddirteenjol inne maa wurtotoo*.»

19 Iburahiima faamii no Alla e woodi baawde fintingo maaydo. Gam majjum Alla hokkiti mo 6iyiiko hande pintinaado diga maayde. Edum holla misaalu pintol diga maay6e.

20 Diga e goondinki nun Isiyaaku barkidiniri Yaakuubu e Isuwa gam kujje garooje.

21 Diga e goondinki kin nun Yaakuubu barkidiniri 6i66e Yusufu gogooto, no o faanii maayugo. O tuggi sawru makko o jimminii, o teddini Alla.

22 Diga e goondinki nun acci no Yusufu faanii maayugo, o bati 6i66e Isira'iila haala wurtaago ma66e diga leydi Misira. O bati 6e bo ko 6e gadata e yiye makko.

23 Diga e goondinki nun saareeji Muusa suudiri dum lebbi tati 6aawo no o rimaa, gam 6e ji'ii sukeel nel e woodi, 6e kulay bo ka laamiido bati.

24 Diga e goondinki nun acci no Muusa mawni, o salii noddeego suka 6ii Fiirawna debbo.

25 O subii hawtugo e him6e Alla der tooraaji ma66e, e no o seyortoo der hakke wakkati sedda.

26 O faamii yarugo bone gam Almasiihu e laatii jawdi 6uruni jawdi Misira fu manju, gam oo daarii riiba gonuka yeeso.

27 Diga e goondinki o wurtori leydi Misira, o hulay mone laamiido. O darii e semme, hande oo yi'a Alla mo yi'ataake.

28 Diga e goondinki, o wadiri juulde Paska, o wi'i, yiyam miccee e dammude gam to malaykaajo maayde meema afu6e Isira'iila.

29 Diga e goondinki nun, Isira'iilaabe joliri maayo Maliya hande dow leydi joorni. Amma no modii Misirankee6e, no 6e dartata jolugo.

30 Diga e goondinki nun birniwol piiltitiinol Yeriko yani, no Isira'iilaabe fiiltitii nol balde jeedidi.

31 Sabbu goondinki nun, Rahab, debbo jeenoowo, dadiri halkidingo e heefer6e, gam o jabbake Isira'iilaabe daaroobe no leydi resorii e jam.

32 Kaye batanmi kade? Wakkati heyataa am gam mi batana habaru Gedeyon, e Barak, e Samson, e Yefta, e Dawda, e Samuyila, e kade annabii6e wo66e.

33 Him6e 6ee fu, goondinki nun acci 6e jaalii laamiibe, 6e gadi ko foonnitii, 6e ke6i alkawal Alla. Goondinki kin acci 6e mu66i kunnude jagge,

34 6e nyifi baawde yiite, 6e dadi diga e kaafaaje belde. Be kebitii semme 6aawo 6e nyawi, 6e laatii waawu6e konu, 6e jaalii soogeeji janani.

35 Diga e goondinki nun rew6e wo66e he6iri maay6e mum fintinaa.

Gam goondinki nun, wo66e tooraa, salii faabeego, gam 6e ke6a pintol burujol woodugo.

36 Wo66e jaancaa, fiyaa 6occi, ko buri du, wo66e mum ha66aa e callalluuji, wattaa der kasu.

37 Wo66e bo faddaa kaaye faa maayi, wo66e jarbaa, wo66e, 6alli mum wudditaa ge6e didi, wo66e wariraa e kaafaaje. Bee jiiloo toy fu, 6ee 6ornii guri baali, e be'i, ko 6e goodi fu teetaa, 6e tooraa, 6e 6illa puy.

38 Kam6e, duuniyaaru fotay 6e gonoo e mum, 6ee jiiloo der ladde haro, e dow baalle, e luuro kaaye, e der gayde.

* 11:18 Laatanooji 21.12

³⁹ Be fu 6e ke6ii seedaneego geeta yeeso Alla, gam goondinki ma66e. Amma 6e ke6ay ko Alla ha66ani 6e alkawal,

⁴⁰ gam Alla e yidi hokkugo en ko 6uri woodugo, he6a to 6e jottoo to kebbudum woni hinaa e men.

12

Joomiraawo e elta en gam oo yidi en

¹ Seedee6e duu66e e fiiltitii en hande duule. Gam majjum enen bo, en boppee doongal fu, e hakke taariide en e koydum. Den doggen e tinnaare der doggudu dadontiree ɲol desanaden.

² En tiggee gite meeden dow Yeesu, laatiido puddudo goondinki meeden, kanko nun bo hebbinta ki. O hakki-lanay senteene maayde dow leggal palaanjal, gam seyo ɲo o resanaa. Jooni oo joodii nyaamo kittaal Laamaare Alla.

³ Miilane Yeesu munyudo, e tooraaji di hakkee6e toori mo, gam to on tampee, berde moodon biisoo.

⁴ On ka6iday taw e hakke faa yottii maayde.

⁵ On jeggittii bo waaji di Alla waajii on hande sukaa6e muudum, o wi'i: «Biyam, taa fijir elto Joomiraawo, Taa accu 6erne maa biisoo to o wooltanii maa.

⁶ Gam Joomiraawo e elta mo o yidi fu, oo fiya 6e o daari sukaa6e makko*.»

⁷ Munyanee elto, annitee no Alla e daari on hande sukaa6e muudum. Suka moy woni mo Baaba mum eltataa dum?

⁸ To Alla eltay on hande no o eltirta sukaa6e makko fu, den, on laataaki woni sukaa6e makko, amma jaaluube laatidon.

⁹ Ciwtoren no baabiraa6e meeden 6e duuniyaaru do e elta en, een downtanii 6e bo. Ume hadata en downtanaago Baaba men mo dow kammu, gam buuren?

¹⁰ Baabiraa6e meeden e elta en der wakkati sedda, no fottirani 6e fu. Amma, Alla e elta en gam dum nafa

en, gam o hawta en der senaare makko.

¹¹ Aran, elto fu waddataa seyo, sey bisere 6erne. Amma 6aawo mum, nee waddana jabu6e ne fu foonnitaare e jam.

¹² Gam majjum, portee juude moodon comude, cemmidinee koppi moodon tampudi.

¹³ Tokkee laabi poortidi, gam to koyɲal layoowal sela laawol, amma ɲal nyawtoo.

¹⁴ Dartee jam hakkune moodon e him6e fu, dartee senaare bo, gam to hinaa e mayre, walaa ji'owo Joomiraawo.

¹⁵ Kakkilee gam to goddo dawu hoore mum moyyere Alla, to o laa-too hande dadol kaaduɲol bilitoowol e raa6oo duu66e kaadudum mum, e laawa 6e.

¹⁶ Kakkilee gam to goddo moodon laato jeenoowo, dum bo jawiido kujje ceniide hande no Isuwa sippiri afaaku mum gam nyaama de woore tan.

¹⁷ Oon anni 6aawo nii, o yidii baabii-iko barkidina mo, amma o salaama. O dartii e bojji, dabare no baabiiko waylitira miilo mum, amma o waaway.

¹⁸ Onon, on garay to waanne meemeteene, ku66oore yiite. On garay bo to duule ni66ude, to niwre e to hennu semmentewol woni.

¹⁹ On garay bo to walaldu fuuretee, e to daane towne falmata. Nanu6e daane nen fu, eelii to ne baddu dum kade baa woliine woore.

²⁰ Gam 6e baaway ko munyani haala bi'uka: «Baa to bisa nun battii waanne nen, ɲa faddee kaaye ɲa waree.»

²¹ Ko him6e yi'i don e hunnii, faa Muusa e hoore mum wi'i: «Mi hulii sanne faa mii diwna.»

²² Amma onon, on garii to waanne Siyoona, e wannarde Alla yonkin-teejo, waato Urusaliima ni dow kammu, to malaykaa6e uju ujuneeye hawriti e welwelta.

²³ On garii to hawriine afu6e, 6e inde mum winnaa dow kammu. On

* 12:6 Ballaaji 3.11-12

garii to Alla kiitotoodo himbe fu, e to yonkiji foonnitiibe hebbinaabe.

²⁴ On garii to Yeesu beldindo himbe e Alla der alkawal kesal, e to yiyam mum miccaadam, burudam dam Habila.

²⁵ Kakkilee, to on calee hettinanaago baddoowo on, gam saliiibe nanango seedinbe dum der duuniyaaru do daday kiita. Noy enen miiluden dadiren to en kokkii baddando en diga dow kammu baawo?

²⁶ Wakkati gom Alla dimmiino leydi. Jooni bo, o haabani en alkawal, o wi'i: «Mi dimman de woore kade, hinaa leydi tan, amma kammu bo*»

²⁷ No o wi'i «de woore kade» edum holla no tagaadum fu dimmoto faa ko dimmataako horoo.

²⁸ Gam majjum, no en keban laamu nu dimmataako, en jettee Alla, cujidanen mo no fottiri der kulol e tedujal.

²⁹ Gam Alla meeden laati nun yiite kalkoowe.

13

Waaji cakitiidi

¹ Tinnee jidontiree hakkune mon, gam on laati nun banniraaabe.

² To on jeggitee weernugo hobbe, gam wobbe weernii malaykaaabe, be annaa naa malaykaaabe nun be beerni.

³ Ciwtoree maabbaabe der kasu, hande onon e maabe nun maabidaa. Ciwtoree bo tooreteebe, hande onon e maabe nun tooridintee.

⁴ Moy moodon fu teddina teegal, gorko laatoo koolaado dow debbo mum, debbo bo laatoo koolaado dow gorko mum. Gam Alla hiitoto wadoobe nyiddudum, e jeenoobe.

⁵ To on accee yidde ceede arditanoo goonki moodon. Ceyoree ko goododon, gam Alla e hoore mum wi'i: «Mi accataa maa, mi woppataa maa pay*!»

⁶ Gam majjum, en baawan batugo e hoolaare bi'en: «Joomiraawo woni paabotoodo am,

mi hulataa.

Ume neddo waawata ko wadanimmi*?»

⁷ Ciwtoree ardiibe, baajiiibe on haala Alla. Daaree no gonki maabe heennyitiri, den, yemminon goondinki maabe.

⁸ Yeesu Almasiihu gooto on nun, diga keenya, hanne, e faa abada.

⁹ To on accee ekkitinooje janane iri dey fu fooda on. Ko haani woni, moyyere Alla semmida der berde moodon, hinaa sariyaaji dow nyaamduuji. Tokkuibe sariyaaji dii don, di nafay dum goddum.

¹⁰ Een goodi hiisirde, amma Limaamiiibe gollotoobe der bukaaru ceniinu woodaa laawol nyaamugo sadaka jowiika dow mayre.

¹¹ Hooreejo Limaamiiibe e wadda yiyam bisaaji cakkaadi gam moytugo hakkeeki der nokkuure ceniine, amma, balli majji e wuudee yaasi.

¹² Gam majjum nun bo, Yeesu maayoy yaasi wanjarde, gam o laabina himbe e yiyam makko.

¹³ To non, en burtee taween mo yaasi wanjarde, jaben senteene ne o sentinaa!

¹⁴ Gam der duuniyaaru do, en goodaa wanjarde tabitintoone, amma een darta garoore yeeso.

¹⁵ En cakkee wakkati fu Alla jettooje meeden diga e Yeesu, waato ceedoden inne makko wakkati fu.

¹⁶ Amma to on jeggitee wadugo ko woodi. Ballontiree, gam iri kiiseteedi dii don nun Alla yidi.

¹⁷ Downtanee ardiibe on, leesinee ko'e mon yeeso maabe. Gam kambe nun reeni yonkiji moodon, be jottinan bo Alla golle maabe. Kokkee be laawol be gada golle maabe e seyo, hinaa e dumbitaade, gam dum nafataa on.

¹⁸ Du'anee men, gam emen kooli, berde amen e laabi, men tokkoto bo wadugo ko woodi der becce fu.

¹⁹ Mii eela on puy, gadon dum, heba Alla maabbitanammi laawol mi warta to moodon law.

Du'aare e baynaade

²⁰ Alla kokkoowo jam fintinii Joomiraawo meeden Yeesu diga maay6e. Yeesu on laatike duroowo baali mawdo, o ha66ii alkawal tabitiinjal diga e yiyam makko.

²¹ Alla on hokka on baawde wadugo booddum feere feere fu, he6a kebbi-non ko o yidi. O wada der men ko fot-tani mo, diga e Yeesu Almasiihu mo teddujal laatani faa e baade! Aami!

Heennyitoode e kannooje

²² Banniraabe, mii eela on jabee waaji ddi e munyal, gam sedda tan nun binnanmi on.

²³ Mii maatina on no banniraawo meeden Timote yoofitaama. To o yot-take law, mi waridan e makko yi'ugo on.

²⁴ Cannee hooree6e moodon, e him6e Alla fu. Banniraabe tawaabe leydi Itali sannii on.

²⁵ Moyyere Alla wonoo e moodon, on fu!

Derewol Piyer Aranol

Haala Puddirka

Piyer laati nun gooto der aahiibe Yeesu Almasiihu. O batii no o seedake tooraaji Almasiihu. O laati nun 6ii Yuhaana, mo Baytisayda, der leydi Galili. Yeesu noddii mo o laatoo aahiijo mum.

Kanko e Yuhaana e Yaakuuba nun takkii Yeesu 6uri, kanko nun bo arti anniti no Yeesu laati nun Almasiihu, Biddo Alla. Amma e nun fu, no gite wojji, Piyer yeddii faa de tati wi'i annaa Yeesu. Amma o annitii boofol makko, Yeesu bo yaafanake mo. Piyer wadii golle mawde der nyalaane juulde Pantekosta, Golle Lilaabe 2. Non bo kade o gollake no hawriine mawne wadete Urusaliima, Golle Lilaabe 15. Yeesu batii no Piyer maayirta, Yuhaana. 21.18.

Kanko nun winni derewol nod-diraanjal inne makko diga e junjo Silaasi. Goondinbe Yeesu Almasiihu sankitiibe der leydi Asiya, to noddetee hanne Turkiya nun o wannani derewol makko. O wannanii 6e gam o semmidina 6e, o tiidina 6e der tooraaji di 6e kebata gam goondinki ma66e. O wi'i 6e kakkilana goonki ma66e, 6e gonoo der laabal, der kawtal ma66e e Almasiihu.

Boliide Piyer godde e hollita no himbe 6en tooraama, takkanaa haalaaji di 6e annanaa. Gam majjum o yidi wittinoygo hakkillooji himbe 6en dow Yeesu Almasiihu, mo hoolaare ma66e woni dow mum, ko 6e tooree. Almasiihu e hoore mum tooraama, amma o yowanii hoore makko Alla kiitotoodo e goonjaaku.

De Piyer du'oto, e maanta Alla, o siwtorii himbe 6en no Alla hisiniri dum, e no o hokkiri 6e tammuwe goonjaare diga e maayde e pintol Biddo makko Yeesu Almasiihu. Piyer tabbitinanii 6e no munyal ma66e e tinnaare ma66e dow Almasiihu wadataa baanji.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje 1.1-2
2. Tammuwe goonjaare 1.3-12

3. Jogaago hoore mum der laabal 1.13-2.3
4. Hayre yonkinteere e himbe seniibe 2.4-10
5. Goonki gollantoo6e Alla 2.11-25
6. Joonne der teegal 3.1-7
7. Tooraago gam goonjaaku 3.8-4.19
8. Hiinnaago baali Alla 5.1-11
9. Cannooje 5.12-14

Sannoore

¹ Min Piyer lilaado Yeesu Almasiihu wannani on, onon 6e Alla su6i laatiibe ho66e e sankitii der leyde dee do: Pontus e Galaatiya e Kapadosiya e Asiya e Bitiniya.

² Alla Baaba su6ii on hande no o resirnoo, o seni on e Ruuhu makko, gam downtanodon Yeesu Almasiihu, mo yiyam mum laabini on. Alla duudinana on moyyere e jam!

Tammuwe goonjaare

³ En jettee Alla, Baaba Joomiraawo men Yeesu Almasiihu, dimitoriido en e endam mum mawdam. E pintol Yeesu Almasiihu diga maay6e, o hokkiri en tammuwe goonjaare.

⁴ Een goodi tammuwe hebugo donju nu nyolataa, nu biisataako, nu daylataa bo. Kanju Alla resani on dow kammu.

⁵ O reenirii on e baawde makko gam on goondinii mo. O reenii on gam o hokka on kisidam ciriyidam hollitaago der wakkati cakitiiki.

⁶ Oon ceyorii dum, baa no jooni doole tooraaji feere feere e tampina on der wakkati sedda.

⁷ Tooraaji din nun fonnata goondinki mon. Hande no kanjeeri ni tabitintaako lootirtee der yiite, hande non goondinki mon 6uruki kanjeeri saman faa to woddi, fonnirtee, ki heban maanteego, e teddujal, e manju, nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoytoo.

⁸ Yeesu on, baa no on ji'ay mo, oon jidi mo, baa no on ji'ataa mo jooni, e nun oon goondini mo. Dum hebinii berde moodon seyo no teddujal, burujo bataneego.

⁹ On keban riiba goondinki mon, kan woni kisidam yonkiiji mon.

¹⁰ Annabiibe wadii annabaaku dow moyyere ne desanadon, 6e dartii, 6e biditii gam faamugo haala kisidam dam.

¹¹ Ruuhu Almasiihu gondo der ma66e, hollii 6e dum diga wakkati majjum waray, o sappake 6e tooraaji Almasiihu, e teddujal di njal waddata. Annabiibe 6en dartii faamugo dey dum wadata, e no dum wadirta.

¹² Alla hollii 6e no habaruuji di 6e baajotoo, ko'e ma66e bane 6e baajantoo, amma onon 6e baajantoo. Jooni, waajotoobe linjiila 6en yotini on habaru diga e baawde Ruuhu Ceniido, yiwudo dow kammu. Malaykaa6e e hoore mum bo dartii faamugo dum no woodi.

Jogaago hoore mum der laabal

¹³ Gam majjum accee hakkillo mon e fini, jogee ko'e mon, jowee tammuwe moodon fu dow moyyere ne Alla hokkata on nyaanne Yeesu Almasiihu suppitoytoo.

¹⁴ Laatee hande sukaa6e dowtiibe, to on tokkee suunooji mon di gonnodon der muudum wakkati on annaano Almasiihu.

¹⁵ Amma laatee seniibe der yaadu mon fu, hande no Alla noddudo on oo Ceniido,

¹⁶ gam Alla wi'i der dewtere: «Laatee seniibe gam min mii Ceniido».

¹⁷ Der du'aaje mon, oon nodda Alla «Baaba» mon, kanko woni kiitotoodo moy fu deydey gadu muudum, o suttontirtaa himbe, gam majjum nyaamee goonki moodon der duuniyaaru do e kulol Alla.

¹⁸ Oon anni on cooditaama diga e goonki baanjahi ki donunodon diga e kaakiraa6e moodon. On cooditiraaka e huune ko heennyata, hande cardi maa bo kanjeeri.

¹⁹ On cooditiraama e yiyam Almasiihu teddudam, Almasiihu nandudo e jawgiiri ni walaa elande, ni walaa tuuni.

²⁰ Alla subii mo diga duuniyaaru tagaaka, amma o hollitii mo der jaamanuuji cakitiidi gam moodon.

²¹ Diga e makko goondindon Alla, pintindo mo diga e maayde, hokki mo teddujal, gam goondinki mon e tammuwe mon fu daroo dow Alla.

²² Jooni no dwtanidon goonja, on cenii ko'e moodon, on jidii banniraa6e e yidde ne walaa munaafitaare. Gam majjum, jidontiree e yidde goonjaare, e berde mon fu.

²³ On dimitaa6e de didawre, hinaa e awdi nyoloori, amma e awdi ni nyolataa, e haala Alla yonkinteha, tabitiika.

²⁴ E winnaa:
«Bii-Aadama e nandi hande fudo, Teddujal ma66e nandi hande pinni fudo,

to fudo yoori pinni mum saaman,

²⁵ amma haala Joomiraawo tabitinto faa abada».

Kanka woni linjiila ka baajadon

2

¹ Gam majjum boppee ko boni fu, hande jamma, fewre, munaafitaare, nawniraagu, e nyoore,

² hande no sukahon keccon yidiri kosam dam jillontiraaka, nun haani onon bo jidiron haala Alla, gam mawnon der makka, kison.

³ Hande no Binni Ceniini wi'i: «On mettii no Joomiraawo weliri».

Hayre yonkinteere e himbe seniibe

⁴ Battee Joomiraawo, laatiido hayre yonkinteere, ne himbe woppi, goodune saman, ne Alla subii.

⁵ Onon bo, on laati nun hande kaaye de yonki, garee mahiredon suudu ruuhunkewol, gam laatodon waalde limaamii6e seniibe, yaaranoo6e Alla sadakaaji ruuhunkeeji di o jabata diga e Yeesu Almasiihu.

⁶ Gam e winnaa der dewtere:
«Mi yowan dow Siyoona hayre gooraare, subaane, ne saman.

Goondindo ne fu sentintaake.»

⁷ Onon goondin6e, hayre nee e woodi teddujal dow moodon, amma dow 6ee do goondinay, Dewtere wi'i dow ma66e:

«Hayre ne mahoo6e woppi

Kayre laatii burune fottugo der gooraare suudu,

8 Kayre ferginta himbe, kayre bo doyyata be»

Saliibe goondingo haala kan, fergoto dow mayre, kanjum Alla resani be.

9 Amma onon, on laati nun lenyol cubaanjal, on limaamiibe gollantooBe Laamiido, on himbe lenyol ceniinjal, on himbe be o subani hoore makko, gam baajodon haala golle makko geete. Kanko woni noddudo on, wur-tini on der niwre, yaari on der jaygol mum kayniinjal.

10 Aran, on laataakino himbe Alla, amma jooni on laatake himbe makko, on kebayno endam makko, amma jooni on kebii dam.

Goonki gollantooBe Alla

11 BanniraaBe am yidaaBe, on laati nun hobbe e jananbe. Gam majjum mii eela on, boddodee jidaali bannu dartooji halka yonkiiji moodon.

12 Accee joonne moodon e woodi yeeso himbe be goondinay, gam baa to be gaccake on, e wi'ugo on, on hallube, be ji'a golle moodon boodude, be teddina Alla nyaanne o hollitanii be.

13 Gam sabbu Joomiraawo, dwtanee mawbe fu, dwtanee laamiido leydi bo, gam kanko buri be.

14 Dwtanee mawbe genni bo, gam kambe laatii lilaabe makko, gam be pooda noppi wadoobe ko halli, be jetta wadoobe ko woodi.

15 Gam ko Alla yidi woni, gadon ko woodi, mu6biron kunnude himbe batooBe ko be annaa.

16 Laatee rindinaaBe, to on coomee ko halli der dimaaku moodon, gonee hande maccube Alla.

17 Teddinee himbe fu, jidee banniraaBe goondinbe, kulee Alla, teddinee laamiido.

Yemmingo Almasiihu

18 Onon jaggiibe, dwtanee joomiraaBe moodon, hinaa yeedduBe e digguBe tan, amma e sadube fu.

19 To on munyanii tooraaji di kaandaa hebugo on, gam daliila Alla, on gadii ko woodi.

20 To on munyanii piide de piyetedon gam on gadii ko woodaa, toy teddujal mon woni? Amma to on munyanii tooraaji di keboton gam sabbu gadu mon geetu, edum fottani Alla,

21 gam kanjum Alla noddani on, Almasiihu e hoore mum toorake, gam moodon bo o toorii. O hollii on laawol gam tokkon koyde makko.

22 Dadey o waday hakke, goddo meeday ko nani fewre der hunnuko makko.

23 No be jennata mo, o yennitaaki be, de be kollata mo bone, o wattaaki be. Amma o yowanii hoore makko Alla, kiitotoodo e goonjaaku

24 Almasiihu roonake hakkeji meeden dow bannu mum dow leggal palaanjaj, gam laatoden maayube wecco hakke, amma laatoden fofoobe der ko foonniti. On joofake sabbu looci di o fiyaa.

25 Gam on latino nun hande baali majjudi, amma jooni on bittoy to duroowo, deenoowo yonkiiji moodon.

3

Joonne der teegal

1 Onon rewbe bo, moy moodon fu dwtanoo gorko muudum. Gam to wobbe mabbe goondinay haala Alla, jikku mon waawa ko wayliti be, baa to on batay woliine.

2 Gam be ji'an ko gadoton no laabiri, e no teddirnton Alla.

3 To on dartee njari ki yaasi, diga e moordi, dum bo kanjeeri, maa bo gineeji njariidi.

4 Accee njari moodon yiwa diga der berde, njari ki heennyataa, kan woni hakkillo diggujo, e deyyujo, kanjum laatii ko teddi yeeso Alla.

5 Hande nun rewbe seniiBe be diga den, yowube tammuwe mum dow Alla, woodiniri ko'e mum. Bee dwtanii worbe mabbe.

6 Nun Saratu dwtoranii Iburahima, faa o noddi mo joomiraawo. Onon woni biibe makko, to on gadii ko woodi, laato on kulay goddum.

⁷ Onon worbe bo, joododee moy mon fu e debbo mum, der gondal pottunjal. Annitee no rewbe hewtay worbe semme. Teddinee be, gam kambe bo be donidan e mon, yonki ki Alla hokkata der moyyere mum, heba to goddum hadu du'aaje mon.

Tooraago gam goonjaaku

⁸ Baawo majjum, on fu laatee woodube miilo wooto, jurmontiree, jidontiree hande mawniraabe e miiraabe, endontiree, leesinee ko'e mon.

⁹ To goddo wadani on ko woodaa, to on battee mo, jennudo on bo to on jennitee dum: Amma barkidinee joomum, kanjum Alla noddani on gam donon barke.

¹⁰ Hande no Binni Ceniini wi'i:
«Jiddo wuurugo guurnam geetam,
yi'a nyalaade geete,
sey waawa denjal mum dow ko halli,
hunnuko mum acca batugo pewe.

¹¹ O acca ko halli, o wada ko woodi,
o darta jam e semme makko fu.

¹² Gam Joomiraawo e hakkilani foon-
nitiibe,
oo nana du'aaje ma66e.

Amma oo hokka wadoobe ko halli
baawo.»

¹³ Moy toorata on to oon tinnii
wadugo ko woodi?

¹⁴ Amma baa to on tooraama
gam wadugo ko foonniti, on
barkidinaabe. To on kulee himbe, to
on accee hakkillooji moodon jiboo!

¹⁵ Teddinee Almasiihu Joomiraawo
der berde moodon. Wakkati fu ciriye
toontaago yamudo on daliila tam-
muwe moodon.

¹⁶ Amma toontee be e diggere, e
hakkillo fukkiino. Goodee miilooji
berde laabudi, den gaccotoobe on,
e yenna on, gam jonne moodon
woodune der kawtal mon e Almasi-
ihu senta.

¹⁷ Tooreego dow wadugo ko woodi
to nun Alla yidiri, e buri tooreego dow
wadugo ko halli.

¹⁸ Gam Almasiihu e hoore mum
maayi de woore, sabbu hakkeji
bi66e Aadama. Kanko poonnitiido,

o maayanii en enen woofube gam o
yaara en to Alla. Himbe warii mo,
amma Ruuhu Ceniido fintinii mo.

¹⁹ E Ruuhu on Yeesu yahi waajoroy
baa e yonkiiji ma66aadi der kasu.

²⁰ Kanji woni ruuhuuji himbe be
downtanaakino Alla der jaamanu Nu-
uhu, baa no o munyanii be. De
Nuuhu sebunoo laana diyam mum,
himbe sedda tan naati na, kambe jee-
tato dadi diyam dam.

²¹ Diyam dam laati nun misaalu
bataki kisanan on dum jooni, hinaa
bataki moytoojum tuuni bannu,
amma habbidingo e Alla alkawal
e berde laabude nun, diga e pintol
Yeesu Almasiihu.

²² Kanko, o eencii dow kammu,
oo joodi nyaamo Alla. Malaykaabe
e mawbe, e woodube baawde fu, e
downtanii mo.

4

Goonki kesi

¹ Almasiihu yarii bone der bannu
muudum, onon bo goodee iri miilooji
din. Jarudo bone der bannu muudum
seedi e hakke.

² Diga jooni faa balde moodon ko-
riide der duuniyaaru, sey goniron
hande no Alla yidiri, ceedon e su-
unooji bannu.

³ Goonki mon ki nyaamunodon
naane, gadudon hande heefere, ki
heyi, on gonakeno der hallumaru, e
suunooji e jarde bagi, e fijooji kalludi,
e jaamanuuji jarde bagi, caafudon
tooruje karmude.

⁴ No calidon hawtugo e ma66e der
fijooji kalludi, kanjum haaynii be
jooni, go bee biisa inde mon.

⁵ Amma be daroyto yeeso Alla,
ciryiido hiitaago wuuru6e e maay6e,
be toontoto mo.

⁶ Kanjum wadi maay6e bo waa-
jaa linjiila, be kiitaa dow ko be gadi,
hande no himbe fu hiitortee der
bannu, heba be buurda e Alla der ru-
uhu.

⁷ Huune fu badake heennyugo, gam
majjum gadee hakkillo, jogee ko'e
mon gam gadon du'aaje.

⁸ Ko ɓuri fu, jidontiree e yidde heb-bune, gam yidde e yaafoo hakkeeji duudɗi*.

⁹ Beernontiree hakkune mon, hinaa e dumbitaago.

¹⁰ Baamoy mon heɓii dokkal Alla. Golliree ɗal gam nafon woɓɓe. Hande nun kollitirton oon gollira dokke moyyere feere feereeje de Alla hokki on.

¹¹ Baajotoodo fu, sey waajoo haala Alla. Jaggotoodo bo, jaggoo e semme ne Alla hokki dum, gam der huune ko gadoton fu, teddinon Alla diga e Yeesu Almasiihu, mo tedduɗal e baawde wonani faa abada! Aami

Yarugo bone gam Almasiihu

¹² Banniraabe am yidaabe, to on accee tooraaji buludi kebandi on gam fonnugo on haaynoo on, hande huune kodum.

¹³ Amma to oon kawti e Almasiihu der toora mum, ceyee oon belbelta boodum to tedduɗal makko suppi-toyke.

¹⁴ To on jennaama gam inne Almasiihu, barke laatanto on, gam Ruuhu tedduɗo, laatiido Ruuhu Alla e wondi e moodon.

¹⁵ To goddo e moodon yaru bone gam oo laatii baroowo himbe, dum bo gam emo laatii gujjo, maa bo gadoowo ko halli, to dum bo dow naatugo haala ka yaalay dum.

¹⁶ Amma to o tooraama gam oo tokkii Almasiihu, to o sentir dum, o yetta Alla gam oo noddee goondindo Almasiihu.

¹⁷ Gam wakkati kiita faanake, Alla fuddiran hiitaago himbe muudum, to ka fuddirii en enen, noy dum laatan-too himbe ɓe jaɓay linjiila Alla?

¹⁸ Binni Ceniini wi'i:
«To poonnitiido hisiri no boni, ume laatantoo kalludo e gadoowo hakke?»

¹⁹ Gam dum don fu, tooreteeɓe no Alla yidiri, yowa yonkiiji mum dow Alla tagoowo, koolaado, ɓe tokka wadugo ko woodi.

* 4:8 Ballaaji 10.12

5

Hiinnaago baali Alla

¹ Jooni emii badda dottiibe eklesiya wonbe caka mon, gam min bo mii dottiijo hande maɓɓe. Mi seedake tooraaji Almasiihu, mi wonoto der tedduɗal ɗal o hollitoyta.

² Duree himbe Alla ɓe jowanadon. To on gadee dum e doole, amma e ɓerde goote, hande no Alla yidiri, to on duree ɓe gam hebugo joddi kalluni, amma gam oon jidi dum puy.

³ To on kollee himbe ɓe Alla yowani on semme, amma laatane ɓe misaalu.

⁴ To Duroowo mawdo yottake, on meelete meetalol tedduɗal ɗal hiiddataa.

⁵ Onon gojankeeɓe dwtanee dottiibe. On fu, ɓornee yakkinaare hande toggoore hakkune mon, gam e winnaa der Dewtere Ceniine: «Alla e haɓida mawnitiibe, amma buytuɓe ko'e mum oo hokka ɓe moyyere makko.»

⁶ Gam majjum buytee ko'e mon yeeso Alla mo semme, heɓa o mawnina on to wakkati yottake.

⁷ Doontiree sugullaaji moodon fu dow makko, gam emo hakkilani on.

⁸ Kakkilee, oon deeni! Gam ganyo moodon Ibiliisa e yiilito hande jaggere kalɓoore, dartoore mo ne yakkata.

⁹ Kaɓidee e makko, tiidee der goondinki, gam oon anni banniraabe moodon sankitiibe der duuniyaaru nu, e woodi iri tooraaji dii kanun bo.

¹⁰ Amma to on jarii bone der wakkati sedda, Alla mo moyyere noddudo on gam naaton der tedduɗal mum tabitiɗal e Almasiihu, kanko o tiidinan on, o semmidina on, o hebbina on, o darna on.

¹¹ Baawde wonana mo faa abada! Aami.

Cannooje

¹² Silaasi banniraawo men koolaado wallii am winnango on dereyel pettel ɗel, gam tiidingo on e seedanaago on no habaru moyyere

Alla ne daridon dow mum laati nun goonja.

¹³ Eklesiya gonuka Babiila ka Alla suɓi sannii on. Marku ɓiyam bo e sanna on.

¹⁴ Cannontiree cannooje de yidde. Jam wona dow moodon onon hawtuɓe der Almasihu.

Derewol Piyer Didaḅol

Haala Puddirka

Binnudo derewol ḅol do innii hoore mum Simon Piyer, lilaado Yeesu Almasiihu.

O laatake seedeje ji'udo no yeeso Yeesu waylitorii, o nanii bo daane Alla yiwune diga dow. O siwtorii no Yeesu wadii annabaaku dow maayde makko, kanko Piyer.

Piyer batay 6e o wannani, o batay bo to o woni o wanniri derewol ḅol. Amma goondinbe Yeesu hande makko o wannani. Dum nandi bo hande Piyer wannii derewol ḅol der goonki mum sakitiinehi. O batanii ekkitinol makko ḅol o jannjinoo. O batanii bo jannjinoobe fewrekuuḅe warooḅe gam biisa ko o ekkitini.

Ko derewol ḅol tiitii woni, finningo hakkillo 6e o wannani faa 6e ciwtora ko o jannjini 6e. Der derewol ḅol, Piyer hollii kiita desaniika jannjinoobe pewe, o batanii bo munyal Alla mo yidaa baa gooto halka, amma himḅe fu wittaa to makko, tuuba. O heen-nyitirii derewol makko e waggingo wuurooḅe ko Dewtere bati.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1.1-2
2. Noddoore goondinḅe, 1.3-21
3. Ekkitinoobe fewrekuuḅe, 2.1-22
4. Wittoyki Yeesu Almasiihu, 3.1-16
5. Haalaaji cakitiidi, 3.17-18

Sannoore

¹ Derewol ḅol yiwii e am min Simon Piyer. Mii laatii jaggiido e lilaado Yeesu Almasiihu. Mi sannii on, onon heḅuḅe goondinki geeti hande ki amen, gam sabbu foonni-taare Alla men, tawaane der Yeesu Almasiihu, kisinoowo.

² Alla duudinana on moyyere e jam gam oon anni mo, kanko e Joomiraawo meeden Yeesu.

Hulugo Alla

³ Baawde Alla hokkii en huune fu ko haanani en buuriren, e no haani goniren e kulol Alla. Baawde den wallii en annugo Alla noddudo en

kawten der tedduḅal mum, e gee-taaku mum.

⁴ Diga e baawde den keḅuden moyyereje mawdi, tedduḅi, di gadanaden alkawal mum. O wadii dum gam kawton e makko, nandon mo, gam dadon suunooji duuniyaaru kalkooji.

⁵ Gam huune dum, tinnee, beydee dow goondinki moodon geetaaku, dow geetaaku, annal,

⁶ dow annal, nantaare, dow nantaare, tinnaare, dow tinnaare, kulol Alla,

⁷ dow kulol Alla, banniraagu, dow banniraagu, yidde.

⁸ To huune dum fu oon jogii dum no woodi, ko e dum beydo der moodon, dum wallan on beydaago yeeso yeeso der annugo moodon Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.

⁹ Neddo mo huune dum jacci, laati nun bumdo, o yi'ataa, gam o yeggitii no Alla laabini mo diga e hakkeeji makko jawtudi.

¹⁰ Gam majjum banniraabe am, tinnee no baawirdon fu, gam tabbitinon noddoore ne Alla noddi on, e cuḅol ḅol o suḅi on. Gam to on gadii dum on janataa der ko halli abada!

¹¹ Hande non Alla maḅḅitiranta on mammam dammugal Laamaare tabitiine, ne Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu kisinoowo en.

¹² Kanjum acci wakkati fu mii siwtora on huune dum, baa no oon anni dum, heḅa cemmidon der goonja ka jabudon.

¹³ Mii miili, edum foonnitii, mi finnina hakkillooji moodon faa ciwtoron dum to emii wuuri.

¹⁴ Gam mii anni mi booyataa e duuniyaaru do kade, hande no Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu aninirinmi dum.

¹⁵ Amma mi wadan ko baawumi fu, gam to mi yawti, baawon ko siwtori kujje dee wakkati fu.

Tedduḅal Almasiihu

¹⁶ E haalaaji di himḅe tafi bane men anniniri on wittoygo Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu e baawde,

amma men ceedike e gite amen manju makko!

¹⁷ Alla Baaba hokkii mo tedduŋal wakkati daane ne tedduŋal seedanii mo wi'i: «Oo do nun laatii Biyam jidaado, mo belirmi berne.»

¹⁸ Menen e ko'e amen men nanii daane nen diga dow kammu, gam emen gondunoo e makko dow waanne seniine.

¹⁹ Dum don fu beydani men tabbitingo ko annabiibe batunoo. On gadii ko woodi no gattudon hakkilooji moodon dow makka, gam haala ma66e e nandi hande fitilleel jalboowel der niwre, e hande hoodere fajiri* jalboore der berde moodon faa de fajiri wadi,

²⁰ Aran, annitee no walaa baa-woowo ko faamini ko winnaa der dewte annabiibe e annal hoore mum.

²¹ Hande non, walaa mo meedi ko hebi haala annabaaku e sago hoore mum, amma Ruuhu Ceniido nun wadata himbe e bata haala Alla.

2

Janjinoobe fewrekuube

¹ Hande no annabiibe fewrekuube wonirno caka Isira'iilaabe, non bo janjinoobe fewrekuube wonortoo caka moodon. Be naannan janjinol fewrekuwol, kalkoowol, caka mon. Be jeddan Joomiraawo cooditiido be. Hande non be poodiranta ko'e ma66e halkere yaawune.

² Himbe duu66e tokkan laabi ma66e kalludi, sabbu ma66e, himbe batanan laawol goonja kalluka.

³ Suunooji ma66e waddanan be batugo haalaaji fewrekuuji gam be jammoo on, amma be doyyaamaa kiita diga dum 6ooyii, halkere e nyudanoo be.

⁴ Baa malaykaa6e wadunoobe hakke, Alla accay dum, o ha66ii be e callalluuji, o faddi der niwre jahannama, faa nyalaane darŋal.

⁵ Alla accay duuniyaaru naane, amma o halkii yeddu6e Alla e ilam

tufaana, sey Nuuhu baajotoodo foonnitaare Alla, e himbe jeediido wob6e hisi.

⁶ Alla accay ci'e Sodoma e Gomora, o hiitake, o halki de e yiite faa de laatii dooni, gam dum laatanoo yeddoobe Alla fu misaalu.

⁷ O dadinii Luudu, neddo poonniitiido, mo berne mum biisii puy sabbu baadiiji himbe bon6e.

⁸ Neddo poonniitiido joodiido caka ma66e on, berne mum laabune naawi dow ko yi'ata, e ko nanata nyalaane fu, sabbu baadiiji bondi di himbe hallu6e wadata.

⁹ Edum holla en no Joomiraawo e anni no reenirta dwtantoo6e dum der tooraaji mum. Oo anni bo no o resirta himbe hallu6e gam be kiitee nyaanne darŋal,

¹⁰ accu du tokku6e suunooji 6alli mum, e wada jidaadi yonki mum, ko e yawii baawde Joomiraawo.

Janjinoobe fewrekuube ben berde mum e yoori, bee goodi manju hoore, bee bata kalluka dow teddube won6e dow kammu.

¹¹ Nani bo, baa malaykaa6e bee do 6uri be semme e baawde, batataa kalluka dow ma66e yeeso Joomiraawo.

¹² Amma himbe ben e laatii hande bisaaji di galaa hakkillo, tagaadi gam nannee, waree. Bee bata kalluka dow ko be annaa, gam majjum be kalkiran hande no bisaaji halkirta.

¹³ Be duggan riiba golle ma66e kallude. Bee ceyoroo wadugo ko woodaa caka nyalooma. Bee laatii cobu6e e nyiddu6e. To be joodike gam be nyaamda e moodon der juulde, bee ceyoroo jammaago on.

¹⁴ Gite ma66e sawtataa daarugo rew6e e suuno, be comataa wadugo hakke, bee pooda be goondinki mum walaa semme der pittii ma66e. Berde ma66e e hebbi suuno ke6al, bone laatanto be.

¹⁵ Be accii laawol poortiiŋol, be majjii, be tokki laawol Balaama, jidudoo he6a ceede diga wadugo kalludum.

* **1:19** Hoodere fajiri woni Almasihu, jaynoowo der berde goondin6e dum. Daaruu dewtere Kollitinki 22.16

16 O felaama gam boofol makko. Babba makko muuma bati e daane neddo, hadi mo wadugo golle haanare makko.

17 Janjinoobe fewrekuube ben laati nun hande bulli di galaa diyam, e duule de hennu semmentewol soggata, niwre burne niḅḅugo nun Alla resani be.

18 Bee bata haalaaji mawnitiidi, di galaa hoore. Bee yoyra himbe e haalaaji suuno bannu. Himbe ben wurtikeno dum booyay diga majjuḅe.

19 Bee kabana be alkawal no be dindan, amma kambe e ko'e maḅbe bee laatii maccube suunooji kalludi. Gam moy fu laati nun maccudo ko jaalii dum.

20 Wurtiibe e huune cobudum dum duuniyaaru, go be anniti Joomiraawo e Kisinoowo men Yeesu Almasihu, den ko be bittitii der majji kade faa di jaalii be, heennyitirde maḅbe buran fuddoode jaasugo.

21 To be annitayno laawol foonni-taare, dum burananno be, e annitingo ḅol, witta totta umuroore ceniine ne be kokkaa baawo.

22 Ko tawi be e tabbitina haala ballool ḅol do: «Rawaanu wittii e nyaamito tuure mum.» E wi'ee bo kade: «Afaaru lootaanu wittii e talloo der loope.»

3

Wittoyo Joomiraawo meeden Yeesu

(Matiye 24.37-38; 2 Tesalonika 1.7-10; Yahuuda 17-23)

1 Banniraaḅe am yidaaḅe, derewol ḅol do nun laatii didaḅol ḅol binanmi on. Der dereeji didi dii fu, mii yidi finningo hakkillooji moodon gam wallugo on miilon no woodiri, ciwtoron ko ekkitinodon.

2 Ciwtoree haalaaji di annabiibe seniibe batunoo diga ko booyi, e umuroore Joomiraawo meeden kisi-noowo, ne lilaabe mon annini on.

3 Aran, annitee dum do: Der nyalaade cakitiide, himbe jaancoobe, tokkuḅe jidaadi yonki mum waran. Be jaancan on,

4 be bi'a: «O haḅḅii alkawru o wittaan, toy mo? Diga ko kaakiraabe meeden maayi walaa ko waylitii, no dum laatinoo diga fuddoode duuniyaaru, non dum laatii faa jooni.»

5 Be jeggitii e yidde maḅbe no diga ko booyi, Alla tagi kammu e leydi e haala muudum. O wi'i leydi wurtoo diga diyam, go o tagiri ni e diyam,

6 e diyam gootam dam kade, duuniyaaru halkiraa e ilam tufaana.

7 E haala makko goota kan, o jogorii kammu e leydi, dum ji'eten jooni faa nyalaane darḅal yottoo, o halka dum der yiite e yedduḅe Alla.

8 Banniraaḅe am yidaaḅe, to on jeggitee no to Joomiraawo, nyalaane woore e wa'i hande duubi ujuneere, duubi ujuneere bo e wa'i hande nyalaane woore.

9 Joomiraawo booyataa go hebbina alkawru mum, hande no woḅḅe miili, o munyan on nun tan, gam o yidaa baa gooto halka. Ko o yidi nun, himbe fu wittaa to makko tuuba.

10 Nyalaane Joomiraawo waran hande gujjo. Nyalaane nen, kammu majjitan e rimmo manḅo. Ko woni dow kammu fu halkete e yiite. Leydi e golle gadaade dow mayri fu, hiitete.

11 To huune fu halkete hande non, sey annon no nyaamirton goonki mon der laaḅal, oon kuliri Alla!

12 Onon hediiḅe nyalaane Alla wara, gadee no ne warirta law! Nyaanne mum kammu halkan, huune ko woni dow kammu fu taayan e yiite.

13 Amma enen, een kedii hande no Alla haḅḅirani en alkawru, kammu keso e leydi keyri, to foonni-taare tawetee.

14 Gam majjum, onon banniraaḅe am yidaaḅe, tinnee laatodon be galaa gacce, e tuuni yeeso Alla. Goodee jam der kawtal mon e makko, oon kedorii nyalaane nen.

15 Paamee no munyal Joomiraawo meeden maḅḅitanii on laawol kisidam. Kanka banniraawo meeden Pol, jidaado, wannani on der dereeji mum hande no Alla hokkiri mo hakkillo majjum.

¹⁶ Non o wanniri dum der dereeji makko fu. Der majji e woodi nokkuuje godde to sadi faamugo, himbe be annaa goddum, e be bennay der goondinki e waylita miilooji makko, hande non be gadata e nokkuuje godde der Dewtere Ceniine. Be gadanan ko'e ma66e halkere.

¹⁷ Amma onon banniraa6e yidaa6e, on ke6ii seedineego, to non kakkilee to himbe yeddu6e Alla majjina on, sottina on diga darande mon.

¹⁸ Mawnee der moyyere e annugo Joomiraawo meeden Yeesu Almasi-ihu kisinoowo en! Teddu6al laatanoo mo diga jooni faa abada! Aami!

Derewol Yuhaana Aranol

Haala Puddirka

Yuhaana lilaado Yeesu nun winni dereeji tati tokkontirɗi noddiraafi inne mum, 6e bi'i, kanko nun bo winni linjiila Yuhaana e derewol kollitinki. Der derewol makko aranol, annaaka deydey bey nun o wannani, amma dum laafi no goondinbe 6e ekkitinooje fewrekuuje toorata nun o tiiti. Ekkitinoobe fewoobe, sankitooobe ekkitinooje fewrekuuje den Yuhaana noddi waybe Almasiihu. Bee ekkitina no Almasiihu laataaki neddo e goonja, hakke fillataa goondindo der kawtal mum e Alla, 6e paalaaka bo e jonne der laabal.

Huune didi nun Yuhaana riiwi der derewol mum:

- 1 Tiidingo jannooobe derewol ɗol, 6e gona der kawtal pottunjal e Alla, e Biddo mum Yeesu Almasiihu, dum yi'ee bo der yidde goonjaare hakkune ma66e.
- 2 Habidingo e ekkitinooje fewrekuuje.

Yuhaana e eela goondinbe 6e gona der jayɗol, gam Alla laati nun jayɗol. Der derewol ɗol, Yuhaana e yidi goondinbe tabbitina no 6ee goodi yonki tabitiiki, 6ee kawti bo e Alla. O hollitii der binni makko no goondindo geeto annitirtee. Kan woni hoolaago no Almasiihu laatake neddo, e dwtanaago oodaaji Alla, e yidugo banniraa6e.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala yonkinteha 1.1-4
2. Niwre e jayɗol 1.5-2.29
3. Bi66e Alla e 6i66e Seydan 3.1-24
4. Ruuhu goonja e ruuhu fewre. 4.1-6
5. Ko yidde wadata 4.7-21
6. Goondinki jaalotooki 5.1-21

Haala ka yonki

¹ Emen binnana on haala neddo gom gonudo*. Men nanii daane makko, men ji'ii mo e gite amen, men daarii mo, men meemi mo e juude amen. Kanko woni haala kokkoowa himbe yonki.

² Yonki kin hollitaama, men ji'ii ki, emen ceedanoo ki. Emen baajoo on haala yonki tabitiiki gonunooki to Alla Baaba, kanki men kollitaa.

³ Ko men ji'i, e ko men nani, kan men batata on onon bo, gam laatodon gootum e amen hande no laatoriden gootum e Baaba e Biddo mum Yeesu Almasiihu.

⁴ Kanka men binnanta on, gam beldum berne meeden hebba.

Alla laati nun jayɗol

⁵ Habaru ko men nani e Yeesu Almasiihu, kan men batata on haala mum, Alla laati nun jayɗol, niwre walaa e makko.

⁶ To en bi'ii een laatii gootum e makko, ko een tawaa der niwre, en pewii, goonja walaa der gadu meeden.

⁷ Amma to een jaha der jayɗol hande no kanko e hoore makko o wonori der jayɗol, den kan een laatii gootum hakkune meeden, kade bo yiyam Biddo makko Yeesu e laabina en diga hakkeji men fu.

⁸ To en bi'ii en galaa hakke, en pewanii ko'e men, goonja walaa e meeden.

⁹ Amma to en tuubanii Alla hakke meeden, o yaafoto en, o laabina en e tuuni fu. Gam kanko, o kooliniido, o poonnitiido.

¹⁰ To en bi'ii en gaday hakke, en laatinii Alla pewoowo, haala makko bo walaa der meeden.

2

Almasiihu nun laatii balloowo meeden

¹ Onon sukaa6e am, mi wannanii on dum, gam to on gadee hakke. Amma to goddo moodon wadii hakke, een goodi balloowo to Baaba, kanko woni Yeesu Almasiihu, poonnitiido.

² Kanko, o sakki yonki makko gam hakkeji meeden yaafee, hakkeji

* 1:1 Yeesu nun wi'aa Gonudo diga fuddoode. Linjiila Yuhaana 1.1-18

meeden tan bane, amma hakkeoji himbe duuniyaaru fu.

³ Ko hollitinta no een anni Alla woni, dwtanaago oodaaji makko.

⁴ Bi'udo «emi anni mo,» go dwtanaaki oodaaji makko, joomum laati nun pewoowo, goonja walaa der joomum.

⁵ Amma dwtaniido haala Alla e goonja, yidde Alla hebbii dow joomum. Nunnun annitirten een kawti e makko.

⁶ Bi'udo e hawti e makko, e haani wonoo hande no Almasiihu wonirnoo.

Ooda kesa

⁷ Banniraaɓe am yidaaɓe, ko binnanmi on hinaa ooda kesa*, ooda ɓooyuka nun, ka nanudon diga fuddoode.

⁸ E nun fu ooda kesa nun binnanmi on, goonja makka hollitake der Almasiihu, ka hollitake der moodon bo. Gam niwre e yawta, jayɗol goonjawol fuddii yawnugo.

⁹ Miiludo na'on der jayɗol, ko e wanyi banniraawo mum, faa hanne der niwre joomum woni taw.

¹⁰ Jiddo banniraawo mum der jayɗol woni, goddum walaa ko ferginta mo.

¹¹ Amma banyudo banniraawo mum, der niwre woni, oo yaha der niwre, o annaa toy o yahata, gam niwre wuminii mo.

To on jidee kujje duuniyaaru

¹² Sukaabe am, mii wannana on gam hakkeoji moodon yaafaama gam inne Yeesu.

¹³ Baabiraaɓe, mii wannana on gam oon anni gonudo diga fuddoode. Gojankeeɓe, mii wannana on gam on jaalake Kalludo.

¹⁴ Sukaabe am, mi wannanii on, gam oon anni Baaba. Baabiraaɓe, mi wannanii on, gam oon anni gonudo diga fuddoode. Gojankeeɓe, mi wannanii on gam oon goodii semme, haala Alla bo e semmidi der moodon, kade bo on jaalake Kalludo.

¹⁵ To on jidee duuniyaaru e ko woni e mayru fu. Gam jiddo kujje duuniyaaru, yidde Baaba walaa e mum.

¹⁶ Gam huune ko woni e duuniyaaru, hande jon ko neddo suunete, e ko gite yi'ata, suunee, e jawdi ni o mawnitorto, kujje de fu yiway e Baaba, e duuniyaaru de yiwi.

¹⁷ Duuniyaaru e suuno mum fu heennyan, amma gadoowo ko Alla yidi, taboto faa abada.

Ganyo Almasiihu

¹⁸ Sukaabe am, duuniyaaru badake heennyugo. On nanii ganyo Almasiihu waran, jooni du waybe Almasiihu duuɓbe yottake. Kanjum annitirten no wakkati badake.

¹⁹ Caka men be yiwi, amma e goonja be laataaki be meeden. Gam to bee laatino be men, be gondanno e meeden. Amma be accii en gam dum hollita no be fu, be laataakino be meeden.

²⁰ Amma onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniido, on fu oon anni goonja.

²¹ Mi wannanay on gam on annaa goonja. Amma gam oon anni ka. Oon anni bo fewre walaa der goonja.

²² Den kan, moy woni pewoowo? Jeddudo Yeesu laati nun Almasiihu, Paabotoodo mo Alla liloy, kanko woni pewoowo, kanko woni ganyo Almasiihu, o yeddii Baaba e Biddo mum.

²³ Jeddudo Yeesu laati nun Biddo, walaa Baaba, jaɓudo Biddo, e woodi Baaba bo.

²⁴ Onon kan haala ka nanudon diga fuddoode, tinnee jogee ka der berde moodon. To haala ka nanudon diga fuddoode tabitake der berde moodon, den kan, oon goodi kawtal e Biddo e Baaba.

²⁵ Almasiihu haɓɓanii en alkawal, alkawal ɗal woni yonki tabitiiki.

²⁶ Mi wannanii on dum gam sabbu himbe yidube majjingon.

²⁷ Onon kan, no Ruuhu Ceniido mo Almasiihu hokki on e tabitii der moodon, on bukaaka janninedon. Gam Ruuhu janninan on huune fu, o

* 2:7 Ooda kan nun laatii yidontirgo.

janninan on goonja, hinaa fewre. Den kan, kawtee e Almasiihu hande no Ruuhu janniniri on.

²⁸ Jooni kan onon sukaaḅe am, tabitee der kawtal mon e Almasiihu, gam keḅen cuusal daraago yeeso makko nyaanne o suppitoy, heḅa daḅen senteene nyalaane garki makko.

²⁹ No oon annii Alla laati nun goonjaajo, annee bo mo gaḅu mum foonnitii fu, laati nun ḅiyiiko.

3

Biḅḅe Alla

¹ Daaree no Alla Baaba yidiri en, faa noddaden ḅiḅḅe makko. Een ḅiḅḅe makko e goonja. Ko acci duuniyaaru annaa en woni gam nu annaa mo.

² Yidaaḅe am, jooni en laatake ḅiḅḅe Alla. Ko laatoytoden laaḅay taw. Amma een anni to Almasiihu witooy holliti hoore mum, en nandan e makko, gam en ji'an mo hande no o wa'i.

³ Gooduḅo tammuwe nen dow Almasiihu, laaḅinan hoore mum hande no kanko Almasiihu o laatori laaḅuḅo.

⁴ Gadoowo hakke fu, yartake sariya Alla. Gam waḅugo hakke laati nun yartaago sariya Alla.

⁵ Oon anni Almasiihu wari gam moytugo hakkeji, kanko mo walaa hakke.

⁶ Kawtuḅo e makko fu waḅataa hakke. Gadoowo hakke fu, yi'ay mo, annaa mo bo.

⁷ Sukaabe am, to on accee godḅo majjina on! Gadoowo ko goondi fu laati nun goonjaajo, hande no Almasiihu laatori goonjaajo.

⁸ Gadoowo hakke fu laati nun nedḅo Ibiliisa, gam Ibiliisa e waḅa hakke diga fuddoode. Gam majjum Biḅḅo Alla wari gam halka golle Ibiliisa.

⁹ Laatiḅo ḅinḅel Alla fu, waḅataa hakke, gam awdi Alla na'on der makko. Joomum waawataa ko tokkii waḅugo hakke, gam Alla laatii baaba makko.

¹⁰ Ko seennontirta ḅiḅḅe Alla e ḅiḅḅe Ibiliisa nani: mo waḅay ko goondi fu,

nedḅo Alla bane. Mo yidaa banniraaḅe mum bo, laataaki mo Alla.

En jidontiree hakkune men

¹¹ Habaru nanuḅon diga fuddoode nani: Jidontiren hakkune meeḅen.

¹² Haanay gaḅen hande no Kayiinu waḅi kanko laatiḅo mo Ibiliisa, o warii minnyiiko. Gam ume waḅi o wari minnyiiko? O warii mo gam golle makko wooday, go ḅe minnyiiko laatii goonḅuḅe.

¹³ Banniraaḅe, to on kayḅinee to himḅe duuniyaaru wanyii on.

¹⁴ No een jidi banniraaḅe meeḅen, een anni en yartake maayde, en naatii der yonki. Mo yidaa banniraawo mum, der maayde woni.

¹⁵ Banyuḅo banniraawo mum fu, laati nun baroowo himḅe. Oon anni walaa baroowo baa gooto woodi yonki tabitiiki der mum.

¹⁶ No annitirden ko woni yidde nun, Almasiihu hokkitirii yonki mum gam meeḅen. To nun enen bo, e haani kokkitiren yonkiiji meeḅen gam banniraaḅe men.

¹⁷ To jom jawdiijo yi'ii banniraawo mum e talakidi, ko yurmaaki mo, noy yidde Alla waawirta ko woni e makko?

¹⁸ Sukaabe am, haanay yidde meeḅen laato e haala belka tan, sey ka laato e gaḅu goonjawu.

Daraago yeeso Alla

¹⁹ Kanjum hollata, en na'on der goonja, en deyyitinan ḅerḅe meeḅen yeeso Alla.

²⁰ To ḅerḅe meeḅen gaccake en, Alla e ḅuri ḅerḅe meeḅen, emo anni huune fu.

²¹ Banniraaḅe am yidaaḅe, to ḅerḅe meeḅen gaccaaki en, en daroto yeeso Alla e hoolaare.

²² O hokkan en ko eeluden mo fu, gam en tokkii ooda makko, een gaḅa ko fottani mo.

²³ Ooda ka o hokki en woni, goonḅinen inne Yeesu Almasiihu, Biḅḅo makko, kade bo jidontiren hakkune meeḅen hande no o yamiri en.

²⁴ Downtaniido ooda Alla fu e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum. Ruuhu mo o hokki en, kanŋu anninta en oo hawti e meeden.

4

Ruuhu goonja e ruuhu fewre

¹ Banniraaŋe am yidaaŋe, to on goondinee wi'ooŋe e woodi Ruuhu Alla fu, amma biditee ŋe, heŋa aniton naa to Alla ŋe yiwi. Gam annabiioŋe fewooŋe duuŋŋe e sankitii der duuniyaaru.

² No annitirten goodudo Ruuhu Alla woni, to o seedake Yeesu Almasiihu warii, laatii neddo, oo don e woodi Ruuhu Alla.

³ Mo annitay kaa don dow Yeesu fu, woodaa Ruuhu Alla. Ruuhu ŋu o woodi yiwii diga ganyo Almasiihu. On nanii garki ganyo Almasiihu batanaama, o na'on ko der duuniyaaru.

⁴ Sukaaŋe am, onon on himŋe Alla, on jaalake annabiioŋe fewooŋe, gam Ruuhu gondo der moodon e buri gondo der duuniyaaru semme.

⁵ Kamŋe himŋe duuniyaaru ŋe laati. Gam majjum, ŋe batata haalaaji duuniyaaru, himŋe duuniyaaru bo e hettinanoo ŋe.

⁶ Enen, een himŋe Alla, annudo Alla fu hettinanto en. Mo laataaki neddo Alla hettinantaako en. Nun ceennon-tirten Ruuhu goonja e ruuhu fewre.

Alla laati nun yidde

⁷ Banniraaŋe am yidaaŋe, jidontiree, gam yidde yiwi e Alla. Goodudo yidde fu laati nun ŋinŋel Alla, e anni Alla bo.

⁸ Mo walaa yidde annaa Alla, gam Alla laati nun yidde.

⁹ No Alla hollitiri en yidde mum nani, o lili Biddo makko bajjo der duuniyaaru, gam keben yonki diga e makko.

¹⁰ Daaruu ko woni yidde, enen bane yidi Alla, kanko yidi en, liloy Biddo mum wari laatii sadaka gam hakkeeji meeden yaafee.

¹¹ Banniraaŋe am, to nii Alla yidiri en, enen bo, e haani jidontiren.

¹² Walaa meedudo yi'ugo Alla abada. Amma to en jidontirii hakkune men, Alla e hawti e meeden, yidde makko e hebbi der men.

¹³ Noy annirten een kawti e makko, kanko bo oo hawti e meeden? Diga e Ruuhu makko ŋu o hokki en nun.

¹⁴ Menen men ji'ii, emen ceedo bo no Alla Baaba liloy Biddo mum gam wara hisina himŋe duuniyaaru.

¹⁵ Ceediido Yeesu laati nun Biddo Alla fu, Alla e hawti e joomum, joomum bo e hawti e Alla.

¹⁶ Enen kan, een anni yidde Alla yidi en, een koolii ne bo.

Alla e hoore mum laati nun yidde, goodudo yidde fu, e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum.

¹⁷ Gam to yidde makko hebbii der meeden, en keban cuusal daraago nyalaane darŋal. Gam no Almasiihu wa'i, hande nun enen bo ga'uden der duuniyaaru do.

¹⁸ Kulol walaa der yidde, yidde hebbune e riiwa kulol, gam kulol yiwii diga yaggingo. Kuloowo fu, yidde Alla woni hebbay der joomum.

¹⁹ Enen een jidi Alla gam kanko arti yidi en.

²⁰ Bi'udo e yidi Alla, go e wanyi banniraawo mum laati nun pewoowo. Gam mo yiday banniraawo mum ji'eteedo, waawataa ko yidi Alla mo yi'ataake.

²¹ Daaruu ooda ka Almasiihu accani en: jidudo Alla fu, sey yida banniraawo mum bo.

5

Goondinki jaalotooki

¹ Goondindo Yeesu woni Almasiihu fu laati nun Biddo Alla. Jidudo baaba fu, e yidi biddo bo. A yidataa baaba, banyaa biddo.

² No annirten een jidi biŋŋe Alla woni jiden Alla, den tokken oodaaji makko.

³ Tokkugo oodaaji makko woni yidugo mo. Oodaaji makko laataaki doongal,

⁴ gam laatiido mo Alla fu, jaaloto kujje duniyaaru. E goondinki meeden jaalortoden kujje duniyaaru.

⁵ Moy waawata ko jaali duniyaaru? Walaa, to hinaa goondindo Yeesu nun woni Biddo Alla.

Ko Yeesu Almasiihu seedanaa

⁶ Kanko, Yeesu Almasiihu, o wari e diyam e yiyam*. E diyam tan bane o wardi, o wardii e diyam e yiyam fu. Ruuhu e hoore mum seedake dum, gam Ruuhu on woni goonja.

⁷ Seedeebe tato woni,

⁸ Ruuhu e diyam e yiyam, seedaaku maabe fu laatii gootu.

⁹ Een jaba seedaaku himbe, amma seedaaku Alla buri semme, seedaaku nun non Alla seedanii Biddo mum.

¹⁰ Goondindo Biddo Alla fu, hebii seedaaku nu der berne mum. Mo goondinay Alla, laatini mo pewoowo, gam o jabay seedaaku Alla seedanii Biddo mum.

¹¹ Nani do seedaaku nu: Alla hokkii en yonki tabitiiki, yonki kin der Biddo makko ki woni.

¹² Goodudo Biddo e woodi yonki. Mo walaa Biddo Alla woodaa yonki.

Heennyitoode derewol nol

¹³ Onon goondinbe inne Biddo Alla, mi wannanii on dum gam anniton on kebii yonki tabitiiki.

¹⁴ Hoolaare ne gooduden nani: To en eelii mo huune e sago makko, oo nanana en.

¹⁵ No een anni oo nanana en ko eeluden mo, een anni en kebii dum.

¹⁶ To goddo yi'ii banniraawo mum e wada hakke de yaarataa dum der maayde, o eelana joomum Alla, Alla bo hokkan mo yonki. Haala ka nafan dow wadoobe hakke de yaarataa dum der maayde. Amma e woodi hakke jaarooje der maayde. Mi wi'ay eelon Alla gam iri hakke de.

¹⁷ Kujje kallude fu laati nun hakke, amma hakke fu bane yaarata der maayde.

¹⁸ Een anni laatiido binjel Alla tokkataako wadugo hakkeji, amma

Biddo Alla e reeni mo, Ibiliisa kalludo meemataa mo.

¹⁹ Een anni en himbe Alla, go duuniyaaru fu e woni der junjo Ibiliisa.

²⁰ Een anni bo Biddo Alla wari, hokkii en hakkillo annitingo Alla goonjaajo, jooni kanko woodi en, gam en kawti e Biddo makko Yeesu Almasiihu. Yeesu Almasiihu on woni Alla goonjaajo, kanko woni yonki tabitiiki bo.

²¹ Sukaaabe am, kakkilanee ko'e moodon e caafi tooruje.

* **5:6** Himbe duube e wi'a diyam dam woni diyam batisi dam Yeesu wadanaa. Yiyam bo e hollita maayde Yeesu.

Derewol Yuhaana Difa6ol

Haala Puddirka

Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta laati nun eklesiya gom e him6e mum.

Haalaaji di derewol ɲol batata e nandi e ka artirkol bati. Haala buruka semme der derewol ɲol woni yidde, e hakkilango way6e Almasiihu e ekkitinoo6e fewrekuu6e.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka 1-3
2. Goonja e yidde. 4-6
3. Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e 7-11
4. Cannooje 12-13

Sannoore

¹ Min dottiijo,* winni derewol ɲol, mi wannanii maa an debbo† mo Alla su6i. Mi sannii maa an e 6i66e maa fu, onon 6e jidum der goonja. Min tan bane yidi on, annu6e goonja fu e yidi on,

² gam sabbu goonja tabitiika der meeden, gonotooka der meeden faa abada.

³ Alla Baaba, e Bid6o mum Yeesu Almasiihu hokka en moyyere e endam e jam, beydana en goonja e yidde.

Goonja e yidde

⁴ Berne am welii sanne, no nanumi 6i66e maa wo66e e yaha der goonja hande no Baaba yamiri.

⁵ Jooni, an yeeraajo, ko gonum emi wannanee hinaa ooda kesa, ooda ka ke6uden diga fuddoode nun, mi eelii maa, accu jidontiren hakkune meeden.

⁶ Ko woni yidde nun, jahren der ooda Alla. Kanka woni ooda ka nanuden diga fuddoode, kaanuka jahren dow mun.

Hakkilango ekkitinoo6e fewrekuu6e

⁷ Majjinoo6e duu66e sankitake e duuniyaaru. Be jabay Yeesu Almasiihu warii laatii ned6o. Ga'udo nun fu, majjinoowo nun, ganyo Almasiihu nun bo.

⁸ Kakkilanee ko'e moodon, gam to on majjin riiba golle amen he6a ke6on joddi kebbuni.

⁹ Mo daraaki dow kollitol Almasiihu ko yaartii ɲol, walanaa Alla. Dariido e maggol fu, e wonani Baaba e Bid6o mum.

¹⁰ To god6o wari caka moodon go waajaaki kollitol ɲol, to on jabee mo der wuro moodon, to on cannee mo bo.

¹¹ Gam cannudo mo, hawti e makko der golle makko kallude.

Cannooje

¹² Ko Haani mi bata on e duudi, amma mi yidaa wannango on dum dum fu der derewol e dawa. Amma mi miili warugo to moodon, gam ke6en badden hunnuko e hunnuko, gam beldum berde meeden hebba.

¹³ Sukaabe miiraawo maa mo Alla su6i sannii maa.

* **1:1** Inne nee don nun Yuhaana noddirteno der eklesiyaaji. Der lilaabe Yeesu fu, kanko tan horiino e yonki wakkati mum † **1:1** Wo66e e miili debbo e sukaa6e 6e Yuhaana batanta do, laati nun eklesiya gom e him6e mum. **1:8** Ninni nun wo66e waylitiri aayaare nen: gam to on majjin riiba golle mon.

Derewol Yuhaana Tata6ol

Haala puddirka

Gorko bi'eteedo Gayus nun Yuhaana wannani derewol mum nɔl dɔ Enɔl batana bo kade himbe dɔdo wo6be: Diyoterefes e Demeteriyus. Enɔl tiidina wallugo himbe woositin-too6e e fiina linjiila. Gayus wallitii iri ma6be de duuddum, Yuhaana bo yettii mo no woodi gam oo jab6oo ho6be, amma Diyoterefes kan salake wallugo 6e.

Yuhaana manii Demeteriyus gam geeta ka himbe batanta mo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddirka, 1-3
2. Manoore Gayus, 4-8
3. Gaccaago Diyoterefes, 9-10
4. Demeteriyus yerdaama, 11-12
5. Cannooje, 13-15.

Sannoore

¹ Min dottiijo*, winni derewol nɔl. Mii wannanee an banniraawo am Gayus, jidaado der goonja.

² Banniraawo am jidaado, mii eela huune fu yahanee yeeso, 6annu maa yanda hande no yonki maa yandiri.

³ Berne am weli sanne no banniraabe wo6be wari seedanii am no tin-noridaa der goonja, e no jahirtaa der goonja bo.

⁴ Walaa ko 6uri welingo berne am, to hinaa nanugo no 6ikkol am e yaha der goonja.

Manoore Gayus

⁵ Banniraawo am jidaado, golle geete de gadataa e wallugo banniraabe baa to 6ee ho6be e hollita aa kooliniido*.

⁶ Be ceedake yidde maa yeeso jama'aare goondinbe dɔ. Wallu 6e hande no fottiranta Alla der jahaanjal ma6be, den a wadii ko woodi.

⁷ Gam inne Almasiihu 6e gadi jahaanjal ma6be, 6e kebay goddum e juude 6e goondinay.

⁸ Gam majjum haani, balliten himbe iri ma6be, gam golliden e ma6be der fiinugo goonja.

Feloore Diyoterefes

⁹ Mi wannanii jama'aare goondinbe derewol, amma Diyoterefes, jiddo ardingo hoore mum jabay haala amen.

¹⁰ Gam majjum, to mi warii, mi hollan ko o wadata e no o biisirta inne amen. Kanjum tan bane: O jab6ataako banniraabe ho6be, kade bo, yidube jab6aago 6e, oo hada dum, oo riiwa 6e diga e eklesiya.

Manoore Demeteriyus

¹¹ Banniraawo am jidaado, taa yemmin ko boni, yemmin ko woodi. Gadoowo ko woodi fu, neddo Alla nun. Gadoowo ko halli bo, annaa Alla.

¹² Demeteriyus kan, himbe fu e seedanoo dum ko woodi, goonja e hoore mum bo e seedanoo mo dum. Menen bo, emen ceedo dum, aa anni bo seedaaku amen e laatii goonja.

Cannooje

¹³ Ko haani mi wannanee e duudi, amma mi yidaa winnugo dum dum fu der derewol e dawa.

¹⁴ Mii haabi yi'ugo maa law, gam badden hunnuko e hunnuko.

¹⁵ Igoobe maa wonbe dɔ fu sannii maa. Mi sannii banniraabe fu, gooto gooto. Jam wona e maa.

* 1:1 2 Yuhaana. 1. * 1:5 Banniraabe 6en laatii sankitoo6e linjiila.

Derewol Yahuuda

Haala Puddirka

Binnudo derewol ɲol do innii hoore mum Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Yahuuda e Yaakuuba fu laati nun miiraabe Yeesu, amma ɓe kollitay haala lenyaaku maɓɓe e makko. Ko ɓe kolliti nun, ɓee laatii maccuɓe Yeesu. Haala tawaaka, e miilooji tawaadi der Yahuuda e nandi puy e ko tawaa der 2 Piyer 2.

Ko derewol Yahuuda tiitii woni, seedingo goondinɓe Yeesu, ɓe kakkilana leloobe haala moyyere Alla, go ɓee jedda no Yeesu e laatii Almasiihu. O hollii ɓe o wannanta, kiita tawuka himɓe waduɓe iri majjum, hande jon Sodoma, e Gomora, e haala Kooraa. Misaaluuji dii, goddi mum tawaaka der Dewtere, amma der dewte Yahuduube godde.

No o batani haala kiita jawtuka e garoowa, den o tiidini ɓe o wi'i: «Yidaabe, ciwtoree haalaaji di lilaabe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on». Den o heennyitiri derewol makko e du'aare teddinoore Alla.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1-2
2. Halkere ekkitinooɓe fewrekuuɓe, 3-16
3. Tinnaare der goondinki, 17-23
4. Maantugo Alla, 24-25

Sannoore

¹ Derewol ɲol yiwi e am min Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Mi sannii on, onon ɓe Alla Baaba meeden yidi, go noddi on, onon reenaabe gam Yeesu Almasiihu.

² Alla duudinana on endam e jam, e yidde!

Janjinoobe fewoobe hiitete

³ Banniraabe am yidaabe, mi yidiino puy wannango on dow haala kisidam kawtudam en en fu. Jooni mi tawii doole nun mi wannana on gam

tiidingo on dow hawre goondinki ki Alla hokki himɓe mum de woore, go ki heyi faa baadey.

⁴ Gam himɓe halluɓe naati caka moodon e yoyre. Bee darta lelugo haala moyyere Alla men, gam ɓe nyaama goonki maɓɓe no ɓe pakkiri fu. Bee jedda Yeesu Almasiihu laatiido hooreejo meeden gooto, e Joomiraawo meeden. Dewte ceniide bataniino halkere maɓɓe.

⁵ Jooni, mii yidi siwtorgo on ko annudon, ko woodi. Wakkati Joomiraawo wurtini himɓe Isira'iila diga Misira, ɓaawo mum o halkii duuɓe maɓɓe gam ɓe goondinay.

⁶ Ciwtoree bo malaykaaɓe, saliiɓe ko darii to Alla resani dum, ɓe acci darande maɓɓe. Gam majjum Alla maɓɓi ɓe der kasu tabitiinju, e der niwre, faa nyalaane darɲal, ko ɓe kiitee.

⁷ Kade bo, ciwtoree himɓe Sodoma e Gomora, e himɓe genniije takkiide ton fu. Kamɓe bo, ɓe gadiino hande non, ɓe gadii jeenu e ko luudii fu. Be kalkiraama e yiite tabitiinje, gam dum laatanoo himɓe fu misaalu.

⁸ Hande non, naatuɓe caka moodon ɓen miilirta miilooji jaarandi ɓe sobingo balli maɓɓe. Bee jawoo baawde Joomiraawo, ɓee bata kalluka dow tedduɓe wonuɓe dow kammu.

⁹ Baa Mika'iilu, hooreejo malaykaaɓe batay kalluka dow Seydan wakkati ɓe jeddontirtano dow ɓannu Muusa. Ka o bati tan woni, o wi'i: «Joomiraawo hiitee.»

¹⁰ Amma himɓe ɓee e bata kalluka dow ko ɓe annaa. Ko ɓe anni dow ko finaa tawa bo, ɓee laatii hande bisaaji di galaa faamu, kanjum majjinta ɓe.

¹¹ Bone laatanii ɓe! Gam ɓe tokkii laawol Kayiinu. Be gattii ko'e maɓɓe der majjere, hande ne Balaama[☆], gam ɓe keɓa jawdi. Be turtii hande no gorko bi'eteedo Kooraa turtiri, go ɓe kalki.

¹² Kamɓe woni e sobina nyaamdu kawtal moodon. Be galaa senteene, ɓee nyaama hande bisaaji. Ko'e maɓɓe tan ɓe paalaa. Bee nandi hande duule de hennu bottata, de

☆ 1:11 2 Piyer 2.15

galaa diyam. Bee nandi hande ledde ceedu, de galaa bikkol, e hande ledde doofaade, yoori.

¹³ Bee cankita gadu mabbe kallunju, hande no galmaaji diyam maayo wurtinirta guufo. Bee nandi hande koode boosotoode, niwre burune nibbugo fu Alla resani be faa abada.

¹⁴ Anuhu taaniraawo Aadamu jeedidabo, bataniino habaru mabbe diga ko booyi, wi'i: «Daaree, Joomiraawo e warida e malaykaaabe mum seniibe uju ujuneje.

¹⁵ Oo wara gam o hiito himbe fu, o halka hallube fu, wadoobe ko halli. O hiitoto be, gam haalaaji kalludi di be bati dow makko fu.»

¹⁶ Himbe ben laati nun dumbit-intoobe, bee bullikinoo wakkati fu, suunooji mabbe nun be tokki. Bee mawnito dow majjum, bee mana wobbe gam be keba ko be jidi.

Yowugo yonki mum dow goondinki

¹⁷ Amma onon yidaabe am, ciwtoree haalaaji di lilaabe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on diga law.

¹⁸ Be batiino on, be bi'i: «Der jaamanuuji cakitiidi, himbe jaancoobe, tokkuba jidaadi yonki mum kalludi waraan.»

¹⁹ Kambe nun don, bee ceenna himbe, miilooji duuniyaaru be goodi, be goodaa Ruuhu Alla.

²⁰ Amma onon yidaabe, cemmidinee ko'e mon dow goondinki mon ceniiki sanne, du'ee e baawde Ruuhu Ceniido.

²¹ Gonee der yidde Alla, kedee endam Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu jaarandam on to yonki tabitiiki.

²² Jurmee himbe wadoobe seko der goondinki mum.

²³ Paabee wobbe, gam to naatu der yiite. Jurmee wobbe bo, amma kakkilee, to be raaboo on jikku mabbe. Banyee faa e toggooje de balli mabbe sobini.

Yettoore

²⁴ Alla waawan reenugo on e perge, faa o darna on yeeso teddujal makko e seyo, on galaa gacce.

²⁵ Kanko woni Alla gooto, kisi-noowo en diga e Yeesu Almasiihu, Joomiraawo meeden. Teddujal, e manju, e baawde, e laamaare, laatani mo, diga huune fu tagaaka, non bo faa e jooni, e faa abada abadin. Aami!

Derewol Kollitinki ki Yeesu Almasiihu holliti Yuhaana

Haala Puddirka

Derewol kollitinki e laatani goondinbe hande ko haayni, gam sabbu kaayniidum e kunniidum ko nol batanta. Binnudo nol innii inne mum de naayi, wi'i, kan woni Yuhaana. O hollii no oo laatii maccudo Yeesu Almasiihu. Oo laatii banniraawo goondinbe, jottinoowo ka Alla bati. Yuhaana naywii puy go o winna derewol nol diga dunne Patimos to o yaaraa. Be o arti o wannani woni, eklesiyaaaji jeedidi tawaadi der Asiya pettel, to wi'ete Turkiya hanne. Haala annabiibe wobbe be Alkawal kiinjal e tawaa der derewol nol. Lambaaji duuddi, kollitooji maana huune ko sadi faamugo e tawaa der derewol nol. To en daarii, hande jon, lamba jeedidi, kollitooowa kebbuki Alla e laatii ko mawni der derewol nol.

Ko derewol nol tiitii hollitaama der aayaare arandeere e laafudum, dum wi'i: «Dewtere nee e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollitii mo dum gam o holla jaggiibe mum huune ko waroyta, booyataa».

Derewol nol, wannanaama goondinbe toorotoobe. Bee bukanoo annugo no kiita e wara yeeso, kalludum bo jaalataako e baadey, pintol Almasiihu maabbitii wakkati kesi. Baawo to wakkati kin hebbii, den nun ko darnal wafa.

Tokkontirki haalaaji

1. Dereegi di eklesiyaaaji jeedidi winnanaa, 2-3.
2. Maaneeji jeedidi takkaadi, 4.1-8.6
3. Galaldi jeedidi puureteedi, 8.7-11.19
4. Maaneeji jeedidi, 12-15.8
5. Jarirkon kon mone Alla jeedidon, 16.1-20
6. Haalaaji jeedidi bataadi dow Babiila, 17.1-19.10

7. Kollitinki jeedidi dow no habaru-uji din hebbirta, 19.11-21.8

8. Urusaliima kesol laatiinol debbo jawgiyel, 21.9-22.5.

Haala puddirka

¹ Dewtere nee do, e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollii mo dum, gam o holla gollotoobe makko ko waroyta, booyataa. Yeesu Almasiihu lili malaykaajo mum gam o annina dum Yuhaana, maccudo makko.

² Yuhaana seedake ko o yi'i fu, o batii haala Alla, o seedii ko Yeesu Almasiihu holliti.

³ Barke laatani janjoowo dewtere ne, e nanooobe haala annabaaku nu, go e jogii ko winnaa der mayre! Gam wakkati badike.

Yuhaana e sanna eklesiyaaaji

⁴ Min Yuhaana nun wannani eklesiyaaaji jeedidi tawaadi der leydi Asiya.

Moyyere, e jam laatanoo on diga e Alla gonudo, e goonnodo, e garoowo. Dum laatanoo on diga e ruuhuuji jeedidi, gonudi yeeso kittaalaamaare makko.

⁵ Dum laatanoo on bo diga e Yeesu Almasiihu, ceedotoodo koolaado, artudo finti diga e maaybe, laamiido laamiibe duuniyaaru.

Kanko yidi en, go o hisini en diga e hakkeji men, e yiyyam makko.

⁶ O laatini en laamiibe, e Li-maamiibe Alla baabiiko. Teddujal e Laamaare laatanoo mo, duubi duubaali. Aami.

⁷ Daaree, oo warida e duulere. Himbe fu yi'an mo, baa yuwunooobe mo, lenyi duuniyaaru fu simoto gam makko. Dum laato hande non! Aami[☆].

⁸ Joomiraawo Alla, gonudo, e goonnodo, e garoowo, mo baawde wi'i: «Min woni arano, min woni sakitiineejo.»

Almasiihu hollitii hoore mum Yuhaana

⁹ Min woni Yuhaana banniraawo moodon. Mi hawtii e moodon

☆ 1:7 Jekariya 12.10; Yuhaana 19.37

der toora, e der Laamaare Yeesu Almasiihu, e der tinnaare makko. Mi yaaraama e semme dow duunne wi'eteene Patimos gam mi waajike haala Alla, ceedaniimi Yeesu.

¹⁰ Nyaanne nyalaane Joomiraawo*, kebbumi Ruuhu, den nani umi baawo am daane towne hande galaldi puureteedi.

¹¹ Daane nen e wi'a: «Ko ji'ataa, winnu dum der derewol, lildaa eklesiyaaaji jeedidi dii do: Efesu e Samirna e Pergamu e Tiyatira, e Sardis, e Filadelfiya e Lawdikiya.»

¹² Den jeeyitiimi gam mi daara badando am, ko ji'umi fitillaaji jeedidi, gadiiraadi kanjeeri.

¹³ Goddo nandudo e Bii neddo e darii hakkune majji, oo bornii jabaare, oo ha66i belbelol kanjeeri to gabaare makko.

¹⁴ Hoore makko e gaasa makko e rawni tar hande hottollo e kosam, gite makko e wa'i hande denjal yiite.

¹⁵ Koyde makko e jalba hande janni bodeeri buudaani faa wojji coy, daane makko e nandi hande rimmo diyam duuddam.

¹⁶ Oo jogii koode jeedidi e junno makko nyaamo. Kaafahi belki becce didi e wurtoo diga e hunnuko makko. Yeeso makko e nandi hande naane jalboowe caka nyalooma.

¹⁷ No ji'u moo mi, janumi yeeso makko, laatiimi hande maaydo. Den o yowi junno makko nyaamo dow am, o wi'i: Taa hulu! Min woni arano, min woni cakitiido,

¹⁸ min woni buurudo. Mi maayiino, amma jooni mii wuuri faa abada. Mii woodi baawde dow maayde e dow joonne maaybe.

¹⁹ Gam majjum, winnu ko ji'ataa, ko wadotoo, e ko wadoytoo yeeso.

²⁰ Nani do asiiri koode jeedidi de ji'udaa der junno am nyaamo, e fitillaaji kanjeeri jeedidi. Koode jeedidi, laatii malaykaabe eklesiyaaaji jeedidi. Fitillaaji kanjeeri jeedidi bo, laatii eklesiyaaaji jeedidi.»

* **1:10** Nyalaane Joomiraawo nen nyaanne alal nun.

2

Derewol eklesiya Efesu winnanaa

¹ «Winnan malaykaajo eklesiya Efesu, bi'aa:

Nani haalaaji jogiido koode jeedidi der junno mum nyaamo, jahoowo hakkune fitillaaji kanjeeri jeedidi:

² Mii anni golle maa, e tinnaare maa, e munyal maa. Mii anni a munyantaa hallube, a fonnii wi'oo6e e laatii lilaabe, amma be laataaki dum, a tawii be laati nun fewoo6e.

³ Aa woodi munyal, a toorake gam inne am, amma a tampay.

⁴ Amma ko pelan maa mi woni, a accii yidde maa arandeere.

⁵ Gam majjum, siwtor diga to janudaa. Tuubu, den gadaa golle maa arandeeje! To hinaa nun, mi waran, mi ikkina fitilla maa e nokkuure mum, sey to a tuubii.

⁶ Amma aa woodi gootum ko woodi: aa wanyi golle Nikolayii6e, hande no min bo banyirmi de.

⁷ Goodudo noppi fu, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido fu, mi hokkan dum nyaama 6i66e legal yonki gonujal der aljanna Alla.»

Derewol 6e Samirna winnanaa

⁸ «Winnan malaykaajo eklesiya Samirna, bi'aa:

Nani do haalaaji di bi'eteedo arano e sakitiineejo wi'i, kanko maayunoodo ko finti.

⁹ Mii anni toora maa, e talakaaku maa, baa no aa jom jawdiijo. Mii anni kalluka ka wi'oo6e e laatii Yahuduu6e batata dow maa. Amma fewre, be laati nun jama'aare saafoo6e Seydan.

¹⁰ Taa hulu toora 6adiika tawugo maa. Daa Seydan ma66an wo66e mon der kasu, gam poonedon, on toorete faa balde sappo. Laata koolaado faa maayde, mi hokkete kebal jaalorgal, waato yonki.

¹¹ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji! Jaaliido, maayde didawre meemataa dum.»

Derewol 6e Pergamu winnanaa

12 «Winnan malaykaajo eklesiya Pergamu, bi'aa:

Nani do haalaaji jogiido kaafahi ceebuki, ki beldiiji didi:

13 Mii anni to joodidaa, don nun laamorde Seydan woni. Aa jogii inne am, a yedday goondingo am baa der wakkati Antipas seedeejo am koolaado waraa caka moodon, to Seydan woni.

14 Amma mii woodi ko pelan maa mi: Aa woodi wobbe tokkuɓe ekkitinol Balaama. Balaama ekkitiniino Balak wada no himbe Isira'iila yanirta. O acca be yakka tew caafiraadum tooruuje, be gada jeenu bo.

15 Hande nun an bo, aa woodi tokkuɓe ekkitinol Nikolayibe.

16 Gam majjum tuubu, to hinaa nun, booyataa, mi waran to maa, mi haɓidan be e kaafahi gonuki e hunnuko am.

17 Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji! Jaaliido, mi hokkan dum nyaamdu suudiinu, wi'eteenu "maannu". Mi hokkan mo bo, kaayel daneyel. Dow maggel, inne heyre e winnaa. Goddo annaa inne nen to hinaa kokkaado ne.»

Derewol be Tiyatira winnanaa

18 «Winnan malaykaajo eklesiya Tiyatira bi'aa:

Nani do haalaaji Bidɗo Alla mo gite mum nandi hande denjal yiite, koyde makko e nandi hande janni bodeeri.

19 Mii anni golle maa, e yidde maa, e goondinki maa, e ballal ɗal ballataa wobbe, e munyal maa. Mii anni golle maa cakitiide e buri arandeeje duudugo.

20 Amma woodi ko pelan maa mi. Aa acci Ijabeeli, debbo bi'owo hoore mum annabiijo. Oo jannina, oo jarboo gollotoobe am, gam be gada jeenu, be yakka tew caafiraadum tooruuje.

21 Mi hokkii mo wakkati gam o tuba, amma o salike ko tuubi, o acca jeenu makko.

22 Gam majjum mi faddan mo dow banni toora, kanko e jeenidooɓe e

makko, sey to be tuubii ko be gadi e makko.

23 Mi waran biɓɓe makko. Eklesiyaaji fu annan min woni liinyoowo hakkillo e berde. Mi yoban bo moy moodon fu ko wadi.

24 Amma onon horiibe der Tiyatira, onon be tokkay laawol ɗol, onon be annaa ko wobbe wi'ata "asiiri Seydan luggudo", mi yowantaa on dongal kuɗal.

25 Amma, ko goodudon, jogee dum e semme faa mi wara.

26 Jaaliido, gadudo golle am faa heennyitirde, mi hokkan dum baawde dow lenyi himbe.

27 O duriran be e sawru janni, o pusan be hande no payande loopeeje pusirtee.

28 Hande no min bo kebirmi baawde diga Baaba am. Hande non min bo, mi hokkan mo hoodere fajiri.

29 Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji!»

3

Derewol be Sardis winnanaa

1 «Winnan malaykaajo eklesiya Sardis, bi'aa:

Nani do haalaaji goodudo ruuhu-uji Alla jeedidi, e kooɗe jeedidi: Mii anni golle maa, aa wi'ee aa buurudo, amma a maaydo.

2 Wadu hakkillo, semmidin ko faani waatugo, gam mi tawii golle maa hebbay yeeso Alla am.

3 Gam majjum siwtor no kebirdaa, e no nanirdaa haala Alla, joga ka, tuubu. To a reenaay, mi waran hande gujjo, a annataa bo wakkati de garanmi juhugo maa.

4 Amma, aa woodi der Sardis himbe be tuuninaay kolte mum. Be bornoto kolte daneeye, be jaada e am, gam be potanii dum.

5 Hande non, jaaliido fu bornoto kolte daneeki. Mi moytataa inne makko diga dewtere yonki pay. Mi seedoto yeeso Baaba am e yeeso malaykaaɓe mum, oo laatii mo am.

6 Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji!»

Derewol 6e Filadelfiya winnanaa

⁷ «Winnan malaykaajo eklesiya Filadelfiya, bi'aa:

Nani do haalaaji Ceniido, Goonjaajo, jogiido maabbitirgel nel Dawda e junno mum. To o maabbitii goddo maabbataa, to o maabbii bo, goddo maabbitintaa.

⁸ Mii anni golle maa. Daaru, mi maabbitii dammugal yeeso maa nel goddo waawataa ko maabbi. A woodaa baawde mawde, amma a jogake haala am, a yedday inne am.

⁹ Daaru, mi hokkete jama'aare sujidanoobe Seydan, wi'oobe ko'e mum bee laatii Yahuduube, amma fewre. Mi accan be gara be jiccoo ley koyde maa, den be paaman mii yidu ma.

¹⁰ A jogake haala am, a munyii sanne. Gam majjum, min bo, mi reenete der wakkati billaare garanoore duuniyaaru gam fonna himbe.

¹¹ Mi faanake warugo. Joga ko goodudaa e semme, gam to goddo etta meetalol maa.

¹² Jaaliido fu, mi wadan dum darjanal der suudu Alla am, o wur-tataako e mayru abada. Mi winnan dow makko inne Alla am, e inne wanjarde Alla am, waato Urusaliima kesol, yiwoowol diga dow kammu, to Alla am. Mi winnan bo dow makko, inne am heyre.

¹³ Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

Derewol 6e Lawdikiya winnanaa

¹⁴ «Winnan malaykaajo eklesiya Lawdikiya, bi'aa mo:

Nani do haalaaji bi'eteedo Aami, seedeejo koolaado, e goonjaajo, mo diga e mum Alla tagi huune fu.

¹⁵ Mii anni golle maa, a wulaa a feewaa. Laata buludo, dum bo peewudo!

¹⁶ Amma no aa woni caka caka, a wulaa a feewaa, mi tuutete diga hunnuko am.

¹⁷ Aa wi'a: "Mii laatii jom jawdii, mi hawritii jawdi, mi haajaaka goddum". A annaa a laati nun mo walaa goddum, jurminiido, talakaajo, bumdo, e jahoowo funtu.

¹⁸ Ka batan maa mi nani: Soodu to am, kanjeeri laabiniraani yiite, gam laatodaa jom jawdii. Soodu gineeji daneeji bornodaa, gam senteene funtu maa to yi'oo. Kade bo, soodu lekki gite mooma, gam ji'aa.

¹⁹ Himbe be jidumi, mi felan be, mii fooda noppi maabe. Gam majjum, tinna tuubaa!

²⁰ Mi nani darii e dammugal, mii silmina. To goddo nanii daane am go maabiti dammugal, mi naatan wuro mum, mi nyaamda e mum, joomum bo nyaamdan e am.

²¹ Jaaliido fu, mi joodinan dum dow kittaal Laamaare am, hande no jaaloriimi go joododiimi e baaba am dow kittaal Laamaare mum.

²² Goodudo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaaji!»

4*Alla e maantee dow kammu*

¹ Baawo majjum, ji'umi dammugal gom e maabbitii dow kammu. Daane ne nanunoomi e baddammi arande, nandune e galaldi puureteedi, wi'immi: «Eencu do, mi hollee ko waroyta yeeso.»

² Don maa don, kebbumi Ruuhu. Den ji'umi kittaal laamu dow kammu, goddo e joodii dow maggal.

³ Joodiido on e jalba hande hayre haakoore bi'eteene yaspa, e hayre wodeere, wi'eteene sardis. Cicinga e fiiltitii kittaal nel, e jalba hande hayre wi'eteene emerooda.

⁴ Kittaaje laamu laso e naay e fiiltitii kittaal laamu nel. Dottii be laso e nayo e joodii dow majje, bee bornii kolte daneeje, bee mellii meetali kanjeeri.

⁵ Den maayye, e rimmo daade towde, e diggaali, e wurtoo diga kittaal laamu nel. Fitillaaji jeedidi e huubaa yeeso maggal, kanji woni ruuhuuji Alla jeedidi.

⁶ Huune ko nandi e maayo e woni yeeso kittaal nel, e nandi e daanorgal laabunjal tar.

Kujje yonkinteeje naay e woni caka kittaal nel, e fiiltitii nel. Ede goodi gite duudde yeeso e baawo fu.

⁷ Huune dum yonki dum, aranum mum e nandi e jaggere. Didabum, e nandi nyaleel, tatabum, e woodi yeeso hande no neddo. Nayaabum bo, e nandi hande ciilal piroowal.

⁸ Huune yonkintejum nayum dum, gootum mum fu e woodi biyeede jeego'o. Biyeede den e woodi gite der e yaasi. Jemma e nyalooma fu, edum wi'a:

«Ceniido, Ceniido, Ceniido,
non Joomiraawo Alla mo baawde fu
laatii.

O na'onno, o na'on jooni, oo wara!»

⁹ Huune yonkintejum dum, e teddina, e mana, e yetta joodiido dow kittaalaamu, mo yonki faa abada.

¹⁰ De dum wadata dum fu, dottiiibe laso e nayo ben e jiccoo yeeso joodiido dow kittaalaamu, bee cujidana yonkinteejo faa abada, bee padda meetali maabe yeeso kittaalaamu, bee bi'a:

¹¹ «An Joomiraawo Alla amen,
a fotii hebugo teddujal, e manju, e
baawde,
gam an tagi kujje fu,
e sago maa de laatorii, e sago maa de
tagiraa.»

5

Dewtere Alla, e kaanudo maabbita ne

¹ Baawo mum, ji'umi dewtere der junno nyaamo joodiido dow kittaalaamu. Dewtere nen e winnaa becce didi fu, ne maabaa, ne wadanaa maaneeji jeedidi.

² Den ji'umi malaykaajo sementeejo gom e bata e daane towne, e wi'a: «Moy nun foti takkitingo maaneeji din, den maabbita dewtere nen?»

³ Baa gooto walaa dow kammu, e dow leydi e der leydi, baawoowo ko maabiti ne, dum bo daarugo der mayre.

⁴ Den bullumi puy, gam goddo hebaaki potudo maabbita dewtere nen, naa bo daarugo ko woni der mayre.

⁵ Den gooto der dottiiibe ben wi'immi: «Taa wullu! A yi'ii jaggere lenyol Yahuuda, yiwudo diga Dawda,

o jaalake. O waawan ko takkiti maaneeji jeedidi din, o maabbita dewtere nen.»

⁶ Den ji'umi Jawgiyel, enel nandi hande nel hiisaanoma. Jawgiyel nel e darii hakkune kittaalaamaare, e huune nayum yonkintejum, e dottiiibe. Enel woodi galaldi jeedidi, e gite jeedidi, kanjum woni ruuhuuji Alla jeedidi, lilaadi der duuniyaaru fu.

⁷ Jawgiyel nel wari jabi dewtere nen diga e junno nyaamo joodiido dow kittaalaamu.

⁸ No nel jabi ne, huune nayum yonkintejum, e dottiiibe laso e nayo ben jicci yeeso maggel. Moy maabe fu e jogii moolooru, e jarirkon gadiraakon kanjeeri, keewukon wardi. Kanjum laatii du'aaje himbe Alla.

⁹ Bee jima jimol kesol, bee bi'a der maggol:

«An foti etta dewtere nen,
takkitaa maaneeji mayre
Gam a hiisaanoma, a sooditanike
Alla himbe e yiyam maa,
diga lenyol fu, e denjal fu, himbe fu, e
diga leydi fu.

¹⁰ A wadii be laamiiibe, e Limaamiiibe Alla,
gam be laamanoo duuniyaaru.»

¹¹ Mii daara, ko nanumi daade malaykaabe duuube, uju ujuneje. Be piilitii kittaalaamu, e huune yonkintejum, e dottiiibe.

¹² Bee bata e daade towde bee bi'a:
«Jawgiyel kiisanoonel fotii heba
baawde, e jawdi, e faamu,
e semme, e manju, e teddujal, e
maantooje!»

¹³ Den nanumi ko tagaa fu, gonudum dow kammu, e dow leydi, e der leydi, e der maayo, e ko woni der majjum fu, e wi'a:

«Maantoore, e manju, e teddujal, e
baawde
woodani joodiido dow kittaalaamu,
e Jawgiyel, faa abada!»

¹⁴ Huune nayum yonkintejum dum, toontii, wi'i: «Aami!» Dottiiibe ben bo jicci, sujidi.

6

Maaneeji jeedidi

Takkitingo maane arandeere

¹ Wakkati daaranmi, ji'umi Jawgiyel takkiti maaneeji jeedidi din woore mum. Den nanumi huune nayum yonkintejum dum, gootum mum e bata e daane towne hande riggaano, e wi'a: «War!»

² No daarumi, go ji'umi puccu danewol. Baddiido nol e jogii biroogal, o hokkaa meetalol, o yawti hande jaalotoodo gam o jaaloo bo.

Takkitingo maane didawre

³ Jawgiyel takkiti maane didawre, den nanumi huune yonkintejum didabum e wi'a: «War!»

⁴ Den puccu gonjol bodewol wurtii. Baddiido nol hokkaa kaafahi mawki. O hokkaa bo baawde sottingo jam e duuniyaaru, gam himbe warontira.

Takkitingo maane tatawre

⁵ No Jawgiyel takkiti maane tatawre, den nanumi huune yonkintejum tatabum e wi'a: «War!» Go ji'umi puccu balewol. Baddiido nol e jogii etirgel kilo.

⁶ Den nanumi ko wa'i hande daane yiwi hakkune huune yonkintejum nayum. Daane nen e wi'a:

«Etorde alkamaari woore, e etorde gawri tati, soodee ceede joddi golle nyalaane woore. Amma taa sadin nebbam e innabojam.»

Takkitingo maane nayawre

⁷ No Jawgiyel takkiti maane nayawre, den nanumi daane huune yonkintejum nayabum, e wi'a: «War!»

⁸ No daarumi, go ji'umi puccu haako haakowol. Baddiido nol e wi'ee Maayde, joonne maaybe e tokki mo. Be kokkaa baawde dow fecco duuniyaaru nayawre, gam be bara himbe e kaafahi, e rafo, e nyawuuji bondi, e bisaaji ladde.

Takkitingo maane jowawre

⁹ No Jawgiyel takkiti maane jowawre, den ji'umi ley hiisirde, yonkiji waraabe gam haala Alla, e gam seedaaku nu be ceedanii mo.

¹⁰ Bee bata e daade towde, bee bi'a: «Joomiraawo, ceniido, goonjaajo, faa dey kedidaa ko kiitodaa himbe wonbe der duuniyaaru, yamaa be yiyam amen?»

¹¹ Moy maabe fu hokkaa toggoore raneere. Be bi'aa, be ciwtoo taw sedda faa to limgal banniraaabe maabe, golodiiibe e maabe, wareteebe hande maabe hebbii.

Takkitingo maane jeego'awre

¹² Den ji'umi Jawgiyel takkiti maane jeego'awre. Den leydi dimmii dimmaade mawde, naane bawli hande guda baleya, lewru bo wojji hande yiyam.

¹³ Koode kammu yani e leydi hande no biibe ibbe kecce saamirta to hennu mawkol wifii.

¹⁴ Kammu majjiti, hande no daago taggirtee, baalle, e dunde fu eggii e nokkuuje mum.

¹⁵ Den laamiiibe duuniyaaru, e himbe teddube, e hooreebe soogeeji, e jom jawdiiibe, e woodube baawde, e maccube, e rimbe fu suudii der lowi kaaye, e hakkune baalle.

¹⁶ Be darii bee bi'a baalle e kaaye: «Jane dow amen! Cuudee men e yeeso joodiido dow kittaala laamu e mone Jawgiyel!»

¹⁷ Gam nyalaane mawne ne mone maabe yottake, moy dadata?»

7

Himbe 144 000 wadanaabe maane Alla

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaaabe nayo e darii to gooraaje duuniyaaru naay. Bee kada keni duuniyaaru naay wifugo dow leydi, e dow maayo, e dow ledde.

² Ji'umi kade malaykaajo goddo yiwoy diga lettugal, e jogii maanordum Alla yonkinteejo. O baddi malaykaaabe nayo e daane towne, hokkaaabe baawde wadango leydi, e maayo ko halli.

³ O wi'i be: «To on gadanee taw leydi, e maayo, e ledde ko halli, faa to en gadanii maccube Alla meeden maane dow tiide.»

⁴ Den nanumi limgal wadanaabe maane dow tiide mum: Be gadii himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000) yiwube diga lenyi Isira'ililaafe fu.

⁵ Yiwube e lenyol Yahuuda, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Ruben, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Gada, ujune sappo e dido (12 000).

⁶ Yiwube e lenyol Aser, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Neftali, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Manaasa, ujune sappo e dido (12 000).

⁷ Yiwube e lenyol Simeyon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Leewi, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Isakar, ujune sappo e dido (12 000).

⁸ Yiwube e lenyol Jabulon, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Yusufu, ujune sappo e dido (12 000).

Yiwube e lenyol Benyamin bo, ujune sappo e dido (12 000).

Cuudi baaba dii fu wadanaama maane.

Jama'aare duunne diga lenyi fu

⁹ Baawo mum daarumi, go ji'umi jama'aare duunne, ne limataako. Be yiwii diga e leyde fu, e lenyi fu, e himbe fu, e delle fu. Bee darii yeeso kittaalaamu, e yeeso Jawgiyel. Bee bornii toggooje daneeje, bee jogii licce papaaje e juude ma66e.

¹⁰ Bee bata e daade towde bee bi'a: «Kisidam men yiwii diga e Alla meeden, joodiido dow kittaalaamu, kanko e Jawgiyel.»

¹¹ Malaykaabe fu e fiiltitii kittaalaamu, e dottiiibe, e huune yonkintejum nayum. Be jiccii yeeso kittaalaamu, be kujidani Alla.

¹² Bee bi'a: «Aami! Maantooe, e teddujal, e faamu, e jettooje, e manju, e baawde,

e semme woodani Alla meeden faa abada!»

¹³ Den gooto der dottiiibe yamimmi wi'i: «Beey nun himbe borniiibe toggooje daneeje? Toy be yiwi?»

¹⁴ Toonti moo mi: «Joomiraawo am, an nun anni.» Go o wi'immi: «Kambe woni yiwoybe diga toora mawka. Be loonnii toggooje ma66e, be dawnini de e yiyam Jawgiyel*.

¹⁵ Gam majjum be gonii yeeso kittaalaamu Alla. Bee kujidana mo jemma e nyalooma der suudu Alla makko ceniinu. Joodiido dow kittaalaamu reenani be.

¹⁶ Be dafataake, be dondataake, naane fiyataa be, guli bo wadataa be.

¹⁷ Gam Jawgiyel gonunel caka kittaalaamu duran be. Nel yaaran be to ciibiiije diyam kokkooram yonki. Alla moytan gondi gite ma66e fu.»

8

Takkitingo maane jeediidawre

¹ No Jawgiyel takkiti maane jeediidawre, jam wadi dow kammu faa jaka feccere janni.

² Den ji'umi malaykaabe jeediido dariibe yeeso Alla, be kokkaa galaldi jeediidi puureteedi.

³ Malaykaajo goddo wari darii ley hiisirde. Oo jogii heedo urirgo, no kanjeeri. O hokkaa wardi duuddo, o ura, kanjum e du'aaje himbe Alla, o yottina dum dow hiisirde ne kanjeeri, gonune yeeso kittaalaamu.

⁴ Curki wardi on eencidi e du'aaje himbe Alla diga e junjo malaykaajo dariido yeeso Alla.

⁵ Malaykaajo on etti heedo urirgo, hebbini no yiite hiisirde, faddi no e leydi. Den riggaajo e rimmo wadi, maayye maayyi, leydi dimmii.

Galaldi jeediidi puureteedi

Walaldu aranol

⁶ Baawo majjum, malaykaabe jeediido jogiibe galaldi jeediidi puureteedi, siryii fuurugo di.

* **7:14** Maana yiyam dawnindam toggooje ma66e, laatii hakkeeki ma66e fu yaafaama.

⁷ Malaykaajo arano fuuri walaldu mum, den malamalluuje, e yiite jil-lontirne e yiyam faddaa e leydi. Fec-cere leydi tatawre wulaa, den feccere ledde tatawre bo wulaa, non bo, fudo hecco fu wulaa.

Walaldu didaabol

⁸ Malaykaajo didaabo fuuri walaldu mum. Den huune nandune e waanne hubboore yiite faddaa der maayo. Feccere maayo tatawre waylitii yiyam.

⁹ Feccere tatawre der huune yonk-intejum, gonudum der maayo waati. Feccere tatawre der laanaaje diyam bo halki.

Walaldu tataabol

¹⁰ Malaykaajo tataabo fuuri walaldu mum. Den hoodere mawne, hubboore yiite hande doccal yiwoy diga dow kammu, yani dow feccere gooruuji tatawre, e ciibiije diyam.

¹¹ Inne hoodere nen e wi'ee «Kaadudum.» Ne haadini feccere diyam tatawre, himbe duubbe maayi gam haadugo diyam dam.

Walaldu nayaabol

¹² Malaykaajo nayaabo fuuri walaldu mum. Den feccere naane, e lewru, e koode tatawre fiyaa. No dum fiyaa, go feccere majjum tatawre niibi, jemma e nyalooma bo majjini feccere jayjol mum tatawre.

¹³ Baawo mum, ji'umi ciilal e fiira dow kammu. Den nanumi enjal bata e daane towne, enjal wi'a: «Kayto! Kayto! Bone woodani himbe duuniyaaru to malaykaabe tato horiibe fuurii galaldi mum!»

9

Walaldu joyaabol

¹ Malaykaajo joyaabo fuuri walaldu mum. Den ji'umi hoodere yiwi dow kammu yani e leydi. Ne hokkaa maabbitirgel bunnu lugguñol ñol walaa kaddi.

² No ne maabbiti ñol, go curki tekkuki wurti e maggol. Curki kin e nandi hande curki yiwuki e suudu yiite, ki niibini naane e hennu.

³ Den babatti wurti e curki kin, sankitii e leydi, di kokkaa baawde hande jahe.

⁴ Di bi'aa to di meemu fudo, e huune ko fudata dow leydi, e ledde, amma himbe be maane Alla walaa dow tiide mum.

⁵ Di kokkaaka laawol di bara himbe, amma, di toora be faa lebbi joyi. Naawella majji e nandi hande naawalla yaare to fidii neddo.

⁶ Wakkati mum, himbe dardan maayde, amma be kebataa ne. Be jidan maayde, amma ne doggan be.

⁷ Babatti din e nandi e pucci ciriyaniidi konu. Huune ko nandi e meetali gadiraadi kanjeeri e woni dow ko'e majji. Geese majji e nandi e geese himbe.

⁸ Gaasa majji e nandi e gaasa rewbe, nyiye majji e wa'i hande nyiye jagge.

⁹ Gabaaje majji e wa'i hande tabbordum kure. Rimmo biyeede majji e wa'i hande rimmo laanaaji di pucci duuddi, ciriyaniidi konu foodata.

¹⁰ Dii goodi bokkordi e kure hande jahe. Der bokkordi majji, baawde toorugo himbe faa lebbi joy woni.

¹¹ Malaykaajo bunnu lugguñol kaddi walaa, laatii laamiido majji. Inne makko e Iburaninkeere woni, Abaddon, e Yunaninkeere bo, Apol-liyon.

¹² Bone arandeere yawtii. Daa, boneeji didi e wara kade.

Walaldu jeego'abol

¹³ Malaykaajo jeego'abo fuuri walaldu mum. Den nanumi daane yiwii to galaldi hiisirde naay ne kanjeeri, gonune yeeso Alla.

¹⁴ Daane nen wi'i malaykaajo jeego'abo jogiido walaldu puure-teenjol: «Fiirtu malaykaabe nayo haabbaabe to maayo manjo, wi'eteeno Efaratis.»

¹⁵ Malaykaabe nayo ben firtaa. Be ciriyake gam duubol, e lewru, e nyalaane, e wakkati, de be barata feccere himbe tatawre.

¹⁶ Mi nanii limgal soogeeji baddiidi pucci: 6e gadii himbe miliyo keme dido (200.000.000).

¹⁷ Nani do no ji'irmi pucci e waddiibe di der jiiki am. Waddiibe pucci din, e bornii tabbordum kure bodejum hande yiite, e bula bulajum, e nareerijum hande bu'e naaje. Ko'e pucci din e nandi hande ko'e jagge. Yiite, e curki, e bu'e naaje e wurtoo diga kunnude majji.

¹⁸ Boneeji tati din, waato yiite e curki, e ko nandi e bu'e naaje wurtii e kunnude pucci, wari feccere himbe tatawre.

¹⁹ Gam baawde, e semme pucci din tawaaka maa to kunnude e bokkordi majji. Bokkordi din e nandi e bolle, dii goodii ko'e, kanje di gadiranta himbe ko halli.

²⁰ Horiibe, 6e boneeji din waray, tubay ko 6e gadi, 6e accay saafugo ginnaaji, e tooruje gadiiraade kanjeeri, e cardi, e janni bodeeri, e kaaye, e ledde. Tooruje den yi'ataa, de nanataa, de jahataa.

²¹ Be tubay 6e acca warugo himbe e saafugo ginnaaji, e jeenu, e guyka.

10

Malaykaajo e dewtel

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo semmenteejo gom kade. Oo jippoo diga dow kammu. Oo bornii duulere, cicinga e fiititii hoore makko. Yeeso makko e jalba hande naaje, asaale makko e wa'i hande moosi yiite.

² Oo jogii dewtel ma66itiinjel. O darini koyjal makko nyaamowal dow maayo, nanowal bo dow leydi.

³ O bati e daane towne hande no jaggere halbirta. No o bati e daane towne, den palmaali jeedidi nanaa.

⁴ No palmaali jeedidi din batidi, ko ciriyiimi mi winna. Amma nanumi daane gom yiwi diga dow kammu, wi'immi: «Suudu ko palmaali jeedidi din wi'i, taa winnu ka!»

⁵ Den malaykaajo mo ji'unoomi e darii dow maayo e dow leydi on, banti junno mum nyaamo faa dow.

⁶ O hunorii inne Alla, tabitiido faa abada, tagudo kammu e ko woni der mum, tagudo leydi e ko woni der mayri, tagudo maayo e ko woni der maggo. O wi'i: «Dum booyataa kade!

⁷ Amma nyaanne malaykaajo jeedida6o fuurata walaldu mum, Alla hebbinan asiiri mum. Dum laatoto hande no o batirnoo annabiibe gollantoo6e mo habaru beldo.»

⁸ Den daane ne nanunoomi, yiwoyne diga dow kammu, wi'immi kade: «Yahu ettu dewtel ma66itiinjel, gonunel der junno malaykaajo dariido dow maayo e dow leydi.»

⁹ Jahumi to malaykaajo on, bi'u moo mi, o hokkammi dewtel nel. O wi'immi: «Ettu nel, modaa! Nel welan der hunnuko maa hande juuri, amma nel haadan der reedu maa.»

¹⁰ Jabumi dewtel nel e junno malaykaajo, yakkumi nel. Nel weli der hunnuko am hande juuri, amma no modumi nel, nel haadi der reedu am!

¹¹ Baawo majjum, bi'aami: «Sey bataa kade ko Alla hollitin maa dow himbe duu66e, e lenyi duuddi, e delle duudde, e laamiibe duu66e.»

11

Seedee6e dido

¹ Den kokkaami yommal nandunjal e sawru poonnirkol. O wi'immi: «Umma, foonnu suudu Alla e hiisirde. Limu sujido6e wonu6e der maggol.

² Amma accu fageere suudu Alla yaasiire, taa foonnu ne, gam 6e lenyi janani nun hokkaa ne. Be jaa6an wannarde seniine faa lebbi lasoy didi e didi.

³ Mi hokkan seedee6e am dido baawde wadugo annabaaku faa balde ujuneere e keme didi e lasoy tati, (1260) 6ee bornorii saakiiji.»

⁴ Seedee6e dido 6en woni ledde jaytuu6e didi, e fitillaaji didi, dariidi yeeso Joomiraawo duuniyaaru.

⁵ Jiddo wadugo ko halli fu, yiite wurtoto diga kunnude ma66e, halka way6e ma66e. Nun nun haani jiddo wadango 6e ko halli fu, wariree.

⁶ Bee goodi baawde ma66ugo kammu gam to diyam to6u der balde

de 6e baajotoo haala Alla. Bee goodi bo baawde waylitingo diyeede laatoo yiyam. Be baawan bo ko jippini boneeji feere feere de 6e jidi fu, e duuniyaaru do.

⁷ To 6e gaynii seedaaku ma66e, tewuwa gom wurtoto diga gayka lug-guka, ha6a e ma66e, jaaloo 6e, wara 6e.

⁸ Balli ma66e wonoto der fageere wannarde mawne. Ton nun Joomiraawo ma66e tigganoo dow leggal palaanjal. Wannarde nen nanditini-raamaa Sodoma e Misira.

⁹ Him6e yiwoy6e diga duuniyaaru fu, e lenyi fu, e delle fu, e leyde fu, yi'an 6alli ma66e, jaka balde tati e feccere. Be nootataako 6alli ma66e uwee.

¹⁰ Wonu6e der duuniyaaru seyoto gam maayde ma66e. Be gadan juulde, 6e kokkontira dokke gam annabiibe dido 6en tooriino 6e puy.

¹¹ Amma 6aawo balde tati e feccere den, foofaanjo yonki yiwunjo to Alla, naati e ma66e. Be pinti, 6e ummii 6e darii, go yi'u6e 6e fu, kulol manjol nanji dum.

¹² Den daane towne yiwi dow kammu, e wi'a annabiibe dido 6en: «Eencee do!» Be eenci dow kammu, der duule, way6e ma66e e daara 6e.

¹³ Wakkati mum, leydi dimmii e semme, go feccere wannarde sappo'awre mum halki. Dimmaade leydi den wari him6e ujune jeedi6o (7000). Den horiibe huli, hokki Alla mo dow kammu teddujal.

¹⁴ Bone didawre yawti, amma 6ooyataa ko bone tatawre wara.

Walaldu jeedi6abol

¹⁵ Malaykaajo jeedi6abo fu-uri walaldu mum. Den daade towde nanaa dow kammu, e wi'a: «Baawde laamanaago duuniyaaru fu laatanike Joomiraawo meeden e Almasiihu mum. O laamoto faa abada!»

¹⁶ Dottiibe laso e nayo joodiibe dow kittaaaje yeeso Alla jiccii, sujidani Alla,

¹⁷ 6ee bi'a:
«Joomiraawo Alla, mo baawde,

An gonudo naane, e jooni, men jettii maa,

gam a gollirii baawde maa mawde, a tabbitinii laamu maa.

¹⁸ Mone wadii heefer6e,

amma mone maa wari.

Wakkati kiitotodaa maay6e wadii, wakkati de barjotodaa annabiibe maa,

gollanoobe maa, wadii,

wakkati de barjotodaa him6e maa,

hul6e inne maa wadii,

maw6e e petton fu,

wakkati bo wadii de kalkataa halkoo6e leydi.»

¹⁹ Suudu Alla ma66itaa dow kammu, pakoroowal alkawal yi'aa der mayru. Den maayye maayyi, rimmo wadi, palmaali falmi, leydi dimmii, malamalluujje mawde tobi.

12

Debbo e kuunja gom

¹ Maane mawne gom hollitii dow kammu. Debbo gom e bornii naane, lewru e woni ley koyde makko, oo mellii meetalol nol koode sappo e didi dow hoore makko.

² Oo woodi reedu, go oo hal6a sabbu toora, e naawalla natakore.

³ Maane gom kade hollitii dow kammu, go kuunja gom bodeya, manja, hollitii. Naa woodi ko'e jeedi6i e galaldi sappo, hoore fu e woodi meetalol laamu.

⁴ Bokkordu magga e fooda feccere koode kammu tatawre, e fadda de e leydi. Na darii yeeso debbo paaniido rimugo on, gam na moda biyiiko to o rimii.

⁵ Den o rimi biddo gorke. Kanko woni duroowo 6e lenyi janani fu e sawru janni. Den suka on yawtinaa faa to Alla, e kittaal laamu mum.

⁶ Debbo on doggi yahi der ladde, nokkuure to Alla moyyinannoo mo. Ton o nyaannetee faa balde ujuneere e keme didi e lasoy tati (1260).

⁷ Go konu ummii dow kammu. Malaykaajo bi'eteedo Mika'iilu, e malaykaa6e mum, ha6idi e kuunja nan, kanja bo, na ha6idi 6e, e malaykaa6e magga.

8 Amma kuunja njan waaway jaalaago, kanja e malaykaaɓe magga fu, ɓe dulli jayri maɓɓe dow kammu.

9 Kuunja manja njan wurtiinaama yaasi. Kanja woni boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seydan, jarbotoodo duuniyaaru fu. O faddaama e leydi, e malaykaaɓe makko fu.

10 Den nanumi daane towne diga dow kammu, e wi'a: «Jooni, kisidam, e semme, e Laamaare Alla meeden, e baawde Almasiihu makko warii. Gam gaccotoodo banniraabe meeden, to Alla jemma e nyalooma fu riiwaama diga dow kammu.

11 Amma, ɓe jaalake mo gam daliila yiyyam Jawgiyel e gam haala seedaaku maɓɓe. Be jiday yonki maɓɓe faa ɓe kula maayugo.

12 Gam majjum, kammu e joodiibe der mum, belbeltee! Amma leydi e maayo, bone woodani on! Gam Seydan jippanake on e mone mawne, gam oo anni wakkati sedfa horanii mo.»

13 No kuunja njan yi'i faddaama e leydi, na yanti toorugo debbo dimudo bidfo gorko on.

14 Den debbo on hokkaa biyeede dulowwa manja, gam o fiira, o yaha der ladde, to nokkuure ne o moyyinanaa, gam o wodfodoo e boddi nin. Ton nun o nyaannetee faa jaka duubi tati e feccere.

15 Go boddi nin tuuti diyam, edam ila ɓaawo debbo on hande maayo, gam dam ilina mo.

16 Amma, leydi faabii debbo on, ni omtii, ni yari diyam dam kuunja njan tuuti.

17 Kuunja njan monnii debbo on sanne, yahi haɓoygo horiibe der lenyol makko, waato dɔwtaniibe ka Alla bati ko e seedanoo Yeesu.

18 Den kuunja njan darii dow jaaneeri fonjo maayo.

13

Bisaaɗi diidi burtiidi e maayo

1 Baawo majjum, ji'umi bisaa gom e wurtoo der maayo, naa woodi galaldi sappo, e ko'e jeedidi. Hoore fu e

woodi meetalol laamu. Inde jennooje Alla e winnaa dow ko'e dee fu.

2 Bisaa na ji'umi e nandi e muusuuru. Koyde magga e wa'i hande koyde dawaanel. Hunnuko magga e wa'i hande hunnuko jaggere. Kuunja njan hokki bisaa njan baawde mum, e kit-taal mum, e baawde mawde.

3 Ko'e bisaa njan woore mum, e nandi hande ko nawnano faa waati. Amma jooni nawnande magga hoynii. Go himbe duuniyaaru fu haaydinii, e tokki na.

4 Be kujidani kuunja njan, gam na hokkii bisaa baawde magga. Den, ɓe kujidani bo bisaa, ɓe bi'i: «Moy nandi e bisaa? Moy waawi ko haɓidi e magga?»

5 Bisaa njan hokkaa hunnuko bata haalaaji mawnitaare, bata kalluka dow Alla. Na hokkaa bo laawol gollirgo baawde magga faa lebbi lasoy diidi e diidi.

6 Na fuddi batugo kalluka dow Alla, e inne mum, e nokkuure to o woni, non bo, e woniibe dow kammu.

7 Na hokkaa baawde haɓugo e himbe Alla, na jaaloo ɓe. Na hokkaa baawde laamanaago lenyi fu, e himbe fu, e dende fu, e leydiije fu.

8 Himbe wonube e duuniyaaru, ɓe inde mum winnaaka der dewtere yonki diga fuddoode duuniyaaru, sujidanan bisaa njan. Jawgiyel kisanooɗel nun woodi dewtere nen.

9 Goodudo noppi fu, nana!

10 Mo dum resani nannee maccunnaaku, nannee. Mo dum resani waree e kaafahi, waree e kaafahi. Gam majjum sey himbe Alla tinno, jogoo goondinki.

Bisaa yiwuɗa e leydi

11 Baawo majjum, ji'umi bisaa kuunja e wurtoo diga e leydi. Naa woodi galaldi diidi nandudi e galaldi Jawgiyel, amma naa bata hande kuunja njan.

12 Na gollirii baawde bisaa arana yeeso magga. Na dooli duuniyaaru e joodiibe e mayru sujidana bisaa arana nawnanoona yidi waatugo ko nyawtaa.

¹³ Bisaa didaaba wadi kaayeeffiji mawdi. Na jippini yiite diga dow kammu e leydi, himbe fu e daara.

¹⁴ Na yoyri himbe duuniyaaru e kaayeeffiji. Na hokkaama baawde wadugo kaayeeffiji din yeeso bisaa arana. Na bati himbe duuniyaaru wada tooruure nandune e bisaa nawaana e kaafahi ko dadi.

¹⁵ Na hokkaa baawde wattango tooruure nen yonki, faa ne bata gecca, na wada mo sujidanay ne fu waree.

¹⁶ Bisaa nan dooli himbe fu, teddube e faandube, jom jawdibe e talakaabe, rimbe e maccube, be gadanee maane to junno nyaamo, dum bo to tiide mabe.

¹⁷ Goddo hebataa sooda dum bo sippa to woodaa maane nen, maane nen bo, inne bisaa e lamba mum nun.

¹⁸ Sey neddo heba faamu. Goodudo hakkillo, liiso lamba bisaa nan, gam lamba magga laati nun lamba neddo. Lamba kan woni, keme jeego'o e la-soy tati e jeego'o (666).

14

Jawgiyel e jimol sooditaabe

¹ Den daarumi kade, go ji'umi Jawgiyel e darii dow waanne Siy-oonaa. Himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), e wondi e maggel. Inne maggel, e inne Baaba maggel e winnaa dow tiide mabe.

² Nanumi daane yiwoy diga dow kammu kade. Daane nen e wa'i hande rimmo diyam duuddam, e hande riggaano manno. Daane ne nanumi e wa'i hande moolooji nun fiyetee.

³ Himbe ben e yima jimol kesol yeeso kittaal laamu, e yeeso tagaadum nayum yonkintejum, e yeeso dottibe. Goddo waaway ko ekkiti jimol nol to hinaa himbe ujune hemure e lasoy dido e nayo (144 000), sooditaabe diga duuniyaaru.

⁴ Himbe ben tuuninay ko'e mum e rewbe, gam be jogake ko'e mabe bee laabi. Bee tokki Jawgiyel to nel yahata fu. Kambe woni sooditaabe diga caka

himbe, gam be laato artetebe sak-kee Alla e Jawgiyel.

⁵ Fewre meeday wurtaago e kunnude mabe, be galaa gacce.

Malaykaabe tato

⁶ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo goddo e fiira hakkune dow e ley. Oo woodi habaru beldo, tabitiido, gam o waajoo himbe duuniyaaru fu, e leydeele fu, e lenyi fu, e delle fu, e jama'aaje fu.

⁷ Oo bata e daane towne, oo wi'a: «Kulee Alla, teddinee mo, gam wakkati o hiitotoo warii. Cujidanee tagudo kammu e leydi, e maayo, e ciibiije diyam!»

⁸ Malaykaajo didaabo tokkini arano, e wi'a: «Babiila wanjarde mawne yanii! Ne yanii! Ne yarnii leydeele fu jaram mayre, dam baadi mayre kalluni.»

⁹ Malaykaajo goddo, tatabo tokkini be, e bata e daane towne, e wi'a: «To goddo sujidanii bisaa, e foto magga, go hebi maane magga e tiine, naa bo e junno mum,

¹⁰ joomum yaran innabojam mone Alla. Jaram dam jillontiraaka, baan-jaadam der jarirgel mone makko. Joomum tooroto der yiite e kibiriita yeeso malaykaabe seniibe, e yeeso Jawgiyel.

¹¹ Curki yiite tooranje be, e eenca dow faa abada. Sujidanbe bisaa, e foto mum, ko hebi maane inne magga, be kebataa siwtaare jemma e nyalooma fu.»

¹² Gam majjum sey himbe Alla, dwtaniiibe ka o bati, go e goondini Yeesu heba munyal.

¹³ Den, nanumi daane diga dow kammu, e wi'a: «Winnu kaa do: "Diga jooni, barke woodani maayube go e hawti e Joomiraawo." Ruuhu e wi'a: "Goonja nun! Be ciwtoto e golle mabe, gam golle mabe tokkan be."»

Wakkati dugge duuniyaaru

¹⁴ Daarumi, den ji'umi duulere ra-neere. Goddo nandudo e Bii neddo e joodii dow mayre. Meetalol kanjeeri

e woni dow hoore makko. Oo jogii waarudu beljol e junjo makko.

¹⁵ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla, e bata e daane towne, e wi'a joodiido e duulere on: «Faddu waarudu maa, duggaa, gam wakkati dugge yottake, ko woni e leydi fotii ruggeego!»

¹⁶ Joodiido e duulere faddi waarudu mum e leydi, den ko woni e mayri fu ruggaa.

¹⁷ Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla gonunu dow kammu, kanko bo, oo jogii waarudu beljol.

¹⁸ Malaykaajo goddo, dawranoowo yiite wurtoy diga e hiisirde. Oo bata e daane towne, oo wi'a malaykaajo jogiido waarudu welunu on: «Faddu waarudu maa welunu, duggaa biibe innabooje gonude der duuniyaaru, gam de bennii.»

¹⁹ Malaykaajo faddi waarudu mum der duuniyaaru. O ruggi biibe innabooje tawaade der leydi, o waanji de der biddirde mawne, ne mone Alla.

²⁰ Biibe innabooje biddaa der biddirde wonune yaasi wanjarde. Yiyam ili diga biddirde nen. Dam hebbi faa yottii to lagame pucci. Dam ili faa jaka kiloo keme tati (300).

15

Malaykaabe jeediido e boneeji cakitiidi

¹ Baawo mum, ji'umi maane gom dow kammu. Maane nen e mawni, nee hunnii bo. Den ji'umi malaykaabe jeediido e jogii boneeji jeediidi. Kanji laatii boneeji cakitiidi di mone Alla hebbirta.

² Ji'umi ko nandi e maayo nanduno e daanorgal, jillontiriino e yiite. Mi yi'ii jaaliibe bisaa e foto magga, e lamba inne magga, bee darii dow maayo non, bee jogii moolooji Alla.

³ Bee jima jimol Muusa, jaggiido Alla, e nol Jawgiyel, bee bi'a: «Joomiraawo Alla mo baawde, golle maa e mawni, e haaydinii! Laabi maa e foortii, e laatii goonjaaji, an laamaniido leydeele!

⁴ Joomiraawo, moy woni mo hulataa ma?

moy woni teddintaa inne maa?

Gam an tan laatii Ceniido.

Lenyi fu waran sujida yeeso maa, gam be ji'i no golle maa foonnitorii.»

Pehe jeediidi kebbude boneeji jeediidi

⁵ Baawo mum, ji'umi dow kammu, suudu Alla e mabbittii, bukaaru e woni der mayru.

⁶ Malaykaabe jeediido jogiibe boneeji jeediidi wurtoy diga suudu Alla nun. Bee bornii gineeji laabudi, jalbooji. Bee kabbi belbeli to gabaaje mabbe.

⁷ Gootum der tagaadum nayum yonkintejum dum, hokki malaykaabe jeediido ben pehe kanjeeri jeediidi. Pehe den e hebbi mone Alla buurdo faa abada.

⁸ Den suudu Alla hebbi curki sabbu teddujal Alla e baawde mum. Goddo waaway ko naati der mayru, sey no boneeji jeediidi di malaykaabe jeediido waddi hebbi.

16

Jarirkon mone Alla

¹ Den nanumi daane towne yiwoy diga suudu Alla, e wi'a malaykaabe jeediido ben: «Jahee, deyyitee der duuniyaaru jarirkon mone Alla jeedidon!»

² Malaykaajo arano yahi, reyyiti jarirgel mum dow leydi, buuwe kallude, naawude nanji himbe woodube maane bisaa, e sujidanoobe foto magga.

³ Malaykaajo didaabo reyyiti jarirgel mum dow maayo, no waylitii yiyam hande dam maaydo. Den ko woodi yonki der maayo fu, waati.

⁴ Malaykaajo tataabo reyyiti jarirgel mum dow gooruuji, e ciibiije, de baylitii yiyam.

⁵ Den nanumi malaykaajo dawranoowo diyeele e wi'a: «An Alla, laatiido poonnitiido, an wonunoo, an woni jooni, an laatii Ceniido, a hiitorake e foonnitaare.

⁶ Gam be deyyitii yiyam himbe maada e dam annabiibe, an bo, a

hokkii be yiyam be jara! Be kebii ko haanani be.»

⁷ Den nanumi daane yiwi diga hisirde, e wi'a: «Goonja! Joomiraawo Alla mo baawde, sariyaaji maa e laatii goonjaaji, dii laatii poonnitiidi!»

⁸ Malaykaajo naya6o reyyiti jarirgel mum dow naaje, den ne hokkaa baawde sunnyugo himbe e yiite magge.

⁹ Guli cattudi wadi himbe. Be jenni inne Alla goodudo baawde dow boneeji din. Amma be tuubay, be teddina mo.

¹⁰ Malaykaajo joya6o reyyiti jarirgel mum dow kittaal laamu bisaa. Den laamu magga ni66i. Himbe darii e njata delle mum sabbu naawella.

¹¹ Be jenni Alla mo dow kammu, sabbu buuwe e naawella ma66e. Amma, be tuubay, be acca golle ma66e kallude.

¹² Malaykaajo jeego'a6o reyyiti jarirgel mum dow maayo manno wi'eteeno Efaratis, diyam maggo beetti, accani laamii6e waroo6e diga lettugal laawol.

¹³ Den ji'umi ginnaaji tati, nandudi e paa6i, e wurtoo e hunnuko kuuna gom, e diga hunnuko bisaa, e diga hunnuko annabiijo fewrekuujo.

¹⁴ Ginnaaji din yiwii e Seydan. Dii gada maaneeji, dii jaha to laamii6e duuniyaaru fu, dii kawrita be gam be kaba konu nyalaane darjal, nyalaane Alla mo baawde.

¹⁵ [Joomiraawo wi'i: «Kettinee! Mii wara hande gujjo. Barke laatani mo daanaaki e reeni gineeji mum gam to o yahu funtu, himbe yi'a centudum makko!]]»

¹⁶ Ginnaaji din hawriti laamii6e to nokkuure wi'eteene e Iburaninkeere, Harmagedon.

¹⁷ Malaykaajo jeedi6a6o reyyiti jarirgel mum dow hennu, daane towne gom nanaa diga kittaal laamu, der suudu Alla e wi'a: «Dum heenyii!»

¹⁸ Maayye maayyi, rimmo e diggaale wadi, leydi dimmii e semme. Iri dimmaade leydi hande dee don

meeday ko wadi diga ko himbe tagaa der duuniyaaru, gam de cattii puy!

¹⁹ Wannarde mawne seenniraa pecce tati. Banjarde mawde de leydeele godde yani. Den Alla siwtori wannarde mawne wi'eteene Babiila. O yarini ne jarirgel kebbunel innabojam dam mone makko mawne.

²⁰ Dunde fu halki, baalle bo majjiti.

²¹ Malamalluuje mawde yani dow himbe diga kammu. Malamalluuje den teddugo woore mum fu wadan kilo lasoy didi. Himbe yenni Alla sabbu bone malamalluuje den, gam dum sattii puy.

17

No Babiila hiitortee

¹ Baawo majjum, gooto der malaykaa6e jeedi6o, jogiibe jarirkon jeedi6on wari, wi'immi: «War mi hollee no kaaruwaajo mawdo, joodi6o dow diyeele duudde hiitortee.

² Laamii6e duuniyaaru wadidii jeenu e makko. Himbe buusii e jaram kaaruwaaku makko.»

³ Den Ruuhu hebbimmi, go malaykaajo jaarimmi der haro. Ton ji'umi debbo gom e waddii bisaa bodeya, gooduna inde jennooje Alla. Bisaa nan e woodi ko'e jeedi6i e galaldi sappo.

⁴ Debbo on e 6ornii kolte bode bodeeji, e wattii kanjeeri e kaaye dime, e colle. Oo jogii jarirgel kanjeeri e junno makko. Jarirgel nel e hebbi karmudum e nyiddudum dum kaaruwaaku makko.

⁵ Inne ne maane mum suudii e winnii e tiine makko: «Babiila wannarde mawne, inna kaaruwaa6e e wadoo6e ko nyiddi fu der duuniyaaru.»

⁶ Den ji'umi debbo on e buusi sabbu no o yariri yiyam himbe Alla, e yiyam waraabe gam be ceedii haala Yeesu.

No ji'umoo mi, kaydiniimi sanne.

⁷ Amma malaykaajo on wi'immi: «Gam ume dum haaynii maa? Mi faaminte maanaa cuudiika dow debbo on e bisaa na o waddii, gooduna ko'e jeedi6i e galaldi sappo.

⁸ Bisaa ṅa ji'udaa, ṅa na'onno, amma jooni, ṅa walaa. ṅa wurtoyto diga e gayka lugguka, ṅa yaha halkoygo. Inde himbe duuniyaaru wobbe winnaaka e dewtere yonki diga fuddoode duuniyaaru. Be kaaydinto to be ji'ii ṅa, gam ṅa na'onno, go ṅa walaa kade, amma ṅa wittitoyto.

⁹ Haani neddo heba annal e faamu. Ko'e jeedidi den laati nun baalle jeedidi de debbo joodii dow mum. Kanje woni laamiibe jeedido:

¹⁰ joyo yanii, jeego'abo nun laamii jooni, jeedidabo waray taw. Amma to o warii wakkati sedda o laamotoo.

¹¹ Bisaa gonunooṅa go ṅa walaa, laatii laamiido jeetatabo. ṅaa laatii bo gooto der jeedido, go ṅaa yaha halkoygo.

¹² Galaldi sappo di ji'udaa, laatii laamiibe sappo be kebay laamaare taw. Amma be keban baawde laamaago e bisaa yanne woore tan.

¹³ Be fu, huune gootum be tiitii, be kokka bisaa semme maḅbe, e baawde maḅbe.

¹⁴ Be kaban e Jawgiyel, amma ṅel jaaloto be, gam kanṅel laatii Joomiraawo joomiraabe, e Laamiido laamiibe. Wondube e maggel, laatiibe noddaabe, e subaabe, e hoolaaḅe, jaalodinto e maggel.»

¹⁵ Malaykaajo on wi'immi kade: «Diyeele de ji'udaa kaaruwaajo on e joodii dow mum, woni himbe, e jama'aaje, e leydeele, e delle.

¹⁶ Galaldi sappo di ji'udaa, kanji e bisaa, wanyan kaaruwaajo on, ḅorta mo, acca mo funtu. Be yakkan tew makko, be padda mo e yiite.

¹⁷ Gam Alla wattii der berde maḅbe be gada ko o resi. Be gada hunnuko wooto, be kokka bisaa laamu maḅbe, faa de ko Alla bati fu hebbi.

¹⁸ Debbo mo ji'udaa, kanko laatii wanṅarde mawne, laamaniine laamiibe duuniyaaru.»

18

Kalkol Babiila

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom kade e jippoo diga dow kammu.

Oo woodi baawde mawde, tedduṅal makko yayni e duuniyaaru fu.

² O batii e daane towne, o wi'i: «Ne yanii! Babiila wanṅarde mawne yanii! Ne laatike wonorde ginnaaji, e suudorde ruuhuuji cobudi, e suudorde pooli cobudi, e elliniidi fu!

³ Gam leydeele fu buusii e jaram kaaruwaaku mayre. Laamiibe duuniyaaru jeenii e mayre, tenkuube duuniyaaru hebii jawdi diga goonnan mayre mawdam.»

⁴ Den nanumi daane wonne diga kammu, e wi'a: «Burtee e mayre, onon himbe am! Gam to on kawtee e hakkeeji mayre, gam to boneeji mayre hebu on.

⁵ Gam hakkeeji mayre yowontirii faa yottii dow kammu, Alla bo siwtorii gadu mayre kallunju.

⁶ Gadanee ne hande no ne wadani on. Jobitee ne ko ne wadani on de didi. Jarigel ṅel ne laawirani on jaram, laawiranee ne e maggel, semme majjam bura de didi!

⁷ Duudinanee ne toora e bojji jaka no ne teddiniri hoore mayre, e no ne wuuriri der goonnan. Gam nee wi'a der berne mayre: "Min laamiido debbo nun, mi gawniijo bane, mi anataa bojji maayde abada!"

⁸ Gam majjum, der nyalaane woore boneeji dii do waranan ne: maayde, e bojji, e rafo, ne jaban du yiite, gam Alla Joomiraawo kiitotoodo ne, laati nun mo baawde.»

Bojji dow Babiila

⁹ Laamiibe duuniyaaru hawtuḅe e mayre der jeenu e goonnan mayre wullan, simoo to yi'i curki bulol yiite mayre.

¹⁰ Be daroto woddi, gam be kulan kiita mayre heba be. Be bi'an: «Kayto! Kayto! Babiila, wanṅarde mawne, Babiila wanṅarde semmenteere, der yanne woore tan, kiitadaa!»

¹¹ Tenkuube duuniyaaru wullan, simoo gam mayre, gam goddo soodataa kade gineeji maḅbe.

¹² Kanṅeeri, e cardi, e kaaye dime, e colle, e gude diggude, e gude boddeeje, e boddeeje coy, e ledde luuttooje, e

huune feere feere gadiraadum nyiye nyiibi, e huune gadiraadum ledde caadiide, e janni bodeeri, e janni baleeri, e hayre wi'eteeni marba,

¹³ e koβitaaje ledde bi'eteede kanel, e li'anji, e wardi, e miira, e wardi buudeteedum, e innabojam, e nebbam, e conni, e alkamaari, e na'i, e baali, e pucci, e laanaaji pucci, e maccuβe, e yonkiiji himbe.

¹⁴ Tenkuuβe wi'an wannarde nen: «Ko cuuninodaa heβugo fu woddiike ma. Jawdi maa, e ko woodi fu majjii, a heβitintaako dum abada.»

¹⁵ Tenkuuβe heβuβe jawdi e mayre, daroto woddi, gam kulol kiita mayre. Be bullan, βe cimoo,

¹⁶ βee bi'a: «Kayto! Kayto! Wannarde mawne, nee do jurortono gude diggude e gude bodeeje, e bodeeje coy. Nee do jurortono kanneeri e kaaye dime, e colle!

¹⁷ Jawdi nii fu halkii der yanne woore!»

Boylooβe laanaaje diyam mawde, e yahooβe toy fu der majje, e gollotooβe der majje, e suuβotooβe liyyi, darii woddi.

¹⁸ No βe ji'i curki bulol mayre yiite, βe kalβi, βe bi'i: «Wannarde gom walaa fotidinnoone e wannarde nee do!»

¹⁹ Be darii, βee baanja leydi dow ko'e maββe, βee bulla, βee cimoo. Berde maββe e biisii, βee bi'a: «Kayto! Kayto! Wannarde mawne, ne goonnan mum hokki wooduβe laanaaje diyam fu jawdi, der yanne woore tan, ne halkii!

²⁰ Kammu, seya gam kalkol mayre! Onon himbe Alla e lilaaβe, e annabiibe, ceyee onon bo! Gam Alla hiitake ne ko ne wadani on!»

²¹ Den malaykaajo semmenteejo gom etti hayre mawne nandune e namarde, faddi ne der maayo, wi'i: «Ninnii nun Babiila, wannarde mawne faddirtee e semme, ne yi'ataake kade faa abada!

²² Daane fiyooβe moolooji, e yimoobe, e fuurooβe algaytaaji, e fuurooβe galaldi nanataake kade der

maa abada! Wadooβe golle juude feere feere yi'ataake kade der maa. Rimmo namarde nanataake kade der maa.

²³ Jaynol fitilla yaynataa der maa. Daane jommanjo gorko e jommanjo debbo nanataake kade der maa. Gam tenkuuβe maa laatinoo mawβe der leydi. A jammike leydeele duudde e dobo dobooje maa.

²⁴ Yiiyam annabiibe e yiiyam himbe Alla, e dam waraabe der duuniyaaru tawaama der maa.»

19

Jimi jaalorgal dow kammu

¹ Baawo majjum, nanumi daane towne hande daane jama'aare duunne dow kammu, e wi'a: «Aleluya*! Kisidam, e teddujal, e baawde laatani Alla meeden.

² Kiitaaji makko e laatii goonjaaji, dii poonnitii! O hiitake kaaruwaajo mawdo biisudo duuniyaaru e kaaruwaaku mum. Alla hiitake mo gam o reyyitii yiiyam gollantooβe dum.»

³ Be bi'i de didawre: «Aleluya! Curki bulol wannarde nen e eenca dow faa abada!»

⁴ Dottiibe laso e nayo, e tagaadum nayum yonkintejum dum, jiccii sujidani Alla joodiido dow kittaalaamu, e wi'a: «Aami! Aleluya!»

Bangal Jawgiyel

⁵ Daane yiwi diga kittaalaamu, e wi'a: «Jettee Alla meeden, onon gollantooβe mo fu, onon hulβe mo, mawβe e petton!»

⁶ Den nanumi hande daane jama'aare duunne, e hande rimmo diyam duuddam, e kade hande riggaajo manjo, e wi'a: «Aleluya! Alla Joomiraawo meeden, mo baawde, laamake.

⁷ En ceyee, belbelten, teddinen mo, gam bangal Jawgiyel yottake. Daβaado maggel siriyaake.

⁸ O hokkaama o bornoo kolte diggude, jalbooje, laaβude.» Kolte den laatii hande gadu himbe Alla geetu.

* **19:1** Aleluya laati nun haala Iburaninkeere, waato «Jettee Joomiraawo»

⁹ Malaykaajo wi'immi: «Winnu: "Barke woodani noddinaaፎ nyaamፎ teegal Jawgiyel!"» O wi'immi kade: «Haala Alla goonaha ka o bati nun don.»

¹⁰ Jicciimi ley koyፎ makko, gam mi sujidana mo, amma o wi'immi: «Taa wadu dum! Min bo, mi gollantooፎ Alla nun hande maa, e hande ban-niraaፎ maa jogiibe seedaaku Yeesu. Sujidan Alla!» Goonaa ka Yeesu holliti, kanka nun hokki annabiibe haala ka ፎ bati dow makko.

Almasiihu waran hiitoo bisaa

¹¹ Baawo majjum ji'umi kammu maፆፆitii. Den ji'umi puccu danewol. Baddiido ፆol, e wi'ee Kooliniido, e Goonaaajo. Goonaa o hiitortoo, kanka o haፆirta bo konu.

¹² Gite makko e wa'i hande denፆal yiite. Oo mellii meetali laamu duuddi. Inne e winna dow makko, godፎo an-naa ne, to hinaa kanko.

¹³ Oo ፆornii toggoore cownaane der yiyyam, inne makko woni: «Haala Alla.»

¹⁴ Konunkeeፆe ፆe dow kammu e tokkini mo. Bee baddii pucci daneeji, ፆee ፆornii kolte daneeje diggude, laaፆude.

¹⁵ Kaafahi belki e wurtoo diga e hunnuko makko. Kanki o jaalortoo himፆe. O laamoranto ፆe e sawru janni. O ፆiddan innabooje der ፆiddirde mone Alla mawne, laatiido mo baawፎe.

¹⁶ Inne gom e winnaa dow toggoore makko, e dow asaፆal makko: «Laamiido laamiibe, e Joomiraawo joomiraabe.»

¹⁷ Den ji'umi malaykaajo gom e darii dow naaፆe. O batii e daane towna, o wi'i pooli piirooji dow hennu fu: «Garee kawritee gam juulፎe Alla wadi.

¹⁸ On yakkan tew laamiibe, e hooreeፆe soogeeji, e ፆannu semmenteeፆe, e tew pucci, e waddiiፆe di, e ፆannu himፆe fu: rimፆe e maccuፆe, mawፆe e petton!»

¹⁹ Den ji'umi bisaa e laamiibe duuniyaaru, e konunkeeፆe mum. Be

kawritii gam ፆe kaፆida e baddiido puccu on, e konunkeeፆe mum.

²⁰ Bisaa ፆan nanፆaa maፆፆaa, kanፆa e annabiijo pewoowo gadunooፎo haaynaareeji yeeso magga. E haaynaareeji diin o jammoriinoo wooduፆe maane bisaa, e sujidanooፆe foto magga. Be fu dido, ፆe padፎaa e yonki der maayo yiite kuፆፆoowe, e kibiriita.

²¹ Horiibe waraa e kaafahi burtootooki e hunnuko baddiido puccu on. Pooli wari yakki ፆalli maፆፆe, faa di kaari.

20

Laamaare duubi ujuneere

¹ Baawo majjum, ji'umi malaykaajo gom e jippoo diga dow kammu. Oo jogii callalluwol manፆol, e maፆፆitirgel gayka lugguka.

² O nanፆi kuunፆa, boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seyፎan, o haፆፆi ፆa faa duubi ujuneere.

³ O watti ፆa der gayka lugguka, o maፆፆi, o fedii. Den o takki takkanne dow makka, gam to o jammoo leydeele kade faa duubi ujuneere hebba. Baawo majjum, o maፆፆitinte wakkati sedፎa.

⁴ Den ji'umi kittaaፆe laamu e joodiibe dow majje. Be kokkaama baawፎe hiitaago. Den ji'umi yonkiiji ፆe ko'e mum wudditaa gam ፆe ceedanike Yeesu, e gam ፆe baajike haala Alla. Be cujidanaay bo bisaa, e foto mum. Be keፆay maane dow tiide, dum bo e juude maፆፆe. Be pintii, ፆe laamodii e Almasiihu duubi ujuneere.

⁵ Maayፆe horiibe fintay faa duubi ujuneere hebbi. Kanjum woni pintol aranol.

⁶ Barke e cenaaki woodani wonuፆe der pintol aranol! Maayፎe didawre woodaa baawፎe dow maፆፆe. Be laatanto Alla e Almasiihu Li-maamiibe, ፆe laamodoo e makko duubi ujuneere.

Seyፎan jaalaama

⁷ To duubi ujuneere hebbii, Seyፎan yoofete, wurtoo e kasu mum.

8 O jammoto leydeele gonude der gooraaje duuniyaaru naay, waato Gog, e Magog. O hawritan de gam konu, de duudan hande jaaneeri maayo.

9 Be cankitii der duuniyaaru fu, 6e piilitii himbe Alla, e wannarde jidaane. Amma yiite jippii diga kammu, halki 6e.

10 Seydan jammotoodo 6e, faddaa der maayo yiite e kibiriita, to bisaa e annabiijo pewoowo woni. Don nun 6e toorotoo jemma e nyalooma, faa abada.

Nyalaane daryal

11 Baawo majjum, ji'umi kittaal laamu manjal daneyal, e joodiido dow maggal. Leydi e kammu doggi yeeso makko, yi'aaka kade.

12 Mi yi'ii maaybe, mawbe e petton e darii yeeso kittaal laamu. Dewte maabbitaa. Den dewtere wonne maabbitaa, kayre woni dewtere yonki. Maaybe hiitaa hande no winniraa der dewte, moy fu jaka golle mum.

13 Maayo tuuti maaybe mum. Maayde e joonne maaybe bo tuuti maaybe mum. Den moy maabe fu, hiitaa deydey golle mum.

14 Maayde, e joonne maaybe wattaa der maayo yiite. Maayo yiite non woni maayde didawre.

15 Neddo mo inne mum winnaaka der dewtere yonki, faddaama der maayo yiite.

21

Kammu kesu e leydi keyri

1 Baawo majjum, ji'umi kammu kesu e leydi keyri, kammu aranu e leydi arandeeeri majjitii, maayo bo walaa.

2 Ji'umi wannarde ceniine, waato Urusaliima kesol e jippoo diga dow kammu, diga to Alla. Nol siriyaake hande debbo ciriyiido fotta e gorum.

3 Mi nanii daane towne diga to kittaal laamu, e wi'a: «Joodorde Alla caka himbe nani, o wonoto e maabe, 6e laatoo himbe makko, Alla e hoore mum wondan e maabe.

4 O moytan gondi gite maabe fu. Maayde, e bojji, e toora wonataako kade, gam kujje arandeeje fu yawtii.»

5 Joodiido dow kittaal laamu wi'i: «Mi wadan huune fu laatoo kesum!» O wi'i: «Winnu haalaaji dii, gam di laati nun goonjaaji, kooliniidi.»

6 O wi'immi kade, «Huune fu heb-bii! Min woni arano, min woni sakiti-ineejo, min woni fuddoode, e heennyitirde. Dondaado fu, mi hokkan dum diyam yonki, o yobataa.

7 Jaaliido heban huune dum fu, mi laatoto Alla makko, o laatoo biddo am.

8 Amma hulhulbe, e 6e walaa goondinki, e sobube, e waroobe himbe, e jeenoobe, e wadoobe dobo dobooje, e saafuobe tooruje, e fewoobe fu, maayo yiite kubboowe e kibiriita nun woni gedu maabe. Kanjum woni maayde didawre.»

Urusaliima kesol

9 Baawo majjum, gooto der malaykaabe jeediido jogiinoobe jarirkon jeediidon kebbukon boneeji jeediidi cakitiidi, wari, baddimmi wi'i: «War mi hollee jommanjo debbo, debbo Jawgiyel.»

10 Den keewumi Ruuhu, go malaykaajo on yaarimmi dow waanne mawne towne. O hollimmi Urusaliima, wannarde seniine yiwi diga dow kammu to Alla, e jippo.

11 Teddujal Alla e woni der mayre. Nee jalba hande hayre rimre, e hande hayre wi'eteene yaspa, laabune hande daanorgal.

12 Birniwol manjol, towuol e fiilititii wannarde nen. Nee woodi dammude sappo e didi, dammugal fu e woodi malaykaajo. Inde lenyi biibe Isira'iila sappo e didi, e winnii dow dammude den.

13 Dammude tati e woni far lettugal, tati far sobbiire, tati far hoore fudo, tati bo far gorgal.

14 Birniwol wannarde nen e woodi kaaye dadda sappo e didi. Inde lilaabe Jawgiyel sappo e dido, e winnii e majje.

15 Malaykaajo baddannoodo am e jogii yommal poonnirgal, nal

kanjeeri, gam o foonnira wannarde, e dammude mayre e birniwol mayre.

¹⁶ Becce mayre naay fu e foti, juutugo e yaajugo fu e foti. Malaykaajo foonni wannarde nen e poonnirdum mum. Juutugo mayre wadii kilomeeta ujune didi e keme didi (2200), non bo yaajugo e towugo mayre foti.

¹⁷ O foonni bo birniwol mayre, nol wadi kuule hemure e lasoy didi e naay, (144) jaka poonnol himbe.

¹⁸ Birniwol nol, hayre yaspa nun mahiraa. Wannarde nen bo mahiraa e kanjeeri laabuni, e jalba hande daanorgal laabunjal.

¹⁹ Wannarde nen dadfa bombooru mum moyyiniraama e kaaye dime feere feere. Arandeere, Yaspa, didawre, safir, tatawre, agate, nayawre, emerooda,

²⁰ joyawre, sardonisi, jeego'awre, sarduwan, jeedidawre, kirisoliti, jeetatawre, haako haakoore, jeenayawre, topas, sappo'awre, kirisoparas, sappo e go'awre, yasente, sappo e didawre, ametis.

²¹ Dammude sappo e didi den wadiraama e sokiyaaje daneeje sappo e didi. Dammugal fu wadira sokiyaare woore. Jayri wannarde nen wadira e kanjeeri laabuni, jalboori hande daanorgal laabunjal.

²² Mi yi'ay suudu Alla der wannarde nen, gam Joomiraawo Alla mo baawde, e Jawgiyel nun laatii suudu Alla mayre.

²³ Wannarde nen bukaaka naaje, naa bo lewru yaynana dum, gam teddunjal Alla yaynanta ne, Jawgiyel laatii fitilla mayre.

²⁴ Leydeele fu yahan der jaynol mayre, laamiibe duuniyaaru waddan jawdi mum der mayre.

²⁵ Dammude mayre mabbataako nyalooma, gam jemma walaa der mayre.

²⁶ Be gaddan jawdi e teddunjal leydeele der mayre.

²⁷ Ko sobi fu naatataa der mayre. Gadoowo ko sentinii, e pewoowo naatataa ton. Amma naatoobe ton

woni, be inde mum winnaa der dewtere yonki, ne Jawgiyel.

22

¹ Baawo majjum, malaykaajo hollimmi maayo diyam yonki. Diyam dam e laabi hande daanorgal. Maayo non e yiwa diga kittaal laamu Alla, e Jawgiyel.

² Diyam maayo non e ila caka jayri wannarde nen. Leggal kokkoowal yonki e tawaa fonjo maggo didi fu. Leggal nal e rima bikkol de sappo e didi der duubol, waato de woore der lewru fu. Haako maggal e laatii lekki nyawtoohi himbe.

³ Naalooore tawataake kade der sire nen.

Kittaal laamu Alla e Jawgiyel wonoto der mayre, jaggiibe makko sujidanan mo.

⁴ Be ji'an yeeso makko, inne makko winnete e tiide mabbe.

⁵ Jemma walaa ton kade, be kaajataake jaynol fitilla, e jaynol naaje, gam Joomiraawo Alla laatoto jaynol mabbe. Be laamoto faa abada.

Gartol Yeesu

⁶ Malaykaajo on wi'immi: «Haalaaji dii do e laatii goona, dii laatii kooliniidi bo. Alla Joomiraawo gattudo haala mum der annabiibe, lili malaykaajo mum gam o holla jeyaa be makko ko waroyta, booyataa.»

⁷ Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara booyataa!» Barke laatani dwtaniido ko woni der dewtere annabaaku nee do.

⁸ Min, Yuhaana, min nani kujje dee, yi'i de. Baawo no nanumi, ji'umi de, jicciimi yeeso malaykaajo kolludo am de, gam mi sujidana mo.

⁹ Amma o wi'immi: «Taa wadu dum, min bo, mi laati nun jaggiido hande maa, e banniraa be maa annabiibe, e dwtaniibe haalaaji gonudi der dewtere nee do. Sujidan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kade: «Taa suudu haalaaji annabaaku gonudi der dewtere nee do, gam wakkati badake.

¹¹ Gadoowo ko halli, tokkoo wadugo ko halli. Cobudo, tokka

wadugo ko sofi. Poonnitiiɗo, tokkoo wadugo ko foonnitii. Ceniido, tokkoo wonaago der senaare!»

¹² Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara, ɓooyataa. Mi waddan barjaari gam mi warjoo moy fu deydey golle mum.

¹³ Min woni arano e sakitiineejo, min woni fuddoode e heennyitirde.»

¹⁴ Barke laatani loonube toggooje mum gam ɓe baawa ko nyaami ɓiɓɓe leggal yonki, ɓe naatira bo wannarde diga e dammude!

¹⁵ Amma laatiibe dawaadi, e wadoobe dobo dobooje, e jeenoobe, e waroobe himbe, e saafuobe tooruje, e yidube fewre go e fewa fu, wonoto yaasi.

¹⁶ Min Yeesu, mi lilii malaykaajo am, o seedoo kujje de der eklesiyaaaji. Min woni mo lenyol Dawda, e taaniko, min woni hoodere fajiri jalboore!

¹⁷ Ruuhu e jommanjo debbo darii e wi'a: «War!» Nanudo fu sey wi'a: «War!»

Dondaado fu, wara. Jidudo diyam yonki fu, jaba dam, yobataa!

¹⁸ Min, Yuhaana, mii bata moy fu, nanudo haala annabaaku gonuka der dewtere nee do hakkila. To goddo beydii goddum dow kujje dee, Alla beydanan joomum boneeji batanaadi der mayre.

¹⁹ To goddo buytii goddum der haalaaji dewtere annabaaku ne, Alla suttan gedu joomum e leggal yonki, e diga wannarde seniine, ko batanaa der dewtere ne.

²⁰ Ceediido kujje dee wi'i: «E goonja, mii wara, ɓooyataa!» Aami! War Yeesu Joomiraawo!

²¹ Moyyere Joomiraawo meeden Yeesu wonda e moodon on fu!